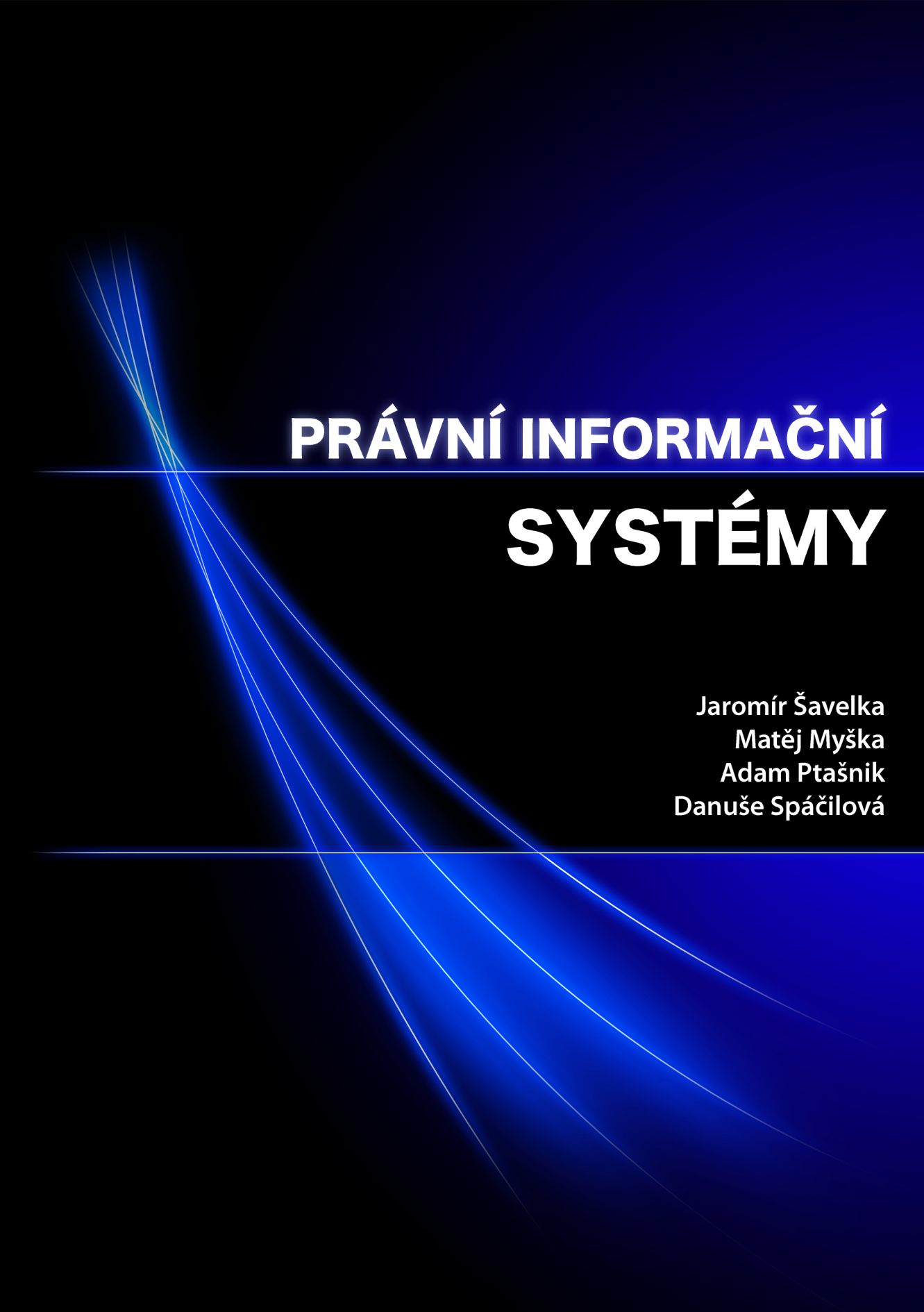

The background is a dark blue gradient. On the left side, several bright blue lines originate from a point and curve downwards and to the right, creating a sense of motion or data flow. A thin, horizontal white line runs across the middle of the cover, passing behind the title text.

PRÁVNÍ INFORMAČNÍ SYSTEMY

Jaromír Šavelka
Matěj Myška
Adam Ptašník
Danuše Spáčilová

Tato stránka byla ponechána záměrně prázdná

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PRÁVNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉMY

Jaromír Šavelka
Matěj Myška
Adam Ptašník
Danuše Spáčilová

Tribun EU
2011

Autoři kapitol:

Mgr. Matěj Myška (kapitola IX.)

Mgr. Bc. Adam Ptašník, Ph.D. (kapitola VIII.)

JUDr. Danuše Spáčilová (kapitola VI.)

Mgr. Jaromír Šavelka (kapitoly I., II., III., IV., V. a VII.)

Tato kniha byla napsána zaměstnanci Ústavu práva a technologií Právnické fakulty Masarykovy univerzity v rámci rozvojového projektu Operačního programu Vzdělání pro konkurenceschopnost č. CZ.1.07/2.2.00/07.0471. Rozšíření a inovace vysokoškolského vzdělávání v odvětví práva a technologií.

Jazyková korektura: Bc. Jana Počtová

© Mgr. Matěj Myška, 2010; Mgr. Bc. Adam Ptašník, Ph.D., 2010; JUDr. Danuše Spáčilová, 2010; Mgr. Jaromír Šavelka, 2010

Graphic design © Petr Šavelka, 2010; Hana Konečná, 2010

This edition © Tribun EU, 2011

ISBN 978-80-7399-252-1

Předmluva

Myšlenku napsat knihu, která by sloužila jako učební pomůcka k osvojení základů práce s právními informačními systémy, nosí někteří z autorů této publikace v hlavě možná již více než deset let. Důvodů, proč byla tato práce tak dlouho odkládána a s učebnicí přicházíme až nyní, bude zřejmě hned několik. Tím nejzávažnějším z nich je určitě skepse, zda je vůbec možno sepsat knihu zabývající se prací s neustále vyvíjenými právními informačními systémy tak, aby nebyla zastaralá již v okamžiku svého vydání. Nutno říct, že některých pochybností jsme se nezbavili dosud, avšak zdá se, že naše obavy byly přeci jen přehnané. Nakonec to bude právě životaschopnost učebnice, která v tomto ohledu rozhodne. Důvodem, který nás k napsání knihy v konečném důsledku přiměl, je neustále se zvyšující význam právních informačních systémů v právní praxi a s tím související poptávka po zlepšování dovedností při jejich ovládání.

Kniha je primárně určena jako učební podklad posluchačům kurzů právní informatiky, vyučovaných na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, avšak posloužit může každému, kdo má zájem zlepšit své schopnosti vyhledávat právní informace a pracovat s právními informačními systémy. Tomu odpovídá i její celkové ladění vycházející z koncepce výuky praktických dovedností při práci se systémy, kterou na výše zmíněné právnické fakultě zavedla již roku 1994 JUDr. Danuše Spáčilová. Rovněž volba konkrétních právních systémů, o nichž učebnice pojednává, odpovídá náplni již zmíněných kurzů, které jsou zaměřeny na výuku práce s právními informačními systémy ASPI, Beck-online a CODEXIS, s nimiž se absolventi nejčastěji setkají v praxi. Kniha, stejně jako vyučované předměty, si v žádném případě nečiní ambice pojednat o všech dostupných systémech ani určit, který z nich je tím nejlepším.

Kniha neslouží jako náhrada manuálů zmíněných právních informačních systémů a nesupluje nápovědu s nimi dodávanou. Cílem autorů nebylo do detailu popsat veškeré funkce, součásti a jednotlivosti, kterými tyto systémy disponují. Místo toho byl jako ústřední bod výkladu zvolen uživatel a logicky tak bylo nejvíce prostoru věnováno činnostem, ke kterým bude běžný uživatel systémy v praxi skutečně používat.

Úvodní kapitola přináší zamyšlení nad povahou právnické profese z pohledu práce s informacemi. Celou řadu činností, které jsou v rámci tohoto povolání vykonávány, představuje jako proces sběru dat a jejich postupného přetváření v informace a znalosti. Věnuje se také problému současného informačního přetížení společnosti a způsobům, jakými se s ním vypořádává právnická profese.

Na ni navazuje kapitola zaměřená na výklad ústředního pojmu celé publikace, právní informace, a dále kapitola věnovaná typickým zdrojům právních informací. Ta stručně pojednává o právních předpisech, soudních, rozhodcích a správních rozhodnutích, odborné literatuře, dalších vybraných dokumentech z praxe a rejstříkových záznamech jako o obvyklých dokumentech poskytujících cenné právně relevantní informace.

Čtvrtá kapitola zasazuje problematiku vyhledávání právních informací do širšího kontextu oboru, pro nějž se v České republice vžil název právní informatika. Na ni pak navazuje poslední obecná kapitola věnovaná základům databázových informačních systémů, vybraným aspektům zpracování přirozeného jazyka a vyhledávání informací.

Všechny výše uvedené kapitoly společně představují obecnou část a úvod k navazujícím kapitolám věnovaným právním informačním systémům ASPI, Beck-online a CODEXIS. Všechny tři kapitoly mají jednotnou výstavbu a po stručném představení koncepce, struktury a základů ovládání každého systému následuje popis typických úkonů, které bude uživatel při práci se systémem provádět takřka denně. V závěru kapitoly je popsán modelový postup řešení jednoduchých příkladů z praxe.

Poslední kapitola je pak zaměřena na vyhledávání právních informací prostřednictvím volně dostupných nástrojů, které jsou k dispozici na Internetu. Postupně představuje informační portály pro vyhledávání právních předpisů, judikatury, odborné literatury, informací o subjektech právních vztahů a celé řady dalších užitečných informací.

Poté, co jsme čtenáři učebnici stručně představili, bychom chtěli poděkovat JUDr. Radimu Polčákovi, Ph.D., jehož zásluhou vznikl Ústav práva a technologií jako důstojné pracoviště pro studium práce s právními informacemi a pro další vývoj právní informatiky jako pedagogické disciplíny i samostatného oboru. Zaměstnancům společností ATLAS Consulting spol. s r. o., Nakladatelství C. H. BECK, organizační složka a Wolters Kluwer ČR, a. s., děkujeme za to, že nám neváhali přispět cennými připomínkami a radami. Naše poděkování patří také všem těm, kteří nám neúnavně pomáhali s technickými a formálními úpravami publikace, zejména pak Bc. Janě Počtové, Haně Konečné a Petru Šavelkovi.

Jakékoli připomínky a návrhy týkající se předkládané učebnice autoři uvítají na libovolné z emailových adres: jaromir.savelka@law.muni.cz, matej.myska@law.muni.cz, ptasnik@eak.cz a spacil@law.muni.cz.

Za autorský kolektiv
Jaromír Šavelka

Obsah

Právní praxe a informace	7
Právní informace	15
Zdroje právních informací	21
III.1 Právní předpisy	23
III.2 Soudní, rozhodčí a správní rozhodnutí	30
III.3 Odborná literatura	38
III.4 Vybrané dokumenty z praxe	40
III.5 Rejstříkové záznamy	43
Vyhledávání informací jako součást právní informatiky	47
Informační technologie a práce s právními informacemi	55
V.1 Získávání právních informací z tradičních zdrojů	58
V.2 Cíle právních informačních systémů	60
V.3 Fulltextová indexace	64
V.4 Indexace pomocí klíčových slov a negativní slovník	71
V.5 Stemming a lemmatizace	72
V.6 Obohacování dokumentů o další informace	75
V.7 Vyhledávání informací v právním informačním systému	79
ASPI	83
VI.1 Obecné informace o systému ASPI	85
VI.2 Koncepce systému ASPI	85
VI.3 Obsah systému ASPI	86
VI.4 Struktura systému ASPI	92
VI.5 Základy ovládání systému ASPI	94
VI.6 Demonstrace jednoduchých modelových postupů v systému ASPI	104
VI.7 Řešení modelových příkladů v systému ASPI	120
Beck-online	127
VII.1 Obecné informace o systému Beck-online	129
VII.2 Koncepce systému Beck-online	129
VII.3 Obsah systému Beck-online	131
VII.4 Struktura systému Beck-online	132
VII.5 Základy ovládání systému Beck-online	136
VII.6 Demonstrace jednoduchých modelových postupů v systému Beck-online	152
VII.7 Řešení modelových příkladů v systému Beck-online	164

CODEXIS	169
VIII.1 Obecné informace o systému CODEXIS	171
VIII.2 Koncepce systému CODEXIS	172
VIII.3 Struktura a obsah systému CODEXIS	174
VIII.4 Základní ovládání systému CODEXIS	175
VIII.5 Demonstrace jednoduchých modelových postupů v systému CODEXIS	185
VIII.6 Řešení modelových příkladů v systému CODEXIS	193
 Online zdroje právních informací	 199
IX.1 Obecně k vyhledávání informací na Internetu	201
IX.2 Internetové katalogy a vyhledávače	202
IX.3 Přístup k právním předpisům online	206
IX.4 Judikatura online	212
IX.5. Informace o subjektech	220
IX.6 Ostatní online zdroje právních informací	228
IX.7 Demonstrace modelových postupů	235
IX.8 Řešení modelových příkladů	243
 Seznam literatury	 247

I | Právní praxe a informace

Tato stránka byla ponechána záměrně prázdná

Vyspělé společnosti moderní doby jsou charakterizovány mohutným rozvojem profesí, jejichž náplní práce je zpracování informací. Mezi ně typicky náleží žurnalisté, daňoví poradci či marketingoví analytici. Tato skutečnost je průvodním znakem tzv. **informatizace společnosti**, jejíž význam někteří neváhají postavit dokonce na roveň industrializace, probíhající od 18. století. Dodávají při tom, že zatímco industrializace se zasloužila o zásadní rozšíření dispozic lidské společnosti v oblasti fyzické síly, představuje informatizace analogický proces v oblasti duševní kapacity.¹ Vezmeme-li v úvahu, jakým způsobem postupně proniká do každodenního života užívání celosvětové sítě Internet, zdá se, že takové přirovnání rozhodně není přehnané.

Také pro **právníckou profesi** představují informace základní pracovní materiál. Přestože je povolání právníka tak, jak ho známe dnes, rozvojem informačních technologií značným způsobem ovlivněno, nenáleží k těm, jež po dlouhou dobu hrály pouze podružnou roli a do popředí se dostaly teprve v souvislosti s informatizací společnosti. Právníci totiž zaujímají významné společenské postavení minimálně od starověku a právníká profese tak jednoznačně náleží k těm velmi tradičním. Možná právě to je hlavním důvodem, proč je třeba dát za pravdu Susskindovi,² který trefně poznamenává, že většina právníků k novým technologiím přistupuje spíše konzervativně a s pevným přesvědčením, že tyto technologie zásadním způsobem nezmění podobu právní praxe, jak ji známe z minulosti a dnes. Očekává se, že informační technologie pouze přinesou možnosti, jak efektivněji poskytovat stejné služby jako v minulosti. Tento názor se však do budoucna může ukázat jako mylný, neboť informační technologie mají potenciál fundamentálním způsobem modifikovat povahu i tak tradiční profese, jakou je právě ta právníká. Do budoucna lze totiž očekávat, že velké množství činností, které dnes vykonávají právníci, bude možno velmi efektivně, levně a rychle provádět pomocí expertních informačních systémů a pracovníků, od kterých nebude právníké vzdělání vyžadováno. Vystudovaní právníci se však stále uplatní především při poskytování právní pomoci v rámci vysoce komplikovaných a individualizovaných kauz nebo při tvorbě již výše zmíněných informačních systémů.³ Zdá se tedy, že do budoucna mohou být pro právníky nadprůměrné schopnosti pracovat s výpočetní

1 Pro další informace na toto téma viz VYMĚTAL, Jan. *Informační zdroje v odborné literatuře*. Praha : Wolters Kluwer, 2010, s. 15.

2 Touto problematikou se podrobně zabývá SUSSKIND, Richard. *The end of lawyers? : rethinking the nature of legal services*. 1st pub. Oxford: Oxford University Press, 2008, s. 22.
Stejný názor lze ostatně nalézt též v LODDER, Arno R; OSKAMP, Anja. *Information technology and lawyers : advanced technology in the legal domain, from challenges to daily routine*. Dordrecht : Springer, 2006, s. ix.

3 Pro podrobnější výklad viz SUSSKIND, Richard. *The end of lawyers?: rethinking the nature of legal services*. Oxford : Oxford University Press, 2008, s. 270 - 277.

technikou, nejen nespornou konkurenční výhodou, ale dokonce nezbytným předpokladem k úspěšnému výkonu profese. Ostatně pokud již dnes uvažíme, v jaké míře jsou do výkonu každodenní právní praxe zapojeny nejrůznější textové editory, emailové klienty či právní informační systémy, lze konstatovat, že zásadní neznalosti užívání těchto nástrojů téměř znemožňují uplatnění v oboru poskytování právních služeb, který se v současné době již vyznačuje poměrně vysokou mírou konkurence.

Práce s informacemi však nesmí být v kontextu právní praxe, stejně jako kdekoli jinde, nazírána omezenou optikou jejich vyhledávání a shromažďování, kterým je ostatně věnována i tato publikace, ale jako komplexní proces počínající vytvářením informací prostřednictvím subjektivní interpretace dat, pokračující jejich uchováváním, vzájemnou interakcí a přetvářením do podoby znalostí využitelných při řešení konkrétních situací, které po člověku vyžaduje okolní prostředí. Ostatně už Wiener si všiml toho, že fundamentální zásadou existence živých organismů je jejich schopnost přizpůsobovat své chování impulsům, které z okolního prostředí neustále přijímají, a svým chováním na něj pak zpětně působit.⁴ Při popisu klasického procesu práce s informacemi jsme pro pojmenování entity, které běžně, a nutno říci, že velmi nepřesně, říkáme informace, užili dalších dvou pojmů, a sice výrazů data a znalosti. Vzhledem k tomu, že podrobnější znalost významu těchto pojmů je velmi důležitá pro přesnější pochopení popsaného informačního procesu, podíváme se v dalším textu právě na pojmy data, informace a znalosti, a to přesto, že se dá jen stěží říct, zda vůbec existuje jejich všeobecně přijímaná a ustálená definice.

Výraz **data** je množným číslem slova datum, které se v kontextu informační vědy v tomto tvaru téměř nepoužívá. Slovo pochází z latiny, kde znamená „něco, co je dáno“. Z pohledu výše nastíněného informačního procesu bychom mohli data označit za předstupeň informace, za jakousi nezpracovanou surovinu, ze které lze informace vytvářet. V tom je s námi zajedno i Cejpek, neboť říká, že jednou z možností, jak lze data chápat, je nazírat na ně jako na potenciální informace.⁵ Slovníkové definice se o datech většinou vyjadřují v tom smyslu, že jde o údaje získané měřením, pozorováním nebo zápisem.⁶ Rusanow dodává, že jde

4 Převzato z *Livinginternet* : Norbert Wiener Invents Cybernetics [online]. Změněno 7. 8. 2010 [cit. 7. 8. 2010]. Dostupné z: <http://www.livinginternet.com/i/i_wiener.htm>.

5 Viz CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení : úvod do informační vědy*. 2. přeprac. vyd. Praha : Karolinum, 2005, s. 14.

Doslova uvádí: „... potenciální informace: informace znakově zaznamenané na hmotných nosičích a data cirkulující v technických zařízeních jako jejich druh ...“

6 Tuto definici používá ŠARMANOVÁ, Jana. *Teorie zpracování dat*. Ostrava : Vysoká škola báňská, 1997, s. 7.

o nestrukturovaná objektivní fakta, která obvykle mají podobu čísel, slov nebo symbolů. Jejich význam se liší v závislosti na kontextu, v němž jsou vnímána.⁷

Pojem **informace** v současné době evidentně patří k hojně užívaným, ale také zneužívaným výrazům.⁸ Je poměrně časté, že se tohoto pojmu rovněž používá, hovoříme-li o datech nebo znalostech. V užším smyslu je však třeba informace vnímat nikoli jako počátek, prostředek a cíl výše popsaného informačního procesu, ale jako jeho pouhou, byť velmi významnou, součást. Informace je mnohem prospěšnější vnímat jako význam, který přisuzujeme datům. Nejde tedy již o čistě objektivní záležitost, neboť ústřední postavení zaujímá osoba toho, kdo data interpretuje. Různí interpreti přitom mohou stejným datům přisuzovat odlišný význam, a tak z nich vytvořit různé informace. Rusanow však také uvádí, že nejde jen o osobu, která data do podoby informací interpretuje, ale také o kontext, ve kterém jsou data interpretována.⁹

Dalším krokem je přetvoření informací do podoby **znalostí**. To probíhá tak, že informace jsou dále zařazeny do širšího kontextu, je na ně aplikována lidská zkušenost a na základě toho jsou opět interpretovány.¹⁰ Znalosti se vyznačují tím, že mohou být zařazeny do již existujícího systému znalostí, a především jsou nadány praktickou aplikovatelností, čímž máme na mysli, že na jejich základě lze poznávat, vyhodnocovat a řešit skutečné situace.

Pro ilustraci vztahu dat, informací a znalostí v prostředí právní praxe si vypůjčíme příklad, který uvádí opět Rusanow.¹¹ Představme si právníka zabývajícího se pracovním právem, který je klientem dotázán, za jakých okolností je možno ukončit pracovní poměr se zaměstnancem, který se opil a choval agresivně na firemním večírku. Vzhledem k tomu, že se s podobným případem právník v minulosti nikdy nesetkal, zadá do právního informačního systému dotaz na nalezení dokumentů, které ve svém textu obsahují výrazy „ukončení pracovního poměru“ a „alkohol“. Tímto způsobem hledá dokumenty s určitou vlastností, neboli sbírá data. Nakonec se mu tímto způsobem podaří objevit jeden právní předpis a větší množství soudních rozhodnutí, které s předmětnou problematikou souvisí. Tím, že se s dokumenty seznámí, získá informace, jak se zákonodárce a soudy k příslušné otázce staví. Analýza klientových

7 Více v RUSANOW, Gretta. *Knowledge management and the smarter lawyer*. New York : Alm Publishing, 2003, s. 69.

8 O tom ve svém díle hovoří již CEJPEK, Jiří. *Úvod do právní informatiky*. Praha : Karolinum, 1997, s. 9.

9 Pro další informace viz RUSANOW, Gretta. *Knowledge management and the smarter lawyer*. New York : Alm Publishing, 2003, s. 69.

10 Ibid.

11 Ibid., s. 70.

možností ohledně ukončení poměru s dotyčným zaměstnancem, tedy aplikace získaných informací na konkrétní situaci, pak představuje přetvoření informací ve znalosti.

Z výše řečeného lze tedy dovodit, že práce právníků z velké části spočívá ve sběru dat, jejich interpretaci do podoby informací, zařazování informací do komplexního znalostního systému, analýze vybudovaného systému znalostí a vyvozování praktických závěrů vztahujících se ke skutečnosti. Vzhledem k tomu, že tato publikace má za cíl seznámit čtenáře především s praktickými aspekty sběru dat pomocí právních informačních systémů a jejich přetvářením do podoby informací, zaměříme se v následujícím textu právě na tuto část diskutovaného informačního procesu.

Ocitne-li se běžný člověk v situaci, k jejímuž vyřešení mu na první pohled nepostačují jeho dosavadní znalosti a zkušenosti, zpočátku zpravidla pociťuje obavu, zda se mu podaří nashromáždit **dostatečné množství informací**, které bude moci následně přetvořit ve znalosti tak, aby k danému problému mohl zaujmout adekvátní stanovisko a zdárně jej vyřešit. Nejinak je tomu v případě právníků, kteří při své běžné práci jen zřídka kdy vystačí se znalostmi, jimiž aktuálně disponují, a k vyřešení problému si tak musí opatřovat další nezbytné informace. Tato skutečnost je způsobena tím, že profese právníka je, co se množství informací, s nimiž je třeba pracovat, týče, jednou z nejnáročnějších.

V první polovině 20. století platilo, že získání dostatečného množství informací představuje tu nejobtížnější překážku ve výše nastíněném procesu vypořádání se s problematickou situací. Avšak již v roce 1945 Bush¹² rozpoznává, že množství informací, které se v průběhu lidské historie podařilo nashromáždit, byť v jednotlivém oboru, je příliš velké na to, aby mohlo být kýmkoli drženo v paměti. Je tak zřejmě prvním člověkem, který otevřeně pojmenoval problém **informačního přetížení**. Proto vizionářsky hovoří o přístroji pojmenovaném „memex“, jenž je schopen přijmout a uložit libovolnou informaci a následně ji okamžitě vyhledat, je-li o to požádán. Ve vztahu k právníkům pak Bush uvádí, že by prostřednictvím takového přístroje měli na dosah veškeré produkty své dosavadní praxe, jakož i výsledky práce svých kolegů a také veřejných orgánů. Patentový zástupce by tak měl k dispozici milióny udělených patentů s možností jejich prohledávání na základě podobnosti s patentovou přihláškou svého klienta. Srovnáme-li jeho vizionářské úvahy se současnými technickými možnostmi zpracování informací, těžko se můžeme ubránit úžasu nad tím, jak přesně dokázal na konci

12 Srov. BUSH, Vannevar. As We May Think. *The Atlantic Monthly*, 1945. Článek je dostupný na Internetu [cit. 12-8-2010]: <http://www.theatlantic.com/magazine/archive/1969/12/as-we-may-think/3881/>.

druhé světové války odhadnout, jakým směrem se bude ubírat snaha o vyřešení problému informačního přetížení.

Bushovy úvahy, ať už jsou jakkoli vizionářské, nicméně míří toliko do oblasti možností lidského mozku zapamatovat si jen omezené množství informací. Nepostihují však v současné době zřejmě nejzásadnější problém, kterému za situace, kdy máme vysněný „memex“ de facto k dispozici, čelíme, a sice fakt, že lidská mysl je v souvislosti s řešením konkrétní situace tak jako tak schopna v omezeném čase zpracovat jen limitované množství informací. Pravdou ovšem zůstává, že svými myšlenkami položil Bush základy současným informačním systémům, po nichž požadujeme, aby v souladu se svým účelem disponovaly úplnou nebo alespoň co **nejrozsáhlejší bází dat**, z nichž mohou být potřebné informace čerpány. Po právním informačním systému tak na základě této logiky můžeme požadovat, aby byl vybaven všemi aktuálně platnými právními předpisy, texty rozhodnutí všech soudů v České republice a veškerou česky psanou odbornou právní literaturou. Čím více bude právní informační systém těmto požadavkům vyhovovat, tím spíše bude schopen uživateli nabídnout informaci, kterou hledá.

Úplnost nebo alespoň velký rozsah databáze v současné době však zdaleka nepředstavuje jediný nezbytný předpoklad k tomu, aby bylo právníkovi pro řešení problému poskytnuto adekvátní množství informací. Zásadní problém totiž spočívá v tom, že situace, kdy je možno k určité otázce nasbírat takové množství informací, že je právník nezládně ve stanoveném čase zpracovat, se postupem času stala zcela běžnou. Přitom je zřejmé, že jen zřídkakdy je k vyřešení předestřenému problému třeba zpracovat všechny dostupné informace. Naopak **okruh relevantních informací**, kterých je k náležitému adresování řešené situace zapotřebí, je ve většině případů poměrně úzký. Z toho pak vyplývá potřeba z okruhu informací, které s řešením problému souvisí, odfiltrovat ty, kterých k němu není nezbytně zapotřebí. Dále je také třeba zvážit, jaké množství času je možno řešení předestřené situace věnovat, a z okruhu zpracovávaných informací vyloučit ty, které k němu sice přispívají, avšak časové nároky na jejich zpracování nejsou adekvátní přínosu, jenž tyto informace vzhledem k výsledku práce mají.

Z výše řečeného pak jasně vyplývá, že kvalitní zvládnutí činnosti vyhledávání informací nespočívá pouze ve schopnosti nalezení co největšího množství informací, ale také ve schopnosti odlišení podstatných informací od těch, které k řešení problému nepřispívají vůbec nebo jen ve velmi nepatrné míře. Výsledné řešení tedy nemá být pouze správné, ale jeho dosažení by mělo být také efektivní, a to zejména z hlediska investovaného času. V tomto ohledu musíme připomenout,

že i poskytování právních služeb se ve většině případů odehrává na komerční bázi, a neefektivní precizování již adekvátního řešení poškodí buď klienta, který musí v souvislosti s větším množstvím investovaného času zaplatit vyšší částku jako úhradu za poskytnutou službu, nebo právníka, který klientovi nebude moci vyúčtovat veškerý čas, který řešením problému strávil. Ostatně již Aristoteles v *Etice Nikomachově*¹³ rozeznává, že takřka ve všem, co existuje nebo je člověkem vykonáváno, je minimum nebo naopak maximum nežádoucím stavem a vždy je třeba usilovat o nalezení ideální míry nebo snad, řečeno slovy lidového rčení, „zlaté střední cesty“.

Dokonalé zvládnutí výše popisované činnosti je nedosažitelné, avšak to nijak nesnižuje její důležitost a nepopírá fakt, že alespoň v určité kvalitě vykonávána být musí. Její provádění bývá mnohdy svěřováno méně zkušeným právníkům nebo dokonce osobám bez právníckého vzdělání, kteří pro zkušenějšího kolegu provedou tzv. **rešeršní činnost**, tedy sestaví kvalitní soubor dat, který dle jejich názoru postačuje k zaujetí kvalifikovaného stanoviska k řešenému problému, a jehož rozsah je zároveň co nejmenší. Dále je však také zapotřebí vnímat, že tato činnost by šla jen stěží vykonávat bez asistence výpočetní techniky a informačních systémů, které jsou již v dnešní době vybaveny algoritmy, byť nedokonalými, pro řazení výsledků vyhledávání dle relevance tak, aby na předních pozicích byly uživateli nabízeny ty informace, které pro něj mají nejvyšší hodnotu.

Závěrem nám tedy nezbyvá než konstatovat, že současné možnosti elektronického zpracování informací na právníky kladou značné nároky. Těm totiž nezbyvá, chtějí-li obstát v konkurenci, než vyhledávání informací zvládnout, jak v rovině kvantitativní, tedy nalézání co největšího množství souvisejících informací, tak v rovině kvalitativní. Tato rovina spočívá v identifikování relevantních informací, se kterými je záhodno s ohledem na povahu předestřené problémy skutečně pracovat. Důležitými součástmi dovednostní výbavy úspěšného právníka jsou tak mj. schopnosti kvalitního provádění rešeršní činnosti a práce s moderními informačními technologiemi, zejména pak s právními informačními systémy.

13 Srov. ARISTOTELÉS; KŘÍŽ, Antonín. *Etika Nikomachova*. 2. rozš. vyd. Praha : Rezek, 1996.

|| Právní informace

Tato stránka byla ponechána záměrně prázdná

Právnícká profese, jak jsme již výše poznamenali, náleží k těm, které velmi intenzivně pracují s informacemi. Přestože středem zájmu právníka se při řešení konkrétní situace může stát téměř jakákoli informace, lze identifikovat okruh specifických informací, s nimiž právníci pracují pravidelně. V prvé řadě se v tomto kontextu nabízí informace obsažené v právních předpisech, soudních rozhodnutích nebo odborné právnícké literatuře, avšak dále si ukážeme, že okruh dokumentů obsahujících tyto informace může být výrazně širší. Vzhledem ke zvláštnímu tematickému zaměření těchto informací se pro ně, jak v České republice, tak v zahraničí, postupně ustálilo specifické označení „právní informace“,¹ resp. „legal information“.² V následujícím textu tento pojem představíme a podíváme se také na některé související otázky.

Na rozdíl od Cejпка, který právní informaci pojímá jako specifickou informaci charakterizovanou určitými znaky, zejména její normativní povahou,³ v této publikaci zavádíme **pojem právní informace** toliko jako pomocný. Od obecného pojmu informace se odlišuje pouze v jeho omezení na určitý obsah, a sice obsah pocházející z oblasti práva. Právní informace pak v tomto smyslu pojímáme jako oborově ohraničenou podskupinu informací, jejíž význam je synonymický s významem výrazu „právně relevantní informace“. V konečném důsledku tedy nejde o nějakou vlastnost informace, která je pro ni vždy příznačná, ale o to, že má příslušná informace význam z hlediska rozebírané právní normy, právní skutečnosti nebo právního vztahu.

Výše uvedenému konceptu porozumíme lépe, pokud pojem právní informace zasadíme do kontextu informačního procesu vytváření informací z dat a jejich následné transformace do podoby znalostí, který jsme nastínili v předchozím textu. Dejme tomu, že stojíme před úkolem posoudit platnost dokumentu, který je nazvaný jako „Kupní smlouva“. Za účelem nashromáždění adekvátního okruhu relevantních informací musíme nejprve identifikovat **soubor dat**, jejichž interpretací bude možno příslušné informace získat. Evidentně jsme se dostali do situace, kdy je třeba analyzovat právní vztah, který měl být založen kupní smlouvou z hlediska jeho existence. Jde tedy o to, zda dokument, který máme k dispozici, obsahuje veškeré náležitosti, aby příslušný právní vztah mohl založit, a dále jestli jsou splněny veškeré další podmínky vzniku příslušného vztahu a žádné okolnosti tomuto vzniku nebrání. Data, která budeme ke své práci potřebovat, tak budou sestávat z údajů zachycených ve smlouvě, rozuměj jednotlivých smluvních ustanovení, vybraných

1 Srov. CEJPEK, Jiří. *Úvod do právní informatiky*. Praha : Karolinum, 1997, s. 12 – 15.

2 Cornell University Law School : Legal Information Institute [online]. Změněno 22. 8. 2010 [cit. 22-8-2010]. Dostupné z: <<http://www.law.cornell.edu/>>.

3 Srov. CEJPEK, Jiří. *Úvod do právní informatiky*. Praha : Karolinum, 1997, s. 13.

ustanovení právních předpisů, údajů o subjektech analyzovaného právního vztahu, o předmětu koupě a dalších relevantních okolnostech. Nakonec bude možná zapotřebí opatřit texty některých soudních rozhodnutí nebo odborné texty týkající se analyzovaných problémů. Na tomto místě je třeba zdůraznit, že se pohybujeme v rovině dat bez ohledu na nosič, na kterém jsou zaznamenána. Těmto datům jsme dosud nepři- soudili žádný význam.

Současně se sběrem dat musíme nezbytně provádět i jejich **interpretaci**, protože má zásadní vliv na směr, kterým se budou naše další snahy při shromažďování dat ubírat. Interpretaci máme na mysli to, že jednotlivým údajům, jejich skupinám nebo kontextům, ve kterých se vyskytují, přisuzujeme určitý význam. Data, která interpretujeme, budeme mít většinou k dispozici ve formě textu, avšak nelze vyloučit ani jinou formu záznamu, zejména pak podobu obrazovou nebo audio nahrávky. Nejilustrativnějším příkladem výše nastíněného procesu je situace, kdy z jednotlivých ustanovení zákona vyvozujeme existenci právních norem, tedy pravidel chování stanovených právem jakožto normativním systémem. Přitom vůbec není rozhodující, zda právní normu vyvodíme z jednoho konkrétního ustanovení právního předpisu, z několika souvi- sejících ustanovení v kombinaci s principy, na nichž je založena regulace příslušného právního odvětví, nebo z jediného ustanovení právního předpisu usoudíme existenci několika právních norem. Jako další příklady můžeme uvést zjišťování jednotlivých vzájemných práv a povinností, které smluvní strany zakotvily v dokumentu kupní smlouvy, některých relevantních informací o subjektech právního vztahu, například o jejich právní subjektivitě či právní formě, nebo o povaze a vlastnostech objektu, který měl být předmětem koupě. Veškeré informace, které pro potřeby posouzení analyzovaného právního vztahu takto získáme, označujeme jako právní informace nebo právně relevantní informace.

Z takto získaných právních informací je následně nezbytné vybudovat **systém znalostí**, který nám umožní příslušný právní vztah posoudit a rozhodnout tak o jeho existenci. To provedeme tak, že získané právní informace postupně zařadíme do znalostního systému, kterým již disponujeme – například v souvislosti s tím, že jsme se podobnými právními vztahy zabývali v minulosti nebo se s nimi seznámili prostřed- nictvím odborného článku, který jsme dříve přečetli. Sotva si lze totiž představit situaci, kdy bude právník postaven před takový problém, k jehož řešení nebude moci využít žádnou součást znalostního systému, kterým disponuje z minulosti. To by pak znamenalo, že je mu k řešení předložen úkol, s jehož obdobou se dosud nesetkal a dokonce není vybaven ani žádnou teoretickou znalostí, do jaké oblasti či kontextu by mohl předmětnou problematiku zasadit. Netušil by ani to, zda je

předložená otázka právem vůbec upravena, a na jakém místě by mělo být možné příslušnou úpravu nalézt. V takové situaci by zjevně nebyl kompetentní k tomu, aby předestřený problém vyřešil.

Na základě vybudovaného systému znalostí pak bude možno posoudit, zda je předložený dokument kupní smlouvou v tom smyslu, že obsahuje veškeré podstatné náležitosti tohoto smluvního typu.⁴ Dále bude možno zvážit, zda skutečně došlo k uzavření příslušné kupní smlouvy, například z hlediska splnění náležitostí vůle,⁵ zda k tomu byly subjekty nadány požadovanou způsobilostí k právům a povinnostem⁶ či potřebnými právy, zejména prodávající vlastnickým právem k objektu, jenž je předmětem koupě.⁷ Z výše řečeného jednoznačně vyplývá, že i pro posouzení triviálního právního vztahu, jakým je kupní smlouva, je nezbytné disponovat rozsáhlým znalostním systémem, k jehož vybudování je zapotřebí velkého množství právních informací nejružnějšího druhu. Podařilo se také ukázat, že právně relevantní informací může být skutečně téměř jakákoli informace, například informace týkající se věku fyzické osoby, která je jednou ze smluvních stran. Na tomto příkladu je rovněž zřetelně vidět, že v okamžiku, kdy se pohybujeme na úrovni dat, resp. potenciální informace, jak jsme si tento pojem zavedli v předchozích kapitolách, ještě nemůžeme určit, zda informace, kterou z nich vyvodíme bude mít povahu právní informace či nikoli. Pojem právní informace tak musíme nezbytně vnímat v rovině **subjektivní**, nikoli **objektivní**, ve které můžeme hovořit toliko o datech, z nichž může a nemusí být právní informace vyvozena.

Vedle subjektu, který příslušná data v souvislosti s řešením předestřeného problému interpretuje a který je tak rozhodujícím činitelem při vyvozování právních informací z objektivních dat, má zásadní význam také objekt, ke kterému interpretace směřuje, tedy povaha toho, o čem chceme příslušné právní informace získat. Okruh objektů, ke kterým může směřovat interpretace dat do podoby právně relevantních informací, je relativně omezený. Můžeme sem zařadit zejména **právní vědu** a **právní praxi**, ve vztahu k nimž můžeme vyvozovat nejružnější informace týkající se předmětu jejich studia nebo metodologie, **právo** jako normativní systém, u něhož nás mohou zajímat zejména informace týkající se pojmu práva, jeho vlastností, vzniku a systematiky, a dále **prameny práva**. V praxi ale budou nejčastějším objektem interpretace

4 Ve smyslu § 588 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

5 Ve smyslu § 37 odst. 1 téhož předpisu.

6 Ve smyslu § 38 odst. 1 téhož předpisu.

7 Ve smyslu § 123 a násl. téhož předpisu.

právní normy, právní skutečnosti a právní vztahy, společně se svými jednotlivými prvky, tedy subjekty, obsahem a předmětem.⁸

Výše řečené lze shrnout tak, že právně relevantními informacemi, o jejichž vyhledávání pojednává tato publikace a o kterých pro zjednodušení též hovoříme jako o právních informacích, jsou informace, které mohou být vyvozeny z relevantního souboru dat, při analyzování právních norem, právních skutečností či právních vztahů a nebo při uvažování o právu, jeho pramenech, právní vědě a praxi. Přestože pro účely výše uvedené právní analýzy může být za určitých okolností do právně relevantního souboru dat zařazen téměř jakýkoli údaj, existují určité údaje, které jsou pro svoji specifickou povahu předurčeny k tomu, aby z nich byly právní informace dovozovány pravidelně. O typických zdrojích těchto dat pojednává následující kapitola.

8 Jednotlivé entity byly i s označením převzaty z KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha : C. H. Beck, 1995.

III | Zdroje právních informací

- 1 Právní předpisy
- 2 Soudní, rozhodčí a správní rozhodnutí
- 3 Odborná literatura
- 4 Vybrané dokumenty z praxe
- 5 Rejstříkové záznamy

Tato stránka byla ponechána záměrně prázdná

Právo je velmi tradičním oborem s velkým sklonem ke konzervativizmu a formalizmu. To je příčinou skutečnosti, že se v průběhu historie velmi pozvolným tempem konstituovaly typizované dokumenty obsahující data, jejichž primárním účelem je sloužit jako zdroj právních informací. Dokonce i v oblasti získávání faktických právních informací,¹ které je z tohoto pohledu logicky nejméně svázáno konvencemi, existují jisté ustálené postupy a formalizmy. Přestože mezi jednotlivými právními kulturami existují ohledně těchto dokumentů značné rozdíly, celková koncepce bývá podobná. V následujícím textu si představíme ty nejdůležitější dokumenty, které v České republice, potažmo v zemích s kontinentálním právním systémem, slouží jako zdroje právních informací.

III.1 Právní předpisy

Právní předpisy lze charakterizovat jako obecně závazné normativní akty orgánů nadaných legislativní pravomocí obsahující právní normy, tedy obecně závazná pravidla chování. Právní předpisy musí být ve stanovené formě a stanoveným způsobem publikovány.² Zajímavější definici z hlediska naší problematiky ovšem nabízí Šín, když právní předpis popisuje jako autentický a závazný **prostředek komunikace právní normy** subjektům, jimž je adresována, i subjektům, které ji mají aplikovat.³ Právní předpis není jediným typem dokumentu, který lze považovat za zdroj informací o právních normách, avšak rozhodně je tím hlavním. Informace obsažené v jednotlivých předpisech přitom nutně nemusí mít výhradně normativní charakter a není vyloučeno, aby se v předpisech nacházely též informace nenormativní povahy.⁴ To lze nicméně připustit jen ve výjimečných případech, jakými jsou například preambule ústavních zákonů nebo zákony vyjadřující dosažení historického cíle. Obecně je však třeba trvat na tom, aby předpisy nesloužily jako zdroj informací proklamativního či deklarativního typu.⁵

Právní předpisy společně tvoří **právní řád České republiky**. Ten nicméně nelze redukovat na pouhý soubor právních předpisů, ale je ho třeba vnímat jako **uspořádaný systém**. Systémy, jak známo, se vyznačují tím, že nejsou pouhým součtem svých prvků, ale přinášejí určitou přidanou hodnotu. To platí i v případě systematického uspořádání

1 Těmito informacemi máme na mysli zejména informace z oblasti skutkových okolností posuzované situace.

2 Srov. FILIP, Jan. *Ústavní právo České republiky*. 4. opr. a dopl. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003, s. 255.

3 Srov. ŠÍN, Zbyněk. *Tvorba práva : pravidla, metodika, technika*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 16.

4 Ibid., s. 17.

5 Srov. KNĚŽÍNEK, Jan; MLSNA, Petr; VEDRAL, Josef. *Příprava návrhů právních předpisů : praktická pomůcka pro legislativce*. Praha : Úřad vlády České republiky, 2010, s. 22.

právních předpisů, které přispívá k zpřehlednění souboru příslušných dokumentů, usnadňuje proces interpretace právních norem z textu právních předpisů a umožňuje řešit potenciální rozpory mezi jednotlivými právními normami. Šín rozeznává celkem tři systémové přístupy k právnímu řádu, na který tak lze nazírat jako na horizontálně, vertikálně nebo teritoriálně členěný systém.⁶

Horizontální členění slouží k rozčlenění právního řádu na oblasti, odvětví a sféry zájmu za účelem snadnějšího studia tematicky souvisejících předpisů. Dochází tak k rozdělení právního řádu na oblast soukromoprávní a veřejnoprávní, odvětví, z nichž můžeme uvést například ústavní, občanské nebo trestní právo, a sféry zájmu jako například softwarové, družstevní nebo živnostenské právo. Na bázi těchto kategorizací dochází k snadnějšímu budování právní doktríny, avšak v praxi je význam horizontálního členění výrazně nižší a spočívá především v rovině výkladové, kdy předpisy náležející k určitému odvětví musíme interpretovat ve světle zásad a principů, na nichž je právní regulace příslušného odvětví vystavěna.

Posledně uvedená vlastnost horizontálního členění rozhodně není příznačná pro **členění vertikální**, jehož význam je mimořádný jak z hlediska akademického, tak z pohledu praktického. V rámci této systematizace přisuzujeme právním předpisům speciální vlastnost nazvanou právní síla. Ta nám jednak pomáhá rozlišit, zda ustanovení jednoho předpisu musí být vykládána konformně s ustanoveními jiného předpisu nebo naopak, a dále pak řešit případné rozpory mezi právními normami, jejichž zdrojem jsou předpisy různé právní síly. Dle právní síly rozlišujeme tři úrovně právních předpisů, a sice ústavní, zákonnou a podzákonnou. Pro řešení rozporů mezi právními předpisy užijeme pravidla, že předpis vyšší právní síly má přednost před předpisem nižší právní síly.⁷ Pro případ, že se konflikt objeví mezi předpisy stejné právní síly, jsou rezervována další výkladová pravidla, například pravidlo přednosti pozdějšího⁸ nebo speciálního předpisu.^{9, 10}

Teritoriální členění za své východisko přijímá prostorovou působnost jednotlivých právních předpisů.¹¹ Ty pak rozlišuje na předpisy s celostátní působností, které zasahují území České republiky, územní působností,

6 Srov. ŠÍN, Zbyněk. *Tvorba práva : pravidla, metodika, technika*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 27 - 28.

7 *Lex superior derogat legi inferiori*.

8 *Leges posteriores, priores contrarias abrogant*.

9 *Lex specialis per generalem non derogatur*.

10 Převzato z FILIP, Jan. *Ústavní právo České republiky*. 4. opr. a dopl. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003, s. 264 - 266.

11 Srov. ŠÍN, Zbyněk. *Tvorba práva : pravidla, metodika, technika*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 27 - 28.

jež jsou například relevantní z hlediska jednotlivých krajů, a místní působností upravující některé otázky v prostorové působnosti obcí.

Mluvíme-li o systematizaci právního řádu, sluší se uvést také některé specifické typy předpisů a nastínit, jaké další **vztahy** kromě zařaditelnosti k určitému tematickému okruhu, nadřazenosti a podřazenosti z hlediska právní síly a prostorové působnosti mezi nimi mohou existovat. Dosud jsme uvažovali pouze v té rovině, že jednotlivé právní předpisy jsou uzavřené samostatné dokumenty, jež na sebe mají vliv toliko z hlediska výkladového, avšak do samotného textu si navzájem nezasahují. Tak tomu ale ve skutečnosti není, neboť je zcela běžné, že právě vydaný právní předpis mění již existující, přidává do jeho textu nové části či některé jeho pasáže ruší. Takový předpis je tzv. novelou již dříve existujícího předpisu. S ohledem na nejasnosti, které mohou vyvstat v souvislosti s častou novelizací určitého předpisu, bývají tu a tam vydávána tzv. úplná znění. Ta podávají informaci o tom, jakou podobu má právní předpis k okamžiku jejich vydání. Sama však nejsou novým právním předpisem a ani nikterak jinak nezasahují do stávající podoby právního řádu České republiky. Některé předpisy mohou obsahovat tzv. zrušovací ustanovení, která ruší, neboli derogují, jiné předpisy, jež až do tohoto okamžiku byly součástí právního řádu.¹²

V předchozím textu jsme se právním řádem zabývali jako systematickým uspořádáním souboru právních předpisů. Dále se podrobněji podíváme na prvky tohoto systému, a sice jednotlivé **právní předpisy**. Mezi ně se obecně počítají ústavní zákony,¹³ zákony,¹⁴ zákonná opatření Senátu,¹⁵ nařízení vlády, vyhlášky ministerstev, jiných správních úřadů a nařízení obcí a krajů. Zastupitelstva obcí a krajů mohou dále v rámci své samosprávné působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky.¹⁶ Součástí právního řádu České republiky se rovněž stávají „*vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána.*“¹⁷ Právními předpisy naopak nejsou ostatní dokumenty vznikající v průběhu legislativní činnosti, z nichž můžeme uvést zejména důvodové zprávy nebo zápisy z jednání zákonodárního orgánu, interní předpisy státních orgánů nebo nejrůznější pokyny a metodologie.

12 Pro podrobnější informace ohledně systematiky právního řádu ČR viz FILIP, Jan. *Ústavní právo České republiky*. 4. opr. a dopl. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003, s. 264 - 272; ŠÍN, Zbyněk. *Tvorba práva : pravidla, metodika, technika*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 27 - 33.

13 Ve smyslu čl. 2 odst. 1 a 2, čl. 15 a čl. 39 až 52 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

14 Ve smyslu čl. 15 a čl. 39 až 52 téhož předpisu.

15 Ve smyslu čl. 33 téhož předpisu.

16 Ve smyslu čl. 78 téhož předpisu.

17 Viz čl. 10 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Praktický význam těchto dokumentů však může být značný, neboť často obsahují významné právní informace.

Co se **jazykové stránky** týče, je na všechny typy právních předpisů záhodno klást obdobné požadavky. Klíčovým východiskem je jednotnost používané terminologie, a to nejen v rámci samotného předpisu, ale též v kontextu navazujících a souvisejících předpisů, ideálně pak z hlediska celého právního řádu. Pojmy by měly být používány tak, aby se svým významem co nejvíce přibližovaly obecnému významu, který je jim přisuzován. Vícevýznamová a cizí slova by se měla používat jen v případech, kdy neexistuje rozumná alternativa. V textu předpisu se standardně používá oznamovacího způsobu přítomného času, zpravidla jednotného čísla.¹⁸

Rovněž **struktura právních předpisů** by měla být jednotná. Pro přehlednost se rozsáhlejší právní předpisy člení na části, které se označují jako „ČÁST PRVNÍ“, „ČÁST DRUHÁ“ atd., hlavy, jejichž zápis má podobu „Hlava I“, „Hlava II“ atd., díly, pro něž se používá zápis ve tvaru „Díl 1“, „Díl 2“ atd., oddíly, které se značí jako „Oddíl 1“, „Oddíl 2“ atd., a ve výjimečných případech též na pododdíly, jež zapisujeme ve tvaru „Pododdíl 1“, „Pododdíl 2“ atd. Každý předpis, s výjimkou ústavního zákona a novely, se bez ohledu na svůj rozsah dále člení na paragrafy, které lze rozdělit na odstavce, pododstavce a body. Paragrafy se označují znakem „§“ a arabskými číslicemi, odstavce arabskými číslicemi uzavřenými do kulatých závorek, pododstavce malými písmeny a kulatými závorkami a body arabskými číslicemi s tečkou. Ústavní zákony se člení na články označované zkratkou „Čl.“ a arabskou číslicí. Novely se také rozdělují na články a body, pro něž se používá zápis pomocí arabských číslic a tečky.¹⁹

Pro ústavní zákony, zákony, zákonná opatření Senátu, nařízení vlády, vyhlášky vydávané ministerstvy a ostatními ústředními správními úřady a vyhlášky jiných správních úřadů a právnických osob vydávané s celostátní působností se uplatňuje jednotný **publikační postup**. Veškeré tyto dokumenty se vyhláší ve Sbírce zákonů,²⁰ přičemž platnosti nabývají právě okamžikem vyhlášení, kterým je „den rozeslání příslušné částky Sbírky zákonů, uvedený v jejím záhlaví.“²¹ Od okamžiku **nabytí platnosti** jsou právní předpisy až do chvíle, kdy platnosti pozbudou, součástí právního řádu České republiky, avšak aplikovat je lze až

18 Viz čl. 40 Legislativních pravidel vlády České republiky schválených usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188, ve znění pozdějších usnesení.

19 Ibid., čl. 25 a násl.

20 Viz § 1 zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů.

21 Viz § 3 odst. 2 téhož předpisu.

poté, co **vstoupí v účinnost**. Implicitně se tak stává „*patnáctým dnem po vyhlášení*.“²² Zákodárce však přímo v předpise může stanovit pozdější okamžik nabytí účinnosti. Toho je v praxi využíváno poměrně hojně a jako příklad můžeme uvést trestní zákoník,²³ jehož § 421 stanoví, že předpis nabývá účinnosti dne 1. 1. 2010. Ve Sbírce zákonů se právní předpisy od počátku každého kalendářního roku vzestupně číslují.²⁴ Připojením lomítka a číselného označení příslušného kalendářního roku za toto číslo vzniká číselné označení právního předpisu, například „1/1993.“²⁵ Právní předpisy obce se vyhláší tak, že se po dobu 15 dnů vyvěsí na úřední desce obce. Obec je povinna vést evidenci vydaných právních předpisů.²⁶ Obecně závazné vyhlášky zasílá obec neprodleně po dni jejich vyhlášení Ministerstvu vnitra a nařízení obce stejným způsobem krajskému úřadu.²⁷ Právní předpisy kraje se vyhláší ve Věstníku právních předpisů kraje.²⁸ Věstník musí být každému přístupný na krajském úřadu, na obecních úřadech v kraji, na Ministerstvu vnitra a jeho stejnopis musí být zveřejněn způsobem umožňujícím dálkový přístup.²⁹

Chceme-li právní předpis **citovat**, lze doporučit dodržení zásad zakotvených v Legislativních pravidlech vlády České republiky.³⁰ Ta rozeznávají celkem tři druhy citací právních předpisů, a sice úplnou, která se zapisuje ve tvaru „*označení druhu právního předpisu, pořadové číslo, pod kterým byl vyhlášen ve Sbírce zákonů, rok vydání, zkratku Sb. a název právního předpisu*“,“³¹ například tedy „zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník“, zkrácenou, jež obsahuje pouze „*označení druhu právního předpisu, pořadové číslo, pod kterým byl vyhlášen ve Sbírce zákonů, rok vydání a zkratku Sb.*“,“³² například „zákon č. 40/1964 Sb.“, a slovní, která má formu názvu nebo zkráceného názvu právního předpisu,³³ například „občanský zákoník“. Ještě je však třeba dodat, že by při citaci právního předpisu měla být zohledněna skutečnost, v jakém znění předpis citujeme. Pokud byl předpis novelizován, vyjádříme tento fakt připojením textu „*ve znění*,“

22 Viz § 3 odst. 3 téhož předpisu.

23 Jde o zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

24 Viz § 8 odst. 3 téhož předpisu.

25 Toto číselné označení je přiděleno ústavnímu zákonu č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

26 Viz § 12 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

27 Viz § 12 odst. 6 téhož předpisu.

28 Viz § 8 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

29 Viz § 8 odst. 7 a 8 téhož předpisu.

30 Tedy Legislativní pravidla vlády České republiky schválená usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188, ve znění pozdějších usnesení.

31 Viz čl. 61 Legislativních pravidel vlády České republiky schválených usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188, ve znění pozdějších usnesení.

32 Ibid., čl. 62.

33 Ibid., čl. 63.

za nějž doplníme citaci novelizujícího dokumentu. V případě předpisu, který byl v minulosti novelizován vícekrát, můžeme použít slovní spojení „*ve znění pozdějších předpisů*.“ Korektní úplná citace občanského zákoníku by tak měla mít tvar „*zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů*.“³⁴

Pojednání o právních předpisech České republiky můžeme jen stěží uzavřít bez toho, aniž bychom věnovali určitou pozornost také **předpisům Evropské unie**. Právo EU se tradičně dělí na primární, jehož pramenem jsou zakládající smlouvy,³⁵ přístupové smlouvy a ostatní smlouvy a protokoly,³⁶ a sekundární, kam zařazujeme právní akty institucí EU. Prameny primárního práva mají tedy povahu mezinárodních smluv podléhajících ratifikaci ve státech, které jsou jejich smluvními stranami. Prameny sekundárního práva jsou pak především obecně a přímo závazná nařízení a směrnice zavazující členské státy k zavedení určité úpravy do vnitrostátního právního řádu. Významné právní informace ale mohou obsahovat také další dokumenty, z nichž můžeme uvést zejména jednací řády, zápisy ze zasedání orgánů, vyšetřovací zprávy, expertní stanoviska nebo zprávy Účetního dvora.³⁷

Pro akty EU, stejně jako pro právní předpisy ČR, platí, co se jejich formy týče, určitá pravidla. Po **jazykové stránce** musí být akty jasné, jednoduché a přesné. Konkrétní podoba textu musí odpovídat typu daného aktu a brát ohled na osoby, na které se má akt vztahovat, a osoby pověřené jeho uplatňováním. Dále musí být akty přehledné, pokud možno se stejnorodým obsahem, terminologie musí být jednotná a pojmosloví a větná struktura musí přihlížet k mnohojazyčnosti právních předpisů.³⁸

Standardní **struktura** aktů EU sestává z názvu, preambule, normativní části a případných příloh. Název aktu by měl co nejstručněji a neúplněji vystihovat jeho předmět a neuvádět v omyl ohledně obsahu normativní části. Skládá se z označení typu aktu, názvu orgánu nebo orgánů, které akt přijaly, zkratky příslušného společenství, pořadového čísla, roku, data přijetí a stručného označení předmětu, například tedy „*směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů*.“ Preambule právních aktů EU se skládá

34 Ibid., čl. 64.

35 Smlouva o Evropské unii, Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství, Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii, Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli.

36 Například Listina základních práv Evropské unie, Amsterodamská smlouva nebo Jednotný evropský akt.

37 Pro více informací o právu Evropské unie viz TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 5. aktualiz. vyd. Praha : Linde, 2006.

38 Srov. Společná praktická příručka k redakci právních předpisů Společenství. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2008, s. 19 – 20.

ze dvou částí, a sice právních východisek, jejichž smyslem je vymezení právního základu aktu, a odůvodnění, jehož účelem je odůvodnit základní ustanovení normativní části. Jednotlivé body preambule jsou číslovány. Normativní část nesmí obsahovat žádná nenormativní ustanovení, předmět a oblast působnosti musí být vymezeny v úvodních ustanoveních a definice by měly být seskupeny v jediném ustanovení, které se nachází na počátku aktu. V ideálním případě by na počátku aktu měl být vymezen jeho předmět a oblast působnosti. Na toto vymezení by měly navazovat definice, zakotvení konkrétních práv a povinností, ustanovení svěřující výkonné pravomoci, procesní ustanovení a na samém konci pak prováděcí, přechodná a závěrečná ustanovení. Normativní část se jinak dělí na články a v případě, že má větší rozsah, též na hlavy, kapitoly a oddíly.³⁹

Oficiální **publikační platformou** předpisů EU je Úřední věstník Evropské unie, který vychází každý pracovní den ve všech úředních jazycích EU.⁴⁰ Věstník vychází v několika řadách označených velkými písmeny latinské abecedy. Právní předpisy EU, konkrétně tedy nařízení a směrnice, bývají publikovány v řadě L, která dále obsahuje rozhodnutí, doporučení a stanoviska. Jako součást Úředního věstníku řady L je vydáván také Adresář platných právních předpisů Společenství.⁴¹

Citace aktů EU se provádí buď ve formě celého názvu s uvedením údajů o zveřejnění⁴² nebo ve zkrácené formě, kdy stačí uvést toliko typ předpisu, o který se jedná, zkratku příslušného společenství, pořadové číslo a rok, tedy například „*směrnice (ES) č. 24/2009.*“ Užitečným identifikátorem může být také tzv. celexové číslo, které je unikátní pro každý právní předpis EU, přičemž například výše uvedené směrnici o právní ochraně počítačových programů je přiděleno celexové číslo „32009L0024.“

Závěrem nezbyvá než zopakovat, že právní předpisy představují primární zdroj informací o právních normách a právních skutečnostech. V celé řadě případů samy o sobě ale neposkytují dostatek právních informací k tomu, aby mohl právník postavený před komplexní právní problém nalézt adekvátní řešení výhradně jejich prostřednictvím. Přestože existují velmi striktní pravidla určující podobu textu právních předpisů, v praxi se ukazuje, že představa tvorby právních předpisů, ze

39 Ibid., s. 22 – 40.

40 Pro podrobnější informace viz *Úřad pro publikace: Úřední věstník Evropské unie* [cit. 28-8-2010]. Dostupné z : <http://publications.europa.eu/official/index_cs.htm>; a také *Eur-lex: Úřední věstník Evropské unie* [citováno 28. 8. 2010]. Dostupný z : <<http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?ihmlang=cs>>.

41 Více informací lze nalézt na *Úřad pro publikace: Úřední věstník řady L a C* [cit. 28-8-2010]. Dostupné z : <http://publications.europa.eu/official/chapter1_cs.htm>.

42 Zápis údajů o zveřejnění v případě výše uvedené směrnice o ochraně počítačových programů by měl tvar „*Úř. věst. L 111, 5. 5. 2009, s. 16-22.*“

kterých by bylo možno zcela jasně a jednoduše vyvozovat právní normy a tyto následně jednotně aplikovat na reálné situace, je naivní.⁴³ Problém spočívá jednak v abstraktnosti právních norem, které je třeba aplikovat na nejrozličnější situace, jež se jedna od druhé značně liší, v proměnlivosti společenských poměrů a nakonec i v dynamičnosti samotného právního řádu. K náležitému posouzení nejrozličnějších právních otázek je tak často zapotřebí pracovat, vedle právních předpisů, s celou řadou dalších dokumentů, o nichž pojednávají navazující části této kapitoly.

III.2 Soudní, rozhodčí a správní rozhodnutí

Soudní rozhodnutí je individuálním právním aktem, který je výsledkem řízení probíhajícího před soudem a který „zakládá, mění, ruší nebo autoritativně ověřuje konkrétní práva a právní povinnosti subjektů.“⁴⁴ Rozhodnutí soudu představují velmi významný zdroj právních informací, a to i v kontinentálních právních systémech, ve kterých jejich postavení není ani zdaleka tak výsadní jako v systému anglosaském. Jejich význam spočívá jednak v tom, že poskytují informaci, jakým způsobem soudy v minulosti aplikovaly konkrétní právní normy na reálné situace, jednak o tom, zda se v aplikaci shodovaly nebo mezi nimi panovaly rozdíly. Právní normy zachycené v právních předpisech mají totiž značně obecný charakter a soudní rozhodnutí tak představují zřejmě ten nejceněnější zdroj informací o dopadu těchto norem na skutečné situace, čímž velkou měrou napomáhají k jejich detailnější a přesnější interpretaci. V této souvislosti Winterová dokonce hovoří o „dotváření zákona soudní judikaturou,“ avšak dodává, že toto „nesmí znamenat jeho překračování či dokonce porušování, neboť tato činnost musí důsledně proběhnout *praeter legem* (tj. v mezích zákona). Avšak právní norma ve své obecnosti poskytuje široké pole pro upřesnění, hodící se k řešení konkrétních právních případů.“⁴⁵ Podceňovat ale není záhodno ani závaznost, již jsou nadána rozhodnutí zejména vyšších soudů rovněž v prostředí kontinentálních právních systémů, kde jim nebývá přisuzována pozice precedentů. K této otázce se velmi trefně vyjadřuje Kühn, když dospívá k závěru, že „*normativní síla judikatury vyšších soudů má spíše povahu argumentační, kladoucí meze nikoliv samotnému rozhodnutí, ale spíše jen soudcovskému odůvodnění takového rozhodnutí.*

43 V této souvislosti Polčák hovoří o tzv. primitivnosti právního řádu, jenž by umožňoval jednoduché a transparentní vyvozování neměnných a provždy daných právních norem. Pro podrobnější informace viz POLČÁK, Radim. *Právo a evropská informační společnost*. Brno : Masarykova univerzita, 2009, s. 42 – 45.

44 Viz HARVÁNEK, Jaromír a kol. *Teorie práva*. 2. opr. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004, s. 209.

45 Viz WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní : vysokoškolská učebnice*. 5. aktualiz. vyd. Praha : Linde, 2008, s. 284.

*Soudce má možnost se od judikatury vyšších soudů odchýlit, musí však takového odchýlení přesvědčivě odůvodnit.*⁴⁶

O významu a rozsahu právních informací, obsažených v soudním rozhodnutí, může mnohé napovědět též skutečnost, že rozhodnutí soudu vlastně není ničím jiným, než řešením problému, který byl předložen právníkovi, v tomto případě soudci. Winterová dodává, že jde o řešení specifické svojí „*autoritativností a závazností*.“⁴⁷ Soudce při jeho dosahování musí projít všemi fázemi nám již dobře známého procesu sběru dat, jejich interpretace do podoby informací a přetvoření těchto informací do podoby znalostí zařazených do komplexního systému, aby mohl přijít s řešením, které vychází ze současné právní úpravy a je náležitě a srozumitelně odůvodněno, zejména v rovině vypořádání se s argumenty jednotlivých účastníků řízení a již existujícími rozhodnutími soudů, které dospěly k odlišnému řešení situace.

Podoba a význam soudních rozhodnutí, nakonec i povaha právních informací, jichž jsou tato rozhodnutí zdrojem, jsou zásadně ovlivňovány soudem, který je vydal, typem rozhodnutí a fází řízení, v níž jsou vydávána. V České republice funguje celkem 86 okresních soudů, které jsou rozřazeny pod osm soudů krajských, mezi nimiž je započítán též Městský soud v Praze, a dále dva vrchní soudy v Praze a Olomouci, Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud a Ústavní soud.⁴⁸ V prvním stupni obecně rozhodují okresní soudy,⁴⁹ vůči nimž krajské soudy vystupují jako odvolací.⁵⁰ Pokud krajské soudy ve zvláštních případech⁵¹ rozhodují jako soudy prvoinstanční, v pozici odvolacích soudů se nachází vrchní soudy.⁵²

V základní rovině se soudní rozhodnutí rozlišují na dva typy, a sice meritorní, jimiž jsou rozhodnutí ve věci samé, a procesní, kam náleží všechna ostatní rozhodnutí. Ve věci samé se ve většině případů rozhoduje **rozsudkem** a v ostatních případech **usnesením**. Existují však výjimečné situace, kdy se ve věci samé rozhoduje rovněž usnesením.⁵³ Podíváme-li se na celou situaci značně zjednodušeně, můžeme prohlásit,

46 Viz KÜHN, Zdeněk; BOBEK, Michal; POLČÁK, Radim. *Judikatura a právní argumentace : teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou*. Praha : Auditorium, 2006, s. 11.

47 Viz WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní : vysokoškolská učebnice*. 5. aktualiz. vyd. Praha : Linde, 2008, s. 282.

48 Dle informací z *Justice.cz*. Oficiální server českého soudnictví [cit. 29-08-2010]. Dostupné z : <<http://portal.justice.cz/>>.

49 Dle § 9 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

50 Dle § 10 odst. 1 téhož předpisu.

51 Dle § 9 odst. 2 – 4 téhož předpisu.

52 Dle § 10 odst. 2 téhož předpisu.

53 Viz § 152 odst. 1 téhož předpisu.

že rozsudkem bývá povětšinou rozhodováno o výsledku soudního řízení, zatímco usnesením o jeho průběhu. Specifickým typem rozhodnutí je tzv. **mezitímní rozsudek**, jímž soud rozhoduje pouze o části projednávané věci.⁵⁴ Zvláštními typy rozhodnutí jsou **platební rozkaz**,⁵⁵ elektronický platební rozkaz,⁵⁶ evropský platební rozkaz⁵⁷ a směnečný (šekový) platební rozkaz,⁵⁸ které soud vydává v rámci určitých typů řízení, ve kterých jde o zaplacení peněžité částky. Zmínit je zapotřebí ještě **stanoviska Nejvyššího soudu**⁵⁹ a Nejvyššího správního soudu,⁶⁰ která se přijímají na základě sledování a vyhodnocování judikatury okresních, krajských a vrchních soudů s cílem sjednotit jejich rozhodování ve věcech určitého druhu. Stanoviska Nejvyšší soud přijímá v rámci tzv. velkého senátu kolegia, jemuž jsou k rozhodnutí rovněž postupovány případy, v nichž dospěje senát Nejvyššího soudu k právnímu názoru odchylicímu se od dosavadní rozhodovací praxe Nejvyššího soudu.⁶¹ Ústavní soud, který nenáleží do soustavy obecných soudů,⁶² rozhoduje ve věci samé **nálezem** a v ostatních případech usnesením.⁶³ V souvislosti s Ústavním soudem za zmínku určitě stojí také tzv. **disent**, tedy odlišné stanovisko člena senátu ohledně výroku nebo odůvodnění rozhodnutí, které se k tomuto rozhodnutí připojuje,⁶⁴ a **stanovisko pléna**, jež se vydává v případě, že rozhodující senát ve věci zaujme stanovisko odchylicí se od dosavadní judikatury Ústavního soudu.⁶⁵

Co se **struktury rozsudku** týče, v obecné rovině se jí zabývá § 157 občanského soudního řádu,⁶⁶ který určuje, že v úvodu rozsudku musí být umístěna slova „*Jménem republiky,*“ po nichž následuje „*označení soudu, jména a příjmení soudců a přisedících, přesné označení účastníků a jejich zástupců, účast státního zastupitelství a Úřadu pro zastupování státu ve věcech*

54 Dle § 152 odst. 2 téhož předpisu.

55 Dle § 172 a násl. téhož předpisu.

56 Dle § 174a téhož předpisu.

57 Dle § 174b téhož předpisu.

58 Dle § 175 téhož předpisu.

59 Ve smyslu § 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přisedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších zákonů.

60 Ve smyslu § 12 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

61 Dle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přisedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších zákonů.

62 Ve smyslu čl. 91 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

63 Dle § 54 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

64 Ve smyslu § 22 téhož předpisu.

65 Ve smyslu § 23 téhož předpisu.

66 Tedy § 157 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

majetkových, označení projednávané věci, znění výroku, odůvodnění, poučení o tom, zda je přípustný opravný prostředek, a o lhůtě a místu k jeho podání, poučení o možnosti výkonu rozhodnutí a den a místo vyhlášení.“ Vedle celé řady formálních údajů tak můžeme identifikovat dvě základní části, a sice výrok a odůvodnění. Výrok rozsudku musí být formulován stručně a jasně tak, aby z něj zcela zřejmě a jednoznačně vyplývala práva a povinnosti stran, které těmto poté, co rozsudek nabude právní moci, vyvstanou. Základní náležitosti odůvodnění stanoví samotný zákon tak, že „soud v odůvodnění rozsudku uvede, čeho se žalobce (navrhovatel) domáhal a z jakých důvodů a jak se ve věci vyjádřil žalovaný (jiný účastník řízení), stručně a jasně vyloží, které skutečnosti má prokázány a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl i další důkazy, jaký učinil závěr o skutkovém stavu a jak věc posoudil po právní stránce.“⁶⁷ Dále pak zákon výslovně zakazuje opisování skutkových přednesů účastníků a provedených důkazů ze spisu. Jako základní kvalitativní požadavek odůvodnění uvádí zákonodárce jeho přesvědčivost.⁶⁸ Například Bobek si ale všímá toho, že současný převládající styl odůvodňování rozsudků trpí značnými nedostatky, když velmi trefně upozorňuje na skutečnost, že čtenáře odůvodnění v první řadě zajímá „kdo jsou aktéři, co se stalo, co po sobě chtějí a proč a co na to soud (právní argumentace, nikoliv zákonné texty),“ a namísto toho zpravidla dostává do rukou rozsáhlý výklad o dosavadním procesním postupu, argumentaci stran, skutečnostech, které soud zjistil, a nakonec též právním posouzením, jehož kvalita však bývá různá. O co ve sporu šlo, se pak nezúčastněná osoba zpravidla dozvídá až v závěrečných pasážích odůvodnění.⁶⁹

Základní obsahové **náležitosti usnesení** rovněž stanoví zákon a náleží mezi ně označení soudu, který usnesení vydal, uvedení jmen a příjmení soudců a přísedících, označení účastníků, jejich zástupců a věci, výrok, odůvodnění, poučení o přípustnosti opravného prostředku a den a místo vydání usnesení.⁷⁰ Zjednodušeně lze říci, že na podobu usnesení jsou kladeny o něco nižší nároky než na podobu rozsudku, což se konkrétně projevuje například v tom, že v některých případech nemusí rozhodnutí obsahovat odůvodnění.⁷¹

67 Viz § 157 odst. 2 téhož předpisu.

68 Tamtéž.

69 Viz BOBEK, Michal. *O odůvodňování soudních rozhodnutí*. Praha : Beck, 1993, č. 6, s. 204. Citováno z Beck-online.cz.

70 Viz § 169 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

71 Ve smyslu § 169 odst. 2 téhož předpisu.

Kühn⁷² uvádí, že „*Ve střední Evropě již přinejmenším sto padesát let neexistují žádné pochybnosti o nutnosti publikovat právní předpisy tak, aby se každá právním předpisem dotčená osoba mohla s kodexem včas a náležitě seznámit.*“ Značně jiná situace ovšem panuje v oblasti **publikace judikatury**, která byla původně zcela ignorována, dokud se iniciativy v padesátých letech 19. století nechopily některé soukromé osoby, na jejichž tradici navazují rovněž proslulé prvorepublikové sbírky, z nichž se sluší uvést alespoň Vážného sbírku. V dnešní době samozřejmě platí, že se rozsudky vyhlášují veřejně⁷³ a následně se jejich stejnopis doručuje účastníkům do vlastních rukou,⁷⁴ avšak do stavu, kdy by veškerá rozhodnutí soudu byla komfortně přístupná veřejnosti tak, jak je tomu například v případě právních předpisů, máme stále ještě hodně daleko. Zákon stanoví povinnost publikovat toliko stanoviska Nejvyššího soudu zaujatá kolegií nebo plénem ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek,⁷⁵ stanoviska Nejvyššího správního soudu ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu⁷⁶ a nálezy Ústavního soudu ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu.⁷⁷ Fakultativně pak ve výše uvedených sbírkách mohou být publikována vybraná rozhodnutí Nejvyššího soudu a ostatních soudů, vybraná rozhodnutí a zásadní usnesení Nejvyššího správního soudu, vybraná rozhodnutí krajských soudů vydaná ve správním soudnictví a vybraná usnesení Ústavního soudu. Speciálnímu publikačnímu režimu podléhají některé nálezy Ústavního soudu, například ty, jimiž bylo rozhodnuto o návrhu na zrušení zákona, neboť se obligatorně publikují ve Sbírce zákonů.⁷⁸

V českém právním prostředí v zásadě neexistuje rozvinutá, natož pak ustálená, **citační praxe** soudních rozhodnutí. Vyloženě negativně lze hodnotit, pokud je soudní rozhodnutí citováno pouze prostřednictvím spisové značky, neboť ta sama o sobě nemá nikterak vysokou vypovídací hodnotu a navíc se jedná o údaj, podle něž může být obtížné text rozhodnutí dohledat. Ještě příkřeji zdejší praxi hodnotí Kühn s Bobkem, když říkají, že „*citace judikatury toliko spisovou značkou nemá pravděpodobně*

72 Viz KÜHN, Zdeněk; BOBEK, Michal; POLČÁK, Radim. *Judikatura a právní argumentace : teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou*. Praha : Auditorium, 2006, s. 134.

73 Viz § 156 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

74 Viz § 158 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

75 Viz § 24 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších zákonů.

76 Viz § 22 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

77 Viz § 59 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

78 Dle § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů.

*ve vyspělých zemích obdoby, neboť činí příslušné rozhodnutí nedohledatelným, případně sice dohledatelným, aniž ovšem lze určit, z jakého zdroje právník čerpá. Navíc nelze posoudit, zda citované rozhodnutí bylo či nebylo někde publikováno, což může mít zásadní význam pro aplikovatelnost judikatury v právní argumentaci.*⁷⁹ Zvláště ostře pak odsuzují případy argumentace „ustálenou judikaturou“ bez citování byť jediného rozhodnutí a odkazy soudů na judikaturu, která nebyla publikována.⁸⁰ Pro zajímavost můžeme uvést, že pro písemné práce odevzdávané na Právnické fakultě MU je stanoveno citování soudních rozhodnutí s uvedením typu rozhodnutí, soudu, který ho vydal, data vydání a spisové značky.⁸¹

V předchozím textu jsme začali užívat pojmu **spisová značka**, aniž bychom ho nějak blíže specifikovali. S ohledem na skutečnost, že se jedná o jeden z ústředních pojmů, hovoříme-li o citaci soudních rozhodnutí, alespoň stručně se na něj podíváme v textu následujícím. Právě spisová značka, často zkracovaná jako „sp. zn.“, slouží jako identifikátor soudního spisu a tedy i s ním spojené věci projednávané u soudu. Spisová značka souvisí s tzv. soudním rejstříkem, tedy agendou vedenou u jednotlivých soudů.⁸² Spisová značka má jednotnou strukturu, přičemž na prvním místě stojí arabská číslice označující soudní oddělení, resp. římská číslice označující senát Ústavního soudu, který řízení vede. Následuje označení konkrétního rejstříku písmenem nebo písmeny abecedy (příklady označení rejstříku uvádí tabulka č. III.1). Toto označení je jednou z informačně nejpřínosnějších složek spisové značky, neboť vypovídá o typu věci, kterou soud rozhoduje.

Dalším prvkem spisové značky je číslo pořadí zápisu do daného rejstříku za daný rok. Jako poslední se ve spisové značce uvádí rok, kdy byla daná kauza zapsána do soudního rejstříku. Například spisová značka „1 T 30/2010“ označuje v pořadí třicátou trestní věc, která byla zapsána do rejstříku prvního soudního oddělení v roce 2010.

79 Viz KÜHN, Zdeněk; BOBEK, Michal; POLČÁK, Radim. *Judikatura a právní argumentace : teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou*. Praha : Auditorium, 2006, s. 113 – 114.

80 Ibid., s. 117 – 119.

81 Viz čl. 9 směrnice děkana č. 4/2009 o úpravě rukopisů písemných prací a o citaci dokumentů užívaných v pracích podávaných na Právnické fakultě MU.

82 Podrobně upravuje spisovou značku a vedení rejstříků INSTRUKCE Ministerstva spravedlnosti č. 1/2002 Sb. instr. a sdělení, ze dne 3. prosince 2001, č. j. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy ve znění pozdějších předpisů.

C	Civilněprávní řízení
Cm	Obchodněprávní řízení
Co	Řízení o odvolání v civilněprávních věcech
Cdo	Řízení o dovolání v civilněprávních věcech
D	Dědické řízení
E	Exekuční řízení
T	Trestněprávní řízení
To	Řízení o odvolání v trestněprávních věcech
Tdo	Řízení o dovolání v trestněprávních věcech
ÚS	Řízení před Ústavním soudem

Tabulka č. III.1 Příklady označení soudního rejstříku písmeny abecedy.

Zabýváme-li se soudními rozhodnutími z pohledu informatiky, mimořádně zajímavou problematiku představují tzv. **právní věty**. Jde o část odůvodnění rozhodnutí soudu, ve které jsou stručně shrnuty nejpodstatnější právní úvahy, jež daný soud vedly k rozhodnutí věci určitým způsobem. Přes označení tohoto útvaru se zpravidla nejedná o jedinou větu. Právní věty, které se publikují ve sbírkách rozhodnutí a usnesení soudů, se uvádějí hned na počátku samotného textu a odlišují například tak, že jsou tištěny tučným písmem. Cvrček⁸³ rozděluje právní věty na ty, které vznikají při redakci oficiálních sbírek soudních rozhodnutí, na právní věty vytvořené neoficiální autoritou a tzv. kvaziprávní věty. Jednoduchost, s jakou lze prostřednictvím právní věty získat klíčové informace týkající se dané kauzy, společně s vypuštěním jejího kontextu, může v praxi snadno vést k dezinterpretaci judikátu.⁸⁴

Předtím, než opustíme problematiku rozhodnutí soudů a začneme se věnovat rozhodovací činnosti dalších institucí, se ještě sluší stručně pojednat o judikatuře mezinárodních soudů, která je významným zdrojem právních informací též pro české právní prostředí. Jde především o rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie⁸⁵ a Evropského soudu pro lidská práva.⁸⁶ **Soudní dvůr Evropské unie** je vrcholným soudním orgánem Evropské unie a jeho posláním je přezkoumávat legalitu aktů vydávaných orgány Evropské unie, rozhodovat o porušení povinností členských států ve vztahu k Evropské unii a vykládat právo Evropské

83 Viz CVRČEK, František. *Právní informatika*. Praha : Ústav státu a práva, 2010, s. 93.

84 Ke kritice neuváženého používání institutu právní věty viz KÜHN, Zdeněk; BOBEK, Michal; POLČÁK, Radim. *Judikatura a právní argumentace : teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou*. Praha : Auditorium, 2006, s. 113 – 114.

85 Oficiální webové stránky Soudního dvora Evropské unie jsou přístupné na Curria [online]. Změněno 7. 10. 2010 [cit. 7-10-2010]. Dostupné z : <<http://curia.europa.eu/>>.

86 Oficiální webové stránky Evropského soudu pro lidská práva jsou přístupné na European Court of Human Rights [online]. Změněno 7. 10. 2010 [cit. 7-10-2010]. Dostupné z : <<http://www.echr.coe.int/echr/>>.

unie.⁸⁷ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie se dle čl. 63 Jednacího řádu Soudního dvora⁸⁸ sestává z údaje o tom, že byl vydán Soudním dvorem, data vyhlášení, jména předsedy a zúčastněných soudců, jména generálního advokáta, jména vedoucího soudní kanceláře, označení účastníků řízení, jmen zmocněnců, poradců a právních zástupců účastníků řízení, návrhů účastníků řízení, údajů o stanovisku generálního advokáta, stručného popisu skutkového stavu, odůvodnění a výroku včetně rozhodnutí o nákladech řízení.

Evropský soud pro lidská práva je orgánem Rady Evropy.⁸⁹ Jeho posláním je ochrana práv a svobod založených Evropskou úmluvou o lidských právech a základních svobodách.⁹⁰ Evropský soud pro lidská práva projednává stížnosti jednotlivců týkající se porušení práv zakotvených výše zmíněnou Úmluvou a jejími dodatkovými protokoly. Stížnost směřuje proti členskému státu a musí jí předcházet vyčerpání všech prostředků, které na ochranu práva poskytuje vnitrostátní právní řád. Stížnost může vznést také jiný členský stát. Rozsudky Evropského soudu pro lidská práva mají ustálenou strukturu sestávající z hlavičky, jež obsahuje identifikační údaje případu, části popisující průběh řízení projednávané stížnosti, popisu skutkového stavu, právního posouzení věci, výroku a odlišných stanovisek neboli disentů.⁹¹

Dokumenty, které se svou podstatou velmi blíží soudním rozhodnutím, jsou **rozhodnutí vydávaná v rámci rozhodčího řízení**. Tyto dokumenty však v praxi jako zdroj právních informací nemívají ani zdaleka takový význam jako rozhodnutí soudní, a z toho důvodu o nich na tomto místě pojednáme jen velmi stručně. Na druhou stranu je však třeba připustit, že pro účastníky právě probíhajícího rozhodčího řízení mohou minulá rozhodnutí téhož rozhodce nebo rozhodčí instituce představovat neocenitelný zdroj právních informací. Přehlížet nelze ani to, že rozhodci bývají začasť voleni z řad odborníků na specifickou problematiku, a tak mohou jejich rozhodnutí obsahovat vysoce kvalitní analýzy předložených otázek. V rámci rozhodčího řízení mohou být rozhodovány výhradně majetkové spory a to pouze tehdy, pokud se na tom strany sporu

87 Pro podrobnější informace viz *Curria : Presentace* [online]. Změněno 7. 10. 2010 [cit. 7-10-2010]. Dostupné z : <http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/#competences>.

88 Konsolidované znění Jednacího řádu Soudního dvora. Úřední věstník C 177/1. Dostupné z : <<http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2010-04/rp.cs.pdf>>.

89 Oficiální webové stránky Rady Evropy jsou přístupné na *Council of Europe* [online]. Změněno 7. 10. 2010 [cit. 7-10-2010]. Dostupné z : <<http://www.coe.int/>>.

90 Sdělení č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, ve znění sdělení č. 243/1998 Sb., o podpisu Protokolu č. 11 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, kterým se mění kontrolní mechanismus v ní ustavený.

91 Další informace o struktuře rozhodnutí lze nalézt v KÜHN, Zdeněk; BOBEK, Michal; POLČÁK, Radim. *Judikatura a právní argumentace : teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou*. Praha : Auditorium, 2006, s. 79 – 82.

dohodly.⁹² Meritorní rozhodnutí se označují jako rozhodčí **nálezy**, ostatní pak jako **usnesení**.⁹³ Stejně jako soudní rozhodnutí obsahuje i rozhodčí nález výrok, který musí být určitý, a jeho odůvodnění.⁹⁴ Obdobné požadavky zákon klade též na usnesení.⁹⁵ Pro označování rozhodnutí vydávaných v rámci rozhodčího řízení nestanoví zákon jednotná pravidla a nepožaduje ani jejich publikaci. Vyžadováno je však jejich písemné vyhotovení,⁹⁶ doručení stranám sporu,⁹⁷ uschování rozhodčím soudem po dobu dvaceti let a uložení do úschovy okresnímu soudu nejpozději třicet dnů od nabytí právní moci nálezu.⁹⁸ Přestože neexistuje zákonná povinnost k publikaci rozhodnutí vydaných v rozhodčím řízení, některé rozhodčí soudy zveřejňují alespoň právní věty vybraných rozhodnutí⁹⁹ a někdy dokonce i jejich plné texty.¹⁰⁰

Závěrem této podkapitoly se ještě sluší věnovat jistou pozornost **rozhodnutím vydávaným v rámci správního řízení**. Tato rozhodnutí, stejně jako rozhodnutí soudní a rozhodčí, „zakládají, mění nebo ruší práva anebo povinnosti jmenovitě určené osoby nebo v určité věci prohlašují, že taková osoba práva nebo povinnosti má anebo nemá, nebo v zákonem stanovených případech rozhodují o procesních otázkách.“¹⁰¹ Jejich význam jako zdroje obecných právních informací je oproti soudní judikatuře, stejně jako v případě rozhodnutí vydaných v rámci rozhodčího řízení, výrazně nižší. Rozhodnutí obsahuje výrok, odůvodnění a poučení účastníků.¹⁰² Účastníkům se, pokud se tohoto práva sami nevzdali doručuje stejnopis rozhodnutí do vlastních rukou,¹⁰³

III.3 Odborná literatura

S odbornou literaturou se v právní praxi a vědě pracuje obdobným způsobem jako v ostatních disciplínách, avšak práce s některými typy zdrojů má poněkud modifikovanou podobu nebo význam. Úkolem této kapitoly je představit práci s odbornou právní literaturou jako zdrojem

92 Stanoví tak § 2 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

93 Viz § 23 téhož předpisu.

94 Viz § 25 téhož předpisu.

95 Viz § 23 písm. b) téhož předpisu.

96 Viz § 25 odst. 1 téhož předpisu.

97 Viz § 28 odst. 1 téhož předpisu.

98 Viz § 29 odst. 1 a 2 téhož předpisu.

99 Například *Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR : Právní věty* [online]. Změněno 1. 9. 2010 [cit. 1-9-2010]. Dostupné z : <http://www.arbcourt.cz/index.php?url=cz_pravety.php>.

100 Například *Adr.eu : Decisions* [online]. Změněno 18. 8. 2010 [cit. 1-9-2010]. Dostupné z : <<http://adr.eu/adr/decisions/index.php>>.

101 § 67 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

102 Dle § 68 odst. 1 téhož předpisu.

103 Ve smyslu § 72 odst. 1 téhož předpisu.

právních informací, zvláště pak její specifika, jimiž se ve srovnání s jinými obory vyznačuje. Odbornou literaturu obecně rozdělujeme na **primární**, která obsahuje originální odborné texty, a **sekundární**, která obsahuje sbírku odkazů na texty primární. Jako příklady odborné literatury můžeme uvést monografie, učebnice, odborné články, sborníky z konferencí, ale také tzv. šedou literaturu, kam můžeme zařadit například závěrečné zprávy z projektů, expertízy nebo kvalifikační práce. Velmi specifické postavení si ovšem v oblasti práva vybudovala literatura komentářového typu. S ohledem na skutečnost, že prací s odbornou literaturou se v obecné rovině zabývá velké množství nejrozličnějších publikací,¹⁰⁴ zaměříme se v následujícím textu toliko na literaturu komentářovou, která má v právní vědě, zejména však praxi, daleko významnější postavení než v jiných oborech. Zásadní význam mají komentované právní předpisy a komentáře individuálních soudních rozhodnutí nebo jejich tematicky souvisejících souborů. Zvláštní poznámku si také zaslouží tzv. bibliografické publikace, které náleží do kategorie sekundární literatury. Jde o publikace obsahující sbírku bibliografických údajů. Tyto publikace totiž v oblasti práva, více než v kterémkoli jiném oboru, postupem času vlivem možnosti, jež nabízí informační technologie, ztrácejí na významu. Rozsáhlé bibliografické databáze totiž často bývají součástí databáze právních informačních systémů.

Komentované předpisy v minulosti měly daleko větší význam než dnes. Ten je však i přesto, že se jejich role s nástupem právních informačních systémů postupně oslabuje, stále výrazně vyšší, než by bylo, s ohledem na skutečnost, že neposkytují autoritativní výklad právních předpisů, záhodno. Za svoji oblibu a postavení vděčí především faktu, že nabízejí základní právní informace na jednom místě a v relativně komfortní podobě. Strukturálně jsou totiž stavěny tak, že text předpisu je následován podrobným odborným výkladem, za který jsou připojeny odkazy na relevantní judikaturu s právními větami. Ve své podstatě tak obsahují omezený výběr toho, co tvoří jádro současných právních informačních systémů. Toto přirovnání zřejmě představuje též odpověď na to, proč význam komentovaných předpisů v současné době klesá.

Obecně lze uzavřít, že společně s právními předpisy a soudními rozhodnutími tvoří odborná literatura základní okruh zdrojů právních informací. Tyto tři typy dokumentů v současné době tvoří jádro každého komerčně úspěšného právního informačního systému, a to nejenom v České republice. O vzrůstajícím významu odborné literatury v našem právním prostředí do značné míry svědčí i fakt, že se postupem času odkazy na odbornou literaturu propracovaly též do textů rozhodnutí alespoň

104 Například VYMĚTAL, Jan. *Informační zdroje v odborné literatuře*. Praha : Wolters Kluwer, 2010. 433 s.

vrcholných soudů. Tento trend lze hodnotit jednoznačně pozitivně, neboť úkolem odborné právní literatury je přinášet především obecnější právní informace, abstrahované od velkého množství emocionálně zabarvených a mnohdy právně irelevantních informací přítomných při rozhodování konkrétních kauz, a sloužit tak jako zdroj právních informací trvalejší hodnoty a stálejšího charakteru.

III.4 Vybrané dokumenty z praxe

V této části pojednáme o dokumentech, které vznikají jako výsledky výkonu právní praxe. Do této skupiny samozřejmě náleží též soudní rozhodnutí, o nichž jsme pojednali v samostatné části, a to s ohledem na skutečnost, že jejich význam a postavení jsou vůči ostatním dokumentům, o kterých budeme hovořit v následujícím textu, značně odlišné. Judikatura totiž vedle právních předpisů poskytuje základní informace o právním řádu a jeho interpretaci. Nadále již soudním rozhodnutím pozornost věnovat nebudeme a zaměříme se na ostatní dokumenty vznikající v rámci výkonu právní praxe.

Zřejmě nejvýznamnější zdroj obecných právních informací produkován jako výsledek praktické činnosti jsou **právní analýzy**. Jejich hodnota spočívá především v tom, že poskytují zpravidla nestranné a pečlivě odůvodněné odpovědi na obtížné právní otázky. K vyhotovení právní analýzy totiž dochází ve chvíli, kdy se v souvislosti s kauzou, kterou se právník zabývá, objeví otázka, na níž není schopen odpovědět. Nezbyvá tak než přijít s kvalifikovaným a co nejpřesvědčivěji odůvodněným stanoviskem. K řešení otázky lze samozřejmě přistoupit toliko formou studia zdrojů právních informací, vyvozením závěrů ohledně předestřené otázky a následným postupem v intencích těchto závěrů. Vyhotovení písemné analýzy nicméně nepředstavuje příliš velké množství přidané práce a nabízí velmi efektivní způsob dlouhodobého zachycení velmi cenných právních znalostí. Větší počet analýz vztahujících se k témuž tématu zpravidla představuje neocenitelný zdroj expertních informací týkajících se dané problematiky. Prostudování souboru souvisejících právních analýz by zřejmě mělo být jedním z prvních počínů právníka, který se začíná předmětné oblasti dlouhodobě věnovat.

Zásadním problémem praktických právních analýz je jejich obtížná dostupnost. Zpravidla vznikají jako interní dokumenty organizací poskytujících právní služby a jejich sdílení je v příkrém rozporu se zájmy této organizace. Právní analýzy totiž zachycují to nejcennější, čím mohou organizace zabývající se poskytováním právních služeb disponovat, a sice exkluzivní právní znalosti. Další výraznou komplikací pro využívání analýz jako zdroje právních informací je v českém právním prostředí

absence jakéhokoli obecně akceptovaného standardu. Lze se tak setkat s analýzami nejrůznější struktury a kvality. Opětovné využívání informací a znalostí zachycených v takových analýzách je touto skutečností velmi znesnadněno. Nekonzistentnost lze přitom často vysledovat i v rámci souboru analýz vyhotovených jednou osobou. To je způsobeno zejména tím, že na rozdíl od dokumentů, jakými jsou například smlouvy nebo žaloby, nejsou právní analýzy v našem prostředí nahlíženy jako dokumenty s předepsanou formou. Nedodržování jednotné formy při vyhotovování analýz z dlouhodobé perspektivy přitom představuje jednoznačnou ztrátu, neboť, jak již bylo naznačeno výše, standardizované právní analýzy mohou být velmi cenným zdrojem exkluzivních právních informací a znalostí, které mohou být opakovaně využívány.

Z výše uvedených důvodů lze každému právníkovi jednoznačně doporučit stanovení určitého standardu, podle něž bude analýzy vyhotovovat, organizaci pak, aby takový standard pro své zaměstnance zavedla. Ještě lepším přístupem zřejmě bude převzetí již existujícího obecně přijímaného standardu. Doporučit lze například v anglosaském právním prostředí univerzálně přijímané schéma IRAC.¹⁰⁵ Toto schéma zjednodušeně řečeno určuje, že analýza by měla být započata odborným shrnutím faktických a právních informací, týkajících se řešené situace, ústícím v jednoznačné formulování otázek, na něž má analýza nalézt odpověď.¹⁰⁶ Navazovat by měla část popisující, která konkrétní ustanovení právních předpisů se k dané problematice váží a co ohledně řešené otázky stanoví.¹⁰⁷ Následuje analýza v předchozích dvou částech zesumarizovaných informací směřující k nalezení odpovědi na položené otázky.¹⁰⁸ Závěrečná část pak přehledně a jednoznačně formuluje závěry, k nimž analýza dospěla.¹⁰⁹ Jednotlivé části je záhodno strukturálně oddělovat a speciálně vyznačit otázku a odpověď, která byla nalezena.

Významný zdroj právních informací mohou představovat také **podání** k soudu nebo jiným státním orgánům. Vedle informací relevantních toliko v rámci konkrétní kauzy mohou totiž obsahovat také právní argumentaci různé kvality. Tyto dokumenty tedy v žádném případě nelze vnímat jako zdroj objektivních právních informací. Na druhou stranu se však mohou stát neocenitelným zdrojem argumentů použi-

105 Více informací k používání struktury IRAC lze nalézt například ve FONTHAM, Michael R.; VITIELLO, Michael; MILLER, David W. *Persuasive Written and Oral Advocacy in Trial and Appellate Courts*. New York : Aspen Publishers, 2007, s. 31 – 57; OATES, Laurel C.; ENQUIST, Anne; KUNSCH, Kelly. *The Legal Writing Handbook*. New York : Aspen Publishers, 2002, s. 82 – 127.

106 Od toho viz první písmeno akronymu, které je zkratkou anglického slova Issue, tedy problematika.

107 Zkratka anglického slova Rule, tedy pravidlo.

108 Zkratka anglického slova Analysis, tedy analýza.

109 Zkratka anglického slova Conclusion, tedy závěr.

telných v rámci aktuálně řešeného problému, ať už za účelem jejich opětovného užití nebo obeznámení se s možnostmi argumentace, která se v řízení nabízí protistraně. Podání ke státním orgánům, stejně jako právní analýzy, trpí tím problémem, že představují ceněné interní znalosti organizací, které je vytváří, a k jejich systematickému sdílení tak nedochází. Přestože existují určité zákonné požadavky na jejich strukturu, ponechává zákonná úprava dostatek volnosti k tomu, abychom na tomto místě opět mohli konstatovat, že se tyto dokumenty v praxi značně liší. Požadavek na přijetí určitého standardu, byť jakkoli opodstatněný, však musíme v tomto případě vyslovovat mnohem opatrněji, neboť podání mají především hájit zájmy určitého subjektu nebo plnit jeho povinnosti vůči státním orgánům. Forma podání pak musí být v detailech nezbytně přizpůsobena tomu, aby tohoto účelu bylo dosaženo.

Velmi cenným zdrojem právních informací mohou být také **smlouvy**. Tyto dokumenty, které závazně upravují práva a povinnosti mezi účastníky příslušných právních vztahů, mohou být užitečným zdrojem informací o tom, jak by měl ten který typ smlouvy vypadat a které otázky by měl adresovat. Přestože právní předpisy obsahují relativně podrobnou úpravu smluvních vztahů, tvorba konkrétního smluvního dokumentu může být značně zefektivněna, disponuje-li právník adekvátní předlohou, tzv. vzorem. Smluvní vzory se postupně staly natolik akceptovaným zdrojem právních informací, že dokonce bývají vydávány jejich soubory k běžnému použití.

Velmi významným zdrojem právních informací jsou tzv. **expertní stanoviska**. Ta mohou být využívána v celé řadě případů, avšak nejdiskutovanější je zřejmě používání tzv. znaleckých posudků v rámci soudního řízení. Zákon obecně předpokládá, že soud zná právo. Naopak v případě expertních znalostí náležejících k jiným oborům se má za to, že jimi soudce nedisponuje. Z toho důvodu bývají užívány zmíněné znalecké posudky, jejichž závěry mají značnou váhu, a jejich závěry lze efektivně zpochybnit pouze znaleckým posudkem, jenž dospěl k odlišným závěrům.

Dokumenty, které vznikají při výkonu praktické činnosti, se vyznačují tím, že jsou zdrojem velkého množství informací, které jsou relevantní pouze v rámci dané kauzy. Na druhé straně ale také představují nezastupitelný zdroj obecných informací a znalostí, které z jiných dokumentů nelze získat. Z toho důvodu představuje práce s dokumenty z praxe neodmyslitelnou součást výkonu povolání právníka.

III.5 Rejstříkové záznamy

Pro nalezení adekvátního řešení konkrétního právního problému může být za určitých okolností potřebná téměř jakákoli informace. O každé informaci tak lze prohlásit, že se v určitém kontextu může stát právní informací. Potřeba získávání některých informací se nicméně ukázala natolik častou a za normálních okolností obtížnou, že bylo přistoupeno k vytvoření formalizovaných zdrojů těchto informací. Ty mají zpravidla podobu rejstříkových databází, v nichž jsou data rozdělena do kategorií a přiřazena k jednotlivým položkám. Zpravidla se jedná o databáze informací o vybraných subjektech, ale také o rejstříky uchovávající informace o specifických oprávněních nebo povinnostech, jako například o vlastnickém právu k nemovitostem nebo povinnostech týkajících se správy databází osobních údajů.

Jedním z nejvýznamnějších rejstříků tohoto typu je bezesporu **katastr nemovitostí**,¹¹⁰ vedený katastrálními úřady. Jeho účelem je sloužit jako evidence vybraných skutečností týkajících se nemovitostí. Jde o soubor údajů zahrnující soupis nemovitostí, jejich popis, geometrické a polohové určení. Součástí katastru nemovitostí je rovněž evidence vlastnických a jiných věcných práv.¹¹¹ Katastr nemovitostí je veden jako informační systém o území České republiky převážně počítačovými prostředky.¹¹² Zjednodušeně řečeno se v katastru nemovitostí evidují pozemky, budovy, byty a nebytové prostory.¹¹³ K těmto nemovitostem se zapisují vlastnické právo, zástavní právo, právo odpovídající věcnému břemeni, předkupní právo s účinky věcného práva¹¹⁴ a některá další práva.¹¹⁵

Mimořádný význam má také **obchodní rejstřík**, který je určený k zaznamenávání některých údajů o specifické skupině subjektů, označovaných jako podnikatelé, konkrétně obchodních společností a družstev, zahraničních osob, fyzických osob, které jsou podnikateli a o zápis požádají, a některých dalších osob.¹¹⁶ Jde o veřejný seznam, do kterého se zapisují zákonem stanovené údaje o podnikatelích, a který vede tzv. rejstříkový soud.¹¹⁷ Obchodní rejstřík je každému přístupný a na žádost lze od

110 O veřejně přístupné aplikaci Nahlížení do katastru nemovitostí je pojednáno v kapitole IX.

111 Dle § 1 odst. 2 zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.

112 Dle § 1 odst. 4 téhož předpisu.

113 Dle § 2 odst. 1 téhož předpisu.

114 Dle § 1 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů.

115 Dle § 2 odst. 4 zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.

116 K tomu blíže § 34 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

117 Dle § 27 odst. 1 a 2 téhož předpisu.

rejstříkového soudu obdržet úředně ověřený opis zápisu nebo listiny uložené ve sbírce listin.¹¹⁸ Velmi podobný význam má také **živnostenský rejstřík**.¹¹⁹

Z všeobecně známých databází lze dále uvést například **registr zpracování osobních údajů**, vedený Úřadem na ochranu osobních údajů. Do něj se k osobám správců zapisují identifikační údaje, účel zpracování, kategorie subjektů údajů a osobních údajů, zdroje osobních údajů, popis způsobu zpracování osobních údajů, příjemce nebo kategorie příjemců, předpokládaná předání osobních údajů do jiných států, popis opatření k zajištění ochrany osobních údajů, datum provedení a případně zrušení registrace.¹²⁰ Údaje zapsané do registru jsou veřejně přístupné prostřednictvím sítě Internet.

Na závěr se ještě sluší zmínit databáze, které vede Úřad průmyslového vlastnictví,¹²¹ jimiž jsou **databáze patentů a užitných vzorů**, jež obsahuje přihlášky vynálezů¹²² zveřejněné od roku 1991, evropské patenty¹²³ platné na území České republiky a zapsané užitné vzory,¹²⁴ **databáze průmyslových vzorů**, která obsahuje české zapsané průmyslové vzory,¹²⁵ **databáze ochranných známek**, obsahující ochranné známky¹²⁶ přihlášené u Úřadu průmyslového vlastnictví, World Intellectual Property Organisation,¹²⁷ určené pro Českou republiku a Evropskou unii, a Office of Harmonization for the Internal Market,¹²⁸ a databáze označení původu a zeměpisných označení.¹²⁹

118 Dle § 28 odst. 1 a 2 téhož předpisu.

119 Pro bližší informace viz zákon č. 455/1991 Sb., zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

120 Dle § 16 odst. 2 a § 35 odst. 1 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.

121 Oficiální webové stránky Úřadu průmyslového vlastnictví jsou přístupné na *Úřad průmyslového vlastnictví* [online]. Změněno 7. 10. 2010 [cit. 7-10-2010]. Dostupné z: <<http://upv.cz/cs/upv.html>>.

122 Dle zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.

123 Dle téhož předpisu.

124 Dle zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů.

125 Dle zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.

126 Dle zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů.

127 Oficiální webové stránky World Intellectual Property Organization jsou přístupné na *WIPO* [online]. Změněno 7. 10. 2010 [cit. 7-10-2010]. Dostupné z: <<http://www.wipo.int/portal/index.html.en>>.

128 Oficiální webové stránky Office of Harmonization for the Internal Market jsou přístupné na *OHIM* [online]. Změněno 7. 10. 2010 [cit. 7-10-2010]. Dostupné z: <<http://oami.europa.eu/ows/rw/pages/index.en.do>>.

129 Dle zákona č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

Data z výše uvedených a obdobných rejstříků lze zpravidla na vyžádání získat od instituce, která se o vedení té které databáze stará. S ohledem na skutečnost, že se jedná o zdroj informací, se kterými potřebují nejen právníci pracovat téměř denně, celá řada rejstříků tohoto typu bývá zpřístupňována prostřednictvím celosvětové sítě Internet. Informace opatřené prostřednictvím Internetu však prozatím většinou postrádají autoritativnost (výjimkou je například Živnostenský rejstřík), a tak je k závaznému osvědčení určité skutečnosti zapotřebí získat dokument vydaný příslušnou institucí. Tato situace se však velmi pravděpodobně v blízké budoucnosti změní.

Tato stránka byla ponechána záměrně prázdná

IV | Vyhledávání informací jako součást právní informatiky

Tato stránka byla ponechána záměrně prázdná

V předmluvě k této učebnici jsme uvedli, že jejím primárním účelem je sloužit jako studijní text k předmětu Právní informatika, vyučovaného na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Učebnice je však v obecné rovině zaměřena toliko na problematiku vyhledávání informací a konkrétně pak na základy práce s právními informačními systémy. Otázka, která tak automaticky vyvstává, zní, jaký je vztah mezi právní informatikou a vyhledáváním informací pomocí právních informačních systémů. Úkolem následujícího textu bude tento vztah charakterizovat a především ukotvit téma vyhledávání informací do širšího rámce oboru, který se v České republice konstituuje již od 60. let minulého století a vžilo se pro něj označení **právní informatika**.¹

Co se právní informatiky týče, je třeba předeslat, že toto označení není mezinárodně akceptováno a že ostatně právní informatika jako taková bývá jen zřídkakdy považována za konzistentní a jasně vymezený obor. V zahraniční literatuře se sice lze setkat s označeními jako „Legal Informatics“² či „Rechtsinformatik“,³ které bezesporu představují ekvivalent výše uvedeného výrazu „právní informatika“, avšak mnohdy bývají zaměňovány s výrazy jako „Computer-Assisted Legal Research“,⁴ což lze volně přeložit jako „zkoumání práva za pomoci výpočetní techniky“, „Artificial Intelligence and Law“,⁵ tedy „umělá inteligence a právo“, nebo zcela jednoduše jako „Information Technology and Law“,⁶ to znamená „informační technologie a právo“.

Nejasnosti se však netýkají toliko názvu diskutovaného předmětu studia, ale pronikají i do oblasti jeho obsahu. Cvrček a Novák se ve své publikaci nazvané Základy právní informatiky⁷ zabývají především pojetím práva jako informačního systému a v souvislosti s tím možnostmi jeho reprezentace ve formě automatizovaného právního informačního systému. Tento následně užívají k získávání některých poznatků z oblasti tzv. právní statistiky,⁸ pro niž se v anglicky mluvících zemích vžilo označení

1 Za pozornost stojí například KNAPP, Viktor. *O možnosti použití kybernetických metod v právu*. Praha : Nakladatelství Československé akademie věd, 1963.

2 Například RICHARDS, Robert C. *Legal Informatics Blog* [cit. 15-8-2010]. Dostupné z : <<http://legalinformatics.wordpress.com/>>.

3 Například Leibniz Universität Hannover: Institut für Rechtsinformatik [cit. 7-8-2010]. Dostupné z : <<http://www.iri.uni-hannover.de/home.html>>.

4 Pro definici viz *Answers.com: Computer-Assisted Legal Research* [cit. 15-8-2010]. Dostupné z : <<http://www.answers.com/topic/computer-assisted-legal-research>>.

5 Například *International Association for Artificial Intelligence and Law* [cit. 15-8-2010]. Dostupné z : <<http://www.iaail.org/>>.

6 Například LODDER, Arno R; OSKAMP, Anja. *Information technology and lawyers: advanced technology in the legal domain, from challenges to daily routine*. Dordrecht : Springer, 2006, s. 2.

7 Jde o publikaci CVRČEK, František; NOVÁK, František. *Základy právní informatiky*. Brno : Masarykova univerzita, 1992.

8 *Ibid.*, s. 69 – 75. Této sféře se podrobněji věnuje lingvisticky zaměřená KOŘENSKÝ, Jan; CVRČEK, František; NOVÁK, František. *Juristická a lingvistická analýza právních textů*

„Jurimetrics“.⁹ Silné zaměření na organizaci právních informací do podoby právního informačního systému je patrné také u Cejпка a jeho Úvodu do právní informatiky.¹⁰ Rozsah působnosti právní informatiky je však třeba vnímat podstatně širěji, neboť je do něj nutno zahrnout veškerá témata náležející do sféry zájmu obecné informatiky, jež mají alespoň nějaký význam pro právní praxi a teorii. Samotná informatika je přitom oborem s velmi širokou působností s úzkým napojením na celou řadu dalších oborů, z nichž je třeba uvést alespoň lingvistiku, kybernetiku nebo logiku.

Podobným způsobem k vymezení působnosti právní informatiky ostatně přistupují i Lodder a Oskamp,¹¹ kteří hovoří o rozsáhlé oblasti, kde se stýká právo s moderními informačními a komunikačními technologiemi. Této oblasti pak tradičně bývá věnována pozornost ze dvou odlišných pohledů, a sice z pohledu práva a z pozice informatiky. Na základě studia styčných bodů práva a informatiky pohledem právníků se postupně konstituoval ucelený okruh otázek, který bývá běžně označován jako „právo informačních a komunikačních technologií“ (právo ICT), v zahraničí pak jako „Information and Communication Technology Law“ (ICT Law).¹² Předmětem studia právníků zabývajících se oblastí ICT práva jsou především otázky týkající se státní jurisdikce v prostředí Internetu, virtuálních identit a elektronických podpisů, odpovědnosti poskytovatelů služeb informační společnosti působících na Internetu, uzavírání smluv prostřednictvím Internetu a s tím související ochrany spotřebitele na Internetu, ochrany hospodářské soutěže a problematiky nekalé soutěže v prostředí Internetu, doménových jmen, ochrany a shromažďování osobních dat pomocí informačních a komunikačních technologií a také rozsáhlé oblasti práv k duševnímu vlastnictví v prostředí informačních sítí. Kromě toho, že společným jmenovatelem výše uvedených okruhů jsou právní aspekty užívání moderních informačních a komunikačních technologií, nemají často mnoho společného a jen obtížně bychom argumentovali ve prospěch tvrzení, že ICT právo je samostatným a konzistentním odvětvím práva, které tak můžeme postavit na úroveň práva obchodního, práva duševního vlastnictví nebo práva pracovního.

(právněinformatický přístup). Praha : Academia, 1999.

9 Srov. *Jurimetrics Online* [cit. 15. 8. 2010]. Dostupné z : <<http://new.abanet.org/periodicals/jurimetrics/Pages/default.aspx>>.

10 Srov. CEJPEK, Jiří. *Úvod do právní informatiky*. Praha : Karolinum, 1997.

11 LODDER, Arno R; OSKAMP, Anja. *Information technology and lawyers: advanced technology in the legal domain, from challenges to daily routine*. Dordrecht : Springer, 2006, s. 3.

12 V České republice srov. Masarykova univerzita, Právnická fakulta: Ústav práva a technologií [cit. 16-8-2010]. Dostupné z : <<http://cyber.law.muni.cz/>>. Ze zahraničí si pozornost zaslouží například Katholieke Universiteit Leuven: Interdisciplinary Centre for Law and ICT [cit. 16-8-2010]. Dostupné z : <<http://www.law.kuleuven.be/icri/>>.

Velmi podobná je situace rovněž při studiu oblasti styku práva s informačními technologiemi optikou informatiky. I zde postupem času vykryštalizovaly relativně nezávislé sféry zájmu, z nichž je na místě zmínit zejména základní IT podporu, která se zabývá vytvářením textů pomocí textových editorů, komunikací prostřednictvím emailů a IM klientů, bezpečností užívání ICT technologií či organizací času a práce prostřednictvím softwarových nástrojů, dále pak řízení znalostí, zaměřené na zvyšování efektivity práce prostřednictvím uchovávání a účelného využívání dříve vytvořených znalostí, zapojení ICT technologií v oblasti analýzy právních problémů a v neposlední řadě také problematiku vyhledávání informací.

V současné době existuje jen málo povolání, pro která by si nebylo možno představit alespoň nějaké zefektivnění jejich výkonu prostřednictvím použití určité informační nebo komunikační technologie. Právnícké profese mezi taková povolání rozhodně nepatří. S ohledem na skutečnost, že zavedení, používání a správa zmíněných technologií často vyžaduje značné odborné znalosti a praktické zkušenosti, je logické, že došlo ke vzniku specializovaného povolání zaměřeného na poskytování poradenství a přímé podpory v používání informačních a komunikačních technologií, zkráceně **IT podpory**, v angličtině běžně označované jako „IT Support“. Většina institucí a společností zaměřených na poskytování právních služeb by se bez zaměstnance nebo dokonce samostatného oddělení zabývajícího se poskytováním IT podpory dnes již neobešla. Úkolem zmíněných zaměstnanců je, jak již ostatně název tohoto povolání napovídá, navrhovat technická řešení pro zvýšení kvality a kvantity práce, již je instituce nebo společnost schopna vyprodukovat, zajistit jejich implementaci do běžné každodenní práce a nadále se starat o jejich údržbu a aktualizaci. V současné době jde především o zavádění a správu osobních počítačů, jejich příslušenství a komunikátorů, jako například mobilních telefonů. O tom, jak významnou součástí výkonu právníckých povolání se tyto technologie staly, výmluvně svědčí skutečnost, že tvorba dokumentů prostřednictvím psacího stroje je v současné době spíše výjimkou, zatímco jejich naprostá většina se píše v programech, jakým je třeba MS Word nebo OpenOffice Writer, že komunikace prostřednictvím emailové pošty, IM klientů (např. Skype) nebo mobilních telefonů významně převyšuje komunikaci prostředky klasické pošty, již zůstala vyhrazena toliko oblast doručování oficiálních oznámení a provádění právních úkonů, a že k ukládání a práci s dokumenty čím dál tím více začínají být užívány pevné disky počítačů, zatímco úloha papírových spisů se postupně redukuje na archivaci dokumentů, jež mohou být v budoucnu použity jako důkazy.¹³

13 Například § 20 vyhlášky Ministerstva vnitra č. 191/2009 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby, se zabývá datovými formáty používanými v rámci spisové a archivní

Řízení znalostí je oblast, která si v poslední době získala velkou pozornost oborů, jakými jsou ekonomie a zejména management.¹⁴ V České republice si právní teorie ani praxe této problematiky příliš nevšímá, avšak to už dávno neplatí o některých vyspělých západních zemích, kde toto téma postupně nabývá na důležitosti.¹⁵ Důvodem je skutečnost, že znalosti, jimiž právník nebo společnost poskytující právní služby disponuje tak, že je jich schopna účelně využít, jsou jednou z klíčových hodnot ovlivňujících výslednou podobu a kvalitu poskytnuté služby. Na druhou stranu však také Parsons uvádí, že přestože profese právníka tradičně zahrnuje vytváření a sdílení znalostí, odborníci zabývající se poskytováním poradenství a služeb v této oblasti jednotně prohlašují, že právníci této problematice věnují zoufale málo pozornosti.¹⁶ Řízení znalostí v právní oblasti na základní úrovni zahrnuje tvorbu kvalitních dokumentů, jakými jsou například vzorové dokumenty pro tvorbu smluv nebo podání, podklady k chystané transakci, písemně zachycené metodologie nebo formalizované analýzy nejružnějších právních problémů, identifikaci opakovaně používaných informací, uspořádání těchto dokumentů a informací tak, aby byly snadno dostupné, čímž se má na mysli zajištění jejich indexace dle předmětu, ke kterému se vztahují, a možnosti jejich fulltextového prohledávání, neustálá aktualizace a údržba takto vytvořené báze dokumentů a informací, propojení této báze s informacemi o klientech a práci, která pro ně byla vykonána, a také formalizace procedury sběru informací o dovednostech a zkušenostech zaměstnanců.¹⁷

Automatizovaná analýza právních otázek je oblastí, které právníká akademická obec již věnovala mnoho pozornosti, a také do budoucna skýtá celou řadu zajímavých otázek. Problém ovšem spočívá v tom, že poznatky získané v této sféře se prozatím jen v minimální míře daří přenést do praxe. V této souvislosti stojí za to uvést, že česká právní věda se k této problematice vždy stavěla velmi zdrženlivě a pragmaticky dávala přednost bádání v oblastech, které se vyznačovaly užším napojením na právní praxi, zejména analýze právního jazyka a reprezentaci právních informací do podoby vhodné pro jejich automatizované zpracování.

služby.

- 14 Například PETŘÍKOVÁ, Růžena. *Moderní management znalostí (principy, procesy, příklady dobré praxe)*. Praha : Professional publishing, 2010; nebo COLLISON, Chris; PARCELL, Geoff; NEVRLÁ, Eva. *Knowledge management : praktický management znalostí z prostředí předních světových učících se organizací*. Brno : Computer Press, 2005.
- 15 Například PARSONS, Matthew. *Effective knowledge management for law firms*. Oxford : Oxford University Press, 2004. 250 s; nebo RUSANOW, Greta. *Knowledge management and the smarter lawyer*. New York : Alm Publishing, 2003. 484 s.
- 16 Srov. PARSONS, Matthew. *Effective knowledge management for law firms*. Oxford : Oxford University Press, 2004, s. 13.
- 17 Srov. RUSANOW, Greta. *Knowledge management and the smarter lawyer*. New York : Alm Publishing, 2003, s. 450.

V souvislosti s tím srovnává Polčák¹⁸ zaměření české právní vědy v 60. letech minulého století se zaměřením té sovětské, když uvádí, že česká právní věda nenásledovala slepě sovětskou ve snahách o zhotovení „strojů na právo“, schopných automatizovaně řešit předestřené právní otázky, ale zaměřila svoji pozornost na studium podpůrné role informatických nástrojů pro právní analýzu. V anglicky mluvícím prostředí byly tyto snahy nazývány jako pokus o vytvoření tzv. expertního systému pro právní analýzu, tedy „Legal Expert System Research Programme“,¹⁹ a kulminovaly v 80. letech minulého století. V současné době se o nich hovoří skromněji jako o automatizované podpoře právního uvažování, „Computerized Legal Reasoning Assistants“.²⁰ Oblast automatizované analýzy právních problémů zahrnuje především snahu o vytváření nejruznějších právních nástrojů schopných na základě zadaných informací alespoň částečně vyhodnotit právní otázku. V anglosaském právním prostředí se často jedná o nástroje určené ke srovnávání právě probíhajících nebo potenciálních soudních případů s již rozhodnutými spory, vyhledávání rozhodnutí obdobných případů a odhadování výsledku soudního řízení, přičemž se mluví o tzv. „Case-Based Reasoning“.²¹ V oblastech kontinentálního práva převládá snaha o zakódování určité části právního řádu do podoby algoritmu schopného po zadání požadovaných faktických údajů zanalyzovat právní vztah upravený příslušnou částí právního řádu.²²

Databázové systémy organizující právní informace a umožňující jejich efektivní vyhledávání nepředstavují z akademického hlediska tak zajímavou sféru, jako výše uvedená problematika automatizované analýzy právních otázek. O co méně zajímavá se tato oblast jeví akademickému prostředí, o to větší význam si postupem času získala v každodenní právní praxi. To je zřejmě způsobeno faktem, že jakékoli pokroky, které se v rámci **vyhledávání informací** uskuteční, je možno poměrně rychle a jednoduše implementovat do softwarových nástrojů využívaných v praxi. To je nakonec i důvodem toho, že česká akademická obec této problematice tradičně věnuje daleko více pozornosti²³ než jiným

18 Srov. POLČÁK, Radim. *Právo a evropská informační společnost*. Brno : Masarykova univerzita, 2009, s. 45.

19 Srov. LEITH, Philipp. *The Rise and Fall of the Legal Expert System*. In PALIWALA, Abdul. *A history of legal informatics*. Zaragoza : Prensas Universitarias de Zaragoza, 2010.

20 Srov. ASHLEY, Kevin. *Case-Based Reasoning*. In LODDER, Arno R; OSKAMP, Anja. *Information technology and lawyers : advanced technology in the legal domain, from challenges to daily routine*. Dordrecht : Springer, 2006.

21 Ibid.

22 O tomto tématu podrobně pojednává WALTON, Douglas. *Argumentation Methods for Artificial Intelligence in Law*. Heidelberg : Springer, 2005.

23 Například KNAPP, Viktor. *Rubrikátor automatizovaného systému právnych informácií*. Bratislava : Slovenská technická knižnica, 1980; KNAPP, Viktor; CEJPEK, Jiří. *Automatizované vyhľadavanie informácií v právnych textoch*. 2. vyd. Bratislava : Slovenská technická knižnica, 1980; CVRČEK, František; NOVÁK, František. *Základy právní*

oblastem, a to i přes výše uvedený fakt, že právě z akademického hlediska nepatří vyhledávání informací k těm nejzajímavějším oblastem. Rovněž zahraniční právní věda věnuje otázkám souvisejícím s vyhledáváním informací, které se anglicky označuje jako „Information Retrieval“ (nebo v případě systémů, o nichž pojednává tato učebnice „Text Retrieval“), značnou pozornost, a to zejména díky již zmíněné praktičnosti této sféry. Potenciál technologií pro vyhledávání informací si řada právníků uvědomovala od samého počátku vývoje této disciplíny a není tedy náhodou, že to byli právě právníci, kdo již v 60. letech minulého století položil základy studia možností vyhledávání informací z textu. Z jejich poznatků dodnes těží také proslulé internetové vyhledávače, jakým je třeba Google.²⁴ Do sféry zájmu vyhledávání informací v textu tradičně spadá problematika katalogizace a indexace dokumentů, otázky spojené s fulltextovým vyhledáváním či řazení informací dle relevance, přičemž cílem je umožnit uživateli, aby na základě zadaného dotazu našel dokumenty, které obsahují jím hledanou informaci, nebyl vyrušován tím, že mu budou nabízeny dokumenty, jež hledanou informaci neobsahují, a výsledek mu byl nabídnut v takové podobě, že nejprve jeho pozornost upoutají ty dokumenty, které mají z hlediska zadaného dotazu největší relevanci.

V současné době představují právní informační systémy určené k vyhledávání informací z rozsáhlých databází právních předpisů, soudních rozhodnutí a odborné literatury významnou součást softwarového vybavení počítačů většiny právníků. Vedle, v úvodu této kapitoly zmiňované, obecné IT podpory, která však není specifická pro právní praxi, ale je významným tématem z hlediska celé řady dalších oborů, představuje problematika vyhledávání informací v textu nejpłodnější oblast právní informatiky, jež fundamentálním způsobem ovlivnila podobu výkonu právníkové profese a do budoucna zajisté ještě v mnohém ovlivní.

informatiky. Brno : Masarykova univerzita, 1992. 99 s; CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení : úvod do informační vědy*. 2. přeprac. vyd. Praha : Karolinum, 2005.

24 Srov. BING, Jon. *Let there be LITE: A brief history of legal information retrieval*. In PALIWALA, Abdul. *A history of legal informatics*. Zaragoza : Prensas Universitarias de Zaragoza, 2010.

V | Informační technologie a práce s právními informacemi

- 1 Získávání právních informací z tradičních zdrojů
- 2 Cíle právních informačních systémů
- 3 Fulltextová indexace
- 4 Indexace pomocí klíčových slov a negativní slovník
- 5 Stemming a lemmatizace
- 6 Obohacování dokumentů o další informace
- 7 Vyhledávání informací v právním informačním systému

Tato stránka byla ponechána záměrně prázdná

Poté, co jsme se v předcházejících kapitolách seznámili s tím, jaký význam hrají informace v rámci výkonu právnické profese, se kterými informacemi právníci nejčastěji pracují, co jsou zdroje těchto informací, a stručně jsme si vymezili předmět studia právní informatiky, nastal ten správný čas podívat se na základy technologie, kterou právní informatika nejvíce přispěla k rozvoji každodenní právní praxe. Jsou jí počítačové programy, kterým dnes běžně říkáme **právní informační systémy**. Ty se v současné době staly neodmyslitelnou součástí softwarového vybavení počítače snad každého, kdo v oboru práva působí, včetně těch, co se této disciplíně teprve učí. To vše přesto, že původně byly na našem území vyvíjeny zejména pro účely právní vědy.¹

Úkolem této kapitoly bude, v souladu s praktickým zaměřením celé učebnice, poskytnout čtenáři základní informace týkající se fundamentálních technologií, na kterých jsou současné právní informační systémy vystavěny. Cílem následujícího výkladu bude podat zejména takové informace, které přímo přispějí k lepšímu porozumění technologiím, se kterými právník pracuje, a zlepšení jeho schopností při této práci. Kapitola bude strukturována tak, že si nejprve připomeneme, jak vypadala práce právníka bez možnosti využívat služby právních informačních systémů, jakož i volně dostupných internetových portálů zaměřených na poskytování právních informací. Na tento výchozí stav navážeme postupným rozkrýváním možností, jež právní informační systémy právní praxi nabízejí. Přitom se budeme zabývat zejména jejich užitečností, limitacemi a problémy, se kterými se tu více, tu méně, úspěšně vypořádávají. Celkově se tak dotkneme problematiky konstrukce relačních databází, rejstříkové a fulltextové indexace nebo vybraných otázek zpracování přirozeného jazyka.

Ještě předtím, než začneme věnovat pozornost jednotlivým dílčím otázkám, je vhodné upozornit na skutečnost, že právní praxe a právní informační systémy, resp. technologie umožňující přístup k právním informacím, na sebe vzájemně velmi silně působí. Je totiž nesmírně důležité uvědomovat si skutečnost, že tento vztah, ačkoli by to tak z následujícího textu mohlo vyplynout, neexistuje toliko ve směru zapracovávání požadavků právní praxe do podoby právních informačních systémů ve formě jejich neustálého zdokonalování. Minimálně ve stejné míře totiž právní informační systémy zpětně formují podobu výkonu právní praxe a do značné míry ovlivňují zejména to, které informace a v jaké míře právníci při své práci využívají. Bylo by zajisté přehnané hovořit o regulaci prostřednictvím technologií tak, jak o ní mluví Lessig,²

1 Například systém CS Legsys, o kterém pojednává CVRČEK, František; NOVÁK, František. *Základy právní informatiky*. Brno : Masarykova univerzita, 1992.

2 Viz LESSIG, L. *CODE Version 2.0*. New York : Basic Books, 2006. 410 s.

avšak zavírat oči před vlivem právních informačních systémů na to, jaké právní informace se v praxi nejčastěji používají, rozhodně není na místě.

V.1 Získávání právních informací z tradičních zdrojů

Tradičními zdroji právních informací máme na mysli média, která k jejich uložení a přenosu sloužila před tím, než k tomuto účelu začaly být využívány moderní informační a komunikační technologie. Z velké části se tak jedná o publikační platformy, o kterých pojednávala kapitola zabývající se zdroji právních informací.³ Nutno podotknout, že tyto publikační platformy jako základní zdroje právních informací slouží dodnes. Právě z nich totiž právní informace čerpají právní informační systémy, které je uživateli následně nabízejí zpracované tak, aby s nimi bylo možno pracovat mnohem efektivněji. Situace, kdy právní informace bylo nutno získávat převážně ze zdrojů vytištěných na papíře, se vyznačovala vysokými nároky na právníka v tom směru, že byl nucen za účelem efektivního provádění práce držet v paměti co největší množství přesných informací o tom, ve kterých právních předpisech, jakož i dalších dokumentech, se ta která právní informace nachází. To znamená, že bylo zapotřebí disponovat podrobnými informacemi o tom, jaké otázky jsou předmětem úpravy konkrétních právních odvětví a které předpisy toto odvětví regulují. U otázek, jimiž se právník zabýval v rámci výkonu své praxe pravidelně, bylo nezbytné znát také konkrétní předpis, jímž jsou upraveny, a rovněž vědět alespoň přibližně, kde se v daném předpisu tato úprava nachází, a která ustanovení zahrnuje.

Co se **právních předpisů** týče, jejich hlavním zdrojem byla tištěná Sbírka zákonů a také další tištěné publikace, například komentáře nejvýznamnějších předpisů. To v případě právníků, kteří potřebovali mít neustálý přístup k textu právních předpisů, znamenalo nutnost odebírat tištěnou Sbírku zákonů. Vzhledem k výrazně menší dynamice právního řádu v dobách před příchodem automatizovaných právních systémů se k získání informací ohledně textu nejvýznamnějších právních předpisů běžně používaly tzv. komentáře. Vzhledem k tomu, že vedle textu právních předpisů obsahovaly také relativně podrobný odborný výklad navázaný k jednotlivým ustanovením a odkazy na související judikaturu včetně právních vět, jejich význam byl naprosto mimořádný. Obstarání textů ostatních předpisů, které byly publikovány ve Sbírce zákonů, nepředstavovalo závažný problém, pokud právník disponoval alespoň údajem o tom, ve kterém roce byl předpis vydán. V případě, že se právník setkal s otázkou, u které nebyl schopen určit konkrétní předpisy, jimiž byla upravena, zpravidla mu nezbylo než se obrátit na kolegu, jenž

3 Konkrétně kapitola III.

ho ke zdroji informací nasměroval, anebo odbornou literaturu, zejména učebnicového typu, která byla zaměřena na mapování legislativního stavu v jednotlivých právních odvětvích. V té době byly vydávány také seznamy legislativy, jejichž účelem bylo sumarizovat aktuální stav legislativy.⁴ Jistou komplikací byla ovšem situace, kdy bylo ve většině případů třeba vynaložit značné úsilí k ověření toho, že znění předpisu, se kterým právník pracoval, bylo tím aktuálně účinným. Vydávání tzv. aktuálních znění, o kterých jsme hovořili v předcházejícím textu, tak mělo výrazně větší význam než dnes. Často se nicméně stávalo, že omezené množství času, které mohl právník určité kauze věnovat, ho přimělo spolehnout se na to, že znění, se kterým pracuje, je skutečně aktuální. Takový přístup s sebou samozřejmě přinášel značná rizika.

Přístup k **judikatuře** byl naprosto zásadně ovlivněn tím, která rozhodnutí byla publikována, ať už v oficiálních sbírkách, o kterých jsme pojednali dříve, nebo v komerčně vydávaných zdrojích, zejména časopisech.⁵ Největší praktický dopad však měla judikatura, která byla formou citací a právních vět zařazena do textu komentáře. Jinak bylo s judikaturou téměř nemožné pracovat, pokud si právník neudržoval povšechný přehled o tom, kterých věcí se publikovaná judikatura týká a neuchovával si texty rozhodnutí souvisejících s problematikou, jíž se zabýval pravidelně. Jedinou další možností, jak se dozvědět o existenci relevantního soudního rozhodnutí, bylo využít znalostí kolegy nebo informací z odborné literatury, jež relevantní judikaturu citovala.

Práce s **odbornou literaturou** se v dřívější době zřejmě zásadním způsobem nelišila od práce, na kterou jsme zvyklí dnes. Zásadní informace trvalejšího významu bylo zvykem zaznamenávat do knih, ať už monografického, učebnicového nebo komentářového typu. Dílčí aktuální témata se tak jako dnes zpracovávala především formou odborných článků. Pro orientaci v těchto člancích nicméně nebylo k dispozici mnoho nástrojů, a tak nezbyvalo než články průběžně sledovat a budovat si tak alespoň povšechný přehled. Další možností tradičně bylo nechat si v případě potřeby konkrétní článek doporučit osobou, která se v dané problematice podrobně orientovala nebo vyhledat potenciálně zajímavý článek v sekundárním bibliografickém zdroji. V extrémním případě bylo jedinou možností uchýlit se ke zdoluhavému prohledávání archivů časopisů uložených ve sbírkách knihoven.

4 Viz CVRČEK, František; NOVÁK, František. *Základy právní informatiky*. Brno : Masarykova univerzita, 1992, s. 51.

5 Viz KÜHN, Zdeněk; BOBEK, Michal; POLČÁK, Radim. *Judikatura a právní argumentace: teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou*. Praha : Auditorium, 2006, s. 134 – 143.

Dokumenty z praxe, z nichž můžeme na tomto místě připomenout alespoň smlouvy, podání k soudům nebo správním orgánům a právní analýzy, bylo, s výjimkou těch, které právník vyprodukoval sám, velmi těžké získat. Nesmírně cenným zdrojem informací tak v tomto směru mohly být zejména dokumenty spolupracujících kolegů.

Celkově lze tuto krátkou úvahu pro naše potřeby zobecnit tak, že první zásadní problém spočíval ve velmi obtížném provádění rešeršní činnosti, kdy hrozilo neustálé riziko ignorování zdroje obsahujícího z hlediska řešeného problému naprosto klíčové a zásadní informace. Další problémy představovala relativní neutříděnost zdrojů právních informací, přičemž nezdědka vyvstala potřeba postupného prohledání rozsáhlé sbírky dokumentů obdobného typu, například předpisů ve Sbírce zákonů, dále obtížná dostupnost plných textů některých zdrojů, zdlouhavá lokalizace relevantních pasáží v dokumentech většího rozsahu a namáhavá validace aktuální podoby dokumentů, které se v průběhu času měnily, zejména právních předpisů. Úkolem následujícího textu bude nastínit, jakým způsobem se s uvedenými problémy současné právní informační systémy postupně vypořádaly. Dojde tak k postupnému představení jednotlivých nástrojů a technik, které umožňují výše popsané problémy řešit. Na tomto místě je však třeba velmi důrazně upozornit na to, že současnou situaci lze jen stěží charakterizovat jako ideální, neboť moderní možnosti práce s informacemi zapříčinily, v předchozím textu již několikrát zmíněné, informační přetížení, se kterým se bude do budoucna třeba vypořádat prostřednictvím pokročilých technik managementu znalostí tak, aby tyto mohly být efektivně uchovávány a opakovaně využívány.

V.2 Cíle právních informačních systémů

V předcházejícím textu již bylo zmíněno, že možnosti technologií pro vyhledávání informací si získaly pozornost právnické obce od okamžiku, kdy se poprvé začaly světu odhalovat. První právní informační systém LITE („Legal Information Thru Electronics“) spatřil světlo světa již v roce 1963.⁶ Přestože se právní informační systémy od té doby značně zdokonalily, základní myšlenka ani principy, na kterých bývají budovány, se nezměnily. Materiálem, či snad surovinou, se kterou je třeba pracovat, jsou dokumenty, ze kterých je možno interpretací získávat právní informace. Těmi jsou především právní předpisy, rozhodnutí soudů, odborná právnická literatura a celá řada dalších dokumentů. Jejich společným znakem je poměrně výrazná nestrukturovanost. Přestože tyto dokumenty v praxi bývají vytvářeny dle určitých pravidel, z pohledu

6 Srov. BING, Jon. *Let there be LITE: A brief history of legal information retrieval*. In PALIWALA, Abdul. *A history of legal informatics*. Zaragoza : Prensas Universitarias de Zaragoza, 2010, s. 26.

počítače se jedná o neuspořádanou masu textu. Z toho se následně odvíjejí i dva základní přístupy při konstrukci právních informačních systémů, kdy jde na jedné straně o to, aby byly uživateli nabídnuty techniky umožňující vyhledat potřebnou informaci v **nestrukturované mase textu** v přirozeném jazyce,⁷ na druhé straně pak o zpracování těchto dokumentů do určité **strukturované formy** tak, aby došlo k rozšíření technik, které uživatel může použít pro vyhledání příslušné informace.

Ideálně fungující právní informační systém by na uživatelův dotaz, formulovaný v přirozeném jazyce, měl poskytnout jednoznačnou odpověď, opět formulovanou v přirozeném jazyce. Zkonstruování takového právního informačního systému však současný stav poznání v oblasti vyhledávání informací neumožňuje. Většina úspěšných systémů určených k vyhledávání informací v současné době funguje tak, že uživateli nabízí formulář, jehož prostřednictvím lze definovat dotaz. Systém následně identifikuje všechny dokumenty v databázi, které odpovídají zadanému dotazu, a nabídne je uživateli ve formě, jež mu umožní co nejspíše nalézt hledanou informaci. Z pohledu uživatele je tak nejvýznamnější problematika formulace dotazu, reakce systému na tento dotaz a následné možnosti práce s nalezenými dokumenty. Pro tvůrce systému je naopak klíčová organizace dokumentů do vhodných datových struktur. Toto zpracování může představovat mechanický proces, avšak mnohdy se jedná o odborně náročnou činnost vyžadující rozsáhlé znalosti jak z oboru práva, tak z oboru informačních technologií. Toto zpracování může probíhat **automatizovaně**, tedy prostřednictvím počítače na základě předem vytvořeného algoritmu, nebo **manuálně**.

Automatizované zpracování obvykle směřuje k indexaci textu zachyceného v přirozeném jazyce tak, aby uživateli mohly být nabídnuty co nejkomfortnější techniky pro vyhledávání informací. Moens uvádí, že se obvykle skládá z lexikální analýzy textu, tedy rozpoznání jednotlivých slov v textu, vytvoření seznamu tzv. stop-slov, jimiž jsou nevýznamová slova, která při vyhledávání informací hrají jen zanedbatelnou roli, redukce zbývajících slov na jejich tzv. kmenovou formu, identifikace a indexace ustálených spojení a frází, provázání jednotlivých kmenů slov a frází k pojmům vytvořeného thesauru a přidělení relevance každému slovnímu kmenu, frázi nebo pojmu, jež jsou součástí thesauru.⁸ Manuální zpracování textu pak zpravidla spočívá buď v jeho mechanickém

7 Přirozený jazyk je lidmi psaný nebo mluvený jazyk užívaný v rámci určité komunity. Bývá uváděn jako kategorie odlišná od uměle vytvořených formálních jazyků, například programovacích jazyků.

WordNet : *Natural Language* [online]. Změněno 9. 10. 2010 [cit. 9. 10. 2010].

Dostupné z : <<http://wordnetweb.princeton.edu/perl/webwn?s=natural%20language>>.

8 Viz MOENS, Marie-Francine. Legal Text Retrieval. *Artificial Intelligence and Law*. Springer, 2000, č. 9(1), s. 29 – 57 prostřednictvím STRANIERI, Andrew; ZELEZNIKOW, John. *Knowledge discovery from legal databases*. Dordrecht : Springer, 2005, s. 148.

strukturování, vyznačování určitých významných částí, například názvu, nadpisů či konců řádku, nebo intelektuálně relativně náročném obohacování, například ve formě přidávání metadat nebo vyznačování pojmů a jejich definic. Tuto činnost lze provádět například prostřednictvím XML („eXtensible Markup Language“).

Velmi zásadní otázku představují možnosti objektivního posouzení kvality zpracování právního informačního systému. Problém spočívá především v definici objektivních a měřitelných kritérií, na jejichž základě je možno úspěšnost systému ve vyhledávání informací posoudit. Přestože je při komplexním hodnocení systému třeba brát do úvahy nejružnější kritéria včetně přehlednosti a přívětivosti uživatelského rozhraní nebo absolutního rozsahu databáze, velmi často se pro „změření“ kvality vyhledávacího algoritmu používá veličin **úplnosti** a **přesnosti** vygenerovaného seznamu výsledků. Úplnost výsledného seznamu se vypočítá jako poměr počtu relevantních dokumentů, které se nacházejí ve výsledném seznamu, vůči počtu všech dokumentů relevantních z hlediska řešené problematiky, jež se nacházejí v databázi právního informačního systému. Přesnost se zase vypočítá jako podíl počtu relevantních dokumentů ve výsledném seznamu oproti počtu všech dokumentů zařazených do výsledného seznamu.

$$\text{Úplnost} = \frac{\text{Počet nalezených relevantních dokumentů}}{\text{Počet všech relevantních dokumentů v databázi}}$$

$$\text{Přesnost} = \frac{\text{Počet nalezených relevantních dokumentů}}{\text{Počet všech nalezených dokumentů}}$$

Výsledky obou rovnic se pohybují mezi hodnotami 0 a 1, přičemž 0 vždy znamená naprostý neúspěch, například nenalezení ani jednoho relevantního dokumentu, zatímco jednička naprostý úspěch, například nalezení všech relevantních dokumentů. Vynásobíme-li výslednou hodnotu číslem 100, získáme procentuální vyjádření zjišťované hodnoty, které pro většinu lidí jistě představuje o něco intuitivnější ukazatel. Základním cílem každého právního informačního systému je dosažení co nejvyšších hodnot úplnosti i přesnosti. Ukazuje se však, že mezi oběma hodnotami do značné míry funguje nepřímá úměrnost. Se zvyšováním hodnoty úplnosti tak zpravidla souvisí snižování hodnoty přesnosti. To samé platí i naopak.⁹ Někdy se tato kritéria ještě rozšiřují o posouzení **pořadí dokumentů z hlediska jejich relevance** (tzv. „relevance ranking“). Vezmeme-li totiž v úvahu seznam výsledků, který obsahuje celkem 10

9 Viz STRANIERI, Andrew; ZELEDNIKOW, John. *Knowledge discovery from legal databases*. Dordrecht : Springer, 2005, s. 149.

dokumentů, z nichž 5 je relevantních a 5 nikoli, zajisté záleží na tom, v jakém pořadí budou tyto dokumenty uživateli nabídnuty. Pokud uživatel obdrží seznam, v němž budou dokumenty seřazeny například chronologicky a jejich relevance z hlediska řešené problematiky nebude vůbec adresována, je vysoce pravděpodobné, že relevantní dokumenty budou náhodně promíchány s dokumenty irelevantními (viz sloupec Situace 1 v tabulce č. V.1). Uživatelé jsou však v současné době, zejména díky časté práci s internetovými vyhledávači, zvyklí procházet seznam výsledků shora dolů. Nutně pak docházíme k závěru, že výsledný seznam v takové podobě, kde by se na prvních pěti pozicích nacházely výhradně relevantní dokumenty a na posledních pěti dokumenty, které jsou pro řešení konkrétní otázky nepodstatné (viz sloupec Situace 2 v tabulce č. V.1), by bylo nutno hodnotit jako výrazně kvalitnější.¹⁰

Pozice	Situace 1	Situace 2
1	Relevantní	Relevantní
2	Irelevantní	Relevantní
3	Irelevantní	Relevantní
4	Relevantní	Relevantní
5	Relevantní	Relevantní
6	Relevantní	Irelevantní
7	Irelevantní	Irelevantní
8	Irelevantní	Irelevantní
9	Relevantní	Irelevantní
10	Irelevantní	Irelevantní

Tabulka č. V.1 Příklady rozdílného řazení dokumentů ve výsledném seznamu.

Výše zavedená kritéria úplnosti a přesnosti však nedovedou rozdílnou kvalitu takových seznamů nijak rozlišit. Stanovme si například, že se v databázi právního informačního systému nalézají celkem 20 dokumentů, které jsou pro řešení dané problematiky relevantní. Dosadíme-li příslušné hodnoty do výše uvedené rovnice a výsledek převedeme do procentuálního vyjádření, zjistíme, že v obou případech je úplnost výsledného seznamu 25 %. Rovněž disponujeme všemi údaji pro zjištění přesnosti, jejíž hodnota je opět stejná a odpovídá 50 %. Přesto je na první pohled zřejmé, že v pořadí druhý seznam nabízí uživateli výsledky v daleko komfortnější a kvalitnější podobě. Rozdíl nemusí být tak zásadní v případě seznamu, jenž obsahuje 10 položek, avšak v případě seznamu sestávajícího z několika stovek prvků by již zásadním způsobem

¹⁰ Viz MANNING, C. D., SCHUETZE, H. *Foundations of Statistical Natural Language Processing*. MIT Press, 1999, s. 534 – 535.

určoval skutečnost, zda je seznam výsledků k řešení předestřené otázky použitelný či nikoli. Tento problém lze řešit prostřednictvím přidělení různé váhy jednotlivým pozicím a následném posouzení, zda se na příslušné pozici nachází relevantní dokument či nikoli. Manning v této souvislosti hovoří o neinterpolované průměrné přesnosti a interpolované průměrné přesnosti.¹¹

V této kapitole jsme stručně shrnuli přístupy uplatňované při přetváření nestrukturovaných právních dokumentů na data, která mohou být následně zařazena do právního informačního systému, a také jsme si uvedli některé možnosti posuzování úspěšnosti právních informačních systémů. V následujících částech se postupně podíváme na jednotlivé techniky zpracování textu, přičemž začneme těmi, které automatizovaně zpracovávají nestrukturovanou masu textu, a postupně přejdeme k technikám manuálního zpracování textu, které je produktem odborné intelektuální práce. Celou kapitolu pak uzavřeme pojednáním o tom, jakým způsobem uživatel s takto zpracovanými texty organizovanými v právním informačním systému může pracovat. Nakonec je třeba stále pamatovat na to, že smyslem zpracování nestrukturovaných právních dokumentů do podoby právního informačního systému není nic jiného, než nabídnout uživateli nástroj, jehož prostřednictvím lze efektivněji, tedy rychleji a kvalitněji, řešit položené právní otázky.

V.3 Fulltextová indexace

Libovolný právní dokument v elektronické podobě nepředstavuje bez dalšího zpracování pro výpočetní zařízení nic víc než sekvenci po sobě jdoucích znaků. V tomto stadiu přirozeně není možno uživateli nabídnout prakticky žádné funkce pro vyhledávání informací. Prvním krokem, který je třeba provést, je rozdělení textu na **jednotlivá slova**. Tuto činnost je přitom nezbytné provést automatizovaně, neboť manuální vkládání značek označujících počátky a konce jednotlivých slov by stálo neúměrné množství času a práce, a to zvláště v případě právních informačních systémů, jejichž báze jsou charakteristické velkým množstvím rozsáhlých textových dokumentů. Na první pohled by se mohlo zdát, že implementace algoritmu schopného v nestrukturovaném textu rozlišit jednotlivá slova nepředstavuje zásadní problém, přesto je třeba k této otázce přistupovat velmi obezřetně. Slovo lze v nejobecnější rovině definovat jako řetězec znaků, který je nositelem určitého významu. Cvrček slovo považuje za základní jednotku textu a definuje ho jako znak nebo řetězec znaků, jenž se v textu nachází mezi dvěma mezerami.

11 Pro více informací k této problematice viz MANNING, C. D., SCHUETZE, H. *Foundations of Statistical Natural Language Processing*. MIT Press, 1999, s. 535 – 536.

Vzápětí ovšem připouští to, co je na první pohled zřejmé, a sice existenci velkého množství výjimek.¹² Za samostatná slova je pro naše potřeby totiž nutno považovat též interpunkční znaménka nebo další symboly, jakými jsou například uvozovky. To, že tato slova při vyhledávání informací nemají žádný význam, nás v tuto chvíli nemusí příliš zajímat, neboť se této otázce podrobně věnuje sekce V.4.

Slova můžeme obecně rozdělit do dvou kategorií, a sice **slova významová**, která představují relativně otevřenou skupinu s velkým počtem členů, a **slova funkční**, jež jsou naopak spíše uzavřenou skupinou s nízkým počtem členů. Slova významová se obvykle dělí na jména, která slouží jako označení lidí, zvířat, pojmů a věcí, slovesa, vyjadřující ve větě dynamiku, děj nebo nějakou činnost, a přívlastky, jejichž smyslem je přiřazovat jménům a slovesům vlastnosti. Mezi funkční slova náleží především předložky nebo spojky, které samy o sobě nejsou nositelem významu, avšak pomáhají strukturovat informaci sdělovanou ve větě prostřednictvím významových slov.¹³

Poté, co dojde k rozlišení jednotlivých slov v rámci textu, lze přistoupit k vytvoření **vhodné datové struktury**, resp. reprezentace textu. Cílem je „přestavba“ textu do takové podoby, aby mohl být efektivně procházen vyhledávacím algoritmem. Přes nespornou výpočetní sílu moderních počítačů je v případě rozsáhlých repositářů textových dokumentů jen obtížně představitelné, že by systém při každém vyhledávání procházel veškeré dokumenty slovo po slovu a tímto způsobem ověřoval, zda odpovídají zadanému dotazu či nikoli. Jak uvádí Moens,¹⁴ při volbě vhodné datové struktury je třeba požadovat především schopnost reprezentovat pojmy a možnost zaznamenat místo jejich výskytu. V informačních systémech zaměřených na vyhledávání informací v textových dokumentech je v současnosti nejpoužívanější datovou strukturou tzv. **inverzní rejstřík** (anglicky „inverted index“). Zjednodušeně si lze tvorbu této datové struktury představit tak, že nejprve dojde k vytvoření seznamu dokumentů, z nichž se každému přiřadí slova, která obsahují, společně s informací o jejich pozici. Následně je tato struktura „převrácena“ v seznam slov, k nimž jsou přiřazeny jednotlivé dokumenty s údajem o pozici daného slova.¹⁵ Údaj o pozici daného slova nemusí být v inverzním rejstříku zanesen vždy, avšak umožňuje využití pokročilejších vyhledávacích technik, například lokaci víceslovných spojení nebo

12 K tomu blíže viz CVRČEK, František. *Právní informatika*. Praha : Ústav státu a práva, 2010, s. 111.

13 Viz MANNING, C. D., SCHUETZE, H. *Foundations of Statistical Natural Language Processing*. MIT Press, 1999, s. 81 – 82.

14 Viz MOENS, M. *Automatic indexing and abstracting of document texts*. New York : Kluwer Academic Publishers, 2002, s. 69.

15 Tamtéž.

frází.¹⁶ Vyhledávání v inverzním rejstříku pak probíhá jednoduše tak, že systém v seznamu lokalizuje příslušné pojmy a nabídne uživateli seznam dokumentů, který je k nim přiřazen. Vyhledávání probíhá stejným způsobem jako v předchozím případě, avšak poté, co jsou příslušná slova lokalizována v rejstříku, dojde ke srovnání adres jejich pozic v odpovídajících dokumentech. Seznam výsledků je pak vybudován na základě výsledků tohoto srovnání.

Výše řečené je možno ilustrovat na příkladu tří dokumentů, z nichž první je § 2 odst. 1 zákona o ochraně osobních údajů,¹⁷ druhý § 1 odst. 1 obchodního zákoníku¹⁸ a třetí § 2 odst. 3 autorského zákona.¹⁹ Pro pochopení toho, jak s předmětnými texty může nakládat právní informační systém, si zavedeme takový systém značení, že do ostrých závorek budeme uzavírat informace, které nejsou součástí samotného textu, avšak slouží výpočetnímu zařízení k tomu, aby dovedlo s textem pracovat. V zásadě jde o tzv. metadata, o nichž podrobněji pojednáváme dále. Zavedeme si tak příkazy „dokZ“ označující počátek samostatného dokumentu, „dokK“ informující o konci dokumentu, „slZ“ označující počátek slova a „slK“ pro konec slova. Dále zavedeme atribut „p“, jemuž budou v případě dokumentů vzestupně přiřazována písmena abecedy, a v případě slov arabské číslice. Po vložení jednotlivých dokumentů do databáze právního informačního systému by tato databáze mohla vypadat následovně:

<dokZ p=a>Zřizuje se Úřad pro ochranu osobních údajů se sídlem v Praze (dále jen „Úřad“).<dokK>

<dokZ p=b>Tento zákon upravuje postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy, jakož i některé jiné vztahy s podnikáním související, a zapracovává příslušné předpisy Evropských společenství.<dokK>

<dokZ p=c>Právo autorské se vztahuje na dílo dokončené, jeho jednotlivé vývojové fáze a části, včetně názvu a jmen postav, pokud splňují podmínky podle odstavce 1 nebo podle odstavce 2, jde-li o předměty práva autorského v něm uvedené.<dokK>

V tuto chvíli tak systém disponuje celkem třemi záznamy v databázi, o nichž ví, že se jedná o samostatné dokumenty. Přitom je schopen rozlišit i jejich pořadí. Jednotlivé dokumenty však pro něj nepřed-

16 K tomu blíže MANNING, Christopher D., SCHUETZE, Hinrich. *Foundations of Statistical Natural Language Processing*. MIT Press, 1999, s. 532 – 533.

17 Tedy § 2 odst. 1 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.

18 Tedy § 1 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

19 Tedy § 2 odst. 3 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

stavují nic víc než sekvenci jednotlivých znaků. V právním informačním systému, v jehož databázi by byly umístěny takto upravené dokumenty, by bylo možno vyhledávat dokumenty jedinečně podle jejich pořadí, tzn. například dokument na pozici „b“. Dále by bylo možno vyhledat dokumenty obsahující určitou sekvenci znaků, například „zákon“. Toto vyhledávání by nicméně probíhalo velmi neefektivně. Systém by neměl žádnou efektivnější možnost než procházet každý dokument od prvního písmena k poslednímu a prověřovat, zda se v textu nevyskytuje písmeno „z“. Poté, co by na předmětné písmeno narazil, by pokračoval tak, že by zkontroloval, zda se na následující pozici nachází písmeno „á“. V případě negativní odpovědi by se opět navrátil k vyhledávání písmena „z“. Podařilo-li by se mu v libovolném dokumentu tímto způsobem potvrdit výskyt sekvence znaků ve tvaru „zákon“, tento dokument by zařadil do seznamu výsledků. To by se mu podařilo v případě druhého dokumentu. Zásadní problém tohoto přístupu spočívá v neefektivitě tohoto vyhledávání, kdy systém musí učinit přibližně tolik kroků, kolik znaků dohromady obsahují dokumenty umístěné v jeho databázi. To se samozřejmě v příkladu, který si pro ilustraci ukazujeme, nejeví jako zásadní problém, avšak v potaz je třeba vzít skutečnost, že v databázích právních informačních systémů se mohou nacházet stovky tisíc mnohdy velmi rozsáhlých dokumentů.

Pro zajímavost můžeme poukázat také na skutečnost, že na dotaz ve tvaru „ochrana osobních údajů“ by systém nebyl schopen do seznamu výsledků zařadit žádný z dokumentů, a to přesto, že ve své databázi obsahuje § 2 odst. 1 zákona o ochraně osobních údajů, jenž ve svém textu obsahuje řetězec znaků „ochranu osobních údajů“. Je tak zřetelně vidět, že došlo k ignorování relevantního dokumentu, o nějž měl uživatel s velkou pravděpodobností zájem. Jak jsme již naznačili výše, prvním z kroků při zpracování nestrukturovaného textu v přirozeném jazyce, je jeho rozdělení na samostatná slova tak, aby bylo výpočetnímu zařízení zřejmé, že slovo představuje v rámci sekvence znaků samostatnou jednotku. Užitečné je také opatřit jednotlivá slova údajem o jejich pozici v dokumentu. Po provedení této činnosti by databáze vypadala následovně:

```
<dokZ p=a><slZ p=1>Zřizuje<slK> <slZ p=2>se<slK> <slZ p=3>Úřad<slK>
<slZ p=4>pro<slK> <slZ p=5>ochranu<slK> <slZ p=6>osobních<slK>
<slZ p=7>údajů<slK> <slZ p=8>se<slK> <slZ p=9>sidlem<slK> <slZ
p=10>v<slK> <slZ p=11>Praze<slK> <slZ p=12>(<slK><slZ p=13>dále<slK>
<slZ p=14>jen<slK> <slZ p=15>“<slK><slZ p=16>Úřad<slK><slZ p=17>“<sl-
K><slZ p=18>)<slK><slZ p=19>.<slK><dokK>
```

```
<dokZ p=b><slZ p=1>Tento<slK> <slZ p=2>zákon<slK> <slZ p=3>upra-
vuje<slK> <slZ p=4>postavení<slK> <slZ p=5>podnikatelů<slK><slZ
p=6>,<slK> <slZ p=7>obchodní<slK> <slZ p=8>závazkové<slK> <slZ
```

p=9>vztahy<slK><slZ p=10>, <slK> <slZ p=11>jakož<slK> <slZ p=12>i<slK>
 <slZ p=13>některé<slK> <slZ p=14>jiné<slK> <slZ p=15>vztahy<slK> <slZ
 p=16>s<slK> <slZ p=17>podnikáním<slK> <slZ p=18>související<slK><slZ
 p=19>, <slK> <slZ p=20>a<slK> <slZ p=21>zpracovává<slK> <slZ p=22>pří-
 slušné<slK> <slZ p=23>předpisy<slK> <slZ p=24>Evropských<slK> <slZ
 p=25>společenství<slK><slZ p=26>.<slK><dokK>

<dokZ p=c><slZ p=1>Právo<slK> <slZ p=2>autorské<slK> <slZ
 p=3>se<slK> <slZ p=4>vztahuje<slK> <slZ p=5>na<slK> <slZ p=6>dí-
 lo<slK> <slZ p=7>dokončené<slK><slZ p=8>, <slK> <slZ p=9>jeho<slK> <slZ
 p=10>jednotlivé<slK> <slZ p=11>vývojové<slK> <slZ p=12>fáze<slK> <slZ
 p=13>a<slK> <slZ p=14>části<slK><slZ p=15>, <slK> <slZ p=16>včetně<slK>
 <slZ p=17>názvu<slK> <slZ p=18>a<slK> <slZ p=19>jmen<slK> <slZ
 p=20>postav<slK><slZ p=21>, <slK> <slZ p=22>pokud<slK> <slZ p=23>spl-
 ňují<slK> <slZ p=24>podmínky<slK> <slZ p=25>podle<slK> <slZ p=26>od-
 stavce<slK> <slZ p=27>1<slK> <slZ p=28>nebo<slK> <slZ p=29>pod-
 le<slK> <slZ p=30>odstavce<slK> <slZ p=31>2<slK><slZ p=32>, <slK>
 <slZ p=33>jde-li<slK> <slZ p=34>o<slK> <slZ p=35>předměty<slK> <slZ
 p=36>práva<slK> <slZ p=37>autorského<slK> <slZ p=38>v<slK> <slZ
 p=39>něm<slK> <slZ p=40>uvedené<slK><slZ p=41>.<slK><dokK>

Pro běžného člověka je text dokumentu po vyznačení počátků a konců slov společně s označením jejich pozice čitelný jen velmi obtížně. Vyhledávacímu zařízení jsme však dali velmi silný prostředek, jak uživateli nabídnout efektivnější možnosti vyhledávání. Kromě toho, že je stále možno využít předchozích technik při vyhledávání konkrétního řetězce znaků, nabízí se nyní daleko efektivnější způsob procházení textu. Pokud bychom nyní chtěli vyhledat slovo „zákon“, již bychom ho nemuseli vyhledávat jako sekvenci znaků a ověřovat, zda je součástí dokumentů, které samy koneckonců nejsou také ničím jiným než sekvencí znaků. Nyní už je systém vybaven informací týkající se struktury jednotlivých dokumentů, v nichž je schopen rozlišit jednotlivá slova. Nyní systém opět bude hledat písmeno „z“, avšak poté, co zjistí, že toto písmeno není prvním písmenem slova, nemusí již zbývající znaky ve slově procházet a rovnou přeskóčí na první písmeno slova následujícího. Celkově je tak systém nucen vykonat několikanásobně méně kroků. Přesto se i tento způsob prohledávání jeví pro rozsáhlé databáze právních informačních systémů jako značně neefektivní. Z toho důvodu se právě pro rozsáhlé báze textových dokumentů jako datová struktura používá, jak již bylo výše řečeno, tzv. inverzní rejstřík. Výše popsanou databázi si lze představit jako soubor dokumentů, z nichž každý obsahuje seznam příslušných slov. Inverzní rejstřík se zkonstruuje tak, že dojde k „obrácení“ této struktury, kdy se ke každému slovu přiřadí seznam dokumentů, v nichž se vyskytují. Tento seznam se navíc může opatřit i údajem o pozici, na níž se slovo v příslušném dokumentu nachází.

1	c27	jmen	c19	předpisy	b23
2	c31	na	c5	příslušné	b22
,	n6, b10, b19, c8, c15, c21, c32	názvu	c17	se	a2, a8, b16, c3
.	a19, b26, c41	nebo	c28	sídlem	a9
"	a15, a17	některé	b13	související	b18
(	a12	něm	c39	splňující	c23
)	a18	o	c34	společenství	b25
a	b20, c13, c18	obchodní	b7	Tento	b1
autorské	c2	odstavce	c26, c30	údajů	a7
autorského	c37	ochranu	a5	upravuje	b3
části	c14	osobních	a6	Úřad	a3, a16
dále	a13	podle	c25, c29	uvedené	c40
dílo	c6	podmínky	c24	v	a10, c38
dokončené	c7	podnikáním	b17	včetně	c16
Evropských	b24	podnikatelů	b5	vývojové	c11
fáze	c12	pokud	c22	vztahuje	c4
i	b12	postav	c20	vztahy	b9, b15
jakož	b11	postavení	b4	zákon	b2
Jde-li	c33	práva	c36	zpracovává	b21
jednotlivé	c10	Právo	c1	závazkové	b8
jeho	c9	Praze	a11	Zřizuje	a1
jen	b14	pro	a4		
jiné	c19	předměty	c35		

Tabulka č. V.2 Příklad inverzního rejstříku vytvořeného z dokumentů uvedených výše.

Text převedený na inverzní rejstřík je pro člověka již téměř nečitelný. Značné úsilí by zajisté stálo i přečtení textu dokumentů z našeho příkladu, natož pak přečtení dokumentů převedených na inverzní rejstřík v reálných právních informačních systémech. Pro výpočetní zařízení se nicméně jedná o ideální datovou strukturu pro vyhledávání slov v textu. V první řadě je potřeba povšimnout si skutečnosti, že v předchozím případě obsahovala databáze celkem 86 položek, resp. slov, avšak po převedení na inverzní rejstřík se v databázi nachází už pouze 67 položek. Došlo tak ke snížení počtu kroků, jež musí systém při procházení jednotlivých slov vykonat, o více než 22 %. Nutno poznamenat, že dokumenty umístěné v naší bázi byly záměrně zvoleny tak, aby se tematicky značně lišily a obsahovaly odlišná slova. V případě rozsáhlých textových databází je redukce počtu položek ještě výrazně vyšší a lze tak konstatovat, že užitečnost inverzního rejstříku úměrně stoupá se vzrůstající velikostí databáze. Výhoda inverzního rejstříku navíc spočívá v tom, že jsou slova abecedně seřazena, a tak systém po nalezení příslušného slova již

nemusí v hledání pokračovat, neboť má k dispozici kompletní informaci o tom, ve kterých dokumentech se příslušné slovo nachází. V případě vyhledávání slova „zákon“ v našem konkrétním případě tuto vlastnost příliš nedoceníme, avšak pokud bychom hledali slovo začínající písmenem z počátku abecedy, výhoda inverzního rejstříku je zřejmá.

V našem případě jsou navíc jednotlivá slova opatřena údajem o místě, na kterém se v daném dokumentu nachází. Je tak možno vyhledávat i slova, která se nacházejí v určité maximální vzdálenosti od sebe. Například můžeme chtít vyhledat všechny dokumenty, které obsahují slova „jednotlivé“ a „fáze“, avšak pouze v případě, že jsou tato slova v textu oddělena maximálně třemi jinými slovy, a všechny dokumenty, v nichž se nachází slova „obchodní“ a „vztahy“ jako sousloví, tedy jsou umístěna hned vedle sebe. V případě slova „jednotlivé“ zjistí systém, že se nachází v dokumentu „c“ na pozici „10“, přičemž slovo „fáze“ se také nachází v dokumentu „c“, a to na pozici „12“. Mezi oběma slovy se tak nachází pouze jedno slovo umístěné na pozici „11“, což znamená, že systém vyhodnotí dokument „c“ jako vyhovující našemu dotazu. Ve druhém příkladu zjistí, že slovo „obchodní“ se vyskytuje v dokumentu „b“ a je umístěno na pozici „7“, zatímco slovo „vztahy“ se vyskytuje v dokumentu „b“ celkem na dvou pozicích, a sice pozici „9“ a „15“. V prvním případě jsou tak obě slova oddělena jedním slovem a v druhém případě dokonce sedmi slovy. Systém tak v souvislosti s naším dotazem nebude moci ve výsledném seznamu nabídnout žádný dokument.

Závěrem můžeme výše řečené shrnout tak, že na počátku jsme byli v situaci, kdy systém při vyhledávání slova „zákon“ musel postupně projít všech 486 písmen, z nichž se skládá text dokumentů umístěných v naší databázi. Po přestrukturování textu do podoby inverzního rejstříku nyní postačuje projití 64 položek. Mluvíme tak o zefektivnění procesu o více než 86 %, a to v případě databáze minimálního rozsahu, u níž není ani zdaleka možné, aby se potenciál inverzního rejstříku, jakožto efektivní datové struktury, plně projevil, při vyhledávání slova začínajícího písmenem, které se nachází na samém konci abecedy. Problém týkající se skutečnosti, že na dotaz „ochrana osobních údajů“ nebude systém schopen nabídnout ve výsledném seznamu žádný dokument, a to přesto, že obsahuje text, který se ochranou osobních údajů evidentně zabývá a dokonce obsahuje slovní spojení „ochranu osobních údajů“, se nám však dosud nepodařilo adekvátně adresovat. V následujících kapitolách budeme postupně inverzní rejstřík, který jsme zkonstruovali v předchozím textu, nadále zdokonalovat tak, aby bylo možno vyhledávání provádět efektivněji a využívat při tom některých dalších funkcí.

V.4 Indexace pomocí klíčových slov a negativní slovník

V předchozí kapitole jsme se zabývali fulltextovou indexací, která, jak ostatně napovídá její název, do indexu, neboli rejstříku, zařazuje všechna slova, která se v textu nacházejí. Její zásadní výhoda spočívá v tom, že indexace může být provedena automatizovaně, a jistou hodnotu má i to, že z rejstříku nejsou vyloučena žádná slova, neboť za určitých okolností se při vyhledávání jako užitečné může ukázat libovolné slovo. Nevýhoda fulltextové indexace spočívá naopak v tom, že vytvořený index je poměrně velký a že slova, která jsou do něj zařazena, mnohdy nevypovídají nic o obsahovém zaměření dokumentu, v jehož textu se nachází.

Výše uvedené problémy řeší metoda **indexace prostřednictvím klíčových slov**, pro kterou jsou však, jak později uvidíme, příznačné zase některé jiné nedostatky. Tato metoda je založena na předpokladu, že index je třeba vytvořit toliko ze slov nebo slovních spojení, která obsahově charakterizují dokument, jehož jsou součástí. V případě části textu zákona o ochraně osobních údajů by těmito slovy nebo spojeními mohly být například „Úřad pro ochranu osobních údajů“, „ochrana osobních údajů“ a „osobní údaj“, v případě odstavce z obchodního zákoníku, jež jsme rovněž použily jako příklad v předchozí kapitole, pak zase „podnikatel“, „obchodní závazkové vztahy“ a „podnikání“, a nakonec v případě úryvku z autorského zákona slova „autorské právo“, „dílo“, „název postavy“ a „jméno postavy“.

autorské právo	c	ochrana osobních údajů	a
dílo	c	osobní údaj	a
jméno postavy	c	podnikání	b
název postavy	c	podnikatel	b
obchodní	b	Úřad pro ochranu osobních údajů	a

Tabulka č. V.3 Příklad rejstříku klíčových slov vytvořeného z dokumentů uvedených výše.

Srovnáme-li rejstřík klíčových slov s fulltextovým rejstříkem z předchozí kapitoly, je zřejmé, že došlo ke značnému zmenšení jeho rozsahu. To lze sice hodnotit kladně, avšak práce s databází, u níž jsou texty indexovány tímto způsobem, se od práce s fulltextově indexovanou databází velmi liší. Uživatel sice může vyhledávání provádět tak, že bude, stejně jako v předchozím případě, zadávat dotaz samostatně, avšak nebezpečí, že se „netrefí“ do některého z indexovaných klíčových slov, je poměrně vysoké. Systémy indexující dokumenty metodou klíčových slov je z toho důvodu vhodné opatřit seznamem klíčových slov a funkcí tzv. „našeptávání“,

kteřá při zadávání dotazu bude uživatele ihned informovat o tom, zda jím zadávaný řetězec znaků je ještě možno doplnit na nějaké z klíčových slov obsažených v rejstříku, anebo se uživatel se svým dotazem již dostal mimo možnosti rejstříku. Předestřený problém částečně řeší také techniky popisované v následujících kapitolách.

Velmi zajímavou technikou je vytvoření **seznamu stop-slov** (anglicky „stopwords“), o kterém hovoří Cejpek jako o negativním slovníku.²⁰ Tato metoda umožňuje výrazné snížení rozsahu fulltextového indexu při zachování většiny z jeho potenciálu. Jak uvádí Ptašník,²¹ jde o sestavení seznamu takových slov, která jsou z vyhledávání vyloučena. Zpravidla se bude jednat o slova, která se nacházejí ve většině dokumentů, jež jsou součástí databáze. Takovými slovy jsou například interpunkční znaménka, spojky nebo předložky. Z námi vytvořeného fulltextového rejstříku bychom mohli například vypustit slova „“, „.“, „:“, „(“, „)“, „a“, „i“, „jakož“, „na“, „nebo“, „o“, „podle“, „pokud“, „se“, „pro“ a „v“, celkem tedy 16 slov. Tímto způsobem se nám podařilo vytvořený rejstřík zkrátit o více než 23 %. Do jisté míry sice omezujeme možnosti, které uživatel při vyhledávání má, avšak nikterak dramaticky. Úspora v rozsahu rejstříku je značná, a to je zapotřebí vzít v potaz skutečnost, že v češtině jsou možnosti využití negativního slovníku výrazně omezenější než například v angličtině, pro kterou je charakteristický vysoký výskyt omezeného množství slov, která je vhodné indexovat jako stop-slova.

V současné době ve většině právních systémů jednoznačně převládá indexace dokumentů metodou fulltextu za využití seznamu stop-slov. Některé systémy, jak ostatně uvidíme v kapitolách, které o nich pojednávají, alternativně nabízejí též indexaci prostřednictvím klíčových slov. Je pak na uživateli, aby si zvolil, v jakém typu rejstříku se svým dotazem spíše uspěje. V následujících kapitolách se seznámíme s tím, jakým způsobem lze vyhledávání v libovolném z výše uvedených rejstříků uživateli značně usnadnit.

V.5 Stemming a lemmatizace

V předchozím textu jsme se stručně zabývali různými možnostmi indexace nestrukturovaných textových dokumentů v přirozeném jazyce. Ukázali jsme si, jakým způsobem lze dokumenty reprezentovat tak, aby vyhledávání probíhalo mnohem efektivněji a systém tak nebyl nucen při prohledávání databáze procházet veškeré dokumenty po jednotlivých znacích od počátku až do konce. Nyní se podíváme na techniku, s jejíž

20 Viz CEJPEK, Jiří. *Úvod do právní informatiky*. Praha : Karolinum, 1997, s. 48.

21 Viz PTAŠNÍK, Adam. *Automatizované zpracování právních textů*. Ostrava : KEY Publishing, 2007, s. 21.

pomocí lze řešit problém, na který jsme narazili na samém začátku, když jsme si všimli toho, že na zadání dotazu „ochrana osobních údajů“ nám systém nebude schopen ve výsledku nabídnout žádný dokument, a to i přesto, že obsahuje dokument, který je z hlediska zadaného dotazu s vysokou pravděpodobností relevantní. Problém je úzce spjat se skutečností, že slova se v běžném jazyce vyskytují v různých tvarech.

Za nejučinnější přístupy, jak daný problém řešit, se v současné době považují tzv. stemming a lematizace. Ve skutečnosti se ovšem jedná o stejný přístup, který se jen mírně liší v metodě, jakou je aplikován. V obou případech je řešení problému založeno na myšlence seskupení slov lišících se svým tvarem. Jde o to, aby vyhledávací systém na dotaz, týkající se libovolného ze slov, nabídl ve výsledku veškeré dokumenty, v nichž se vyskytuje alespoň jedno ze slov, která jsou zařazena do stejné skupiny. **Stemming** je technika vycházející z předpokladu, že různé tvary slov vznikají tak, že ke slovnímu kmeni (anglicky „stem“) bývají připojovány různé předpony a přípony.²² Tak například ke kořenu „cat“ mohou být připojeny slovní tvary jako „cats“, „catlike“ nebo „catty“.²³

Velmi podobnou technikou je **lemmatizace**, přičemž je třeba poznamenat, že tohoto pojmu a pojmu stemming se někdy dokonce, jak uvádí Manning, užívá alternativně.²⁴ Lemmatizace je technika, která se primárně uplatňuje v morfologicky bohatých jazycích, tedy i v češtině, kde se slova skloňují. Jednotlivé skupiny slov se pak utváří z mluvnických tvarů téhož slova, tedy například z pádů jednotného i množného čísla u podstatných jmen, nebo různých osob a časů u sloves. V rejstříku takového systému pak namísto všech slov bývají umístěny jen tzv. lemmata, nebo též lexémy, což jsou zvolená označení pro jednotlivé skupiny slov, povětšinou slovo v základním tvaru (1. pád jednotného čísla, 1. osoba jednotného čísla v přítomném čase). Tím logicky dojde ke zmenšení rozsahu inverzního rejstříku (v námi uvedeném příkladě dojde ke zmenšení o dvě položky díky seskupení slov „autorské“ s „autorského“ a „právo“ s „Právo“), avšak na druhou stranu je databázi nutno opatřit databází obsahující údaje ohledně rozdělení slov na jednotlivé skupiny. V případě prvního dokumentu z našeho příkladu by tato informace mohla vypadat následovně:

22 Viz MANNING, Christopher D., SCHUETZE, Hinrich. *Foundations of Statistical Natural Language Processing*. MIT Press, 1999, s. 131 – 132.

23 Příklad byl převzat ze *Stemming* : *Wikipedia* [online]. Změněno 30. 9. 2010 [cit. 9-10-2010]. Dostupné z : <<http://en.wikipedia.org/wiki/Stemming>>.

24 Viz MANNING, Christopher. D., SCHUETZE, Hinrich. *Foundations of Statistical Natural Language Processing*. MIT Press, 1999, s. 132.

úřad	ochrana	údaj	sídlo	Praha
úřadu	ochrany	údaje	sídlu	Prahy
úřad	ochraně	údaji	sídla	Praze
úřade	ochranu	údaj	sídlo	Prahu
úřadem	ochrano	údajů	sídlem	Praho
úřady	ochranou	údajům	sídle	Prahou
úřadů	ochran	údajích	sídel	Prah
úřadům	ochranám		sídlům	Prahám
úřadech	ochranách		sídlech	Prahách
	ochranami		sídlly	Prahami

Tabulka č. V.4 Příklad vytvoření skupin tvarů podstatných jmen přiřazených k jednotlivým lexémům.

1	c27	mně	c39	splňovat	c23
2	c31	obchodní	b7	společenství	b25
autorské	c2, c37	odstavec	c26, c30	tento	b1
část	c14	ochrana	a5	údaj	a7
dále	a13	osobn	a6	upravovat	b3
dílo	c6	podmínka	c24	úřad	a3, a16
dokončený	c7	podnikání	b17	uvedený	c40
Evropský	b24	podnikatel	b5	včetně	c16
fáze	c12	postava	c20	vývojový	c11
jít	c33	postavení	b4	vztahovat	c4
jednotlivý	c10	právo	c36, c1	vztah	b9, b15
můj	c9	Praha	a11	zákon	b2
jen	b14	předmět	c35	zapracovávat	b21
jiný	c19	předpis	b23	závazkový	b8
jméno	c19	příslušný	b22	zřizovat	a1
název	c17	sídlo	a9		
některý	b13	související	b18		

Tabulka č. V.5 Příklad inverzního rejstříku, z něhož byla odebrána stop-slova (dle kapitoly V.4) a jednotlivé tvary byly převedeny na lexémy (slova, u kterých došlo k seskupení, jsou vyznačena).

V databázi s takovou datovou strukturou by pak vyhledávání dotazu „ochrana osobních údajů“ jako sousloví vypadalo následovně. Nejprve by došlo k převedení slov z dotazu na lexémy. Slovo „ochrana“ by zůstalo nezměněno, slovo „osobních“ by bylo převedeno na „osobní“

a slovo „údajů“ na „údaj“. Lexém „ochrana“ by následně systém našel v inverzním rejstříku v dokumentu „a“ na pozici „5“, lexém „osobní“ rovněž v dokumentu „a“ na pozici „6“ a lexém „údaj“ taktéž v dokumentu „a“ na pozici „7“. Jelikož se jednotlivé lexémy vyskytují v jediném dokumentu na pozicích následujících hned po sobě, nabídne systém ve výsledném seznamu dokument „a“. Vidíme tedy, že problém s vyhledáváním různých tvarů slov se nám tímto způsobem podařilo adekvátně vyřešit.

V důsledku zavedení lemmatizace jednoznačně dochází k podstatnému rozšíření počtu dokumentů, které systém nabídne uživateli jako výsledek na zadaný dotaz. Tento efekt nelze vnímat výhradně pozitivně, neboť příliš rozsáhlý seznam výsledků má pro uživatele jen o málo vyšší hodnotu než seznam prázdný. Tohoto efektu si všímá i Manning,²⁵ když uvádí, že existují dotazy, u nichž lemmatizace značně napomáhá k vygenerování užitečného seznamu výsledků, ale existují i takové, u nichž v důsledku aplikování lemmatizace dochází ke snížení kvality těchto seznamů. Dle našeho názoru však u jazyků s bohatou morfologií, jakým je například čeština, představuje lemmatizace, nebo alespoň stemming, nepostradatelnou složku kvalitního právního informačního systému. Je-li systém navíc vybaven možností lemmatizaci deaktivovat pro případy, kdy se její aplikace při zadání specifického dotazu nutně jeví jako nevhodná, dochází rovněž k eliminaci většiny problémů, jež jsou s využíváním této metody spojeny.

V.6 Obohacování dokumentů o další informace

Mluvíme-li o obohacování dokumentů o další informace, musíme mít na paměti, že se ve většině případů jedná o manuální činnosti, která může být prováděna jen specializovanými osobami zpravidla právnického vzdělání. Cejpek v této souvislosti dokonce hovoří o „*intelektuálním obohacování úplného textu právních informací*“²⁶ a nutno poznamenat, že toto označení je na místě. Jedná se totiž o odbornou činnost, jejímž účelem je připojit k dokumentu takové údaje, které zvyšují jeho informační hodnotu. Vedle mechanického připojování údajů typu názvu dokumentu nebo data jeho vydání může být dokument obohacován o údaje vypovídající o jeho struktuře nebo údaje, jakými jsou například vztahy k jiným dokumentům zařazeným v databázi, označování pojmů a jejich propojování s příslušnými definicemi, poznámky či údaje umožňující rozlišovat jednotlivé verze dokumentu.

V předchozím textu jsme již několikrát použili pojmu **metadata**. Na tomto

25 Ibid.

26 Viz CEJPEK, Jiří. *Úvod do právní informatiky*. Praha : Karolinum, 1997, s. 54.

místě je však třeba konstatovat, že nadále si již nevystačíme s intuitivním chápáním tohoto pojmu, a proto se na něj podíváme o něco podrobněji. Předně je třeba uvědomit si, že ne vždy se k výkladu tohoto termínu přistupuje totožně. Jádrem problému spočívá v tom, kde přesně existuje hranice mezi daty a metadaty. Nejpragmatictější přístup zřejmě nabízí Vitali,²⁷ když na otázku odpovídá, že v případě právních dokumentů je mezi data třeba řadit kompletní text tak, jak byl vytvořen původním autorem, a mezi metadata jakékoli myšlenky, komentáře nebo doplňující informace, které se vztahují k samotnému dokumentu nebo jeho obsahu. Metadata mohou být vytvářena buď automatizovaně a nebo lidským zásahem. Obdobně se k otázce evidentně staví i Cvrček, když rozlišuje dvě základní báze právního informačního systému na bázi, která popisuje dokumenty, a bázi, jež obsahuje vlastní texty dokumentů.²⁸ Za metadata tak budeme považovat veškeré údaje poskytující informace o dokumentu, které nejsou součástí originálního textu dokumentu. Tato definice je do jisté míry problematická, neboť údaje, jakými jsou například název právního předpisu nebo jeho číslo, jsou běžně obsaženy v textu předpisu, a přitom je zcela samozřejmě zařazujeme mezi metadata. Jedná se o příklad situace, kdy některé údaje usnadňující identifikaci zařazuje do dokumentu samotný autor. Údaje tohoto typu, zařazené do databáze právního informačního systému, je dle našeho názoru nutno stále považovat za metadata. Jistá nedokonalost nabídnuté definice však směrem k praxi nepůsobí žádné potíže. Z praktického hlediska totiž nemá zásadní význam, označujeme-li určitý okruh údajů jako data nebo metadata. Významná je právě skutečnost, zda se jedná o údaj obsažený v originálním dokumentu a nebo o jeho pozdější „obohacení,“ a to zejména v případě autoritativních dokumentů, například právních předpisů nebo soudních rozhodnutí.

Co se **technického provedení** obohacování dokumentů o metadata týče, v zásadě lze rozlišit dva základní přístupy, a sice jejich samostatnou bázi oddělenou od báze plných textů, nebo jejich zaznamenávání přímo do plného textu dokumentu. V prvním případě pak bývají záznamy obsahující metadata o jednotlivých dokumentech na tyto dokumenty napojeny tak, aby bylo možno po nalezení dokumentu prostřednictvím údajů obsažených v bázi metadat uživateli nabídnout jeho plný text. Tento druh zpracování se používá především v situacích, kdy máme zájem o vyhledávání v bázi metadat. Druhá varianta se zpravidla provádí prostřednictvím některého ze značkovacích jazyků, například XML, avšak rovněž HTML je typickým příkladem značkovacího jazyka. Tato varianta slouží především ke zvýšení informační hodnoty dokumentu

27 Viz VITALI, Fabio. *Introduction to XML for parliamentary documents*. Přednáška konaná v rámci Lex Summer School dne 6. 9. 2010.

28 Viz CVRČEK, František. *Právní informatika*. Praha : Ústav státu a práva, 2010, s. 287.

a umožnění některých specifických funkcí při práci s dokumentem (například klíčová slova fungující jako odkazy na jejich slovníkové definice). Nutno poznamenat, že ve chvíli, kdy máme vytvořenu strukturu metadat prostřednictvím druhé varianty, tuto lze relativně snadno automatizovaně převést na strukturu dle první varianty. Opačně je celý proces mnohem komplikovanější.

Při obohacování dokumentu o metadata je, vedle technického provedení, klíčová otázka volby **údajů**, jež mají být k dokumentům připojovány. Zřejmě nezbývá než konstatovat, že na položenou otázku nelze poskytnout univerzální odpověď. Do značné míry totiž záleží na účelu, který má právní informační systém plnit. Z toho důvodu v následujícím textu toliko nastíníme možnosti, jaké údaje lze k dokumentům přiřazovat, aniž bychom si činili nárok na poskytnutí odpovědi na otázku, o jaké údaje by měly být dokumenty obohacovány v ideálním případě.

Velmi rozsáhlá a detailní báze metadat popisujících **právní předpisy** vznikla na konci osmdesátých let na našem území. Jmenovala se CS LEGSYS a primárně měla sloužit jako platforma pro empirické studium právního řádu Československé republiky. S ohledem na skutečnost, že se pravděpodobně jedná o nejpropracovanější bázi metadat o právních předpisech, která kdy na našem území vznikla, rozebereme v následujícím textu, jaká metadata byla do báze systematicky zařazována. Informace můžeme čerpat zejména od Cvrčka a Nováka,²⁹ tvůrců tohoto informačního systému. Z metadat, která byla do báze CS LEGSYS zařazována, můžeme zmínit zejména číslo, pod nímž byl předpis publikován ve Sbírce zákonů nebo jiné sbírce, rok vydání předpisu, údaj o místu jeho publikace,³⁰ autora předpisu, typ předpisu, počet institucí, které daný předpis společně vydaly, údaj, zda je k předpisu připojena příloha, datum vydání předpisu, identifikaci částky Sbírky zákonů, datum nabytí účinnosti předpisu, údaj o jeho platnosti, jeho věcné zařazení či specifické vztahy k jiným předpisům.³¹ Zařazována byla také další metadata obdobného charakteru. Výše popsaná databáze, jak již jsme ostatně uvedli výše, měla primárně sloužit k empirickému zkoumání právního řádu. Vedle výše uvedených základních identifikačních údajů předpisu, tedy jeho typu, pořadového čísla, roku vydání a publikační platformy, lze za velmi žádoucí považovat především zařazení jeho názvu. Velmi užitečnými metadaty by rovněž mohla být klíčová slova charakterizující tematické směřování předpisu nebo stručný text popisující strukturu a zaměření předpisu. Další metadata, která již byla uvedena výše, by pak

29 Viz CVRČEK, František; NOVÁK, František. *Základy právní informatiky*. Brno : Masarykova univerzita, 1992.

30 Ve smyslu publikační platformy.

31 Viz CVRČEK, František; NOVÁK, František. *Základy právní informatiky*. Brno : Masarykova univerzita, 1992, s. 56 – 68.

mohla tvořit vhodný doplňující soubor prostředků k bližší specifikaci generovaného seznamu předpisů.

Co se vytváření báze metadat **rozhodnutí soudů** týče, jako klasické identifikátory můžeme zmínit zejména soud, jenž rozhodnutí vydal, formu rozhodnutí, spisovou značku, datum vydání rozhodnutí nebo fázi řízení, v níž bylo rozhodnutí vydáno. Vzhledem k tomu, že se soudní rozhodnutí neopatřují transparentním názvem, do báze by bylo vhodné zařadit buď stručnou charakteristiku rozhodnutí, právní větu či údaj o souvislosti rozhodnutí s určitým právním předpisem, jeho ustanovením nebo jiným dokumentem. Pro pojmenování metadat popisujících **literaturu** se vžilo označení bibliografické údaje. Databáze bibliografických údajů mají dlouhou tradici a dodnes mimořádný význam. Jejich příkladem jsou hojně využívané on-line knihovní katalogy.³² Typickými metadaty, která se do těchtoází zařazují, jsou název dokumentu, údaje o jeho autorech, vydavateli, místu a roku vydání, registrační číslo, byla-li přidělena, nebo klíčová slova. Do některýchází bývají zařazovány také abstrakty jednotlivých děl.

Následující text nabízí příklad obohacení textu o metadata prostřednictvím fiktivního značkovacího jazyka, jenž jsme si zavedli již dříve. Můžeme si povšimnout, že údaje, které již v původním příkladu byly uzavřeny v ostrých závorkách, jsou metadaty. Pro účely demonstrace obohacování textu o metadata si nadefinujeme některé další příkazy a jejich atributy. Příkaz „predpis“ bude vyhrazen pro přiřazení ustanovení k příslušnému předpisu (jeho číslu), příkaz „cast“ pro identifikaci konkrétní části předpisu (paragrafu a odstavce), o kterou se jedná, a příkazy „kslZ“ a „kslK“ pro označení počátku a konce klíčového slova s příkazem „odkaz“ sloužícím k provázání příslušného klíčového slova k jeho slovníkové definici. Všimněme se, že ve chvíli, kdy máme k dispozici inverzní rejstřík, již nepotřebujeme mít v samotném textu vyznačeny počátky a konce slov. Samotný text se totiž při vyhledávání nepoužívá, neboť to probíhá ve vytvořených indexech (fulltextovém inverzním rejstříku, rejstříku metadat).

```
<dokZ p=a predpis=101/2000 cast=2/1>Zřizuje se Úřad pro ochranu <kslZ  
odkaz=slovník/osobni_udaj>osobních údajů<kslK> se sídlem v Praze  
(dále jen „Úřad“).<dokK>
```

```
<dokZ p=b predpis=513/1991 cast=1/1>Tento zákon upravuje  
postavení <kslZ odkaz=slovník/podnikatel>podnikatelů<kslK>, <kslZ  
odkaz=slovník/obchodni_zavazkovy_vztah>obchodní závazkové  
vztahy<kslK>, jakož i některé jiné vztahy s podnikáním související,  
a zapracovává příslušné předpisy Evropských společenství.<dokK>
```

32 Na Masarykově univerzitě například *Souborný katalog MU* [online]. Změněno 26. 9. 2010 [cit. 26-9-2010]. Dostupné z : <aleph.muni.cz/F>.

<dokZ p=c predpis=121/2000 cast=2/3><kslZ odkaz=slovník/autorske_pravo>Právo autorské<kslK> se vztahuje na <kslZ odkaz=slovník/dilo>-dílo<kslK> dokončené, jeho jednotlivé vývojové fáze a části, včetně názvu a <kslZ odkaz=slovník/jmeno_postavy>jmen postav<kslK>, pokud splňují podmínky podle odstavce 1 nebo podle odstavce 2, jde-li o předměty práva autorského v něm uvedené.<dokK>

Takto obohacený text má mnohem větší informační hodnotu než čistý text. Může být zobrazen tak, aby značky uzavřené mezi ostré závorky nebyly viditelné, a uživatel má tak k dispozici standardní text v přirozeném jazyce, avšak v případě potřeby má možnost dozvědět se, v jakém pořadí je dokument umístěn v databázi, k jakému předpisu náleží, o jaké ustanovení tohoto předpisu se jedná a jaká jsou v textu obsažena klíčová slova, jejichž definice lze nalézt ve slovníku. Vedle toho může systém právě díky těmto značkám uživateli nabídnout určité pokročilé funkce práce s textem, například již zmíněné odkazy na definice klíčových slov do slovníku, vygenerování seznamu klíčových slov nebo zobrazení jen určité části předpisu, tedy konkrétního ustanovení.

V.7 Vyhledávání informací v právním informačním systému

Až do této chvíle jsme se zabývali tím, jakým způsobem je zkonstruována databáze právního informačního systému a jak jsou v ní reprezentována data tak, aby systém uživateli mohl nabídnout co nejefektivnější funkce pro vyhledávání informací. V následujícím textu se proto ještě stručně podíváme na to, jakým způsobem systém tyto funkce zpřístupňuje uživateli tak, aby mu umožnil jejich intuitivní využití v procesu vyhledávání právních informací. V současné době je již běžné, že jsou systémy vybaveny grafickým uživatelským rozhraním (tzv. GUI odvozeným od anglického „*Graphical User Interface*“).

Výchozím prvkem každého právního informačního systému je formulář určený ke **konstrukci vyhledávacího dotazu**. Ten může mít podobu volného pole pro vpisování textu, jak je tomu například u běžných internetových vyhledávačů, nebo komplikovaného formuláře složeného z několika takových polí a dalších ovládacích prvků, kterým disponují například některé ze systémů popisovaných v následujících kapitolách. Je celkem běžné, že systémy uživateli dávají na výběr z několika typů formulářů, z nichž každý je určen k vyhledávání jinou metodou, například prostřednictvím metadat nebo fulltextu či vyhledávání jiného typu dokumentu. Vedle již zmíněných polí mohou mít ovládací prvky podobu zatrhávacích políček sloužících k aktivaci či deaktivaci určité podmínky v rámci konstruovaného dotazu nebo roletových nabídek, které se používají k výběru jedné z položek, jež obsahují.

V současných právních informačních systémech bývají pro vyhledávání využívány možnosti tzv. booleovské algebry. Ta je založena na dvouhodnotové valuaci, pro jejíž značení se zpravidla používá 1 jako označení pravdy a 0 pro označení nepravdy. Dotaz se následně konstruuje v intencích tohoto systému, kdy dojde k ohodnocení jednotlivých dokumentů vůči zadanému dotazu a dokumenty, které získají valuaci 1, tedy jsou vyhodnoceny jako odpovídající dotazu, jsou následně zařazeny do seznamu výsledků. Nejjednodušší je situace při použití jediné vyhledávací podmínky, například data vytvoření dokumentu v období od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2009. Systém v takovém případě jednoduše přiřadí dokumentům, z jejichž metadat zjistí, že byly vytvořeny v příslušném období, valuaci 1 a ostatním valuaci 0. Z dokumentů ohodnocených 1 pak vygeneruje seznam výsledků. Při zadávání více podmínek je již nutno pracovat s tzv. booleovskými operátory neboli funkcemi. Těch existuje celá řada, avšak my si na tomto místě zmíníme pouze tři základní a další tři, které jsou z nich odvozeny. Tyto operátory jsou binární, tzn. slouží jako spojky mezi dvěma podmínkami, a určují, jakým způsobem mají být jednotlivé podmínky vyhodnoceny. Základními operátory jsou AND, neboli konjunkce, OR, nazývaný jako disjunkce, a NOT, tedy negace, která je na rozdíl od předchozích unárním operátorem (váže se toliko k jedné podmínce). Z těchto operátorů se odvozují další, z nichž můžeme zmínit NAND, tzv. negovaný logický součin, NOR a XOR, který je tzv. exkluzivní disjunkcí. Způsob, jakým jsou vyhodnocovány dotazy zadané prostřednictvím těchto operátorů shrnuje následující tabulka:

AND	OR	NOT	NAND	NOR	XOR
1 1 1	1 1 1	1 0	1 1 0	1 1 0	1 1 0
0 1 0	0 1 1	0 1	0 1 1	0 1 0	0 1 1
1 0 0	1 0 1		1 0 1	1 0 0	1 0 1
0 0 0	0 0 0		0 0 1	0 0 1	0 0 0

Tabulka č. V.6 Shrnutí ohodnocení některých booleovských funkcí. Tučně jsou vyznačeny výsledné hodnoty.

Pro lepší pochopení fungování booleovských operátorů můžeme uvést příklady jejich použití. Máme-li zájem nalézt dokument, který současně obsahuje slova „smluvní“ a „pokuta“, použijeme operátor AND, který je ohodnocen jako 1 právě a jenom v případě splnění obou podmínek, tedy

obsahuje současně obě dvě slova. Nutno podotknout, že operátor AND je v praxi nejpoužívanějším operátorem a při vyhledávání prostřednictvím fulltextu téměř jediným, jehož použití přichází v úvahu. Výjimku například může představovat dotaz obsahující několik synonym, jako například slova „kontrakt“ a „smlouva“, kdy nám postačuje, aby se v dokumentu vyskytovalo jediné ze zadaných slov. V takovém případě použijeme operátoru OR. Ze zbylých operátorů si lze při fulltextovém vyhledávání představit snad jenom operátor NOT, a to opět jen ve velmi výjimečných případech. Například, budeme-li chtít vyhledat dokumenty zabývající se civilněprávním dovoláním, pak by dotaz mohl být zadán ve tvaru „dovolání“ AND NOT(„trestní“). Použití ostatních operátorů je pak již vyhrazeno výlučně pro vyhledávání v metadatech. Ostatně necháme na čtenáři, aby sám zvážil, jak často bude zadávat při fulltextovém vyhledávání dotazy, jimiž bude zamýšlet vyhledat dokumenty obsahující libovolný z obou výrazu, ale ne oba současně (použil by XOR). Při použití spojky NAND by zase obdržel seznam všech dokumentů, které neobsahují žádné ze zadaných slov a nebo nejvýše jedno. Podmínky zadané pomocí operátorů lze různě kombinovat a vytvářet tak relativně komplikovaná zadání, jak ukazuje následující příklad:

((Podmínka1 AND Podmínka2) OR (NOT(Podmínka3 AND Podmínka4)))

Do výsledného seznamu budou při takto zadané podmínce zahrnuty všechny dokumenty, které současně splňují Podmínku1 a Podmínku2. Dále všechny dokumenty, které splňují Podmínku3, nikoli však Podmínku4, nebo Podmínku4 za předpokladu nesplnění Podmínky3, anebo ani jednu z těchto podmínek. Zadání tohoto typu si samozřejmě v praxi lze jen s těžší představit. Nám na tomto místě však posloužilo k demonstraci toho, jakým způsobem lze operátory kombinovat.

Výše již bylo několikrát zmíněno, že účelem formulace dotazu je vyvolat odpověď právního informačního systému v podobě **vygenerování seznamu dokumentů**, jež odpovídají podmínkám zadaným v dotazu. Co se seznamu dokumentů týče, měl by být uživateli přístupný v takové podobě, aby mohl ihned posoudit, zda se jedná o dokument, který je z hlediska předestřené problematiky relevantní či nikoli. Především by tak k dokumentu měl být ihned k dispozici jeho název, případně seznam klíčových slov nebo krátký abstrakt. Pokud by například seznam předpisů byl tvořen toliko jejich čísly, uživatel by nebyl s výjimkou těch nejdůležitějších, které si již dříve zapamatoval, schopen jakkoli posoudit jejich relevanci. Velmi významným faktorem je také řazení předpisů dle relevance, o kterém jsme již mluvily na začátku této kapitoly. Na tomto místě pouze dodejme, že jako kritéria pro určení relevance dokumentu lze použít nejrůznější údaje. Například lze za relevantnější považovat

právní předpisy vyšší právní síly oproti předpisům nižší právní síly, dokumenty novější oproti dokumentům starším, dokumenty, v nichž se hledaný výraz vyskytuje častěji, oproti těm, které obsahují méně výskytů, nebo dokument, na který je častěji odkazováno z ostatních dokumentů, oproti dokumentu, na který vede odkazů méně.

Z vygenerovaného seznamu dokumentů pak již uživateli zbývá pouze **vybrat dokumenty**, se kterými bude nadále pracovat. K této problematice lze poznamenat, že je velmi důležité, aby byl právní informační systém schopen nabídnout uživateli dokumenty ve strukturované logicky rozčleněné podobě tak, aby práce s dokumentem byla co nejkomfortnější. Rozumným požadavkem je zajisté též provádět další vyhledávání v samotném dokumentu tak, aby bylo uživateli umožněno rychle identifikovat relevantní pasáže.

Výše jsme stručně nastínili obecné zásady fungování právních informačních systémů. V následujících kapitolách již čtenáři nabízíme popis práce s konkrétními právními informačními systémy, jakož i dalšími nástroji určenými pro vyhledávání informací.

VI | **ASPI**

- 1 Obecné informace o systému ASPI
- 2 Koncepce systému ASPI
- 3 Obsah systému ASPI
- 4 Struktura systému ASPI
- 5 Základy ovládání systému ASPI
- 6 Demonstrace jednoduchých modelových postupů v systému ASPI
- 7 Řešení modelových příkladů v systému ASPI

Tato stránka byla ponechána záměrně prázdná

VI.1 Obecné informace o systému ASPI

ASPI je momentálně nejkomplexnějším systémem pro práci s právními informacemi v ČR. Má bohatou historii a je tím pádem i nejrozšířenějším systémem, který je využíván na většině pracovišť v justici, advokacii i ve veřejné správě.

Od 70. let minulého století měl obecný pojem „automatizovaný systém právních informací“ dostat svoji reálnou a využitelnou podobu jako výsledek výzkumného úkolu „Projekt systému právních informací v SSR“. Řešitelem úkolu byla Slovenská technická knihovna a realizátorem Ministerstvo spravedlnosti SSR. U zrodu stál kolektiv odborníků, z nichž nejvýznamnějšími byli V. Knapp, J. Cejpek, F. Palko, M. Bašistová.¹ V. Knapp pracoval na první verzi tezauru českého práva i hierarchického rubrikátoru ASPI.² Původní projekt nebyl nikdy úplně realizován, ale stal se základem pro několik resortních pokusů, z nichž skutečně provozován byl rejstříkový automatizovaný informační systém právních předpisů AIS-PP. Vznikl pod vedením J. Šafáře a ve spolupráci Městského soudu v Bratislavě s odborem řízení a justiční informatiky Ministerstva spravedlnosti SSR. Na toto ministerstvo směřovaly koncem 80. let kroky pracovníků Výzkumného ústavu vodohospodářského v Praze (Z. Laciga, J. Vomlela, J. Klícha). Získaná data přizpůsobili k užívání na PC, pro potřeby rejstříkového informačního systému upravili rubrikátor a dali tak vzniknout systému, který pod názvem ASPI známe dnes. V roce 1991 ve spolupráci s MFF UK v Praze rozšířili systém o lingvistický modul (lemmatizátor) se schopností rozeznávat homonyma. Plnotextově byla zpracována nejdříve literatura a judikatura, od listopadu 1991 i předpisy. Komerční produkt ASPI nabízený od začátku devadesátých let je nyní vyvíjen a produkován kolektivem pracovníků Nakladatelství Wolters Kluwer ČR, a. s.

VI.2 Koncepce systému ASPI

Základem koncepce systému ASPI je **komplexní přístup** k potřebám uživatelů právních informací. Na jednom místě jsou k dispozici české právní předpisy, resortní a profesní předpisy, opatření a další dokumenty. K nim jsou přiřazeny komentáře a články několika tisíc autorů, výsledky rozhodovací činnosti nejen soudů, ale i správních orgánů, vzory smluv a podání, výsledky normotvorné činnosti samosprávných orgánů

1 Srov. PALKO, František; CEJPEK, Jiří. *Automatizovaný systém právních informací*. Bratislava : Obzor, 1979. 186 s.

2 Srov. KNAPP, Viktor. *Tezaurus občanského práva pro automatizovaný systém právních informací*. Bratislava : STK, 1977. 46 s.; KNAPP, Viktor et al. *Tezaurus právních věd*. Díl I. a II. Interní tisk Ústavu státu a práva ČSAV, 1980. 648 s.; KNAPP, Viktor. *Rubrikátor automatizovaného systému právních informací*. Bratislava : STK, 1980. 170 s.

a slovenské předpisy. Nechybí pochopitelně ani evropské předpisy, judikáty a další dokumenty. Dále viz VI. 3. Obsah systému.

České a slovenské právní předpisy jsou po každé novele **zrekonstruovány**, rekonstruují se i texty usnesení vlády a resortních dokumentů, pakliže je možné jejich změny sledovat. Zobrazováno je poslední (může být i platné a zatím neúčinné) znění textu, pokud ne zadáme konkrétní datum nebo nenastavíme **Zobrazovat texty ve znění účinném k dnešnímu dni**.

Dalším typickým rysem systému je **provázanost dokumentů** – jsou nastaveny vazby mezi částmi (paragrafy) uvnitř dokumentu, mezi dokumenty (předpisy i judikáty) v rámci příslušného modulu a mezi dokumenty z různých modulů. Z textu rozhodnutí nebo článku vydaného např. dne 1. 3. 1999 se pochopitelně dostaneme k textům citovaných paragrafů ve stavu právě k tomuto datu. Systém obsahuje i funkci, která nám umožňuje sledovat citace předpisů v částech jiných předpisů (v celém textu, jen v normativní části, jen v poznámkách pod čarou).

Vazby jsou zpracovány hypertextově i pomocí nastavených funkcí jako je nadřazený a prováděcí předpis (N, P), aktivní a pasivní derogace (A, D), speciální a subsidiární předpis (S, U) a související dokumenty z jiných modulů (Ju, Li, Uv, Eu, Sa, Vz, Bi).

Vzhledem k vývoji českého právního řádu neřeší autoři ASPI v řadě případů **platnost** historických právních předpisů, pokud v derogační klauzuli jiného předpisu neexistuje výslovná vazba. Za platné jsou v zásadě považovány všechny výslovně nezrušené předpisy a **zhodnocení použitelnosti** takovýchto předpisů ponechávají zcela na uživateli systému. Jen výjimečně pracují s výkladem generálních derogačních klauzulí nebo kolizních pravidel.³

VI.3 Obsah systému ASPI

Ke dni 1. 7. 2010 obsahoval kompletní systém ASPI přes 440 000 záznamů a očekává se další mohutný nárůst.

Jádro každého právního informačního systému musí pochopitelně tvořit **české právní předpisy**. Nejstarší dokument v ASPI pochází z roku 1786 a následuje ho téměř 800 předpisů z historických publikačních platform. Sbírka zákonů od roku 1918 je kompletní včetně období druhé světové

3 Například zákon č. 56/1991 Sb., o jednacím řádu Federálního shromáždění je na rozdíl od jiných systémů považována v ASPI za zrušený okamžikem zániku Federálního shromáždění dle ústavního zákona č. 542/1992 Sb., o zániku ČSFR.

války a ASPI je jediný systém, který obsahuje nejen texty, ale i veškeré derogační vazby mezi těmito předpisy již od onoho roku 1918.

Celkově je v modulu **Předpisy** přes 55 000 českých dokumentů ze 100 nejrozličnějších zdrojů. Spolu s autory systému přijímáme jistou licenci, kdy zařazení do báze předpisů je dáno publikací nebo registrací v některé z oficiálních publikačních platforem celostátního, regionálního, resortního či profesního charakteru a nikoliv názvem či obsahem dokumentu.⁴

Jako jediný systém pracuje ASPI plnotextově také se slovenskými předpisy a k dispozici je pochopitelně vše, co se historicky i aktuálně vztahuje k území SR a pochází z původně československých i čistě slovenských zdrojů, jakými jsou Zbierka zákonov, Finančný spravodajca apod.

K předpisům se svým charakterem (v podstatě stejný formulář pro vyhledávání) řadí i modul **Usnesení vlády** (přes 18 000 záznamů od roku 1991) a **Veřejnoprávní smlouvy obcí** (téměř 12 000 záznamů). Patří sem i samostatný text nazvaný **PZP** – použitelné znění zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů.⁵

Více než 153 000 plnotextových záznamů **judikatury** je v ASPI zpracováno ve třech úrovních. Modul **Judikatura** nabízí dvě úrovně, a sice tzv. **Všechna rozhodnutí** nebo **Zpracovaná rozhodnutí**. Zpracovaná, tj. opatřená údaji o původu rozhodnutí, oblastech úpravy, rejstříkových heslech a vztahu k předpisům, jsou všechna rozhodnutí do roku 1992. Přes 80 % z nich má vytvořenu i právní větu. Od roku 1993 se nůžky začínají rozvířat a zatím je takto zpracováno něco přes 20 % záznamů, z nichž pak drtivá většina má i právní větu. Judikáty bývají publikovány v různých zdrojích⁶ a tím i s různými právními větami, proto může stejný judikát figurovat ve více záznamech.

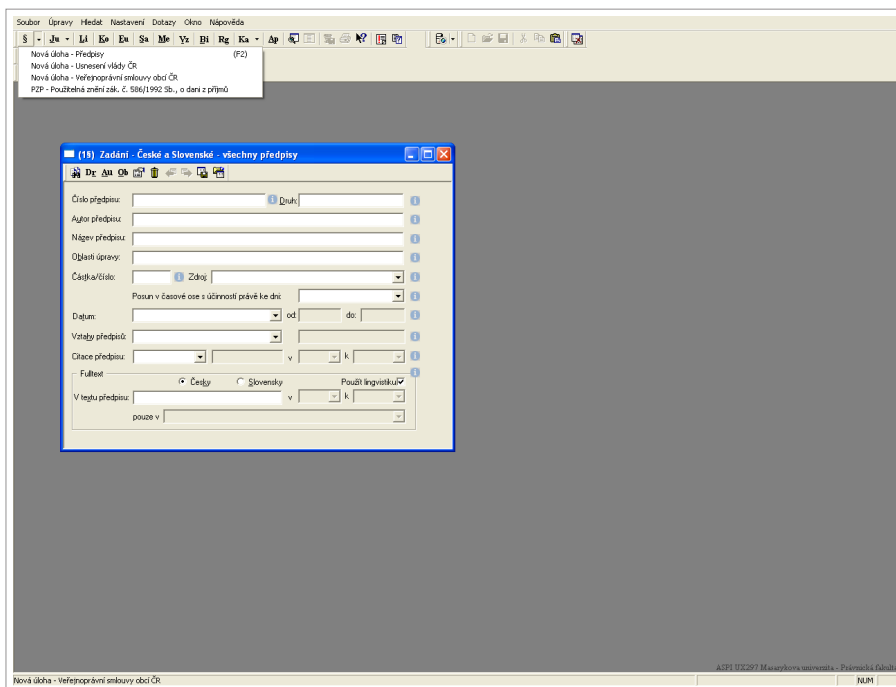
Mezi judikaturou najdeme pochopitelně všechna soudní rozhodnutí publikovaná v oficiálních sbírkách⁷ a dnes prakticky i všechna rozhodnutí zveřejňovaná na webových stránkách příslušných soudů. Neustále stoupá i procento nepublikovaných rozhodnutí, která jsou do systému zařazována. ASPI jako první zpracovalo prvorepublikovou judikaturu

4 Viz seznam druhů předpisů obsahující pojmy jako komentář, koncepce, návrh, oběžník, příručka apod.

5 Způsob zpracování textu zákona vyplývá z odlišení účinnosti novel zákona a použitelnosti těchto novel na určité zdaňovací období.

6 Vedle oficiálních sbírek soudních rozhodnutí i v časopisech jako je Bulletin advokacie, Soudní rozhledy apod.

7 Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu.

Obrázek č. VI.1 Formulář určený k vyhledávání nad bází předpisů.

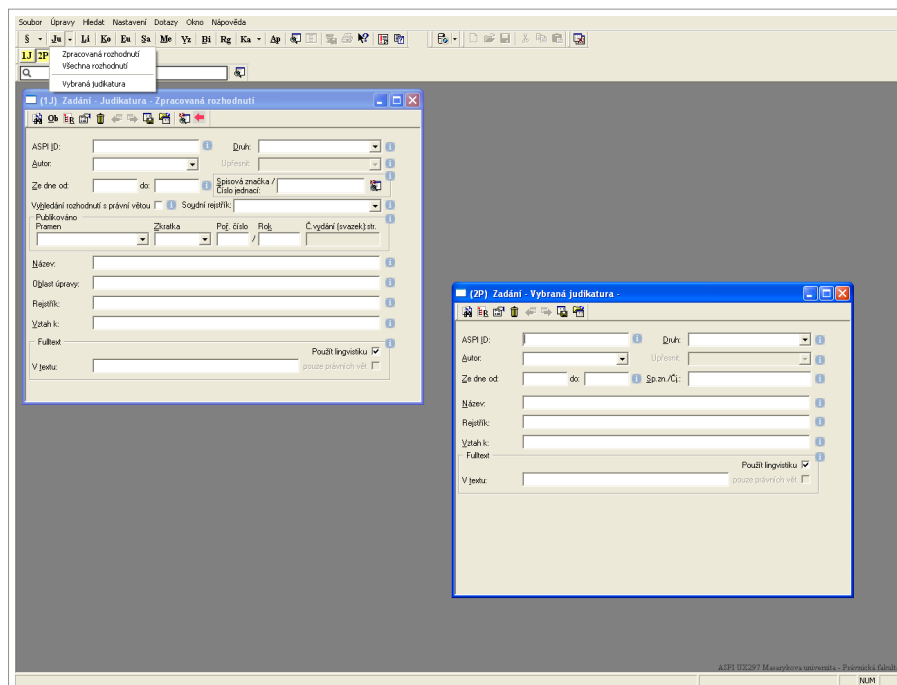
ze sbírek Vážného⁸ (občanské a trestní právo) a Bohuslava⁹ (administrativní a finanční právo) a provázalo ji na aktuální právní předpisy. Do modulu **Judikatura** patří i vybraná rozhodnutí Evropského soudního dvora a Evropského soudu pro lidská práva. Dále jsou zde zastoupena rozhodnutí Arbitrážní komise Rady pro reklamu, Finančního arbitra ČR, Komise pro cenné papíry, Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, Úřadu průmyslového vlastnictví, ombudsmana, advokátní komory a dalších orgánů.

Třetí úroveň je **Vybraná judikatura**, která se částečně překrývá se všemi judikáty, protože v tomto nadstavbovém modulu specialisté na určité oblasti vybrali to nejzajímavější a zpracovali tak, že v seznamu nalezených dokumentů se nám zobrazuje přímo právní věta. Jedná se o výběr z ediční řady Přehledy judikatury.¹⁰

8 Srov. VÁŽNÝ, František. *Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech občanských*. Praha: Právnícké vydavatelství, 1921-1939; VÁŽNÝ, František. *Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech trestních*. Praha: Právnícké vydavatelství, 1921-1939.

9 Srov. BOHUSLAV, Josef V. *Sbírka nálezů nejvyššího správního soudu ve věcech finančních*. Praha: Právnícké vydavatelství, 1920-1934; BOHUSLAV, Josef V. *Sbírka nálezů nejvyššího správního soudu ve věcech administrativních*. Praha: Právnícké vydavatelství, 1920-1934.

10 Seznam ediční řady Přehledy judikatury viz na *Systém ASPI: Vybraná judikatura* [online]. Změněno 15. 10. 2010 [cit. 2010-10-15]. Dostupné z: <http://www.systemaspi.cz/Moduly/Vybrana_judikatura.html>.

Obrázek č. VI.2 Formuláře určené k vyhledávání nad bází vybrané judikatury a zpracovaných rozhodnutí.

Právnícká i ekonomická literatura je zpracovávána dvojím způsobem - formou bibliografického záznamu a plnotextově. V **Bibliografii** najdeme informace o více než 2 500 knihách od roku 1991 (případně i s anotací) a přes 42 000 bibliografických záznamů časopiseckých článků od roku 1997. Zpracováno je 5110 autorů z 50 titulů časopisů pocházejících z 20 nakladatelství a to vše pochopitelně s vazbami na české (až do úrovně paragrafu) i evropské právo.

Plnotextové zpracování **Literatury** probíhalo do roku 2002 výběrově. První články ze začátku 90. let byly z kapacitních důvodů zkracovány a zároveň vybírány z periodik podle zájmů konkrétního zpracovatele nebo podle požadavků uživatelů. Teprve po roce 2002 je možno sledovat systematictější přístup především při plnotextovém zpracování časopiseckých článků vlastní produkce Nakladatelství Wolters Kluwer ČR, a. s. a jeho předchůdců. Celkově je zachyceno přes 130 zdrojů – časopisů, sborníků, zpravodajů atd. Zajímavá jsou výkladová stanoviska Nejvyššího státního zástupce a dokumenty Komise pro cenné papíry, Českého statistického úřadu a dalších státních orgánů nebo profesních komor. Tradičně jsou do této části zařazovány důvodové zprávy k zákonům a k prezidentským dekretům. Jedinečné jsou i texty komentářů ke směnečnému zákonu

z roku 1941,¹¹ ke konkursnímu řádu z roku 1931,¹² k nekalé soutěži z roku 1927¹³ a k obecnému zákoníku občanskému.¹⁴ Dále jsou do tohoto modulu zařazeny stovky vzorů pro jednání ve správním řízení, vzory úkonů v trestním řízení pro policii, státní zástupce i soudce. Pochopitelně vše ve vazbách na předpisy historické i současné. Podstatnou část modulu **Literatura** představují komentáře k jednotlivým paragrafům zákonů (dále viz VI. 6.7). Celkový počet 35 000 záznamů nemá v případě literatury velkou vypovídací schopnost, protože řada článků, komentářů i důvodových zpráv je rozdělena na desítky samostatných položek. Zcela novým modulem jsou **Komentáře** obsahující 18 knižních komentářů k základním zákonům s možností plnotextového vyhledávání v celých textech, názvech paragrafu, článku, oddílu, hlavy nebo v klíčových pojmech.

Literaturu doplňuje i modul **Merita**,¹⁵ který je vlastně elektronickou verzí praktických příruček vycházejících v nakladatelství Wolters Kluwer ČR, a. s. Texty poskytují vždy ucelenou, úplnou, srozumitelnou a aktuální informaci o daném tématu. Je to více než 50 titulů, které jsou vydávány i opakovaně pro každý rok (Daně, Mzdy, Obce, Personalistika apod.). Jedná se o výklady předpisů s poznámkami, příklady, hypertextovými odkazy do textů národních i evropských předpisů, do usnesení vlády, literatury a judikatury.

K literatuře má blízko i modul **Vzory** s praktickým zpracováním různých typů smluv, podání a jiných aktů ze všech oborů soukromého i veřejného práva. Každý vzor má vlastní tzv. **Agendu vzoru** obsahující kromě vazby na právní předpisy i pojmové znaky, základní pojmy, náležitosti, specifika, výklad k formě, další poznámky a odkazy na judikaturu i literaturu. Celkem 111 různých druhů vzorů mělo 3387 variant použitelných k aktuálnímu datu 1. 7. 2010.

Evropské právo tvoří samostatný modul **Předpisy EU a judikatura ESD** s více než 65 500 dokumenty od roku 1999. Od 1. 5. 2004 jsou zde všechny dokumenty publikované v češtině v obou částech Úředního věstníku EU (L - Právní předpisy, C - Informace a oznámení). Starší dokumenty byly

11 Srov. SMITEK, Josef; ŠTĚPINA, Jaroslav. *Jednotný směnečný řád: (vládní nařízení ze dne 19. prosince 1940 č. 111/41 Sb.)*. Praha: Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1941. 988 s.

12 Srov. VOSKA, Jaroslav. *Konkursní, vyrovnací a odpůrčí řády*. Praha: Právnícké knihkupectví a nakladatelství Linhart a Pekárek, 1931. 744 s.

13 Srov. SKÁLA, Karel. *Nekalá soutěž: její podstata a stíhání podle zákona ze dne 15. července 1927, č. 111. Sb. z. a n.* Praha: Praetor, 1927. XXIII, 360, 16 s.

14 Srov. ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Reprint původního vydání. Praha: ASPI Publishing 2002. 1192 s. ISBN 8085963612.

15 Viz *Systém ASPI: Meritum* [online]. Změněno 15. 10. 2010 [cit. 2010-10-15]. Dostupné z: <<http://www.systemaspi.cz/Moduly/Meritum.html>>.

The screenshot shows the ASPI software interface with two search forms open. The main window has a menu bar (Soubor, Úpravy, Hledat, Nastavení, Dotazy, Okno, Nápověda) and a toolbar. The search bar at the top contains '1L' and '1B'. The first form, '(1L) Zadání - Literatura', includes fields for ASPI ID, Datum vydání (from/to), Autor, Název, Přístup, Odkaz úpravy, Repetice, Vztah k, Fulltext, and V jazyce. The second form, '(1B) Zadání - Bibliografie', includes fields for Forma dokumentu/zdroje, Omezení výběru, Autor/autor, Název, ISBN, Název časopisu, Početník, Datum vydání, Repetice, První oblast, Vztah k předpisu, Rok vydání, Nakladatel, Jazyk dokumentu, and články. Both forms have 'INDEX' buttons next to several fields. The status bar at the bottom indicates 'Nápověda (F1)', 'ASPI 02.207 Masarykovy univerzity - Přírodovědné fakulta', and 'NLM'.

Obrázek č. VI.3 Formuláře určené k vyhledávání nad bází bibliografických záznamů a literatury.

The screenshot shows the ASPI software interface with two search forms open. The main window has a menu bar (Soubor, Úpravy, Hledat, Nastavení, Dotazy, Okno, Nápověda) and a toolbar. The search bar at the top contains '1V' and '1M'. The first form, '(1V) Zadání - Vzor', includes fields for Cíle vzoru, Autor vzoru, Název vzoru, Repetice, První okno, Úroveň vzoru, Vztah k, Fulltext, and V jazyce. The second form, '(1M) Zadání - Meritum - Všechny zdroje', includes fields for ASPI ID, Autor, Název meritum, Repetice, Posun na časové ose ke dni, Vztah k, Fulltext, and V jazyce. Both forms have 'Použít lingvistiku' checkboxes. The status bar at the bottom indicates 'Nápověda (F1)', 'ASPI 02.207 Masarykovy univerzity - Přírodovědné fakulta', and 'NLM'.

Obrázek č. VI.4 Formuláře určené k vyhledávání nad bází smluv a literatury vydávané v řadě Meritum.

v letech 2004-2006 postupně publikovány česky ve zvláštním vydání ÚV EU. Pokud není plný text k dispozici přímo, lze pomocí ikony **Cz** přejít na stejnopis Úředního věstníku v češtině a v případě, že český text neexistuje, pak na text v angličtině, němčině nebo francouštině. Judikatura Soudního dvora ES, Soudu prvního stupně i Soudu pro veřejnou službu je zde od roku 1961 (celkem 19.000 záznamů).¹⁶

Dokumenty orgánů samosprávy jsou zastoupeny jednak v části **Předpisy** (z Věstníků právních předpisů krajů) a jednak v samostatném modulu **Samospráva**,¹⁷ který si uživatel dokupuje k základní verzi systému ASPI. Jednu část modulu tvoří již zmíněné **Veřejnoprávní smlouvy obcí**, druhou **Předpisy měst a obcí** (cca 24.000 dokumentů). V záhlaví okna, které otevíráme ikonou **Sa** se objevuje pojem **Samospráva-Všechny zdroje**. Rozumíme tomu tak, že vedle předpisů statutárních měst a Prahy jsou zařazeny i předpisy z více než 600 dalších měst a obcí zejména s rozšířenou působností (tzv. obce III. stupně). O zařazení vlastních předpisů do ASPI může požádat každá obec. Dalším zdrojem dokumentů v tomto modulu je Sbírka zákonů a v ní publikovaná rozhodnutí Ústavního soudu vyjadřující se ke zrušení obecně závazných vyhlášek obcí. Jedná se o ojedinělý počín ASPI, protože ostatní systémy zařazují dokumenty jen do úrovně statutárních měst.

Užitečnou drobností v poměru k ostatním modulům je seznam 65 odkazů na nejružnější **Rejstříky** na internetu. Pod ikonou **Ap – Aplikace** se skrývá několik různorodých textů od **Celních sazebníků**, **Statistické klasifikace produkce**, **Cenové mapy stavebních pozemků** až po takové perličky, jakými jsou **Codexy církevního práva**, **Latinský právníký slovník** a **Česko-anglicko-německý slovník účetních pojmů s výklady**.

Poslední obsahovou zajímavostí ASPI jsou české a slovenské **Kalkulačky** různých poplatků, úroků, odměn advokátů, notářů, exekutorů, správců a likvidátorů, cestovného, náhrad škod, počítání lhůt apod.

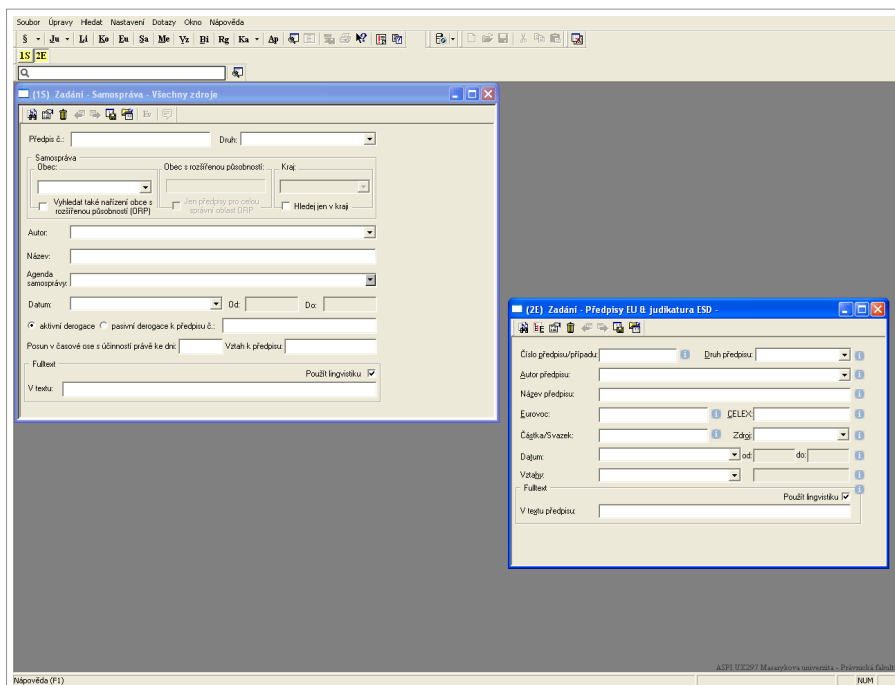
VI.4 Struktura systému ASPI

Pohledem na webové stránky systému ASPI dostaneme odpověď na otázku, jaká je struktura systému. **Jádro, moduly a služby** jsou tři základní pojmy, se kterými se u verze ASPI 13¹⁸ setkáváme. **Jádro** tvoří tři základní moduly, a sice **Předpisy**, **Judikatura** a **Literatura** (obsah popsán výše). Základní verze systému je doplněna ještě **Registry**,

16 Dále viz IV. 6.15.

17 Viz *Systém ASPI : Samospráva* [online]. Změněno 15. 10. 2010 [cit. 2010-10-15]. Dostupné z: <<http://www.systemaspi.cz/module/samosprava>>.

18 Viz *Systém ASPI : Co je systém ASPI* [online]. Změněno 15. 10. 2010 [cit. 2010-10-15]. Dostupné z: <http://www.systemaspi.cz/Co_je_system_ASPI/Co_je_system_ASPI.html>.

Obrázek č. VI.5 Formuláře určené k vyhledávání nad bází předpisů samosprávy, předpisů Evropské unie a judikatury Evropského soudního dvora.

Předpisy EU a judikaturou ESD, Stejnopisem Sbírký zákonů od roku 1918, Smlouvou o přistoupení ČR k EU, Celním sazebníkem, PZP – Použitelným zněním předpisů (zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů), Kalkulačkami a přímým přístupem k textům Komentářů.

Další moduly jsou předmětem samostatných licencí, což znamená, že si je lze individuálně k základní instalaci ASPI dokoupit a procentuálně navýšit cenu produktu. Jsou to **Vzory, Bibliografie, Samospráva, Usnesení vlády ČR, Vybraná judikatura, Meritum**, kompletní modul **Komentáře a Slovenské předpisy**. Nejnovějším modulem je **HR (Human Resources)** pro personalisty. Jedná se o výběr předpisů, judikátů, literatury a vzorů z oblasti pracovního práva, zaměstnanosti, BOZP, zdravotního pojištění atd. Cena se zvyšuje i při objednávce **Balíčků doplňkových ekonomických a právnických aplikací** (viz [Ap](#)).

Mezi **funkcionality a služby** bychom mohli zařadit **Symbio ASPI**. Instalací tohoto systémového rozšíření získáme možnost nahlédnout při práci s editorem přímo do ASPI a pracovat s dokumentem, jehož číslo nebo název je součástí textu ve Wordu.

Základní modul **Předpisy** je možno instalovat i na **PDA/MDA**. Pomocí služby **AlertASPI** může být uživatel informován o aktuálních změnách

ve skupině jím vybraných předpisů. **AsistASPI** je služba umožňující získat (v pracovní době) do 2 hodin aktuální texty předpisů nebo judikátů na e-mailovou adresu uživatele. **PartnerASPI** umožní uživateli lokálního systému ASPI provozovaného v režimu klient/server připojit se k aktuální verzi ASPI na internetu. **CallASPI** je funkce umožňující vytvoření parametrizovaného zástupce na plochu (s možností integrace do jiného software). Různou kombinací kláves Ctrl+Shift+L můžeme vytvořit zástupce, který nám následně otevře ASPI přímo na obsahu konkrétního předpisu nebo jeho paragrafu.¹⁹ **Denní aktualizace** systému je možná prostřednictvím internetu (rozdílová aktualizace), na PrFMU je zvolena týdenní aktualizace. Varianta **InternetASPI** je určena uživatelům, kteří chtějí platit jen za položené otázky a vyhledané texty, ne za čas strávený v databázích.

Dlouholetou tradici má nabídka systému pro různé profesní skupiny - advokáty, daňové poradce, pracovníky samospráv nebo studenty právnických fakult.

VI.5 Základy ovládání systému ASPI

Systém ASPI nám vždy po aktualizaci nabízí informaci o programových novinkách a o nově zařazených dokumentech. Umožňuje nastavit některé parametry vyhledávání, využívá běžných postupů známých z prostředí Windows pro práci s okny, pro kopírování textů apod.

Každý informační systém se snaží používat takové prostředky, aby o sobě mohl prohlásit, že jeho užívání je **intuitivní**. Cílem je připravit uživatelům takové grafické prostředí, aby i s minimem znalostí mohli okamžitě zahájit práci a dobrat se úspěšně požadovaných výsledků. Tento text není kopírováním manuálů, ale shrnutím poznatků z téměř 20 let užívání ASPI. Uživatelské příručky i obsáhlou **Nápovědu** rozhodně doporučujeme jako samozřejmou součást práce se systémem. Základní nápovědu najdeme pod písmenem „I“ ve formulářích, podrobnější (kontextovou) pak klasicky prostřednictvím klávesy F1 nebo ikony se šipkou a otazníkem. **Otazník** se klikem uvolní a umístí do místa, které potřebujeme vysvětlit.

V menu **Nápověda** jsou témata členěna jednak tematicky, jednak abecedně v podobě rejstříku hesel. Bohužel je třeba konstatovat, že Windows Vista nápovědu v ASPI automaticky nepodporují a je třeba instalovat doplněk.

Ještě než začneme s jakýmkoliv systémem pracovat, musíme vyhodnotit informace, které máme k dispozici a formulovat si co nejpřesněji cíl, ke

19 Viz *Systém ASPI: CallASPI* [online]. Změněno 15. 10. 2010 [cit. 2010-10-15]. Dostupné z: <<http://www.systemaspi.cz/Sluzby/CallASPI.html>>.

kterému chceme dojít. Náš problém musíme „předzpracovat“ tak, aby byl připraven pro prostředí příslušného systému. Většina pravidel „počítačového myšlení“ je shodná pro jakýkoliv právní informační systém, jiná se postupně naučíme po seznámení se s prostředím a funkcemi konkrétního systému.

V prvé řadě je třeba vyhodnotit legální pojmy a vybrat z dotazu nejdůležitější výrazy – základem jsou podstatná jména, jejich přívlastky a nakonec slovesa. Je dobré uvědomit si již na začátku hledání i možná synonyma pro hledané výrazy. Speciálně u ASPI, které automaticky neodvozuje při hledání slova od jejich kmenů, je tato úvaha důležitá. *Počítačový program* se dá vyjádřit i slovy *program počítače*, *program na počítači*, *program pro počítače* nebo *software*. *Stravnému* se říká běžně i *diety*. *Závěť* a *testament* označují totéž. Dříve ASPI rozlišovalo i homonyma a v procesu vyhledávání se uživatele zeptalo, který význam slova např. *strana* či *kurs* má na mysli. Momentálně je nabídka této funkce potlačena. Tak, jako jsme si vědomi nutnosti pracovat s každým druhem slova samostatně, musíme si uvědomovat i existenci různých vidů sloves – zadáním slova *zpracování* nenajdeme *zpracovávání*, *porušení* není totéž, co *porušování*.

Dalším krokem při práci s více slovy je úvaha o jejich vzdálenosti – očekáváme často užívané slovní spojení, přesnou frázi, slova uvnitř paragrafu, v jeho názvu, v poznámce pod čarou? Hledáme dokumenty, ve kterých je několik výrazů společně bez ohledu na umístění v textu (např. *policista* a *invalida*)?

K orientaci v řešeném problému patří i úvaha o právní síle a druhu dokumentu, který hledáme. I průměrně zkušený uživatel může správně posoudit, že velikost kotce pro králíka bude řešena některým z prováděcích předpisů a nejspíš v jeho příloze, zatímco základní instituty jako *kupní smlouva* nebo *manželství* musíme hledat v zákoně.

V neposlední řadě je důležité uvědomovat si u každého řešeného problému jeho časové souvislosti. Potřebujeme řešit aktuální situaci? Potřebujeme pohled do minulosti nebo řešíme problém (nájem bytu) s dopadem do budoucnosti? Pak bude třeba znát i platnou a zatím neúčinnou úpravu! Tomu přizpůsobíme naše časové hledání, protože zadáním aktuálního data při vyhledávání v textu se zbavujeme možnosti vidět počty výskytů příslušných slov v minulosti i budoucnosti nalezeného předpisu.

Základní metodou ovládání systému je slovní vyplňování formulářů doplněné volbou filtrů z nabídky pod příslušnou ikonou (**Ob** – Oblasti úpravy, **Au** – Autor, **Dr** – Druh) nebo z nabídky pod roletovými menu (**Zdroj**, práce s časovou osou, data).

S většinou oken můžeme manipulovat podle zvyklostí Windows pomocí tlačítek v pravém horním rohu, jen okna s nabídkou Oblastí, Druhů a Autorů musíme zvětšovat tažením myši za okraj. Jejich optimální velikost však můžeme stabilizovat klávesovou zkratkou **Alt F5**.

Pro uspořádání oken doporučujeme menu **Okna-Kaskáda**. Zachová se přehled o krocích v rámci úlohy, protože záhlaví oken nabízejí informace o našem zadání i o úkonu, který jsme právě učinili (např. v okně se záhlavím **Vyhledání** vyvolá klávesová zkratka **Ctrl F** jinou nabídku než v okně se záhlavím **Obsah a text**)

Roztažení oken přes celou obrazovku doporučujeme používat jen v případě, že chceme dlouhodobě pracovat s jedním textem. Důsledkem je totiž spojení záhlaví ASPI a příslušného okna a snížení orientace na ploše. Ovšem i pro tuto situaci nabízí ASPI dvě ikony, které nám umožní u aktuálního dotazu znovu otevřít okno se zadáním nebo s nalezeným seznamem dokumentů a pokračovat v práci.

VI.5.1 Přehled a rozložení funkcionalit systému

První pohled na otevřený systém ASPI musí směřovat k **Titulkové liště** s informací o datu aktualizace a číslech posledních zařazených částek Sb. a Sb. m. s. **Nabídková lišta** obsahuje standardní roletová menu, z nichž se nám jeví praktická zejména **Nastavení**, práce s **Okny** a **Nápověda**. Ostatní můžeme lehce nahradit ikonami z **Panelu nástrojů** (ikony s popisem v bublině).

Pracovní plocha je k dispozici pro jednotlivá okna se zadáním i výsledky vyhledávání. Okna se budou postupně otevírat po zakliknutí na ikonu některého z modulů. Nejčastěji to budou **Předpisy** (automatické otevření zadání při startu systému se dá nastavit). Pro úspěšnou práci se systémem je dobré uvědomit si hned na začátku význam pojmů úloha a dotaz. **Dotaz** je krok práce v ASPI, který otevře formulář pro zadávání podmínek. **Úloha** je několik spolu souvisejících dotazů – začíná příkazem **Nová úloha**. Každý dotaz má na panelu nástrojů svou ikonu, na níž je **číslo úlohy** a **symbol druhu dotazu** - 1§, 1p, 1a, 1l, 2L, 3A, 4M ...

Pomocí menu **Dotazy** nebo ikon a pravého tlačítka myši lze přepínat mezi úlohami a dotazy, aktivovat je a skrýt, rušit aktuální nebo ostatní úlohy a dotazy.

Osvědčilo se nám **Nastavení zobrazení** v systému tak, že je aktivní jen jedna úloha a v rámci ní jen jeden dotaz - na ploše se zobrazují jen okna patřící aktuálnímu dotazu (mají žluté ikonky) a ostatní jsou neaktivní (mají šedé ikonky). Osvědčilo se nám také věnovat zvýšenou pozornost

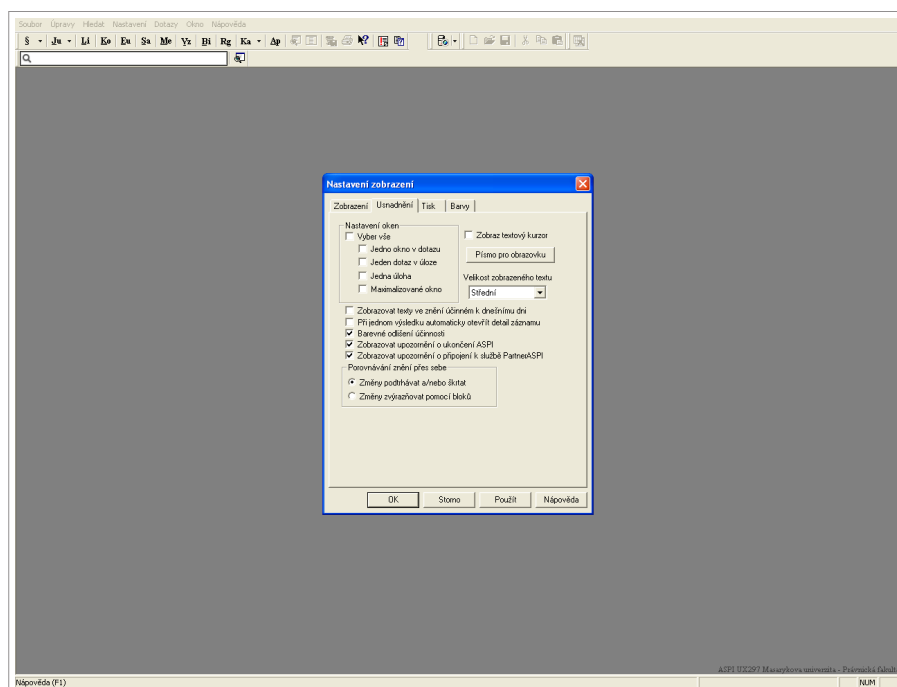
právě těmto základním funkcionalitám, protože dobrá orientace v tom, co nám systém nabízí, má často značný podíl na úspěchu našeho hledání.

Nastavení systému pomocí oken z roletového menu je používáno pro všechny úlohy a dotazy, pokud ad hoc = pro konkrétní dotaz nastavení nezměníme. V **Nastavení hledání** zvolíme nejlépe **České – všechny předpisy**. Při výběru slovenských předpisů nutno přepnout před zadáním textu ve formuláři z **Česky** na **Slovensky**.

Doporučujeme **Zobrazovat texty ve znění účinném k dnešnímu dni** - pomáhá nám to v orientaci v textu dokumentů a nestane se, že bude nabídnuto minulé nebo budoucí znění, pokud existuje aktuální. (Eliminuje tak částečně u účinných předpisů nedostatek v nastavení posunu po časové ose k aktuálnímu dni).

Základní sestava ikon nám při otevření systému nabízí jednak cestu k jednotlivým modulům, jednak tradiční ikony k ovládání tisku, exportu, práci se soubory a texty, dvě ikony umožňující přepínat mezi zadáním a seznamem dokumentů právě aktivního dotazu a na konci panelu nástrojů je ikona k uzavření všech oken na ploše.

Není naším cílem popisovat každý jednotlivý formulář zadání. Příslušné řádky jsou vždy výstižně slovy uvedeny a pohyb kurzoru mezi řádky

Obrázek č. VI.6 Nabídka pro úpravu nastavení zobrazení.

zajišťujeme buď myší, nebo klávesovou zkratkou Alt s podtrženým písmenem. To umožňuje zvládat práci s ASPI i nevidomým uživatelům. Užívání konkrétních částí formulářů bude popsáno níže na příkladech. Obecně je třeba říci, že ASPI používá dvě základní ikony pro spouštění hledání, a to dalekohled nebo lupu. Při spuštění vyhledávání z vyplněného formuláře stejně dobře poslouží i klávesa F7 nebo obyčejný Enter. Enterem otevíráme **Informaci** o předpise, který jsme si vybrali ze **Seznamu**, a F7 slouží i k otevření pomocného okna pro plnotextové vyhledávání v celém dokumentu. Je třeba zmínit se ještě o ikoně **Popelnice**, kterou vyčistíme formulář, a o tyrkysových šipkách, kterými se můžeme pohybovat po zadáních již realizovaných dotazů.

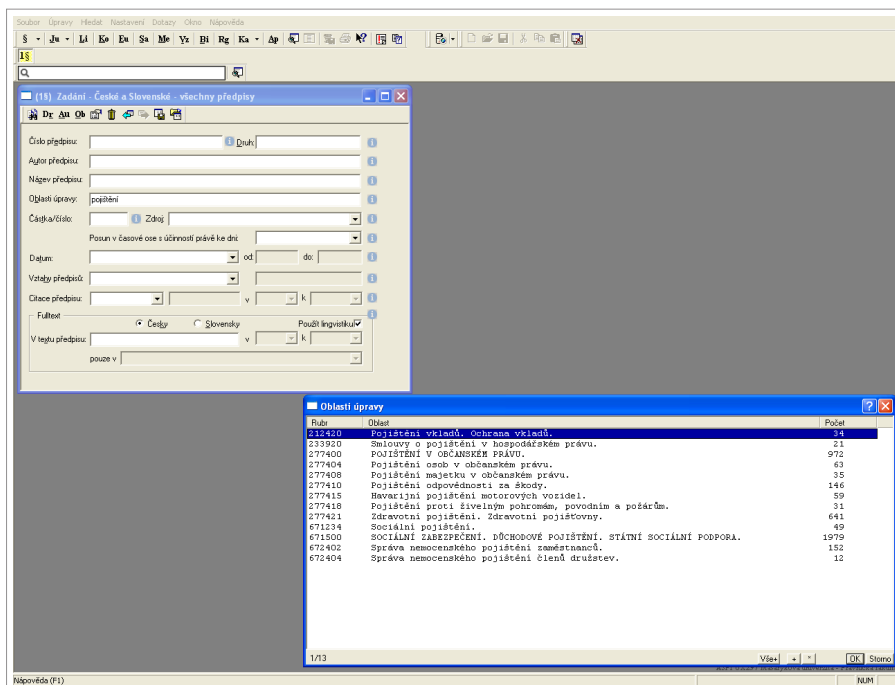
VI.5.2 Vyhledávání

Každý z modulů má svůj vlastní formulář **Zadání**, ve kterém je vždy místo na číslo, druh, autora, název dokumentu, zdroj či pramen a jeho název, číslo v tomto zdroji, položku pro nastavení vztahu k jiným dokumentům a položku pro vyhledávání v textu. V nějaké podobě se zde vždy objevují i právní oblasti. V modulech **Předpisy**, **Literatura**, **Judikatura** a **Usnesení vlády** jsou k dispozici ve formě **Rubrikátoru**, který má 3 úrovně a jehož využívání umožní přesněji vymezit okruh nalezených dokumentů. Pokud používáme obecné pojmy – například *pojistka*, je vhodná kombinace s **Oblastí úpravy** získanou zápisem slova *pojištění* do příslušného řádku formuláře. Pokud rozklikáváme rubriky, doporučujeme využívat první a druhou úroveň, orientace ve třetí úrovni spíše zdržuje, než pomáhá.

V modulech **Literatura**, **Judikatura**, **Bibliografie**, **Meritum** a **Vzory** je k dispozici ještě abecední **Rejstřík** hesel složený z hesel Sbírek zákonů a soudních rozhodnutí. V Bibliografii je k dispozici seznam 18 **Právních oblastí**, v Samosprávě speciální dvouúrovňový Rejstřík nazývaný také **Agenda samosprávy**. A v neposlední řadě nesmíme zapomenout na pětiúrovňový tezaurus **EUROVOC** v modulu evropského práva.

V každém z modulů se nabízí nějaká varianta pro zadávání časových dat. V modulu Předpisy, Vzory a Meritum se můžeme **Posunout po časové ose** ke konkrétnímu datu účinnosti či použitelnosti dokumentu. Ve všech modulech je vždy místo pro zadání data vzniku dokumentu, v Předpisech a Samosprávě též pro datum jeho rozeslání (vyvěšení) a tím nabytí platnosti, datum nabytí účinnosti a zrušení. U evropských předpisů máme i datum transpozice.

Všechny položky pro zadávání konkrétního dotazu jsou mezi sebou vzájemně v konjunkci, takže podle vlastních zkušeností a podle potřeb řešeného problému je můžeme vzájemně kombinovat a připojit k nim

Obrázek č. VI.7 Oblasti úpravy odpovídající zadanému dotazu „pojištění“.

i vyhledávání **V textu dokumentu**. V modulu Předpisy je navíc i hledání **Citace předpisu** v celém textu, jen v normativní části či jen v poznámkách pod čarou v jiném předpise. Uvnitř položky jako je **Druh**, **Autor** a **Zdroj** pochopitelně panuje vztah disjunkce.

Samotné **plnotextové vyhledávání** je v ASPI velmi intuitivní a často ho studentům představujeme slovy, „*jak myslím, tak píšu*“. Stejná jednoduchá pravidla platí pro jakýkoliv řádek formuláře, do kterého vepíšeme text. Přesto je třeba nad slovy přemýšlet. Lemmatizace (skloňování a časování slov včetně změn kmene) totiž „*ctí druh slova*“. Při zadání výrazu *let* nebude hledat *létat*, ale jen všechny tvary podstatného jména od slovesa *létat* odvozeného a k tomu přidá hledání *let*, *letům* či *léty* jako tvary slova *rok*. Zapišu-li *lét*, pochopí výraz jako tvar slova *rok* a množné číslo od slova *léto* a najde vyskoňované výrazy právě těchto dvou slov. Při hledání slova *občanský* nebude hledat *občana*, po zadání výrazu *zpracovat* nenajdeme *zpracovávat* a při hledání přídavného jména *vysoký* nám bude nabídnut i *vyšší* a *nejvyšší*. S jakým slovem ASPI při vyhledávání pracovalo, vidíme ve spodní části oken s vyhledanými dokumenty.

Zadali jsme *rovné zacházení* a systém nabídl slovo *rovný* ve významu *přímý* nebo *spravedlivý*. Pokud nemáme předem zvoleno rozlišování

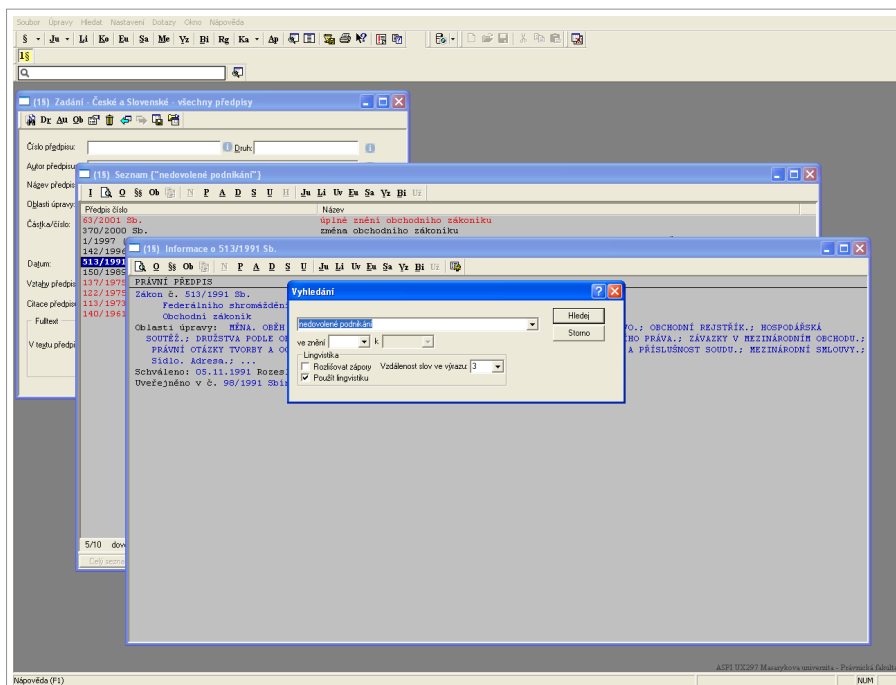
záporů, nabídne i tvar *nerovný*. *Zacházení* pochopí jako podstatné jméno od slovesa *zacházet* a jako tvar přídavného jména *zacházený*. Můžeme zapsat podstatné jméno v jakémkoliv pádě nebo sloveso v jakékoliv osobě a vždy budou nalezeny všechny tvary odpovídající dalším pádům a osobám. Pokud lemmatizaci vypneme, hledáme jen přesně zapsaný tvar slova nebo frázi (v jiných systémech toho docílíme uvozovkami).

Lemmatizace je v ASPI doplněna ještě nabídkou slov s pravostranným rozšířením. Je to užitečné zejména u nových slov pocházejících z angličtiny. Řetězec znaků na začátku slova doplníme pomocí znaku vlnovky nebo rovná se. Zápis *web=* nám vygeneruje seznam 34 slov, ze kterého můžeme pomocí Ctrl a levého tlačítka myši vybrat ta, která nás zajímají. Takže buď *Weberův* nebo *webový*, *webovský*, *webmaster*, *website*, *webhosting* apod.

Základním oddělovačem v ASPI je **mezera**, která určuje, že slova budou blízko sebe. Tato blízkost je nastavena implicitně na 3 slova a my si ji můžeme změnit pro všechna nebo pro jednotlivá hledání v ASPI v rozsahu 0–9 slov. Pokud mezi slova přidáme **podtržítko „_“**, bude zachováno jejich pořadí. A pokud chceme najít opravdu přesnou frázi, pak stačí zapsat slova vedle sebe s podtržítkem, nastavit vzdálenost slov na nulu a vypnout lemmatizaci. *Spotřebitelská smlouva* nebo *smlouvy spotřebitelské* nás vždy dovedou i do předpisu upravujícího „*spotřebitelský úvěr nebo zprostředkování smlouvy*“. Není zde řešen problém spotřebitelských smluv, i když vzdálenost 3 slov je zachována. Určité procento nadbytečných předpisů se objeví při naší práci téměř vždy, s tím musíme počítat ve všech systémech. Můžeme tedy zopakovat, že podtržítko spolu s nulovou vzdáleností nám zajistí nalezení všech tvarů sousloví a pokud k tomu vypneme lemmatizaci, pak nalezení přesné fráze odpovídající zadanému tvaru.

Využití **logických operátorů** má v ASPI dlouholetou tradici a je jednou z věcí, na které si musí uživatel zvyknout, protože mu na začátku práce až tak logické nepřipadají. Znaménko plus + nemá význam „a zároveň“, ale používáme ho ve významu NEBO (disjunkce). Hvězdička *, která v jiných systémech představuje zástupný znak, symbolizuje v ASPI operátor AND (konjunkci).

Ještě se nám nabízí jedna možnost nastavení plnotextového hledání, a sice tzv. rozlišování záporů. Řada situací v českém právu je vyjádřena negativně a bez tohoto nastavení se při zadání slova *stanovit* najdou i výrazy jako *nestanoví-li*, *nestanovit*. Při hledání výrazu *dovolená* se najde i tvar *nedovolený*. Pokud chceme zabránit takto širokému výsledku vyhledávání, doporučujeme zakliknout **Rozlišovat záporny** až v rámci konkrétního zadání, ne pro celý systém ASPI při jeho nastavování.

Obrázek č. VI.8 Úprava dotazu při vyhledávání prostřednictvím fulltextu.

VI.5.3 Práce se seznamy výsledků a s dokumenty

Cílem našeho snažení je získat takový seznam, ve kterém lze potřebný dokument jednoduše nalézt „na první pohled“. Musí splňovat kritérium úplnosti = nic nesmí chybět a zároveň i přesnosti = obsahovat co nejméně nepotřebných dokumentů.

Optimální počet nalezených předpisů je těžko formulovatelný. Někdo dává přednost přesnějšímu a promyšlenějšímu zadání. Ale jednou z metod vyhledávání předpisů v ASPI může být jen zápis slova nebo slovního spojení bez zadání dalších podmínek s tím, že filtry k dosažení větší přesnosti použijeme následně. Dokumenty jsou v **Seznamu** uspořádány tak, že nejnovější je nahoře a nejstarší dole. Prvním „filtrem“ je náš pohled na začátek a na konec tohoto seznamu. Mezi prvními 10-15 se může nacházet „čerstvý“ zákon nebo jiný právní předpis, který náš problém řeší nebo bude řešit v budoucnu. Může tu být novela nebo jiný předpis, který na ten hledaný v názvu nebo uvnitř v textu odkazuje. Na konci seznamu pak většinou najdeme tučně zvýrazněné základní zákoníky, které doporučujeme vybrat jako první tehdy, když hledáme obecnější pojmy.

Dalším orientačním prvkem je barva jednotlivých řádků vztažená vždy k aktuálnímu dni – **červená** = již neúčinný, **zelená** = ještě neúčinný předpis. Pokud nás nezajímá budoucnost řešeného problému, je prvním doporučeným filtrem **Seznamu** nalezených předpisů volba jen účinných předpisů. Dalším užitečným filtrem je **Druh**. Ten bychom dokonce doporučovali použít ještě dříve, než sáhneme k nejvyužívanějšímu filtru, a sice k výběru nejdůležitějších zákonů (**Označené-Vybrané**). **Vybranými** jsou tučně vyznačené novelizované zákony a tato funkce umožní odfiltrovat pryč četné novely, prováděcí předpisy či resortní dokumenty.²⁰ Ve většině případů bude tento filtr nejefektivnější cestou k cíli, ale na příkladu s **veřejným ochráncem práv** vidíme, že mezi nalezenými zákony je i zákon o pojišťovnictví či antidiskriminační zákon, které ještě novelizovány nebyly a funkcí **Vybrané** by byly ze seznamu odstraněny.

Další filtry můžeme užívat dle potřeby – dovedou nás k výběru dokumentů podle **Zdroje**, **Působnosti**, **Autora** a v neposlední řadě nám umožní vybrat předpisy, které mají **vztah** k jiným dokumentům prakticky ze všech modulů kromě Merita.

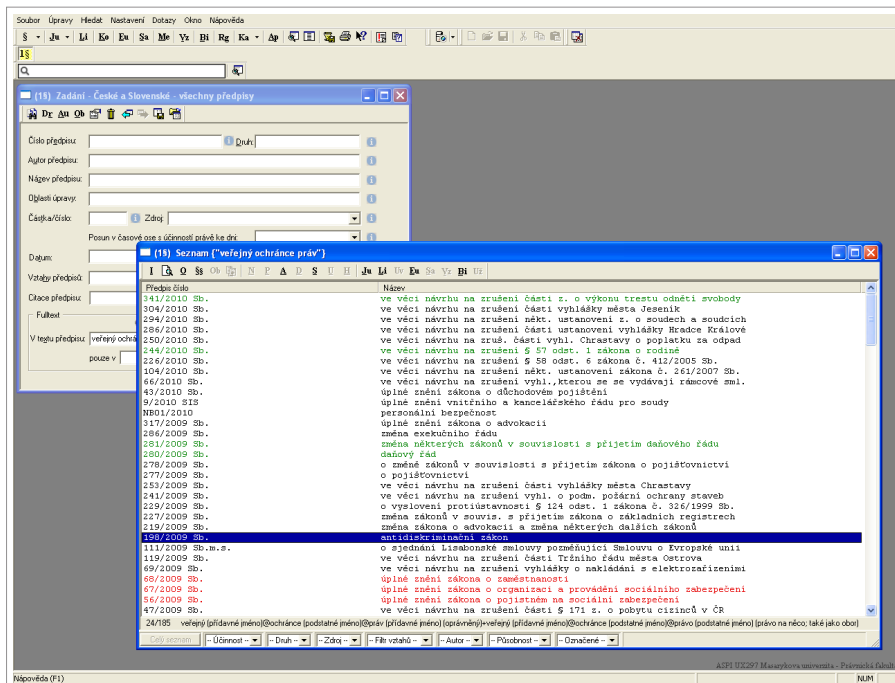
Při práci v modulu **Judikatura** jsou filtry zaměřeny na výběr **Druhu**, **Pramene**, **Autora**, **Zkratky** a volbu judikátu s **Právní větou** nebo bez ní. U **Evropského práva** můžeme odfiltrovat **neúčinné**, vybrat **Druh**, **Zdroj**, **Autora** a sledovat **vztahy** k jiným dokumentům uvnitř modulu EU a k českému právu.

Nyní se zaměříme na záhlaví a zápatí **Seznamu** nalezených předpisů. První skupina ikon nás nasměruje k informacím o samotném předpise včetně možností vyhledávání v něm.

Každý předpis, se kterým jsme dosud nepracovali, doporučujeme otevírat přes **Informace o předpisu** (profil dokumentu obsahující druh, číslo, autora, název, oblasti úpravy, data schválení, rozeslání/platnosti, účinnosti, zrušení, zdroj). Zde nás poznámky pod čarou mohou upozornit na důležité výjimky z účinnosti částí předpisu a najdeme zde případně i červené číslo rušícího předpisu.

Vyhledávání v textu je popsáno v kapitole 5.2. Rozhodně doporučujeme pracovat s **Obsahem** (ikona **Q**), který nám nabídne přehled o struktuře dokumentu. Náhled po **paragrafech** (ikona **§§**) volíme tehdy, pokud nás zajímá text, případně historie jednotlivého konkrétního paragrafu. **Oblasti úpravy** (ikona **Ob**), při kvalitním plnotextovém vyhledávání

20 Z celkem 55289 českých předpisů ke dni 1. 7. 2010 je to 491 zákonů, Ústava a usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky. Použití funkce pomáhá zejména na počítačích s vysokým rozlišením, kde tučné zvýraznění řádku není téměř patrné.

Obrázek č. VI.9 Seznam výsledků vygenerovaný na základě dotazu „veřejný ochránce práv“.

ztratily svůj původní význam a budeme je užívat minimálně. Pokud nejsou u příslušného předpisu zvýrazněny černě, je jejich zpracování omezeno na předpis jako celek, nikoliv na jednotlivé části.

Druhá skupina ikon nabízí souvislosti mezi předpisy, tj. **vztah jiných předpisů k vybranému předpisu** - jejich prostřednictvím najdeme předpisy **Nadřazené** (ikona **N**), **Prováděcí** (ikona **P**), novelizující (ikona **D** - **derogace pasivní**) i novelizované (ikona **A** - **aktivní derogace**). Vztah **Speciality** (ikona **S**) a **Subsidiarity** (ikona **U**) ztrácí v poslední době díky hypertextovým vazbám svůj význam a u některých předpisů není vůbec nastaven.

Poslední skupina ikon nám nabízí vztah dokumentů z jiných modulů k vybranému předpisu a umožní nalézt související **Judikaturu** (ikona **Ju**), **Literaturu** (ikona **Li**), **Usnesení vlády ČR** (ikona **Uv**), **Předpisy EU a judikaturu ESD** (ikona **Eu**), **Předpisy měst a obcí ČR** (ikona **Sa**), **Vzory** (ikona **Vz**) a **Bibliografii** (ikona **Bi**). Černá barva příslušné ikony signalizuje uživateli, že příslušná vazba existuje. Ikona **Už** bude aktivní jen u těch uživatelů, kteří si dříve do systému vložili vlastní dokumenty. V současné době se vkládání uživatelských poznámek a záložek připravuje a mělo by být aktivní do konce roku 2010. Pokud již

pracujeme s konkrétním předpisem, přibývá na konci sestavy ještě ikona **Odkaz na stejnopis Sbírky zákonů**.

Při práci s načteným textem dokumentu prostřednictvím obsahu nebo jednotlivých paragrafů jsou ikony odkazující k prováděcím předpisům, k judikátům a k literatuře opatřeny ještě znakem malého paragrafu. Signalizují nám fakt, že při volbě příslušné vazby z textu konkrétního paragrafu, bude do nového formuláře zadání přeneseno číslo tohoto paragrafu.

Při práci s textem dokumentu věnujte pozornost aktivní, tj. bílé části okna - té totiž odpovídá příslušné kontextové menu pod pravým tlačítkem myši, z té jsou přenášena příslušná čísla paragrafů do nového zadání, z té odchází text do tiskového výstupu.

VI.6 Demonstrace jednoduchých modelových postupů v systému ASPI

VI.6.1 Nalezení aktuálního znění textu předpisu prostřednictvím znalosti čísla nebo názvu předpisu

Pomocí ikony § nebo klávesy **F2** otevřeme formulář **Zadání – České - všechny předpisy**. Základem úspěchu tohoto hledání je správné nastavení práce s časem. Jednou z možností je použít funkci **Posun v časové ose s účinností právě ke dni** a pomocí šipky nebo zápisem vložit aktuální datum. Pak bude na každé zadání reagovat systém tak, že nabídne jen platné a účinné předpisy v aktuálním znění. Zápisem výrazu *občanský zákoník* do **Názvu předpisu** získáme 48 dokumentů, zatímco bez uvedení aktuálního data by to bylo 62. Ke komfortní práci ještě doporučujeme v rámci **Nastavení zobrazení** na kartě **Usnadnění** nastavit **Zobrazovat texty účinné k dnešnímu dni**. Pak totiž současný občanský zákoník získáme v aktuální textové podobě a nikoliv v poslední verzi se zeleným pruhem a s účinností od 1. 1. 2013.

Řádek **Číslo předpisu** slouží k zápisu čísla dokumentů v nejrůznější podobě a s nejrůznějšími výsledky. Klasický zápis *40/1964 Sb.* nás rovnou nasměruje k občanskému zákoníku do Sbírky zákonů, ale systém si poradí i s variantami *40/64 Sb.*, *513/1991*, *NB04/2007*, *14939/05 apod.* V případě zápisu *40/19* doplní všechna dvojčíslí roků a nabídne 105 předpisů. V některých případech akceptuje i kombinaci např. *1/96*, ale výsledkem nikdy nebude předpis ze Sbírky, jen z jiného publikačního zdroje.

Velmi praktické je používání zkratk, které jsou většinou intuitivně odvoditelné ze začátečních písmen názvu zákona, přičemž nezáleží na velikosti písmen – živnostenský zákon je *zz*, trestní řád *tř* nebo *tr*, zákoník

práce je *zp*, občanský zákoník *oz* apod. Seznam najdeme pomocí kontextového helpu klávesou **F1** a můžeme si v **Nastavení hledání** vytvářet i vlastní **Uživatelské zkratky**.

Název předpisu je jednou z nejefektivnějších položek pro vyhledávání dokumentů, protože odráží jeho obsah. Vzhledem k pravidlům lemmatizace doporučujeme psát do příslušného řádku formuláře více tvarů ve vazbě NEBO a úspěšnost je velmi vysoká (*autor+autorský, katastr+katastrální, policie+policejní*). Využít můžeme i zápis rozšířeného základu a slova vybrat (viz výše). Pochopitelně nejúspěšnější budeme, pokud známe název přesně – *zákon o obcích, vysokoškolský zákon, zákon o ochraně spotřebitele* apod., přičemž zápis názvu spolu s druhem předpisu výrazně zpřesňuje výsledek (694 předpisů má v názvu slovo *obec*, ale jen 35 výraz *zákon o obcích*, 218 předpisů má v názvu slovo *spotřebitel*, ale jen 6 také slovo *zákon*).

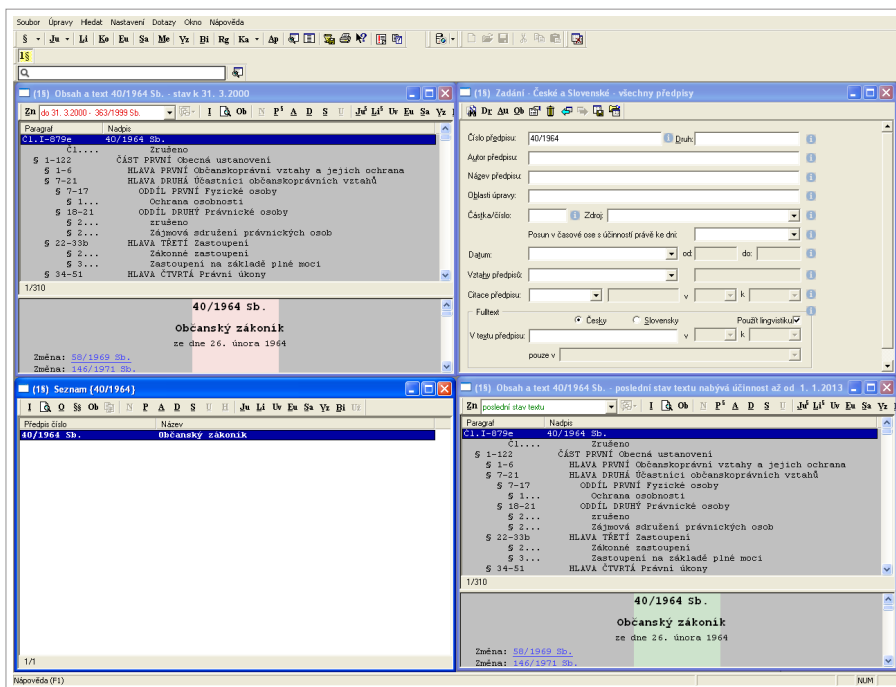
VI.6.2 Zobrazení textu nalezeného předpisu v podobě účinné k libovolnému datu v minulosti i budoucnosti

Práci s různými verzemi textu jednoho dokumentu můžeme zahájit stejně jako v předchozím případě. Pomocí ikony § nebo klávesou **F2** otevřeme formulář **Zadání – České - všechny předpisy** a zaměříme se na **Posun v časové ose s účinností právě ke dni**. Vložíme požadované datum z minulosti nebo z budoucnosti a provedeme tak vlastně řez celým právním řádem k požadovanému dni. Každý vyhledaný předpis bude zobrazen ve verzi k tomuto datu, přičemž barva pozadí nám bude signalizovat, zda je to verze dnes již neúčinná (červený pruh), právě aktuální (bez pruhu) nebo ještě neúčinná (zelený pruh svislý nebo vodorovný v případě, že část § již účinná je).

S časem můžeme manipulovat i při zadávání slov do řádku **V textu předpisu**. Na jeho konci je možnost zvolit libovolné datum účinnosti a pak nám budou nabídnuty jen ty dokumenty, které ve zvolený den příslušný text opravdu obsahovaly a jen ta jejich ustanovení, kde se ten den text opravdu vyskytoval. Pokud potřebujeme při řešení konkrétního problému pohled do minulosti, datum nevyplňujeme, pokud pohled do budoucnosti, můžeme zvolit hledání nikoliv v účinných, ale v platných předpisech a řádek s datem nebude třeba vyplňovat vůbec.

Pokud datum cíleně zadáme nebo vybereme, je nám vždy signalizováno v záhlaví příslušného okna **Seznam, Obsah** nebo **Vyhledání a text dokumentu**.

Pokud pracujeme s konkrétním předpisem, pak lze měnit časové roviny při práci s načteným obsahem pomocí řádku s daty v levé horní části

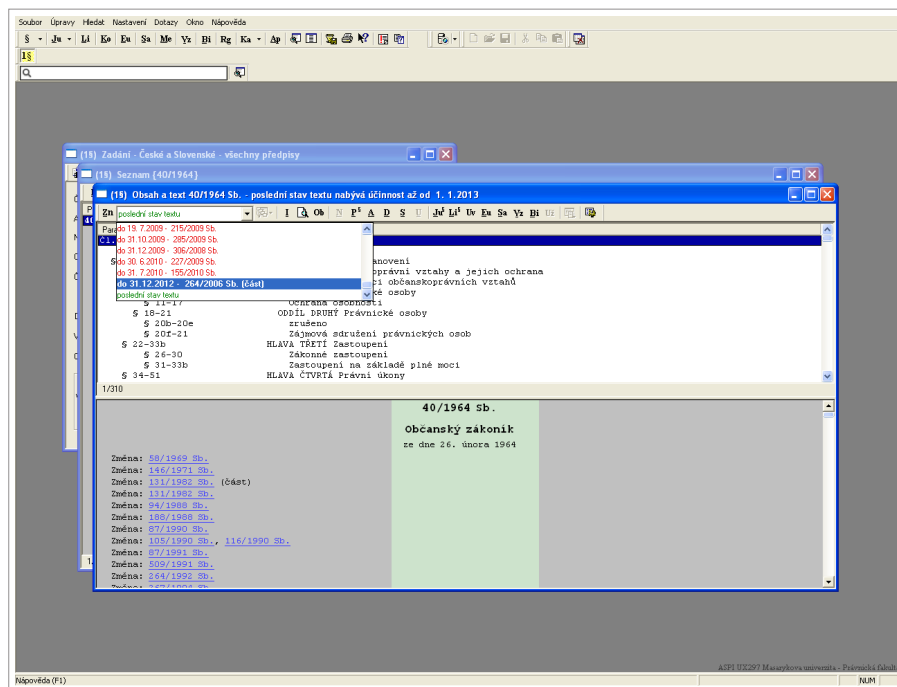
Obrazek č. VI.10 Různé časové verze občanského zákoníku.

okna. ASPI nám poněkud komplikovaně sděluje, že jednotlivé verze textu byly **účinné do ...** a za datem uvádí číslo novely, která způsobila od následujícího dne změnu. Datum počátku účinnosti každé z verzí si musíme sami vyvodit. Časové varianty předpisu můžeme volit i pravým tlačítkem myši z kontextového menu **Různá znění dokumentu** nebo volit zápis data do pomocného formuláře při hledání slov v již načteném předpise.

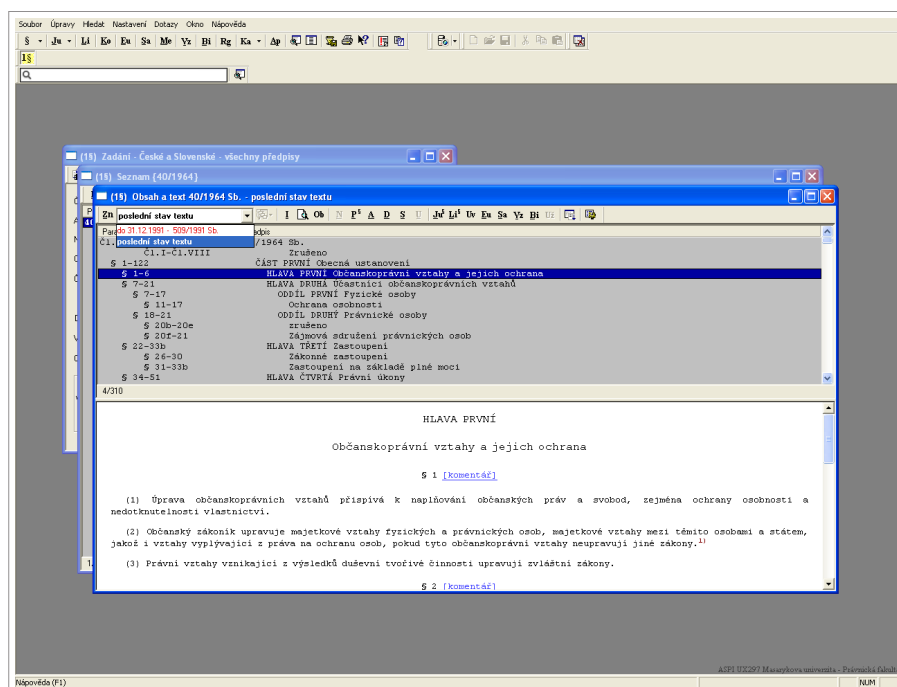
Velkou roli tady hraje fakt, která část okna je právě aktivní – pokud část se strukturou předpisu, pak pracujeme s předpisem jako celkem, pokud text konkrétní části, pak se zobrazují časové verze jen této části, tohoto §.

VI.6.3 Nalezení předpisu upravujícího relevantní problematiku prostřednictvím znalosti termínů

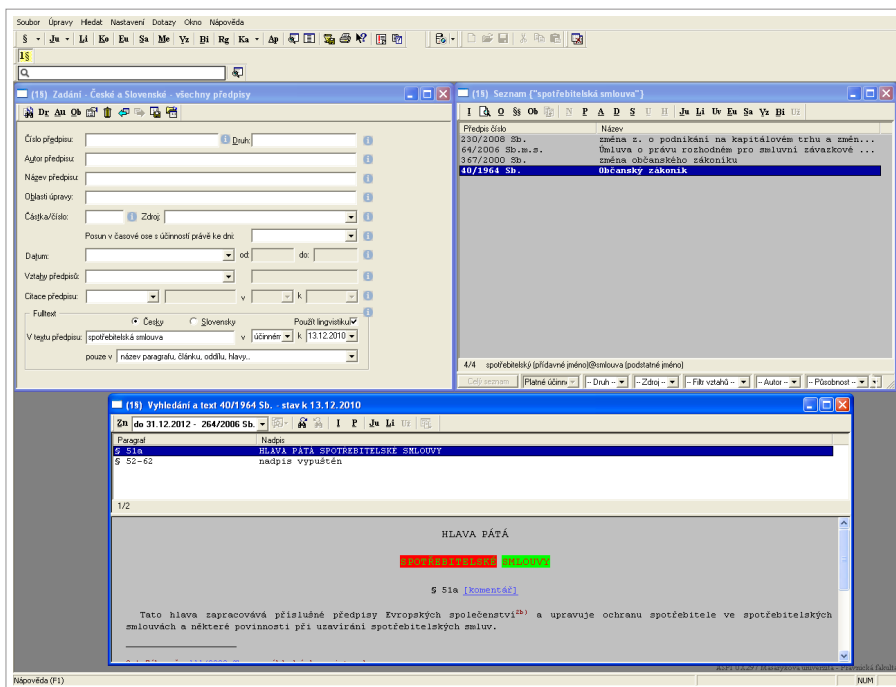
Metoda plnotextového vyhledávání v ASPI byla podrobně popsána v kapitole VI.5.2 *Vyhledávání*. Pro efektivní práci je třeba mít alespoň základní orientaci v právním řádu a schopnost vybrat z dotazu podstatné informace – slova, slovní spojení, fráze - které nás samostatně nebo v kombinaci s dalšími parametry jako jsou druh, název předpisu nebo oblast úpravy dovedou k cíli. Do řádku **V textu předpisu** v účinném znění k aktuálnímu datu zapíšeme například pojem *spotřebitelská smlouva*

Obrázek č. VI.11 Nabídka různých verzí předpisu.

Obrázek č. VI.12 Nabídka různých verzí konkrétní části předpisu.

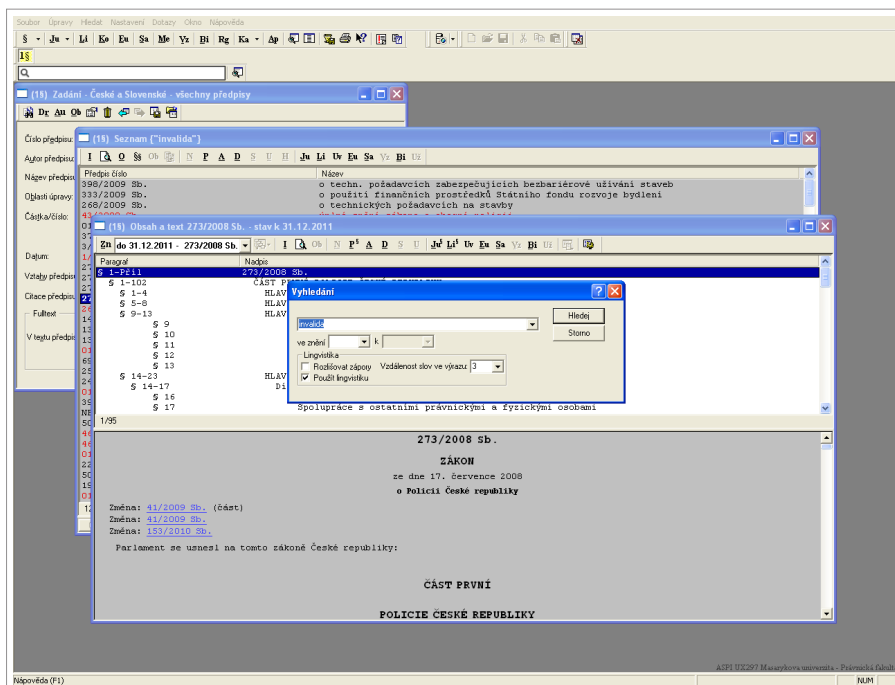

Obrázek č. VI.13 Ukázka vyhledávání v názvu paragrafu, článku, oddílu, hlavy ...

a výsledkem je 14 dokumentů. Máme ale možnost zadání zpřesnit výběrem části dokumentu, kde se má pojem vyskytovat – nejčastěji v názvu paragrafu, článku, oddílu, hlavy, v příloze, v poznámkách pod čarou apod. Seznam nalezených dokumentů pak vyhodnocujeme podle jejich počtu a zaměříme se zejména na zákoníky a další zákony zvýrazněné tučným písmem.

VI.6.4 Nalezení relevantní části předpisu prostřednictvím znalosti termínů

Získali jsme seznam předpisů obsahujících konkrétní pojem a můžeme se zaměřit na výběr konkrétní části s příslušným textem. U vybraného dokumentu můžeme okamžitě pomocí ikony s lupou spustit **Vyhledání** příslušných paragrafů. Pokud je seznam nalezených paragrafů krátký, můžeme se soustředit na jejich názvy nebo úvodní věty. Pokud je velmi dlouhý znamená to, že jsme zvolili moc obecné slovo nebo skombinovali slovo obecné a zvláštní - např. *policie**invalida. V zákoně o Policii ČR je 98 paragrafů se slovem *policie* a jen jeden se slovem *invalida*. Abychom se k němu co nejrychleji dostali, je třeba aktivovat pomocí klávesy F7 nebo z kontextového menu pomocné okno s názvem **Vyhledání**, umazat obecné slovo a ponechat jen zvláštní. Stejnou metodou můžeme nad celým textem dohledávat další výrazy.

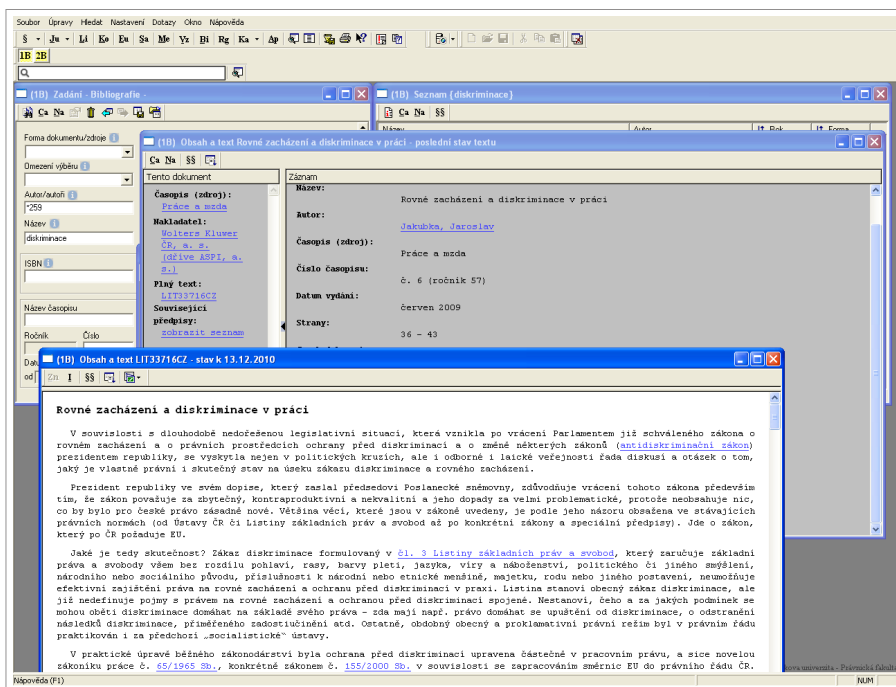
Obrázek č. VI.14 Úprava dotazu při vyhledávání prostřednictvím fulltextu.

Abychom mohli využít veškerý komfort plnotextového vyhledávání v ASPI, doporučujeme nespěchat hned ke konkrétním výrazům, ale otevřít nejprve **Obsah** a zorientovat se v něm. Později nalezené paragrafy tak můžeme zařadit do souvislostí jednotlivých hlav, kapitol, oddílů apod. Klávesou **F7** nebo ikonou s lupou aktivujeme pomocné okno k **Vyhledání** textu. Máme zde ale ještě jednu možnost, a tou je použití klávesové zkratky **Ctrl F**. Takto otevřené pomocné okno má v záhlaví nápis **Vyhledání textu v tomto okně** a umožní dohledat další výrazy v právě načteném textu celého předpisu nebo jeho částí, paragrafů. Po výrazech se pak pohybujeme pomocí klávesy **F3**. Připomínáme, že tento způsob vyhledávání pomocí **Ctrl F** je funkční jen v případě, že se pohybujeme nad **Obsahem** nebo jsme načtli **Seznam paragrafů**. Pokud máme v záhlaví okna **Vyhledání a text**, otvírá klávesová zkratka **Ctrl F** stejné okno jako klávesa **F7**, tj. hledá nad celým textem. Další zvláštností je, že po zadání **Ctrl F** je možno hledat slova plně lematizovaná, nikoliv jen pouhý řetězec znaků. Přesný výraz získáme vypnutím lingvistiky.

VI.6.5 Nalezení odborného textu prostřednictvím znalosti jeho názvu nebo autora

Pokud chceme najít odborný text, doporučujeme zahájit práci v modulu **Bibliografie**. Získáme tak přehled o aktuálních dokumentech, a pokud

je k nim v modulu **Literatura** k dispozici i plný text, budeme na tuto skutečnost upozornění tmavým zbarvením položky v **Seznamu** a příslušným ID dokumentu. V modulu Bibliografie můžeme zvolit nejprve **Formu dokumentu**, který nás zajímá – článek nebo kniha. Mezi knihami pak můžeme dále provést **Omezení výběru** na komentáře, monografie, příručky, slovníky, učebnice atd. Volba komentáře, v jehož názvu je slovo *práce* nám nabídne seznam 35 knih od roku 1996. Každý bibliografický záznam v ASPI je opatřen hypertextovými odkazy na další díla téhož autora. Pokud jsou u záznamu uvedeny **Právní oblasti** (celkem 18 základních) nebo hesla **Rejstříku**, můžeme hypertextově získat další dokumenty k těmto pojmům. Samozřejmostí je vazba na právní předpisy. U knih máme většinou k dispozici i stručnou anotaci, u článků ne. Pokud nás bude zajímat, co vydal v posledních 5 letech konkrétní autor, stačí zapsat jeho jméno a zvolit rok. Index u příslušného řádku **Autor** nám nabízí k 1. 7. 2010 celkem 5100 autorů. V následujícím obrázku vidíme, kolik dalších možností při vyhledávání příslušných dokumentů se nám nabízí. Velmi podobné úkony můžeme dělat i při hledání v modulu **Literatura**, kde je autorů jen 2324, pravidla pro zápis **Názvu** jsou standardní a máme možnost kombinovat ještě další parametry dokumentu. Dokumenty nalezené zde a v Bibliografii se kryjí jen částečně, protože Literatura

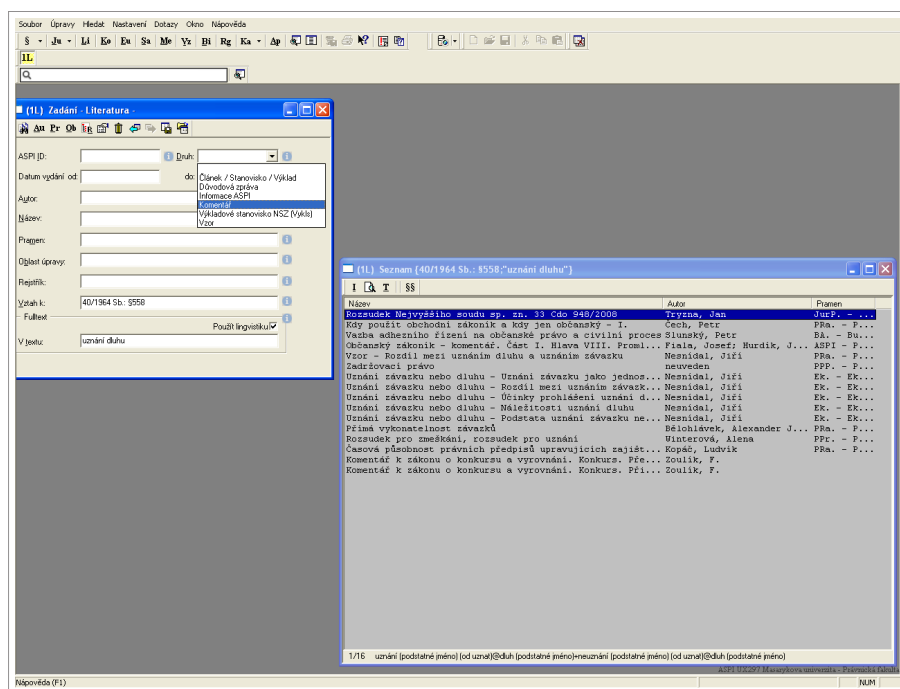

Obrázek č. VI.15 Vyhledávání v bibliografii.

obsahuje i starší články před rokem 1997 a dále komentáře a autorské texty, které byly publikovány jen v systému ASPI.

VI.6.6 Nalezení odborné literatury k relevantnímu tématu prostřednictvím znalosti termínů

K odborné literatuře doporučujeme zvolit jako první cestu od nalezených předpisů nebo přímo jejich paragrafů, které termín obsahují. Pokud se ale rozhodneme přímo pro práci s **Literaturou**, jsou pravidla pro zadávání dotazu a práce s nabídkami **Oblastí úpravy**, **Autorů**, **Rejstříku hesel** či **Pramenů** stejná jako v jiných částech ASPI. Při zadání pojmu *uznání dluhu* se nám nabízí celkem 78 dokumentů a to už je počet, v němž se těžko orientuje. U literatury musíme navíc počítat s delší dobou pro orientaci v samotných textech, je třeba pročíst i okolí nalezeného pojmu, abychom pochopili, zda má k našemu problému co říci. Oproti 82 dokumentům nalezených bez dalších parametrů nám vazba k občanskému zákoníku vygeneruje jen 34 dokumentů, vazba na příslušný paragraf pak 16 dokumentů a možnosti zpřesnění dotazu nám nabízí další řádky příslušného formuláře.

Obrázek č. VI.16 Vyhledávání literatury související s relevantním termínem.

VI.6.7 Nalezení komentářové literatury ke konkrétnímu předpisu nebo jeho ustanovení

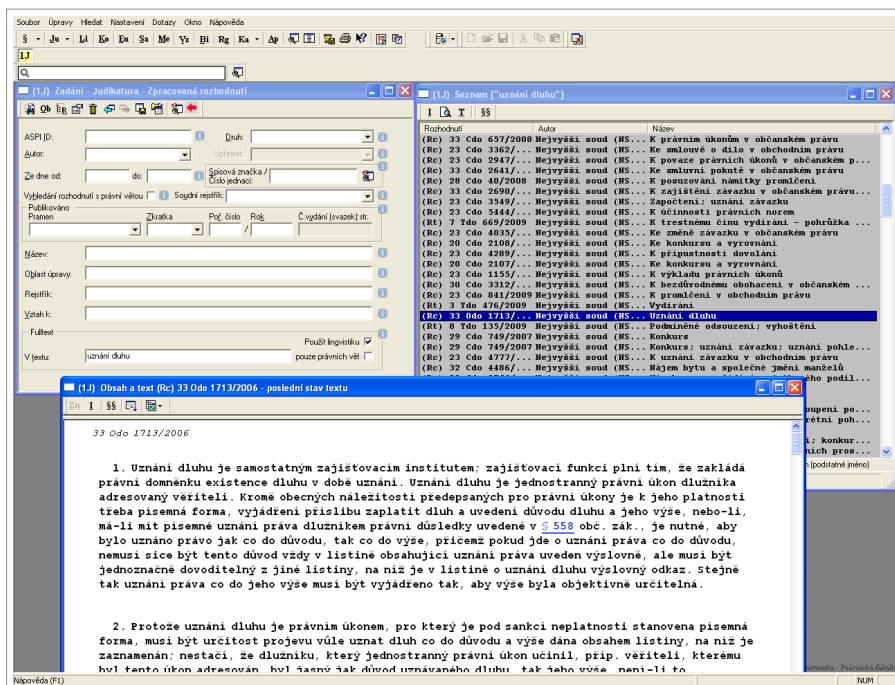
Komentářová literatura je v ASPI dvojího charakteru. Jsou to jednak elektronické podoby **tištěných komentářů**, které vyšly v mateřském nakladatelství a seznam několika desítek titulů (včetně 2. a 3. vydání) můžeme najít mezi **Prameny**. Vedle toho jsou k dispozici komentáře (například k zákonu č. 65/1965 Sb., č. 40/1964 Sb.), které mají u každého záznamu informaci, že se jedná o **Původní nebo upravené texty pro ASPI** (byly většinou po zpracování v elektronické podobě také vydány tiskem). Nejrychlejší cesta k cíli je již naznačena v předchozí kapitole. V textu příslušného paragrafu pomocí ikony **Li** nebo s použitím pravého tlačítka myši a zakliknutím řádku Literatura otevřeme nové **Zadání-Literatura**. Číslo zákona i paragrafu bude přeneseno a z **Druhů** dokumentů zvolíme v menu **Komentář**. V našem případě *uznání dluhu* (viz obrázek č. 15) najdeme 3 záznamy. Při volbě **Článek/Stanovisko/Výklad** najdeme dalších 12 záznamů a bez výběru druhu to bude celkem 16 dokumentů. Mezi komentářovou literaturu svého druhu můžeme zařadit i publikace z modulu **Meritum**. Do konce roku budou komentáře vyjmuty z modulu Literatura a bude vytvořen speciální modul **Komentáře** doplněný o další knihy. Zlepší se také jejich zobrazování – odkazy na komentáře budou nastaveny přímo u jednotlivých komentovaných paragrafů.

VI.6.8 Nalezení soudního rozhodnutí prostřednictvím znalosti jeho spisové značky nebo čísla ve sbírce

K vyřešení tohoto zadání stačí jednoduchý pohled na formulář **Zadání-Judikatura**. Ať máme před sebou **Všechna rozhodnutí**, **Zpracovaná rozhodnutí** nebo **Vybranou judikaturu**, vždy nás zápis roku, čísla nebo skupiny znaků (zkratky typu Cdo, Ca, Tdo...) užívané pro označení druhu nebo autora (US) rozhodnutí dovede k seznamu, ze kterého můžeme vybrat potřebné judikáty. Pokud známe více parametrů, pak zvolíme **Zpracovaná rozhodnutí** (viz obrázek č. 2). Jedním z nich může být i číslo, pod kterým byl judikát publikován v tištěné Sbírce nebo v některém z časopisů, ve kterých se také judikáty objevují (Bulletin advokacie, Ad notam apod.). S číslem 500 nám systém nabídne 76 rozhodnutí, z nichž 16 je i mezi zpracovanými a 4 mezi vybranými.

VI.6.9 Nalezení soudních rozhodnutí vztahujících se k relevantnímu tématu prostřednictvím znalosti termínů

Pokud je naše orientace v problému jen povrchní, zvolíme vyhledávání **Všech rozhodnutí**. Do řádku **V textu** zapíšeme obvyklým způsobem slovo nebo výraz, který hledáme, a budou nám nabídnuta skutečně všechna do ASPI zařazená rozhodnutí, která ho obsahují. Autoři ASPI se

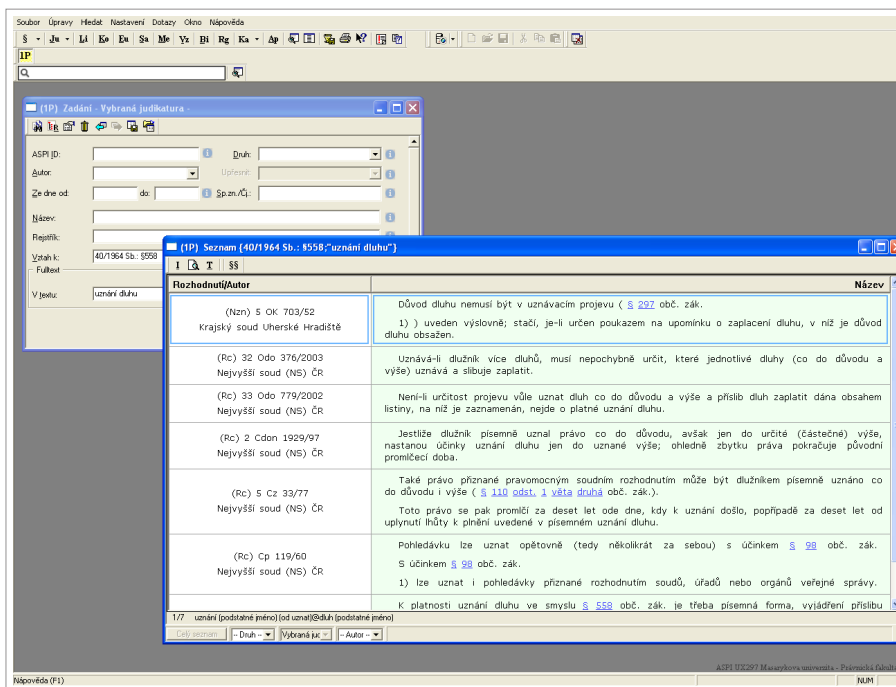

Obrázek č. VI.17 Vyhledávání judikatury prostřednictvím termínů.

ovšem snaží každý opravdu zajímavý judikát zpracovat, navázat k němu příslušné předpisy a paragrafy a formulovat právní větu. Pak je totiž mnohem rychlejší cesta k zásadním judikátům právě prostřednictvím hledání **pouze v právních větách** zakliknutím příslušného políčka na formuláři **Zpracovaných rozhodnutí**. Místo 744 judikátů, kde se objevuje v textu *uznání dluhu*, získáme jen 44, v nichž *uznání dluhu* figuruje v textu právní věty. Pohledem na formulář zjistíme, že můžeme přidávat ještě další parametry k nalezení optimálního výsledku – **Druh** rozhodnutí, **Autor**, dobu vzniku rozhodnutí apod.

VI.6.10 Nalezení soudních rozhodnutí souvisejících s konkrétním ustanovením právního předpisu

K demonstraci řešení zůstaneme u problematiky *uznání dluhu* a postup bude stejný, jak je popsán u Literatury. V textu příslušného paragrafu pomocí ikony **Ju** nebo s použitím pravého tlačítka myši a zakliknutím řádku **Judikatura** otevřeme nové **Zadání-Judikatura**. V našem případě to bude vždy **Zpracovaná judikatura**, protože jen u té jsou nastaveny vazby na paragrafy. Pokud jsme získali § 588 plnotextovým vyhledáváním v předpisech, bude do nového zadání přenesen vedle *40/1964 Sb.: §558* i text *uznání dluhu*. Výsledkem je 30 rozhodnutí a 29 z nich jsou judikáty s právní větou obsahující daný text. Pokud nás zajímá **Vybraná**

Obrázek č. VI.18 Vyhledávání judikatury se vztahem ke konkrétnímu ustanovení právního předpisu.

judikatura, to znamená ta, kterou zkušeni odborníci vybrali do určitých tematických celků a vydali tiskem, pak do příslušného formuláře běžně zapíšeme všechny potřebné údaje o předpise, § a hledaném pojmu. V našem případě najdeme 7 dokumentů.

VI.6.11 Nalezení prováděcích předpisů

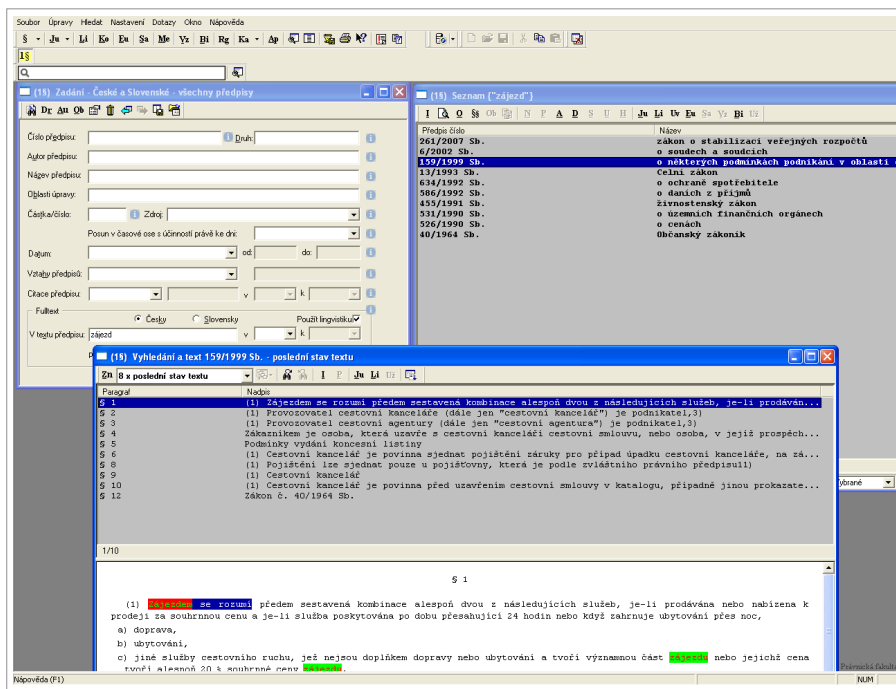
Prováděcí předpisy můžeme hledat k zákonům jako celku nebo k jednotlivým paragrafům. V obou případech použijeme ikonu **P** nebo **P^s**, případně v kontextovém menu vybereme **Prováděcí předpisy**.²¹ K demonstraci nejlépe poslouží zákoník práce. K 1. 7. 2010 tak nalezneme 31 minulých, aktuálních i v budoucnu účinných prováděcích předpisů. Mezi nimi například nařízení vlády o minimální mzdě č. 567/2006 Sb. V jeho textu není žádný odkaz na zmocňovací paragraf, přesto i od § 111, ve kterém se o tomto kroku vlády hovoří, ke zmíněnému prováděcímu předpisu přijdeme. V ustanoveních zákoníku práce týkajících se stravného je přímo odkazováno na § 189, který zmocňuje konkrétní ministerstva vydat vyhlášky a vládu vydat nařízení. Existence těchto zmocňo-

²¹ Pokud pracujeme s Obsahem předpisu nebo se Seznamem paragrafů, mají ikony P, Ju a Li přidáný malý paragraf na znamení, že vyhledávání vždy bude probíhat ve vztahu k paragrafu, ze kterého byl příslušný krok učiněn. Pokud získáme text paragrafu pomocí plnotextového hledání a budeme pokračovat v hledání vazeb P, Ju a Li, bude číslo příslušného paragrafu do nového zadání přeneseno také.

vacích paragrafů může u některých zákonů způsobit, že přeneseme do formuláře vazbu k jinému paragrafu zmiňujícímu prováděcí předpis, ale nedostaneme kýžený výsledek. Pak stačí ve formuláři paragraf umazat (pozor – včetně dvojtečky!) a prováděcí předpis bude nalezen k zákonu jako celku.

VI.6.12 Nalezení výkladu určitého pojmu

České právní předpisy většinou nepoužívají k výkladu nějakého pojmu slova *definice*, *definovat*, což je obvyklejší v evropském právu. Výraz *legální definice* se objevuje v 10 účinných dokumentech (z toho 9x nález Ústavního soudu) a odkazuje na text nějakého předpisu nebo konstatuje, že příslušná definice neexistuje. V našich předpisech bývají legální definice nejčastěji uvozovány výrazy „se rozumí“, „rozumíme“, což jsou pro potřeby vyhledávání v ASPI dva tvary téhož slovesa. Za pokus stojí i spojení základního slova s tvarem slovesa být, které nás může dovést k negativnímu vymezení toho, co do definice nepatří.²²

Obrázek č. VI.19 Vyhledávání definice termínu.

- 22 Viz § 1, odst. 2 zákona č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, který určí, že: „*Zájezdem podle tohoto zákona není kombinace služeb cestovního ruchu*
- prodáván jinému podnikateli za účelem jeho dalšího podnikání, nebo
 - jejíž nabídka a prodej nesplňuje znaky živnostenského podnikání.“

Vyhledávání pojmu *zájezd* a jeho legální definice nás zavede i k občanskému zákoníku a k častému jevu, kdy hypertextový odkaz pod čáru směřuje do specializovaného zákona (v našem případě do zákona č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu).

Další kroky k podrobnému výkladu nejrůznějších pojmů pak vedou přes **Literaturu** a **Judikaturu**, kde lze očekávat komentáře odborníků i reálné situace výkladu konkrétních pojmů v soudcovské praxi.²³

VI.6.13 Vytisknutí úhledné podoby dokumentu na papír, případně jeho uložení v editovatelném formátu

Pokud chceme vytisknout celý zákon nebo jeho část, je především nutné, aby bylo aktivní (bílé) okno s příslušným textem. Přímý tisk je možný pomocí ikony **Tiskárna**, přičemž na vytištěném listu dole bude uvedeno číslo licence, číslo stránky, datum a čas tisku, a v záhlaví pak informace ze záhlaví okna z ASPI. Obojího je možné se při nastavení systému zbavit. Praktičtější bude text přímo **Otevřít v editoru** pomocí příslušné ikony nebo klávesové zkratky Alt E. Přeneseno bude vždy záhlaví, vypovídající o čísle dokumentu, o jeho časové verzi a o tom, že text pochází z ASPI.²⁴ V editoru pak můžeme pokračovat v práci běžným způsobem.

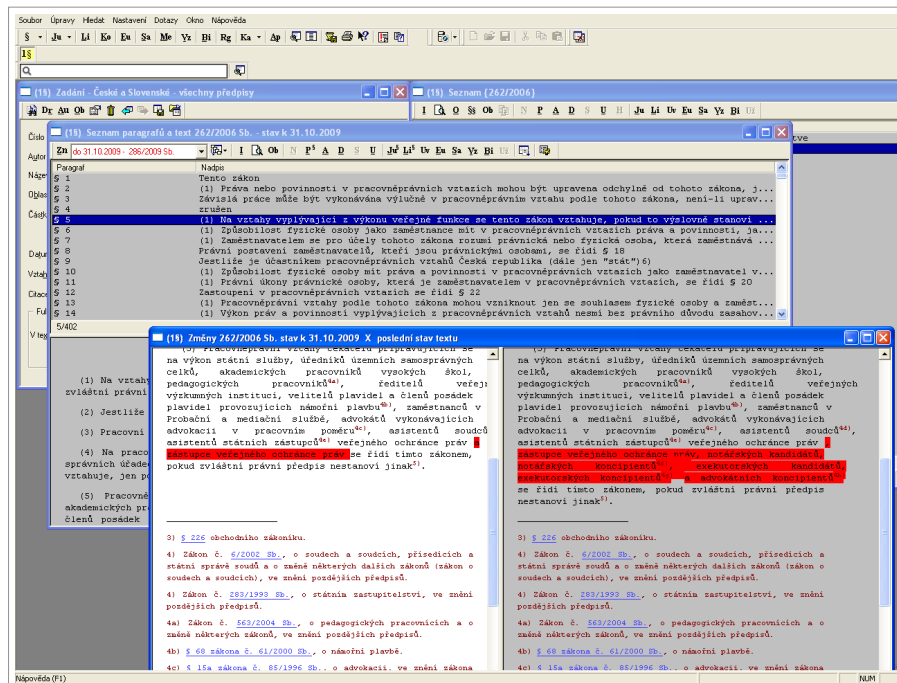
Máme-li potřebu pracovat i se seznamem paragrafů, se strukturou předpisu, případně s informacemi o předpise, pak je dostaneme ven ze systému jen prostřednictvím ikony **Export**. Vznikne *.txt soubor, který můžeme dále zpracovat v kterémkoliv editoru.

VI.6.14 Zjištění, zda nedošlo ke změně určitého ustanovení v určitém období

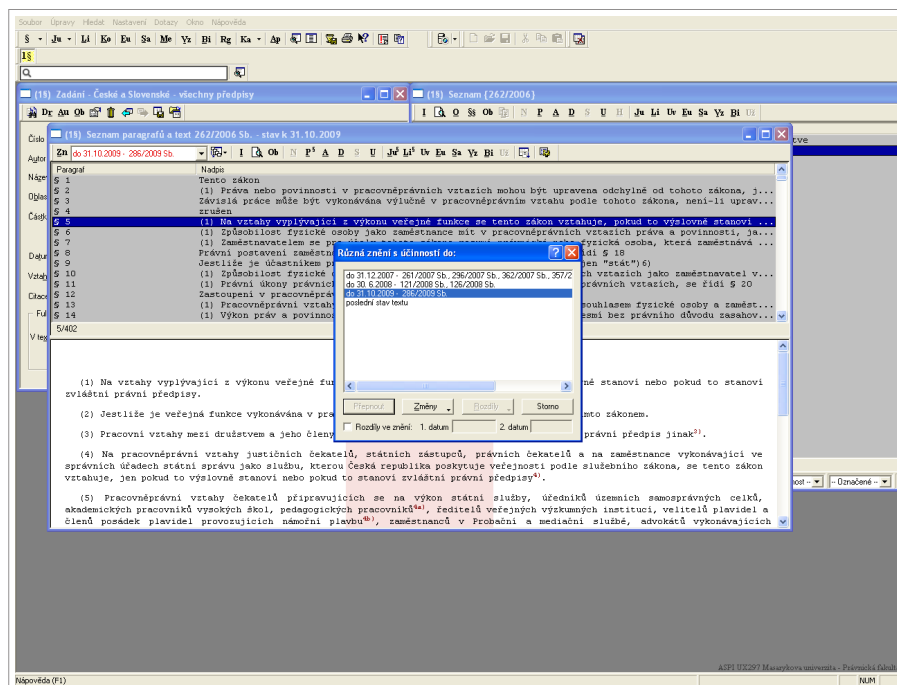
Tato funkce je v současné době v ASPI jednou z nejpropracovanějších a další novinky se ještě chystají. Vezměme si jako příklad § 5 zákoníku práce, kde je upravena působnost zákona. Při načtení tohoto paragrafu máme možnost pracovat s porovnáním různých znění dvěma způsoby. Nejprve vlevo nahoře přečteme pomocný řádek uvozený ikonou **Zn**, který nám sděluje, že jsme na *posledním stavu textu*. Rozkliknutím šipky zjistíme, že paragraf měl ještě tři předchozí znění. Srovnávat texty znění můžeme jen tehdy, když zaklikneme řádek, po kterém následuje ještě

23 Viz např. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 18. 1. 1999, sp. zn. 4 To 597/98 - *Ultýráním zvířete ve smyslu ustanovení § 203 odst. 2 tr. zák. je každé usmrcení zvířete způsobem, které mu působí nepřiměřenou bolest, popř. jemuž předchází vystavení bolestem či šokujícím prožitkům, a to i trvajícím po kratší dobu, pokud toto vystavení bylo mimořádně intenzivní. Je jím např. usmrcení psa jeho shozením z velké výšky na zem.*

24 Například tedy: „Systém ASPI - stav k 1. 7. 2010 do částky 72/2010 Sb. a 25/2010 Sb. m. s. Obsah a text 159/1999 Sb. - stav k 9. 10. 2010“.

Obrázek č. VI.20 Srovnání různých časových verzí předpisu.

Obrázek č. VI.21 Různá znění předpisu.

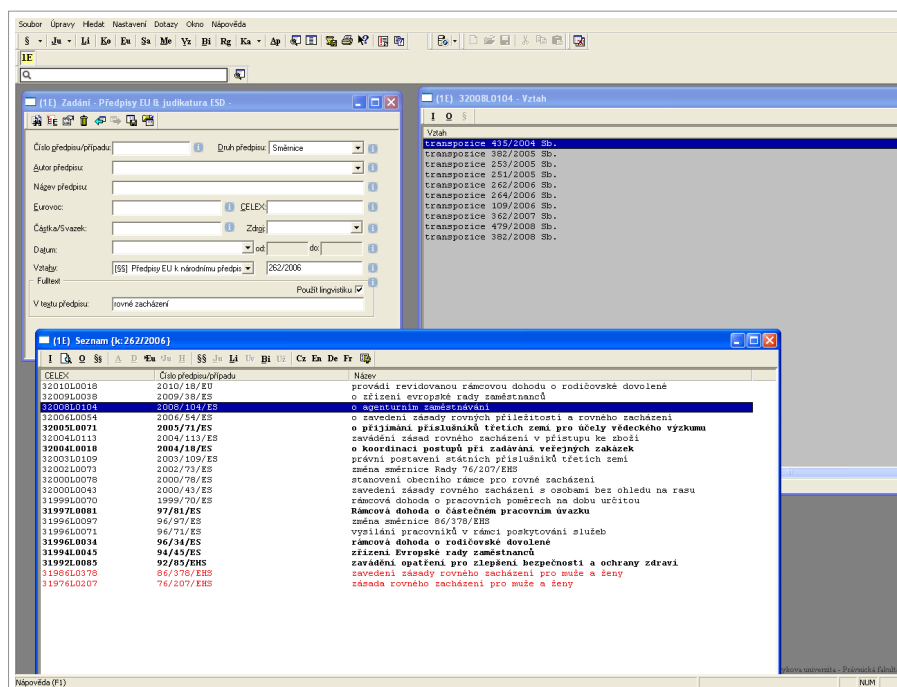
nějaké další znění – smyslem funkce je ukázat, co se změnilo ve verzi, která následuje po té, kterou jsme si vybrali. Tímto výběrem se vpravo od pomocného řádku aktivuje ikona s názvem **Změny znění textu provedeny s účinností od následujícího dne**. Obrázek č. 19 ukazuje srovnání znění § 5 od 1. 7. 2008 do 31. 10. 2009 s následujícím s účinností od 1. 11. 2009 do současnosti se změnami provedenými zákonem č. 286/2009 Sb.

Druhým způsobem přístupu k různým zněním je využití ikony **Zn** nebo **Různých znění dokumentu** z kontextového menu. V obou případech se objeví pomocné okno, které nabízí vedle přepínání mezi verzemi textu a srovnávání změn i možnost porovnat rozdíly v textech z různých období, nikoliv nutně po sobě jdoucích (např. první a poslední verze nebo **Rozdíly ve znění** k různým datům). Pokud pracujeme s paragrafem, v němž je zvýrazněn výskyt nějakého výrazu, pak v pomocném řádku i v pomocném okně s různými zněním je k dispozici také informace o počtu výskytů tohoto výrazu v jiných verzích paragrafu.

V současnosti je připravována funkce, která umožní porovnání časových verzí předpisu zobrazením přes sebe (do jediného souboru). Systém zároveň automaticky „skočí“ v textu na první změnu, aniž bychom k ní museli rolovat, a jednoduchými kroky budeme moci sledovat další a další změny.

VI.6.15 Nalezení evropských dokumentů souvisejících s českými právními předpisy

Vyhledávání evropských předpisů a judikátů je součástí samostatného modulu. Principy vyplňování příslušného formuláře jsou stejné jako v jiných částech ASPI. Vyhledávání příslušné vazby mezi českými a evropskými dokumenty je dovedeno do úrovně předpisu, nikoliv až do úrovně paragrafu. Pro zpřesnění je třeba zadat nějaké pojmy z příslušného paragrafu do řádku **V textu předpisu**. Dalšími podmínkami pro zpřesnění dotazu mohou být **Druh předpisu** a **Název předpisu**. Méně budeme využívat **Autora předpisu** nebo práci s daty. Volbu účinných předpisů provedeme až filtrem ze **Seznamu** nalezených dokumentů. Ten je opatřen dvěma řadami čísel. První, tzv. celexová čísla, jsou nejspolehlivějším identifikátorem evropských dokumentů. Pocházejí z databáze evropského práva CELEX a tvoří se podle jednotného klíče z údajů o sektoru (např. primární či sekundární legislativa, judikatura), čtyřmístného letopočtu, druhu dokumentu (D-rozhodnutí, L-směrnice, R-nařízení...) a čtyřmístného pořadového čísla dokumentu. Celexová čísla jsou proto tak důležitá, že chybný zápis původního čísla dokumentu by nás nemusel dovést k cíli. Kombinace zapsaná do **Čísla**

Obrázek č. VI.22 Hledání evropských dokumentů souvisejících s českými právními předpisy.

předpisu v podobě 104/2008 nebo 2008/104 nám nabídne celkem 4 různé dokumenty.

Práce se **Seznamem** nalezených dokumentů nabízí tradiční ikony **Informace o dokumentu**, lupu pro **Vyhledání**, **Obsah**, vztahy k jiným dokumentům uvnitř modulu EU a mimo něj. Musíme si dát pozor na využívání ikony se dvěma paragrafy. První ikona s jedním menším paragrafem §§ je v podstatě nezajímavá, protože evropské dokumenty se na paragrafy nečlení a ikona plní stejnou funkci jako **Obsah**. Druhá se stejně velkými paragrafy §§ nám ale nabízí vazbu k českým dokumentům, které se postaraly o transpozici příslušného evropského předpisu do českého právního řádu. Velmi důležitá je ikona **Cz**. ASPI totiž většinou neprovádí přímo v systému rekonstrukci evropských dokumentů, ale touto ikonou odkazuje na Stejnopis Úředního věstníku, kde jsou pdf i html verze původních publikovaných dokumentů i těch, které po novelizacích a rekonstrukci textu nazýváme tzv. konsolidovanými.

VI.7 Řešení modelových příkladů v systému ASPI

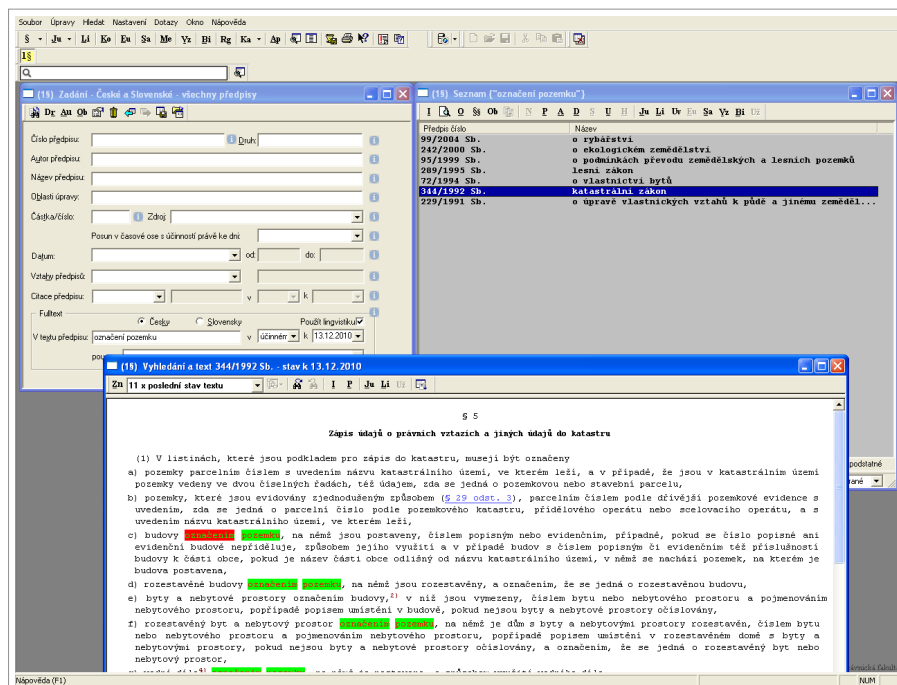
VI.7.1 Jakým způsobem je třeba označit pozemek ve smlouvě o převodu vlastnictví k nemovitosti tak, aby bylo následně vlastnické právo katastrálním úřadem bez problémů zapsáno?

Systém ASPI umožňuje řešit každý problém několika různými cestami. Úvahu začneme tím, že si uvědomíme nejdůležitější pojmy v otázce a z nich se pokusíme vyvodit i **Oblast úpravy** případně **Název předpisu**, ve kterém je možno řešení hledat. Výrazy jako *pozemek*, *nemovitost*, *katastrální úřad* dovedou zkušenější uživatele k zadání obvyklé zkratky KZ do položky **Číslo předpisu** a slova *pozemek* do položky **V textu předpisu** v účinném znění k aktuálnímu datu. Výsledkem je **Seznam** s jedinou položkou – katastrálním zákonem č. 344/1992 Sb. Kliknutím na ikonu **Vyhledání** získáme seznam 15 paragrafů a jednoho odkazu pod čarou. Procházením jejich názvů případně otevíráním jednoho paragrafu po druhém narazíme na § 5, kde je náš problém řešen v odstavci 1, písm. a) a b).

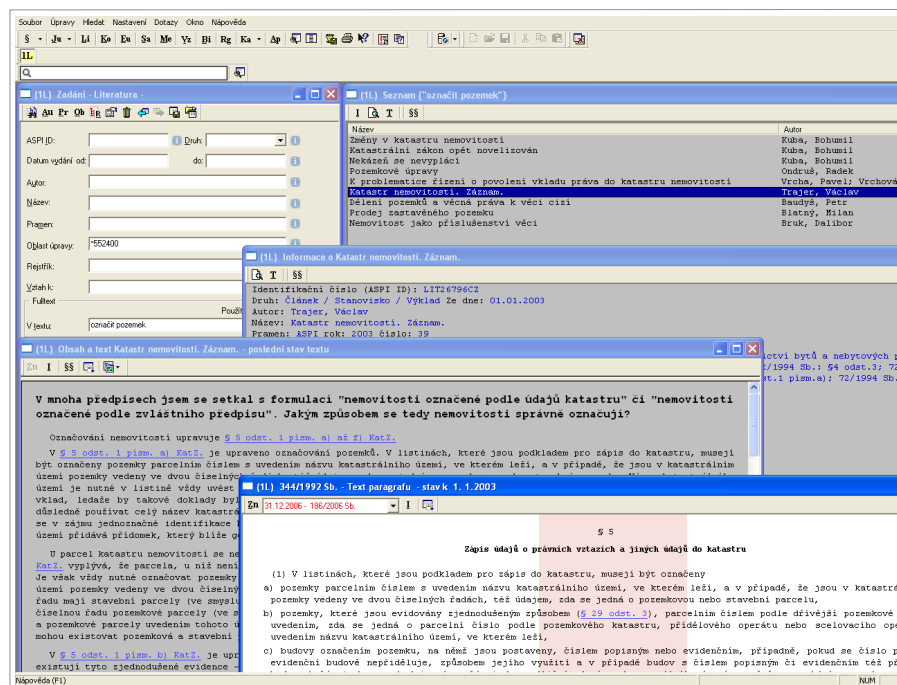
Jinou možností je prostý zápis prvního slovního spojení, které nám padne do oka tj. *označit pozemek* do řádku **V textu předpisu** v účinném znění k aktuálnímu datu a výsledkem je 18 dokumentů, mezi nimiž 3 jsou zvýrazněny tučně. Vybereme katastrální zákon a ikona **Vyhledat** nás dovede přímo do § 5.

Další variantou může být kombinace **Druhu**, kam zapíšeme slovo *zákon* nebo nám známý číselný kód 73, do **Názvu předpisu** zapíšeme slova *katastr+katastrální* a **V textu předpisu** uvedeme výraz *označení pozemku*. Výsledkem bude opět § 5 zákona č. 344/1992 Sb., ale řešení získáme až po jeho přečtení, protože výraz *označení pozemku* nás zavedl k jiným souvislostem

Pro získání příslušné odpovědi můžeme využít i hledání v Literatuře. Po otevření formuláře nové úlohy pomocí ikony **Li** zapíšeme do **Oblasti úpravy** slovo *katastr* (po vyhledání se změní v číselný kód hesla rubrikátoru) a **V textu** zadáme slovní spojení *označit pozemek*. Výsledkem je několik článků, z nichž podle názvů vybereme tematicky nejpravděpodobnější s názvem *Katastr nemovitostí. Záznam a* spustíme **Vyhledání**. Pozor, pokud je v něm zmíněn příslušný paragraf katastrálního zákona, je třeba brát v úvahu, že text paragrafu se po kliknutí na odkaz zobrazuje ve verzi, která odpovídá datu vzniku článku, v našem případě 1. 1. 2003. Následně bude třeba rozkliknutím položky **Různá znění** v levém horním rohu okna vybrat verzi k aktuálnímu datu nebo použít ikonu **§§**, která otevře seznam souvisejících předpisů a jejich paragrafů, jejichž načtení již probíhá v aktuální verzi.

Obrázek č. VI.23 Demonstrace řešení příkladu.

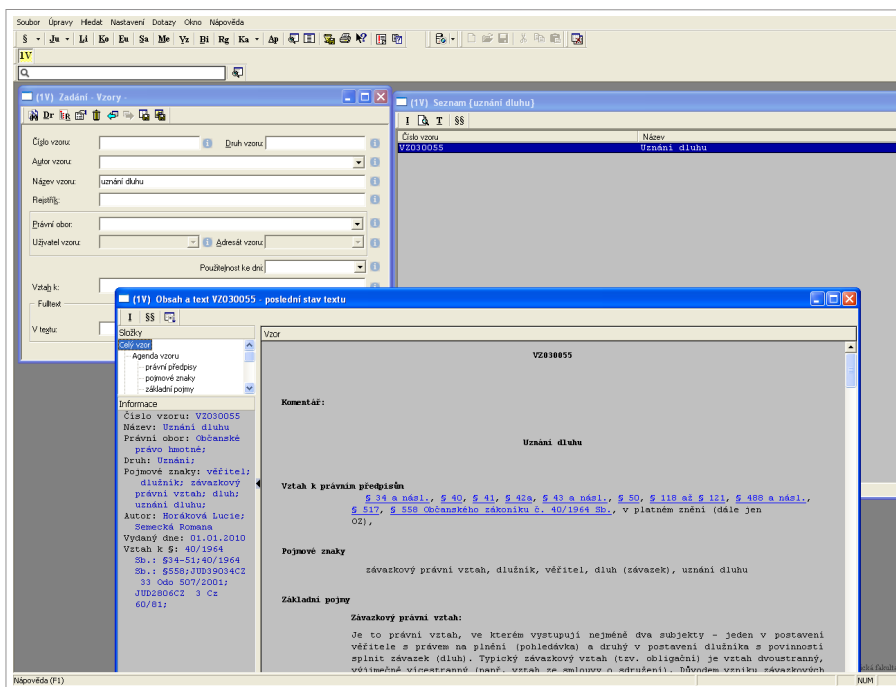

Obrázek č. VI.24 Demonstrace řešení příkladu.

VI.7.2 Jaké náležitosti musí splňovat uznání dluhu?

V tomto případě je nejjednodušším řešením zápis výrazu *uznání dluhu* do položky **V textu předpisu** účinném k aktuálnímu datu. Výsledkem je 18 předpisů a mezi nimi i občanský zákoník, který v případě obecných pojmů zvolíme vždy jako první. U počítačů s vysokým rozlišením není dostatečně patrné tmavší písmo vybraných zákonů a tak lze při práci se **Seznamem** doporučit volbu **Vybraných předpisů**. Mezi 6 takto vybranými zákony doporučujeme zakliknout Občanský zákoník a volbou ikony **Vyhledání** získat dva paragrafy. Naše řešení se nabízí v § 588 s názvem *Uznání dluhu*.

Uznání dluhu je určitě jeden z právních úkonů, které nesmí chybět ani v části modulu **Vzory**. Kliknutím na ikonu **Vz** otevřeme **Zadání**, do řádku **Název** vzoru zapíšeme pojem *uznání dluhu* a výsledkem je jeden konkrétní vzor s celou agendou, ze které se může o problematice uznávání dluhu dozvědět vše potřebné.

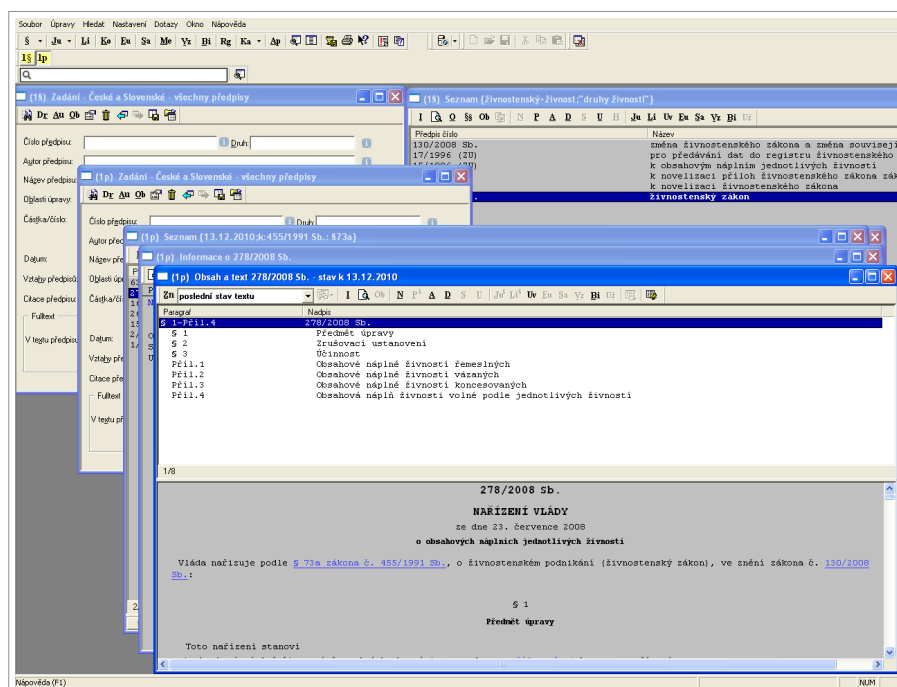

Obrázek č. VI.25 Demonstrace řešení příkladu.

VI.7.3 Jaké rozlišujeme druhy živností, a které předpisy obsahují seznamy konkrétních živností?

Velmi jednoduchý způsob, jak získat odpověď na položenou otázku je zápis slovního spojení *druh živnosti* do řádku **V textu předpisu** ve znění účinném k aktuálnímu dni. Zkušenější uživatel může rovnou zvolit zkratku živnostenského zákona ZZ do **Čísla předpisu**, méně zkušený může zapsat slova *živnostenský+živnost* do **Názvu předpisu**. Výsledkem druhé možnosti je 6 předpisů, z nichž základním na konci seznamu je živnostenský zákon č. 455/1991 Sb. **Vyhledáním** získáme okamžitě *Část druhou* zákona s názvem *Druhy živností* a můžeme nastudovat podrobnosti.

Pokud bychom chtěli zjistit, co je obsahem jednotlivých živností, přesvědčíme se nejprve, zda to také řeší tento zákon nebo bude potřeba sáhnout k prováděcím předpisům. Pomocí pravého tlačítka myši otevřeme kontextové menu a vybereme Obsah předpisu. Pohledem na strukturu předpisu zjistíme, že žádná kapitola se přímo obsahem živností nezabývá a tak zkusíme zmáčknout tlačítko **Vyhledat** a zapíšeme slova *obsah+obsahový*. Nezapomeneme vybrat ve znění účinném k aktuálnímu datu a výsledkem je seznam o 13 řádcích, z nichž přitáhne naši pozornost text u § 73a „Vláda nařízením stanoví obsahovou náplň jednotlivých živností

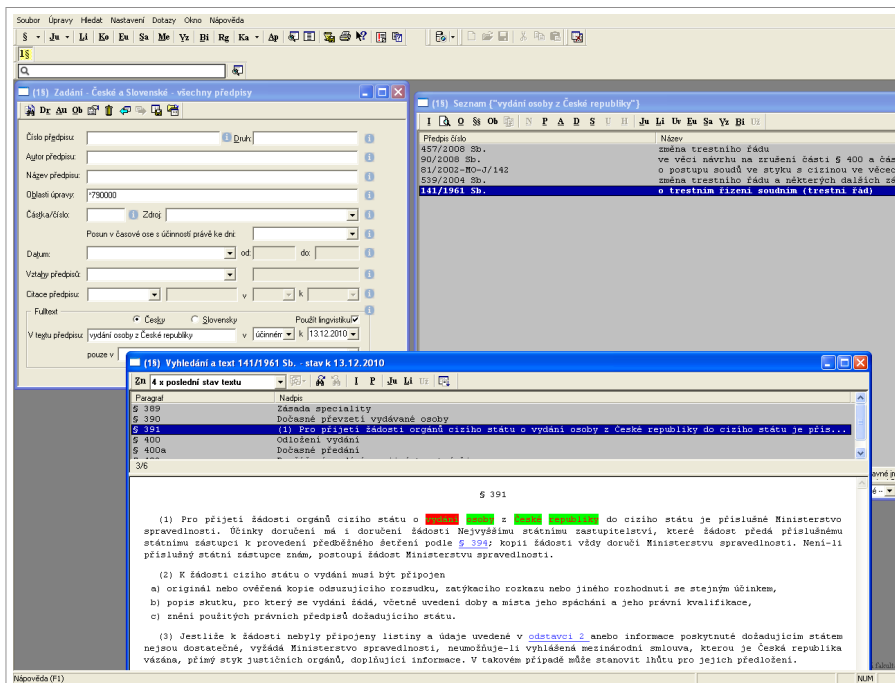

Obrázek č. VI.26 Demonstrace řešení příkladu.

a oborů činností živnosti volné“. Použijeme opět pravé tlačítko myši a z kontextového menu vybereme **Prováděcí předpisy**. Do formuláře **Zadání** se přenáší číslo předpisu i paragrafu a doplníme **Posun v časové ose s účinností právě ke dni** aktuálním datem. Výsledkem je 6 platných a účinných dokumentů. Obsahových náplní jednotlivých živností se týkají dva z nich – 15/1996 (ZU) a 278/2008 Sb. Dáme přednost předpisu ze Sbírky zákonů před starším Metodickým pokynem ministerstva hospodářství, v němž se na prvních řádcích dočítáme, že jeho návrhy obsahových náplní byly pouze podkladem pro vznik nařízení vlády.

VI.7.4 Který státní orgán je příslušný přijímat žádosti zahraničních orgánů o vydání osoby z České republiky?

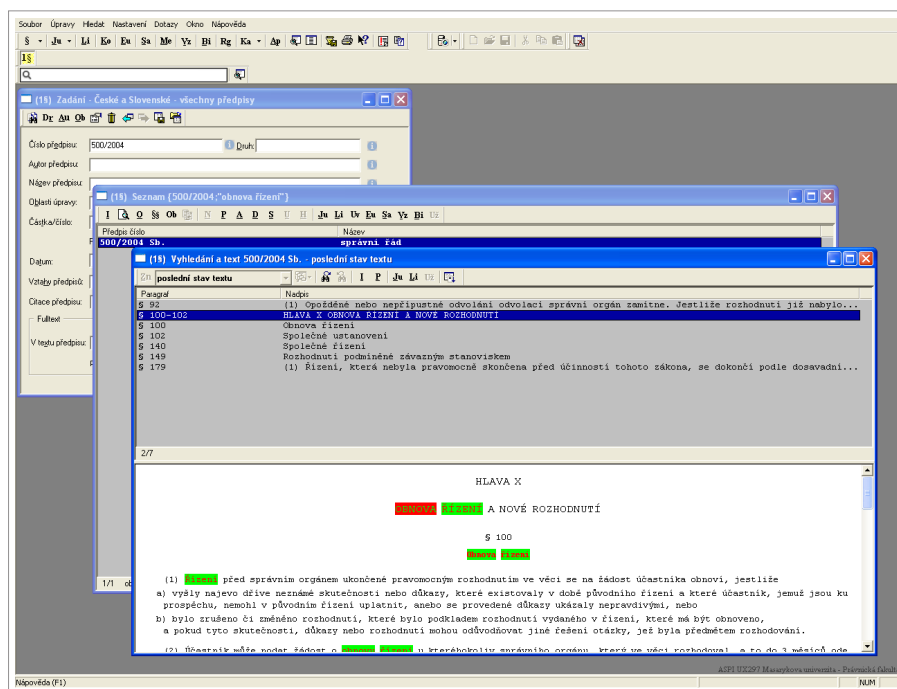
Problematika vydávání osob do ciziny je součástí trestního práva procesního. Pokud si uvědomíme tuto skutečnost, můžeme rovnou sáhnout k trestnímu řádu. Do **Čísla předpisu** vložíme zkratku **TŘ** (stačí i **tr**) a **V textu předpisu** zapíšeme výraz **vydání osoby z České republiky**. Pokud si netroufneme jít přímo do trestního řádu, lze v Oblasti úpravy zapsat výraz **trestní právo procesní**. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním je v **Seznamu** na první pohled k dispozici. Pomocí **Vyhledání** zjistíme, že podle § 391 je příslušným orgánem Ministerstvo spravedlnosti.

Obrázek č. VI.27 Demonstrace řešení příkladu.

VI.7.5 Za jakých okolností může být před správním orgánem obnoveno řízení ukončené pravomocným rozhodnutím?

Hlavními pojmy v dotazu jsou *obnova řízení* případně *obnovit řízení* a *správní orgán*. Z toho můžeme vyvodit, že se jedná o **Oblast úpravy správní právo** a ještě zkušenější uživatel vyvodí, že to bude problematika *správního řádu*. Způsob, jak se k němu nejjednodušeji dostat je přes zkratku **SŘ** v **Čísle předpisu**. Dalšími možnostmi jsou *správní řád* v **Názvu předpisu** nebo *správní právo* v **Oblasti úpravy** v kombinaci s **Druhem zákon**. V tomto případě bychom mohli zvolit nejprve nalezení předpisu a následně pomocí **F7** otevřít pomocné okno **Vyhledávání** a zapsat výraz *obnova řízení*. Výsledkem je **Hlava X OBNOVA ŘÍZENÍ A NOVÉ ROZHODNUTÍ** a § 100, kde jsou vypsány důvody obnovy.

Obrázek č. VI.28 Demonstrace řešení příkladu.

Tato stránka byla ponechána záměrně prázdná

VII | Beck-online

- 1 Obecné informace o systému Beck-online
- 2 Koncepce systému Beck-online
- 3 Obsah systému Beck-online
- 4 Struktura systému Beck-online
- 5 Základy ovládání systému Beck-online
- 6 Demonstrace jednoduchých modelových postupů v systému Beck-online
- 7 Řešení modelových příkladů v systému Beck-online

Tato stránka byla ponechána záměrně prázdná

VII.1 Obecné informace o systému Beck-online

Systém Beck-online je komplexním právním informačním systémem, o jehož vývoj a distribuci se stará Nakladatelství C. H. Beck.¹ Systém je uživatelům nabízen ve formě webové aplikace, což v praxi znamená především to, že je ho možno používat pouze na počítačích připojených k Internetu. Nespornou výhodou je na druhou stranu fakt, že jako s webovou aplikací lze s Beck-online pracovat v prostředí libovolného operačního systému. Přístup k systému je po jeho zakoupení zajištěn prostřednictvím přiděleného uživatelského jména a hesla, s jehož pomocí se uživatel může kdykoli přihlásit na internetové adrese www.beck-online.cz.

Charakteristickým znakem Beck-online je nabídka kvalitní komentářové a další odborné literatury Nakladatelství C. H. Beck. Jde o literaturu, která je v praxi velmi oblíbená a často používána. Jako typický znak lze zmínit také zaměření na co nejjednodušší a nejintuitivnější způsob vyhledávání, jenž do značné míry připomíná vyhledávání za pomoci běžných internetových vyhledávačů, jakými jsou například Google² nebo Seznam.³

Důležité je hned zpočátku uvést, že systém Beck-online je možno pořídit v různých konfiguracích, od čehož se také odvíjí jeho cena. V nejušpornější verzi **Basic** uživatel nemá přístup k téměř žádné literatuře a systém tak neobsahuje svoji zřejmě nejcennější část. V následujícím textu budeme ve většině případů popisovat práci s nejuplněnější verzí systému, a sice verzí **Premium**.⁴

VII.2 Koncepce systému Beck-online

Systém Beck-online se svým základním pojetím od většiny českých právních informačních systémů značně liší. Už ze samotného názvu lze odvodit, že není ničím jiným než rozšířením působnosti Nakladatelství C. H. Beck do oblasti poskytování přístupu k právním informacím v elektronické podobě. K tomu je nicméně třeba dodat, že nabídnutí informací touto formou jim propůjčuje zcela novou kvalitu, a to zejména v oblasti souvislostí. Na jádro systému, převzaté z dříve vyvíjeného systému **LexData** a tvořené převážně z denně aktualizované databáze právních předpisů, pečlivě zpracované rozsáhlé databáze soudních

- 1 Společnost sídlí na adrese Nakladatelství C. H. Beck, Řeznická 17, 110 00 Praha 1.
- 2 Viz Google [vyhledávač]. Google Inc., 2010 [cit. 31. 8. 2010]. Dostupné na: <http://www.google.com>.
- 3 Viz Seznam [vyhledávač]. Seznam.cz, a.s., 2010 [cit. 31. 8. 2010]. Dostupné na: <http://www.seznam.cz>.
- 4 Pro více informací o jednotlivých verzích systému viz Beck-online: *Ceník* [online]. Změněno 1. 5. 2010 [cit. 3. 8. 2010]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/cenik/>.

rozhodnutí a abecedně řazeného souboru nejdůležitějších právních pojmů, je navázána kvalitní odborná literatura. Zejména zařazení vysoce ceněné komentářové literatury⁵ z produkce Nakladatelství C. H. Beck posouvá systém Beck-online, co se užitečnosti týče, značně nahoru. Velmi významným faktorem při práci s dokumenty je zajiště také možnost jejich fulltextového prohledávání doplněné asistencí lemmatizátoru, které u jejich tištěných protějšků přirozeně nepřichází v úvahu.

Významnou charakteristikou systému je také skutečnost, že se snaží být systémem komplexním, což s sebou obnáší povinnost nabídnout uživateli alespoň takový okruh informací, bez nichž se neobejde. Mezi tyto informace zcela jistě patří aktuální soubor právních předpisů České republiky, co nejrozsáhlejší kvalitně zpracovaná databáze judikatury a alespoň minimální zázemí odborné literatury. Ve všech těchto případech systém minimální uživatelské nároky splňuje, a tak lze říci, že si označení komplexní právní informační systém zaslouží.

Velkým specifikem systému Beck-online je snaha o neoddělování dokumentů různého typu v situacích, kdy toto není nezbytně potřeba, a naopak snaha o jejich prezentaci ve vzájemných souvislostech. Tato snaha se v základní rovině projevuje tak, že vyhledávání obvykle probíhá nad databází všech dokumentů, které systém obsahuje, a tyto jsou pak ve výsledku nabízeny v jednom seznamu, kdy je jediným rozlišovacím znakem ikona indikující, o jaký typ dokumentu se jedná. Dále se tato snaha odráží například v tom, že po zobrazení konkrétního dokumentu je současně s jeho textem nabízen i přehled souvislostí, tedy zejména související judikatura a odborná literatura.

V neposlední řadě pak výrazný znak systému představuje jeho jednoznačné zaměření na jednoduchost, rychlost a dostupnost. Tento fakt potvrzuje již samotná skutečnost, že je systém přístupný prostřednictvím webového rozhraní, které je většině uživatelů informačních technologií dobře známé, a že se systém nesnaží za každou cenu ohromovat co největším počtem funkcí. Naopak se zdá, že jsou postupně zaváděny pouze ty funkce, jež jsou pro uživatele skutečně významné. Na jednu stranu tak uživatel může mít v některých situacích pocit, že systém nenabízí dostatečně expertní a podrobný přístup, avšak povětšinou lze toto pojetí kvitovat s povděkem, neboť práce se systémem je velmi intuitivní a rychlá.

Na závěr je ještě třeba zmínit skutečnost, že systém se uživatele snaží odkazovat přímo na relevantní části nalezených dokumentů. V seznamu

5 Pro více informací o komentářové literatuře C. H. Beck viz *eShop C. H. BECK: EVK – Velké komentáře* [online]. Změněno 3. 8. 2010 [cit. 3. 8. 2010]. Dostupné z: <<http://eshop.beck.cz/cz/kategorie/knihy-chbeck/evk-velke-komentare/>>.

výsledků se tak povětšinou nesetkáme s odkazy na celé předpisy nebo knihy, ale spíše s odkazy na příslušné části předpisů nebo kapitoly knih.

VII.3 Obsah systému Beck-online

Systém Beck-online obsahuje pestrobarevnou paletu nejrozličnějších typů dokumentů. Nejzákladnějšími kategoriemi, do nichž jsou tyto dokumenty členěny, jsou předpisy, judikatura, literatura a dokumenty EU. V rámci těchto kategorií lze dále identifikovat další podskupiny dokumentů, o kterých budeme hovořit níže, přičemž tyto jsou strukturálně rozřazeny do jednotlivých modulů, z nichž je systém vybudován.⁶

Ústřední datovou náplň systému Beck-online představuje databáze právních předpisů České republiky. Její nejdůležitější komponentou jsou kompletní texty právních předpisů publikovaných ve Sbírce zákonů od roku 1945 do současnosti. Texty předpisů jsou do systému implementovány v tzv. rekonstruované podobě, což znamená, že je v nich zachyceno, jak se v průběhu času měnily. Uživatelé je tak nabídnuta možnost zobrazit znění předpisu v podobě účinné k libovolnému datu v minulosti, současnosti i budoucnosti. Dále systém obsahuje databázi předpisů vydaných od roku 1918 do roku 1945, avšak zdaleka ne všechny ve formě plných textů. Součástí databáze předpisů jsou i mezinárodní smlouvy publikované ve Sbírce mezinárodních smluv, předpisy Evropské unie, předpisy krajských samospráv a statutárních měst.

Vedle toho systém Beck-online obsahuje rozsáhlou sbírku judikatury, sestávající jak z rozhodnutí publikovaných v oficiálních sbírkách, tak z rozhodnutí, jež byla použita v publikacích Nakladatelství C. H. Beck. Systém tak nabízí především velké množství judikatury Nejvyššího soudu vydané od roku 1961, rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, nálezy a usnesení Ústavního soudu, významná rozhodnutí krajských a okresních soudů, rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva a například také tzv. Vážného sbírku rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky z období let 1919 – 1948.

Za nejcennější součást databáze lze nicméně označit rozsáhlou databázi odborné literatury vydávané v Nakladatelství C. H. Beck. Nejintegrálnější součástí systému se postupně staly již výše zmíněné, edice „Šedých“ a „Velkých“ komentářů, které systém vynikajícím způsobem obohacují. Celkově jich systém nabízí okolo třiceti a z těch nejdůležitějších můžeme zmínit komentář k občanskému zákoníku,⁷ občanskému soudnímu

6 O modulové struktuře systému pojednává podrobněji kapitola IV.4.

7 Tedy ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník : komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 1373 s.

řádu,⁸ zákoníku práce,⁹ obchodnímu zákoníku,¹⁰ trestnímu zákoníku¹¹ či autorskému zákonu.¹² Vedle komentářů jsou součástí databáze systému Beck-online také články z odborných časopisů Ad Notam, Bulletin advokacie, Evropské právo, Justiční praxe, Obchodněprávní Revue, Právní forum, Právní praxe, Právní rádce, Právní rozhledy, Právní zpravodaj, Právník, Soudní rozhledy a Trestněprávní revue. Bohatá sbírka odborné literatury je dále doplněna vybranými knižními publikacemi vydávanými Nakladatelstvím C. H. Beck, Právním zpravodajem, přinášejícím novinky z právního světa, a Právnickým slovníkem,¹³ který obsahuje stručný výklad vybraných právních pojmů.

Významnou obsahovou část systému tvoří také informace o tom, u kterých právních předpisů dochází aktuálně ke změně, důvodové zprávy, věstníky a zpravodaje ministerstev a ostatních orgánů a také vzory smluv a podání převzatých z Velké knihy smluvních vzorů,¹⁴ Vzory listin o nemovitostech¹⁵ a Vzory úkonů a podání podle nového správního řádu,¹⁶ všech od Nakladatelství C. H. Beck.

Celkově lze tedy shrnout, že vedle standardního jádra systému, sestávajícího z právních předpisů v rekonstruované podobě a judikatury, obsahuje systém velké množství kvalitní literatury, z níž zejména komentáře k nejdůležitějším právním předpisům tvoří nesmírně užitečnou součást celého systému.

VII.4 Struktura systému Beck-online

Struktura systému je zásadním způsobem ovlivněna obchodní strategií aplikovanou na jeho prodej. Systém je rozdělen na části, jejichž přítomnost, respektive absence v té které verzi určuje jeho cenu. Základními částmi systému Beck-online jsou **Právní zpravodaj, Basic, Obchodní a finanční právo, Občanské právo, Justiční a procesní právo, Pracovní a sociální právo, Soutěžní právo a Duševní vlastnictví, Trestní právo, Správní**

8 Tedy DRÁPAL, Ljubomír; BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2009. 1579 s.

9 Tedy BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce : komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. 1123 s.

10 Tedy ŠTENGLOVÁ, Ivana; PLÍVA, Stanislav; TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník : komentář*. 12. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 1375 s.

11 Tedy ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2010. s.

12 Tedy TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2007. 971 s.

13 Tedy HENDRYCH, Dušan; FIALA, Josef. *Právní slovník*. 3. podstatně rozš. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 1459 s.

14 Tedy ZOUFALÝ, Vladimír; MUNKOVÁ, Jindřiška. *Velká kniha smluvních vzorů : pacta sunt servanda*. 5. přeprac. a dopl. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. 1311 s.

15 Tedy BAREŠOVÁ, Eva; BAUDYŠ, Petr. *Vzory listin o nemovitostech : komentované vzory s disketou*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha : C. H. Beck, 2003. 364 s.

16 Tedy ŠIMEK, Lubomír; ŠROMOVÁ, Eva. *Vzory úkonů a podání podle nového správního řádu*. Praha : C. H. Beck, 2006. 175 s.

právo a Dokumenty EU. Tyto části se nazývají moduly, a proto se o systému běžně říká, že má modulovou strukturu. To lze interpretovat tak, že absence jednotlivého modulu nemá vliv na funkčnost ostatních. Systém je tak použitelný v nejrůznějších kombinacích modulů.

Modul **Právní zpravodaj** lze charakterizovat jako jednoduchý soubor novinek a aktualit zaměřených především na události z prostředí Vlády ČR a jednotlivých ministerstev, ale i další významné události z právního prostředí. Představuje dynamickou, méně formalizovanou složku systému. Obsah tohoto modulu systematicky spadá do databáze literatury.

Ústřední částí celého systému je modul **Basic**, jenž je v systému zařazen vždy a tím pádem patří do stálého jádra systému. Tento modul v první řadě obsahuje veškeré právní předpisy publikované ve Sbírce zákonů,¹⁷ mezinárodní smlouvy publikované ve Sbírce mezinárodních smluv¹⁸ a informace o aktuálních změnách legislativy.¹⁹ Vedle toho zahrnuje modul obsáhlou bázi judikatury a v sekci **Právní slovník** také soubor encyklopedicky zpracovaných hesel nejvýznamnějších právních pojmů. Součástí modulu jsou také předpisy místní samosprávy, konkrétně samosprávy krajské a statutárních měst.²⁰ Posledním prvkem modulu **Basic** jsou databáze věstníků a zpravodajů ministerstev a dalších státních orgánů. Dokumenty zařazené do tohoto modulu systematicky spadají pod právní předpisy, judikaturu a literaturu. Modul **Právní zpravodaj** a **Basic** společně tvoří nejminimalističtější verzi systému, kterou si lze pořídit, tzv. verzi **Basic**.²¹

Modul **Občanské právo** již patří mezi volitelné a systém obohacuje o celou řadu komentářů soukromoprávních předpisů, z nichž se sluší zmínit především občanský zákoník,²² zákon o rodině²³ a zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem.²⁴ Dále přidává do systému vybrané knižní publikace z oblasti občanského práva, například knihy

17 Viz zákon č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů.

18 Ibid.

19 V sekci Právní předpisy, která je umístěna v modulu Basic, se tyto informace nalézají pod položkou Monitor.

20 K této otázce viz § 8 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a § 12 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

21 Pro více informací o této možnosti viz Beck-online: Basic [online]. Změněno 3. 8. 2010 [cit. 3. 8. 2010]. Dostupné z: <<http://www.beck-online.cz/beck-online-basic/>>.

22 Tedy ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník : komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 1373 s.

23 Tedy HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině : Zákon o registrovaném partnerství : komentář*. 4. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 558 s.

24 Tedy BAREŠOVÁ, Eva; BAUDYŠ, Petr. *Zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem : právní předpisy, komentář, judikatura*. 4. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. 736 s.

Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku,²⁵ Uzavírání smluv v civilním právu,²⁶ Vydržení v českém právu²⁷ a Katastr nemovitostí²⁸ a také vybrané části knih vzorů a podání Velká kniha smluvních vzorů a Vzory listin o nemovitostech. Součástí modulu jsou také články s občanskoprávní tematikou obsažené v časopisech vydaných Nakladatelstvím C. H. Beck.

Mezi volitelné moduly náleží také modul **Justiční a procesní právo**, který společně s výše popsanými moduly **Právní zpravodaj**, **Basic** a **Občanské právo** představuje další ustálenou konfiguraci systému Beck-online nazvanou **Standard**²⁹ určenou těm, kteří se zabývají soukromoprávními otázkami neobchodního charakteru. Z komentářové literatury modul do systému přispívá například komentáři k občanskému soudnímu řádu,³⁰ notářským předpisům³¹ nebo zákonu o soudech a soudcích.³² Stejně jako předchodzí modul, i modul **Justiční a procesní právo** přináší do systému tematicky související články z časopisů Nakladatelství C. H. Beck a vybrané knižní publikace.

Modul **Pracovní a sociální právo** je jedním z nejmenších. Vedle časopi-seckých článků systém obohacuje především o komentář k zákoníku práce³³ a knižní publikace Pracovní právo³⁴ a Sociální právo.³⁵ Modul obsahuje také související části Velké knihy smluvních vzorů.

Modul **Obchodní a finanční právo** naopak patří k těm největším. Z komentářové literatury do systému přidává například komentáře k obchodnímu zákoníku³⁶ a zákonu směnečnému a šekovému.³⁷ Dále

25 Tedy SPÁČIL, Jiří. *Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku*. 2. dopl. vyd. Praha : C. H. Beck, 2005. 253 s.

26 Tedy HULMÁK, Milan. *Uzavírání smluv v civilním právu*. Praha : C. H. Beck, 2008. 203 s.

27 Tedy PETR, Bohuslav. *Vydržení v českém právu*. 2. dopl. vyd. Praha : C. H. Beck, 2006. 241 s.

28 Tedy BAUDYŠ, Petr. *Katastr nemovitostí*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. 291 s.

29 Pro více informací o této možnosti viz *Beck-online: Standard* [online]. Změněno 3. 8. 2010 [cit. 3. 8. 2010]. Dostupné z: <<http://www.beck-online.cz/beck-online-standard/>>.

30 Tedy DRÁPAL, Ljubomír; BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2009. 1579 s.

31 Tedy BÍLEK, Petr. *Notářský řád a řízení o dědictví : komentář*. 4. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. 1120 s.

32 Tedy KOCOUŘEK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích. Zákon o státním zastupitelství : komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. 606 s.

33 Tedy BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce : komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. 1123 s.

34 Tedy BĚLINA, Miroslav. *Pracovní právo*. 4. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. 575 s.

35 Tedy KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. Praha : C. H. Beck, 2007. 176 s.

36 Tedy ŠTENGLOVÁ, Ivana; PLÍVA, Stanislav; TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník : komentář*. 12. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 1375 s.

37 Tedy ŠKOPOVÁ, Věra. *Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2006. 291 s.

obsahuje mj. knižní publikace *Akciové společnosti*³⁸ nebo *Směnka a šek v České republice*.³⁹ Vedle souvisejících časopiseckých článků do systému přidává také relevantní části *Velké knihy smluvních vzorů*.

Posledním ze soukromoprávních modulů je pak modul **Soutěžní právo a duševní vlastnictví**. Ten společně se všemi výše uvedenými moduly tvoří ustálenou konfiguraci nazvanou **Business**,⁴⁰ která komplexním způsobem pokrývá všechny oblasti soukromého práva. Modul přináší poměrně velké množství komentářové literatury k předpisům, z nichž zmíníme alespoň zákon o ochraně hospodářské soutěže,⁴¹ autorský zákon⁴² a zákon o veřejných zakázkách,⁴³ jakož i knižních publikací, například *Zadávání veřejných zakázek a udělování koncesí v ČR a v EU*.⁴⁴ Mimo souvisejících časopiseckých článků do systému zavádí také části *Velké knihy smluvních vzorů*.

Dalším z volitelných modulů je modul **Správní právo**, který obsahuje velké množství komentovaných předpisů z oblasti správního a ústavního práva. Příkladem lze uvést *Ústavu ČR*,⁴⁵ *zákon o Ústavním soudu*,⁴⁶ *zákon o obcích*,⁴⁷ *soudní řád správní*⁴⁸ a *stavební zákon*.⁴⁹ Z knižních publikací obsahuje *Správní právo*⁵⁰ a z knih vzorů smluv a podání publikaci *Vzory úkonů a podání podle nového správního řádu*.

38 Tedy DĚDIČ, Jan. *Akciové společnosti*. 6. přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. 920 s.

39 Tedy KOVÁŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 5. přeprac. a dopl. vyd. Praha : C. H. Beck, 2006. 626 s.

40 Pro více informací o této možnosti viz *Beck-online: Business* [online]. Změněno 3. 8. 2010 [cit. 3. 8. 2010]. Dostupné z: <<http://www.beck-online.cz/beck-online-business/>>.

41 Tedy PETR, Michal; DOSTAL, Ondřej. *Zákon o ochraně hospodářské soutěže : s judikaturou a souvisejícími předpisy*. Praha : C. H. Beck, 2007. 300 s.

42 Tedy TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2007. 971 s.

Tedy CHALOUPKOVÁ, Helena; HOLÝ, Petr. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. 3. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. 640 s.

43 Tedy JURČÍK, Radek. *Zákon o veřejných zakázkách : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2006. 760 s.

44 Tedy JURČÍK, Radek. *Zadávání veřejných zakázek a udělování koncesí v ČR a v EU*. Praha : C. H. Beck, 2007. 571 s.

45 Tedy SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2007. 935 s.

46 Tedy FILIP, Jan; ŠIMÍČEK, Vojtěch; HOLLÄNDER, Pavel. *Zákon o Ústavním soudu : komentář*. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. 896 s.

47 Tedy VEDRAL, Josef. *Zákon o obcích (obecní zřízení) : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2008. 861 s.

48 Tedy VOPÁLKA, Vladimír. *Soudní řád správní : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2004. 327 s.

49 Tedy HEGENBART, Miroslav; SAKAŘ, Bedřich. *Stavební zákon : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2008. 490 s.

50 Tedy HENDRYCH, Dušan. *Správní právo*. 7. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 837 s.

Modul **Trestní právo** je druhým veřejnoprávním modulem a společně se všemi výše uvedenými moduley je součástí konfigurace **Premium**,⁵¹ která představuje komplexní řešení pro uživatele vyžadující podrobné informace ze všech právních odvětví. Součástí modulu trestní právo jsou mj. komentáře k trestnímu zákoníku,⁵² trestnímu zákonu⁵³ a trestnímu řádu.⁵⁴ Modul obsahuje samozřejmě také relevantní časopisecké články a dále knižní publikaci *Právní pomoc v cizině v přípravném řízení trestním*.⁵⁵

Posledním modulem je poměrně nový modul **Dokumenty EU**, který do systému zavádí legislativu a judikaturu Evropské unie. Modul není součástí žádné předdefinované konfigurace, avšak lze ho k systému pořídit samostatně, což ostatně platí také pro kterýkoli z dalších modulů.⁵⁶

VII.5 Základy ovládání systému Beck-online

VII.5.1 Přehled a rozložení funkcionalit systému

Právní informační systém Beck-online je, jak již ostatně bylo zmíněno výše, tzv. cloud aplikací, což v praxi znamená, že je přístupný na Internetu prostřednictvím prohlížeče webových stránek, jako je například Mozilla Firefox,⁵⁷ Internet Explorer⁵⁸ nebo Opera.⁵⁹ To z pohledu ovládání systému znamená především to, že při práci s ním lze používat funkce prohlížeče stejně tak jako na kterékoli jiné webové stránce. Především je tak možno využívat funkcí **zpět** a **vpřed** pro zobrazování předcházející a následující stránky, funkce **aktualizovat** či funkce **zobrazení stránky v novém okně nebo nové kartě**, čímž lze elegantně docílit zobrazení většího počtu dokumentů současně. Touto optikou je pak třeba na ovládání systému nazírat v každém okamžiku a uvědomovat si, že reakce

51 Pro více informací o této možnosti viz *Beck-online: Premium* [online]. Změněno 3. 8. 2010 [cit. 3. 8. 2010]. Dostupné z: <<http://www.beck-online.cz/beck-online-premium/>>.

52 Tedy ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2010. s. Tedy PROUZA, Daniel. *Trestní zákoník : s judikaturou*. Praha : C. H. Beck, 2010. 1248 s.

53 Tedy ŠÁMAL, Pavel; PÚRY, František; RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon : komentář*. 6. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. s.

54 Tedy ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád : komentář*. 6. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2008. 1501 s.

55 Tedy NOVOTNÁ, Jaroslava. *Právní pomoc v cizině v přípravném řízení trestním*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2005. 221 s.

56 Pro více informací o této možnosti viz *Beck-online: Select* [online]. Změněno 3. 8. 2010 [cit. 3. 8. 2010]. Dostupné z: <<http://www.beck-online.cz/beck-online-select/>>.

57 Pro více informací viz *Mozilla: Meet the World's Best Browser* [online]. Změněno 3. 8. 2010 [cit. 3. 8. 2010]. Dostupné z: <<http://www.mozilla.com/en-US/firefox/firefox.html>>.

58 Pro více informací viz *Microsoft: Internet Explorer* [online]. Změněno 3. 8. 2010 [cit. 3. 8. 2010]. Dostupné z: <<http://www.microsoft.com/cze/windows/internet-explorer/>>.

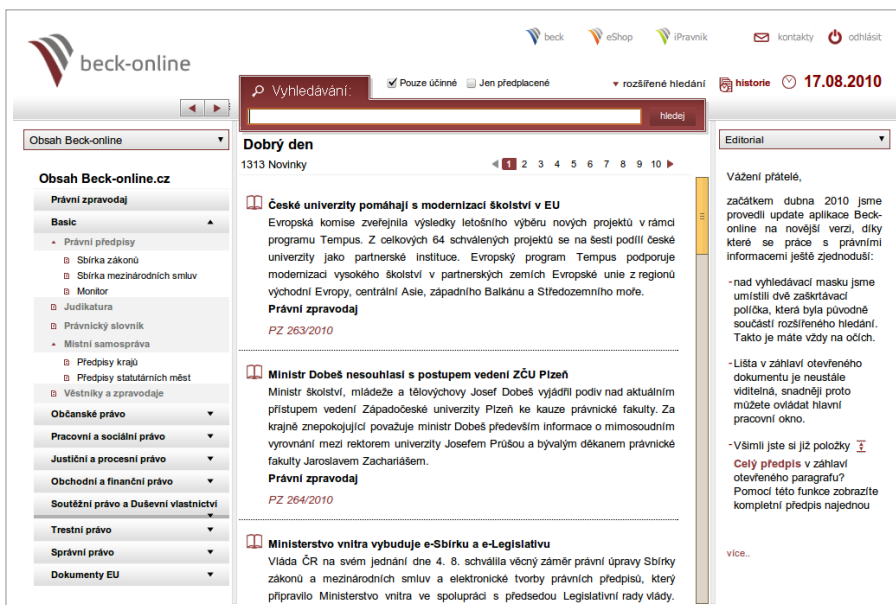
59 Pro více informací viz *Opera software: Opera* [online]. Změněno 3. 8. 2010 [cit. 3. 8. 2010]. Dostupné z: <<http://www.opera.com/>>.

systému budou vždy více či méně odpovídat tomu, na co jsou uživatelé zvyklí u webových stránek.

Samotný systém je na obrazovce rozdělen do celkem pěti segmentů, z nichž každý slouží specifickému účelu. Horizontálně je systém Beck-online rozdělen na dvě části, přičemž ta horní obsahuje několik základních odkazů a dvě důležité funkce, spodní pak slouží výhradně k ovládání systému a zobrazování jednotlivých dokumentů. Zmíněné odkazy, umístěné v horní části, slouží k návratu na úvodní obrazovku systému, navštívení webové prezentace distributora systému, Nakladatelství C. H. Beck, jeho elektronického obchodu, právního informačního portálu iPrávník, zobrazení webové stránky s kontakty na obchodní oddělení a technickou podporu systému a **odhlášení ze systému**. V levé části se nachází také tlačítka **předchozí** a **následující**, které však mají stejnou funkcionalitu jako tlačítka vpřed a zpět implementované snad v každém internetovém prohlížeči.

Dále se v právě diskutované horní části systému nachází funkce **historie**, která slouží k uchovávání seznamu dokumentů, jež uživatel v průběhu své práce otevřel. Nejedná se tedy o zaznamenávání všech kroků, které uživatel v systému vykonal, ale pouze o vytváření seznamu otevřených dokumentů. Význam této funkce spočívá zejména v usnadnění a urychlení práce se systémem, kdy je uživatel ušetřen opakovaného vyhledávání totožných dokumentů, jež může být v určitých situacích velmi zdoluhavé. Při práci na konkrétním úkolu je obvyklé, že uživatel opakovaně pracuje s uzavřeným okruhem dokumentů, a proto je třeba funkci hodnotit jako velmi užitečnou, a její zapojení do běžné práce může uživateli ušetřit mnoho času. Záznamy o otevřených dokumentech zůstávají v historii zachovány dokonce i po odhlášení ze systému, avšak ztrácejí se po uzavření okna prohlížeče.

Druhou z výše zmíněných funkcí, které se nacházejí v horní části systému, je funkce nastavení data. Jde o velmi významnou funkci vztahující se na všechny dokumenty, které se v průběhu času postupně mění. Těmi jsou typicky právní předpisy. Ty totiž po nabytí platnosti, mnohdy ještě před nabytím účinnosti, bývají novelizovány, tzn. jejich text bývá měněn. To se běžně děje v průběhu celého aktivního života předpisu, tedy od okamžiku jeho vstupu v platnost až do chvíle, kdy platnosti pozbude. Výsledkem tohoto procesu je stav, kdy má předpis v různých obdobích odlišnou podobu. V praxi pak přirozeně nelze pracovat výhradně s tou podobou předpisů, která je aktuální, ale naopak je mnohdy potřeba opatřit si předpis v podobě, jakou měl v určitém období v minulosti. K tomu právě slouží diskutovaná funkce nastavení data či **Aktuální k datu**, jak je nazývána samotným systémem. Po výběru této funkce se ve spodní části

Obrázek č. IX.1 Celkový pohled na Beck-online bezprostředně po spuštění systému.

v okně umístěném napravo bezprostředně pod tlačítkem, které funkci aktivuje, rozbalí kalendář, který umožňuje volbu data, k němuž má být vztahena aktuálnost předpisů. Prostřednictvím dvojité šipky můžeme přepínat rok, za pomoci šipky jednoduché měsíc a v samotné ploše kalendáře pak volit konkrétní den. Druhou možností je stisknout tlačítko reprezentující měsíc a rok a příslušný měsíc s rokem vybrat z nabídky, jež se objeví, a následně zvolit konkrétní den v ploše kalendáře. Za zmínku ještě stojí tlačítko **Dnes**, které je umístěno ve spodní části kalendáře. Ten je implicitně nastaven na dnešní datum a po změně tohoto data nám tlačítko **Dnes** významně urychlí práci při návratu k datu dnešnímu. Závěrem je k této funkci potřeba zmínit, že změna data poté, co již máme dokument zobrazen, nezmění jeho verzi. Dokument je po změně data třeba zobrazit znovu. Zda pracujeme se správnou verzí dokumentu, je možno ověřit v záhlaví otevřeného dokumentu hned na prvním řádku.

Relativně volně mezi horní a spodní částí, na které je systém Beck-online horizontálně rozdělen, je umístěno samostatné okno pro vyhledávání. To se skládá z pole pro zápis dotazu, přepínače režimů **jednoduchého** a **rozšířeného hledání** a polí pro aktivaci funkcí vyhledávání **Pouze účinných** a **Jen předplacených dokumentů**.⁶⁰ Co se týče samotného

⁶⁰ O tématu předplacených modulů se můžete dozvědět více na Beck-online: Select [online]. Změněno 3. 8. 2010 [cit. 3. 8. 2010]. Dostupné z: <<http://www.beck-online.cz/beck-online-select/>>.

The screenshot shows the Beck-online search interface. At the top, there is a search bar with the text 'Vyhledávání:' and a search button. Below the search bar, there are filters for 'Pouze účinné' and 'Jen předplacené'. The search results are displayed in a table with columns for 'změněno' (changed), 's účinností od' (effective from), and 'poznámka' (note). The table lists various laws and decrees, including the 'Obchodní zákoník' (Commercial Code) and the 'Zákon o občanském soudnictví' (Law on Civil Jurisdiction). The date '17.08.2010' is shown in the top right corner.

změněno	s účinností od	poznámka
zákonem č. 600/1992 Sb.	28.12.1992	
zákonem č. 591/1992 Sb.	1.1.1993	
zákonem č. 264/1992 Sb.	1.1.1993	
zákonem č. 286/1993 Sb.	29.11.1993	
zákonem č. 156/1994 Sb.	29.7.1994	
zákonem č. 84/1995 Sb.	1.7.1995	
zákonem č. 142/1996 Sb.	30.5.1996	dnem vyhlášení
zákonem č. 94/1996 Sb.	1.6.1996	
redakčním sdělením č. 46/1996/2 Sb.	1.7.1996	
zákonem č. 142/1996 Sb.	1.7.1996	
zákonem č. 77/1997 Sb.	1.7.1997	
zákonem č. 15/1998 Sb.	1.4.1998	
zákonem č. 165/1998 Sb.	1.9.1998	
zákonem č. 356/1999 Sb.	1.3.2000	
zákonem č. 27/2000 Sb.	1.5.2000	
zákonem č. 105/2000 Sb.	1.5.2000	
zákonem č. 29/2000 Sb.	1.7.2000	
zákonem č. 370/2000 Sb.	25.10.2000	
zákonem č. 367/2000 Sb.	1.1.2001	
zákonem č. 370/2000 Sb.	1.1.2001	

Obrázek č. IX.2 V pravém panelu je zobrazen seznam dříve otevřených dokumentů.

vyhledávání jak v režimu **jednoduchého**, tak **rozšířeného hledání**, budeme se touto otázkou zabývat níže, a proto nyní zaměříme svoji pozornost na popis samotných funkcí, které se v této části systému nacházejí.

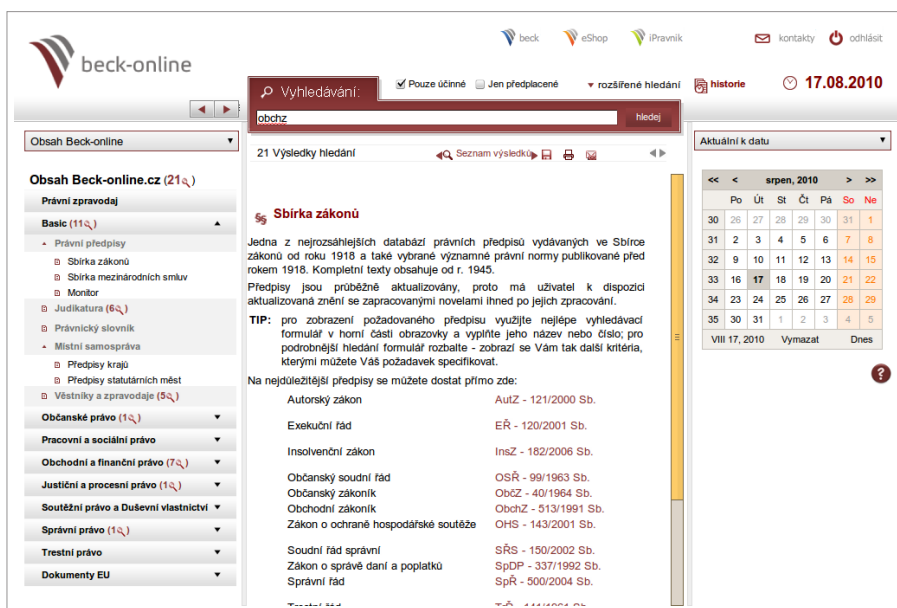
Zadávací pole umožňuje uživateli vepisovat dotazy, na jejichž základě systém následně provádí vyhledávání v databázi dokumentů. Zatímco v režimu **jednoduchého hledání** nabízí systém jedno obecné zadávací pole, do kterého uživatel vepisuje celý dotaz, v režimu **rozšířeného hledání** má uživatel k dispozici výrazně větší počet polí, do nichž může zadávat nejrůznější podmínky. K přepínání mezi oběma režimy slouží položka **rozšířené** hledání nacházející se v pravé horní části vyhledávací oblasti.

Zatrhávací pole, s jehož pomocí můžeme zvolit, zda má systém vyhledávat v celé bázi předpisů nebo jen účinných, má nesmírně důležitou funkci. Tu bude nejvhodnější demonstrovat na příkladech hledání relevantních ustanovení, která v dnešní době hmotně právně upravují otázky dědické daně, a nalezení textu obecného zákoníku občanského (ABGB) z roku 1811.⁶¹ Pokud při hledání aktuální úpravy dědické daně prostřednictvím dotazu *dědická daň* v režimu **jednoduchého hledání** necháme pole **Pouze**

61 Viz Předpis č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný zákoník občanský.

účinné nezatrženo, obdržíme zhruba 3000 odkazů na právní předpisy, přičemž výsledky na úvodních stranách budou odkazovat na již neplatnou právní úpravu. Nalezení aktuální právní úpravy touto cestou je velmi náročné. Naproti tomu při zatržení pole **Pouze účinné** na opakovaný dotaz obdržíme odkazy na necelých 500 ustanovení právních předpisů. Mnohem důležitější je však to, že se v čele seznamu skví odkazy, které nás dovedou k ustanovením, jež tuto problematiku aktuálně upravují.⁶² Pokud však potřebujeme nalézt obecný zákoník občanský z roku 1811, vyhledávání omezené na bázi účinných předpisů nezbytně selže. Necháme-li však zatrhávací pole volné a provedeme vyhledávání pomocí dotazu obecný zákoník občanský, odkaz na tento předpis obdržíme na samotném počátku seznamu a hledání, tudíž budeme moci bez rozpaků označit za úspěšné. Obecně lze shrnout problematiku tak, že chceme-li pracovat s aktuálně účinnými právními předpisy, je mimořádně vhodné zkontrolovat, že je příslušné pole zaškrtnuto. Při práci s historickou úpravou je zase zapotřebí nechat pole volné. Ignorování této funkce může vést k podstatnému ztížení práce se systémem a především pak jejímu výraznému zpomalení.

Položka **Jen předplacené** opět poměrně významným způsobem ovlivňuje komfortnost práce se systémem, a to tím více, čím méně modulů má uživatel v systému předplaceno. Systém totiž vyhledávání

Obrázek č. IX.3 V pravém panelu je zobrazen kalendář sloužící k nastavení systému na konkrétní datum.

⁶² Viz Obecná úprava je obsažena v § 2 až 4 zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů.

implicitně provádí nad celou databází, aniž by se zabíral tím, které moduly má uživatel v systému zavedeny. Běžně se pak stává, že jsou ve výsledku zahrnuty odkazy na dokumenty, ke kterým uživatel nemá přístup. Ty pak uživateli slouží pouze jako informace o tom, že v rámci konkrétního modulu existuje dokument, který odpovídá zadaným kritériím. Především v situaci, kdy uživatel disponuje minimalističtějšími verzemi systému, jako je například verze **Basic** nebo **Standard**, je namístě políčko **Jen předplacené** zatrhnout. Dojde tak k omezení hledání pouze na dokumenty, které jsou součástí verze systému, jíž uživatel disponuje. V opačném případě totiž hrozí, že výsledný seznam bude z větší části tvořen nedostupnými dokumenty, čímž jeho vypovídací hodnota významně klesne. Pokud však uživatel disponuje většinou modulů, není třeba funkci využívat, neboť nedostupné dokumenty zpravidla nebudou seznamy výsledků přespříliš zatěžovat, a informace o nich může uživateli napomoci při úvahách ohledně optimální konfigurace systému.

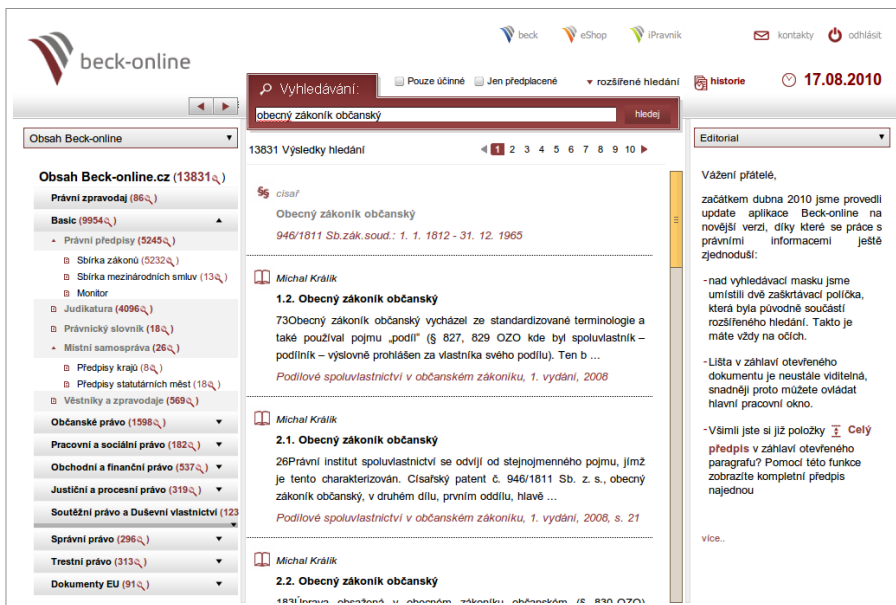
Výše jsme zmínili, že systém je horizontálně rozdělen na dvě části, a až do této chvíle jsme se zabývali funkcionalitou té vrchní. Spodní část je vertikálně rozčleněna do tří polí, z nichž každé slouží jinému účelu. Je to právě spodní část, která představuje plochu, kde můžeme pracovat s dokumenty, zobrazovat výsledky hledání apod.

Levé okno slouží jako základní nabídka, ve vztahu k celému systému má navigační funkci a v průběhu práce se systémem může nabývat dvou podob. Při zahájení práce je nastaveno na položku **Obsah Beck-online.cz** a slouží jako rozcestník k jednotlivým částem systému. Zjednodušeně lze říci, že jsou v ní zahrnuty odkazy na jednotlivé moduly systému. Tato nabídka představuje základní rozcestník po konkrétních částech systému Beck-online. Výběr jednotlivých modulů, s výjimkou modulu **Právní zpravodaj**, otevře podnabídku modulu, v níž jsou obsaženy odkazy na jednotlivé báze,⁶³ případně konkrétní dokumenty.⁶⁴ Druhou z podob, jíž může nabídka v levém okně nabývat, je obsah právě otevřeného dokumentu, ať už předpisu či knižní publikace. Mezi oběma výše zmíněnými podobami hlavní nabídky lze přepínat prostřednictvím roletového menu, které se nachází bezprostředně nad právě diskutovanou nabídkou.

Prostřední okno, které jednoznačně zabírá největší plochu, je hlavním zobrazovacím oknem, v němž se zobrazují seznamy výsledků provedeného hledání, informace o bázích, jež jsou součástí jednotlivých modulů, a především samotné dokumenty. Prací se seznamy výsledků a dokumenty se budeme zabývat později, a proto na tomto místě k zobra-

63 Děje se tak většinou v případě práce s modulem Basic.

64 Děje se tak většinou v případě práce s oborovými moduly.

Obrázek č. IX.4 Ilustrace nalezení odkazu na obecný zákoník občanský.

zovacímu oknu dodejme snad jen tolik, že práce s ním je velmi podobná práci s jednoduchými webovými stránkami, jejichž obsahem je výhradně text a hypertextové odkazy, výjimečně i obrázky. Velikost zobrazovacího okna může být upravena tak, že kurzor myši umístíme na jeho okraj, který stiskem tlačítka uchopíme, a tahem následně nastavíme jeho pozici.

Poslední částí, o které jsme dosud nehovořili, je pravý sloupec, který slouží jako zobrazovací oblast pro funkce, jež bychom mohli nazvat jako doplňkové nebo podpůrné. Ve své horní části obsahuje roletové menu, s jehož pomocí lze zvolit, jakou z doplňkových funkcí má v danou chvíli plnit. Vedle funkcí **Aktuální k datu** a **Historie**, které lze aktivovat i prostřednictvím odkazů v horní části systému, a o nichž jsme již stručně pojednali výše, lze prostřednictvím této nabídky spustit stručnou a přehlednou **Nápovědu** k systému a dále **Editorial**, jenž obsahuje informace o novinkách v systému Beck-online. Velmi významnou a nepostradatelnou úlohu hraje poslední z funkcí, nazvaná **Přehled souvislostí**. Budeme se jí podrobněji zabývat až později, a proto nyní postačí, když sdělíme, že zprostředkovává informace o nejružnějších vazbách mezi jednotlivými dokumenty umístěnými v databázi.

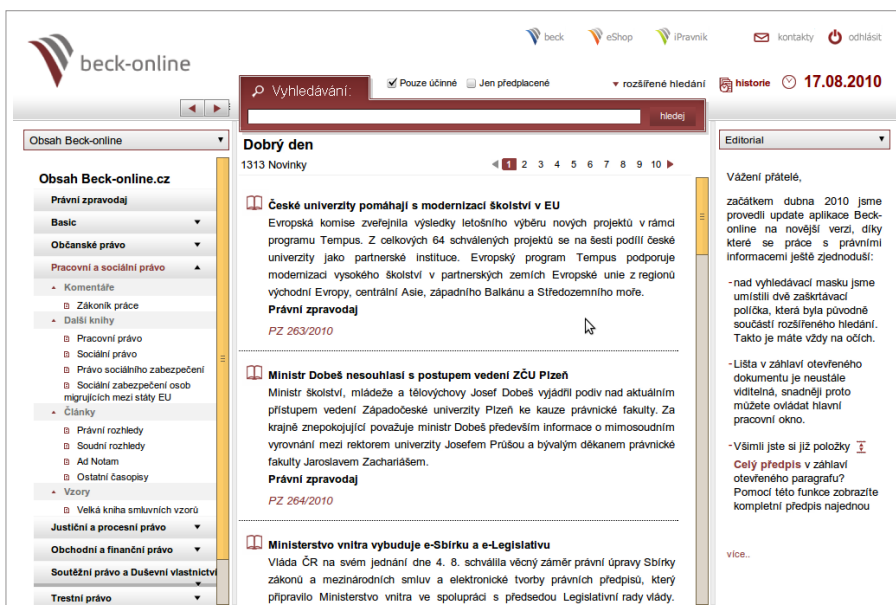
VII.5.2 Vyhledávání

Formulář pro vyhledávání se v systému Beck-online nachází na pomezí horní a spodní části, které jsme výše popsali. Vyhledávání může probíhat ve dvou režimech, a sice **jednoduchém** a **rozšířeném**. Jednoduchý režim umožňuje rychlé zadávání nekomplikovaných dotazů, avšak ne vždy je s jeho pomocí možno zadat takové podmínky, které v dané situaci potřebujeme nadefinovat. Naproti tomu rozšířený režim umožňuje zadávání většího množství podmínek, avšak toto vyžaduje více času a přemýšlení. Pro většinu běžných dotazů plně postačuje vyhledávání v režimu **jednoduchého hledání**. Z toho důvodu se na vyhledávání v tomto režimu podíváme dříve a na tento výklad navážeme popisem komplikovanějšího vyhledávání v režimu **rozšířeného hledání**.

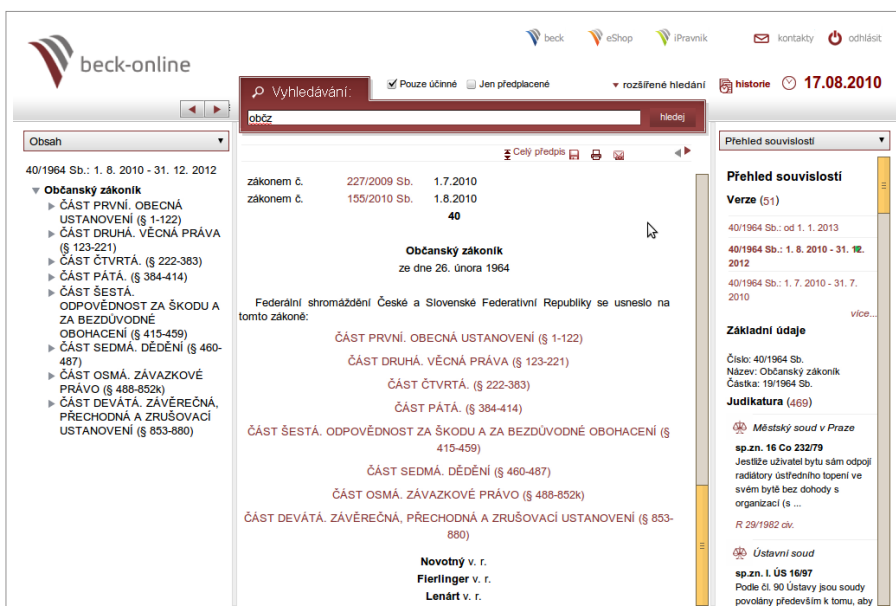
Formulář **jednoduchého hledání** je tvořen jediným zadávacím polem, do nějž uživatel wpisuje svůj dotaz. Tímto způsobem je možno do pole vepsat například název předpisu, jeho číslo, klíčové slovo k vyhledání předpisu, spisovou značku soudního rozhodnutí či jméno autora odborného článku. Systém se následně v zadání snaží rozpoznat některé významné prvky, jako jsou data, označení subjektů, čísla ustanovení a docílit tak zvýšení uživatelského komfortu. Systém Beck-online umí jednoznačně rozpoznat zadání určitého tvaru a na toto zadání adekvátně zareagovat. Umí tak například poznat, zadá-li uživatel číslo nebo přesný název předpisu, a tento následně ihned zobrazit. I v případě komplikovanějšího zadání dovede systém identifikovat některé specifické části, z nichž můžeme jmenovat číslo ustanovení, datum vydání dokumentu a předdefinované zkratky. Zadání ve tvaru § 3 *ObčZ* systém například vyhodnotí tak, že uživateli přímo nabídne text § 3 občanského zákoníku.⁶⁵ O něco komplikovanější zadání, kterému systém také rozumí, je například dotaz ve tvaru *ÚS 1.1.2010 – 30.6.2010 odepření spravedlnosti*, které interpretuje jako dotaz na všechny dokumenty, jejichž autorem je Ústavní soud, pocházejí z období od 1. 1. 2010 do 30. 6. 2010 a obsahují výraz *odepření spravedlnosti*.

Výše popsaná technika analýzy jednoduchých dotazů a jejich rozložení do konkrétních podmínek představuje velmi perspektivní přístup k definici komplikovanějších podmínek při vyhledávání v režimu **jednoduchého hledání**. V současné podobě má však funkce některé limitace a do budoucna lze očekávat její postupné zdokonalování. Jako příklad můžeme uvést dotaz zadaný ve tvaru *ÚS 1. 1. 2010 – 30. 6. 2010 odepření spravedlnosti*, který se oproti předchozímu dotazu liší jen ve tvaru zápisu příslušného data. Systém tento tvar však nerozpozná a ve výsledku nabízí dokumenty, jejichž autorem je Ústavní soud, a ve fulltextovém

65 Tedy § 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Obrázek č. IX.5 V levém panelu je zobrazen základní rozcestník s otevřenou nabídkou modulu Pracovní a sociální právo.

Obrázek č. IX.6 V levém panelu se nachází obsah občanského zákoníku, který je aktuálně zobrazen v hlavním zobrazovacím okně.

vyhledávání obsahují výrazy vyskytující se v dotazu 1. 1. 2010 – 30. 6. 2010 *odepření spravedlnosti*. Také spisové značky soudních rozhodnutí neumí systém interpretovat vždy správně. Při vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu většinou uspěje, avšak pouze proto, že spisové značky těchto rozhodnutí obsahují zkratku *ÚS*, kterou systém správně vyhodnotí tak, že autorem hledaných dokumentů má být Ústavní soud. Na druhou stranu při vyhledávání rozhodnutí Nejvyššího soudu vyhodnotí systém zadání ve tvaru *28 Cdo 1311/2005* jako libovolný dokument vydaný v období od 1. 2. 1311 do 28. 2. 1311, který ve svém textu obsahuje výraz *28 Cdo 005*. Přirozeně pak ve výsledném seznamu nenabídne žádný dokument. Vyhledávání soudního rozhodnutí dle spisové značky tak jednoznačně patří k těm činnostem, které je nutno provádět v režimu rozšířeného hledání. Lze nicméně očekávat, že tento nedostatek bude výrobcem systému velmi rychle odstraněn.

Vyhledávání v režimu **rozšířeného hledání** má oproti vyhledávání v režimu **jednoduchého hledání** tu podstatnou nevýhodu, že od uživatele vyžaduje mnohem větší pečlivost při formulaci podmínek a zabere tak více času a pozornosti. Na druhou stranu ale umožňuje daleko preciznější formulaci dotazu a investovaný čas se tak může vrátit v podobě daleko kvalitnějšího výsledku. Mnohdy je **rozšířené hledání** jediným způsobem, jak dokument spolehlivě nalézt. K důležitým schopnostem zkušeného uživatele systému Beck-online bezpochyby patří rozlišování dotazů vhodných k řešení v režimu **jednoduchého hledání** od dotazů vhodných k řešení v režimu **rozšířeného hledání**.

Základní funkcí v režimu **rozšířeného hledání** je roletová nabídka **Prohledávat**, s jejíž pomocí nejenže omezíme vyhledávání na určitou část báze, ale navíc vygenerujeme specifickou vyhledávací masku, uzpůsobenou právě k vyhledávání určitého typu dokumentů. Můžeme si tak zvolit z báze všech dokumentů, předpisů, judikatury, literatury a dokumentů Evropské unie. Obecně lze říci, že tato funkce představuje příležitost pro zásadní zpřesnění vyhledávací podmínky, a tudíž je záhodno při vyhledávání dokumentů v režimu **rozšířeného hledání** její nastavení vždy pečlivě zvážit. V opačném případě se jen stěží podaří využít výhod, které **rozšířené hledání** nabízí oproti **jednoduchému hledání**.

Ponecháme-li bázi nastavenou na prohledávání všech dokumentů, příliš mnoho možností k zpřesnění dotazu oproti vyhledávání v režimu **jednoduchého hledání** nezískáme. Jak jsme totiž ukázali výše, i v rámci **jednoduchého hledání** lze vedle výrazů, které se mají ve vyhledávaném dokumentu nacházet, zadat číslo dokumentu nebo konkrétního ustanovení, autora dokumentu či období, v němž měl být dokument

Obrázek č. IX.7 Ilustrace vyhledávání za pomoci rozpoznatelných výrazů.

vydán. V režimu **rozšířeného hledání** získáváme navíc pouze možnost omezit okruh dokumentů na ty, které mají vztah k určitému předpisu. Určitou výhodou je ale samozřejmě i to, že jednotlivé podmínky můžeme s větší jistotou zadávat do samostatných polí a nemusíme se obávat, zda je systém interpretuje očekávaným způsobem, a tudíž nemusíme disponovat znalostmi, jak systém vyhodnocuje jednotlivé zkratky a výrazy.

Omezíme-li prohledávanou bázi na předpisy, ve vyhledávací masce přibude pole pro zadávání názvu předpisu a dále pole opatřené roletovou nabídkou pro výběr druhu předpisu. V tomto případě již můžeme definovat takové podmínky, které se nám v režimu **jednoduchého hledání** zadat nepodaří. Co je ale nejdůležitější, je fakt, že vygenerovaný seznam výsledků bude obsahovat pouze odkazy na předpisy. Pokud nás zajímá legislativní úprava určité otázky, máme tímto způsobem možnost ze seznamu odfiltrovat veškeré, a nutno říci, že zpravidla početné, odkazy na literaturu a judikaturu, o které stejně nemáme zájem.

Pokud bázi prohledávaných dokumentů nastavíme na judikaturu, vyhledávací maska získá zcela specifickou podobu. Dostaneme tak možnost zadat, který soud měl hledaný dokument vyprodukovat, o jaký druh dokumentu se má jednat, pod kterou spisovou značkou měl být vydán, pod jakým číslem měl být zařazen do sbírky a kde měl být

The screenshot shows the Beck-online search interface. At the top, there are navigation links for Beck, eShop, iPrávník, kontakty, and odhlásit. The date 17.08.2010 is displayed. The search bar is set to 'Vyhledávání:' with filters for 'Pouze účinné', 'Jen předplacené', and 'rozšířené hledání'. The search results are displayed in a list format, with the first result being 'České univerzity pomáhají s modernizací školství v EU'.

Obsah Beck-online.cz

- Právní zpravodaj
- Basic
 - Právní předpisy
 - Sbírka zákonů
 - Sbírka mezinárodních smluv
 - Monitor
 - Judikatura
 - Právní slovník
 - Místní samospráva
 - Předpisy krajů
 - Předpisy statutárních měst
 - Věstníky a zpravodaje
- Občanské právo
- Pracovní a sociální právo
- Obchodní a finanční právo
- Justiční a procesní právo
- Soutěžní právo a Duševní vlastnictví
- Správní právo
- Trestní právo
- Dokumenty EU

Vyhledávání: ☒ Pouze účinné ☐ Jen předplacené 17.08.2010

Prohledávat:

Číslo Paragraf (Článek)

Autor

Vztah k předpisu

Datum od do

V textu

Dobry den

1313 Novinky

České univerzity pomáhají s modernizací školství v EU

Evropská komise zveřejnila výsledky letošního výběru nových projektů v rámci programu Tempus. Z celkových 64 schválených projektů se na šesti podílí české univerzity jako partnerské instituce. Evropský program Tempus podporuje modernizaci vysokého školství v partnerských zemích Evropské unie z regionů východní Evropy, centrální Asie, západního Balkánu a Středozevního moře.

Právní zpravodaj

PZ 263/2010

Ministr Dobeš nesouhlasí s postupem vedení ZČU Píseň

Ministr školství, mládeže a tělovýchovy Josef Dobeš vyjádřil podiv nad aktuálním přístupem vedení Západočeské univerzity Píseň ke kauze právníkové fakulty. Za krajně znepokojující považuje ministr Dobeš především informace o mimosoudním vyrovnání mezi rektorem univerzity Josefem Průšou a bývalým děkanem právnické fakulty Jaroslavem

Editorial

Vážení přátelé,

začátkem dubna 2010 jsme provedli update aplikace Beck-online na novější verzi, díky které se práce s právními informacemi ještě zjednoduší:

- nad vyhledávací masku jsme umístili dvě zaskrávací políčka, která byla původně součástí rozšířeného hledání. Takto je máte vždy na očích.
- Lišta v záhlaví otevřeného dokumentu je neustále viditelná, snadněji proto můžete ovládat hlavní pracovní okno.
- Všímal jste si již položky **Celý předpis** v záhlaví otevřeného paragrafu? Pomocí této funkce zobrazíte kompletní předpis najednou

vice...

Obrázek č. IX.8 Rozbalený formulář rozšířeného hledání nastavený na prohledávání všech dokumentů.

The screenshot shows the Beck-online search interface. At the top, there are navigation links for Beck, eShop, iPrávník, kontakty, and odhlásit. The date 17.08.2010 is displayed. The search bar is set to 'Vyhledávání:' with filters for 'Pouze účinné', 'Jen předplacené', and 'rozšířené hledání'. The search results are displayed in a list format, with the first result being 'České univerzity pomáhají s modernizací školství v EU'.

Obsah Beck-online.cz

- Právní zpravodaj
- Basic
 - Právní předpisy
 - Sbírka zákonů
 - Sbírka mezinárodních smluv
 - Monitor
 - Judikatura
 - Právní slovník
 - Místní samospráva
 - Předpisy krajů
 - Předpisy statutárních měst
 - Věstníky a zpravodaje
- Občanské právo
- Pracovní a sociální právo
- Obchodní a finanční právo
- Justiční a procesní právo
- Soutěžní právo a Duševní vlastnictví
- Správní právo
- Trestní právo
- Dokumenty EU

Vyhledávání: ☒ Pouze účinné ☐ Jen předplacené 17.08.2010

Prohledávat:

Číslo Paragraf (Článek)

Autor Druh

Název

Vztah k předpisu

Datum od do

V textu

Dobry den

1313 Novinky

České univerzity pomáhají s modernizací školství v EU

Evropská komise zveřejnila výsledky letošního výběru nových projektů v rámci programu Tempus. Z celkových 64 schválených projektů se na šesti podílí české univerzity jako partnerské instituce. Evropský program Tempus podporuje modernizaci vysokého školství v partnerských zemích Evropské unie z regionů východní Evropy, centrální Asie, západního Balkánu a Středozevního moře.

Právní zpravodaj

PZ 263/2010

Ministr Dobeš nesouhlasí s postupem vedení ZČU Píseň

Ministr školství, mládeže a tělovýchovy Josef Dobeš vyjádřil podiv nad aktuálním přístupem vedení Západočeské univerzity Píseň ke kauze právníkové fakulty. Za krajně znepokojující považuje ministr Dobeš především informace o mimosoudním vyrovnání mezi rektorem univerzity Josefem Průšou a bývalým děkanem právnické fakulty Jaroslavem

Editorial

Vážení přátelé,

začátkem dubna 2010 jsme provedli update aplikace Beck-online na novější verzi, díky které se práce s právními informacemi ještě zjednoduší:

- nad vyhledávací masku jsme umístili dvě zaskrávací políčka, která byla původně součástí rozšířeného hledání. Takto je máte vždy na očích.
- Lišta v záhlaví otevřeného dokumentu je neustále viditelná, snadněji proto můžete ovládat hlavní pracovní okno.
- Všímal jste si již položky **Celý předpis** v záhlaví otevřeného paragrafu? Pomocí této funkce zobrazíte kompletní předpis najednou

vice...

Obrázek č. IX.9 Rozbalený formulář rozšířeného hledání nastavený na prohledávání předpisů.

publikován. Standardně pak můžeme chtít jenom takové dokumenty, které obsahují určité výrazy, a rovněž můžeme nadefinovat období, v němž měly být dokumenty vydány.

Nastavení báze na prohledávání literatury rovněž vygeneruje specializovanou masku určenou k vyhledávání tohoto typu dokumentů. Dokumenty tak v první řadě máme možnost vyhledávat dle autora nebo názvu a prohledávanou databázi můžeme omezit na **Knihy**, **Články** nebo **Komentáře**. Z roletové nabídky můžeme zvolit konkrétní knihu a stranu, která má být zobrazena, případně komentovaný předpis a konkrétní ustanovení, o které máme zájem. Do diskutovaného pole můžeme rovněž sami vepisovat název dokumentu, přičemž funkce tzv. **našeptávání** automaticky doplňuje zbývající části názvu, pokud se vepsaný řetězec znaků shoduje s počátkem názvu dokumentu, který je obsažen v databázi. Ve vyhledávací masce je také přítomno roletové menu pro volbu konkrétního časopisu, kterou můžeme doplnit zadáním ročníku a čísla časopisu. Standardně můžeme rovněž nastavit vztah k předpisu a samozřejmě můžeme vyhledávat relevantní výrazy v textu.

Poslední bází, na kterou lze vyhledávané dokumenty omezit a pro níž tak lze vygenerovat specifickou vyhledávací masku, jsou dokumenty Evropské unie. Kromě standardních vyhledávacích kritérií lze k vyhledání použít například celexové číslo nebo vztah k jinému dokumentu Evropské unie. Vyhledávací formulář rovněž obsahuje roletové nabídky autorů a typů dokumentů Evropské unie.

Problematiku vyhledávání lze shrnout tak, že většinu dotazů lze úspěšně formulovat, jak prostřednictvím **jednoduchého hledání**, tak v režimu **rozšířeného hledání**. Záleží pak jen na uživateli, kterou z cest si zvolí, tedy zda dá přednost větší pečlivosti při formulaci dotazu a nebo v této fázi ušetří čas, který následně ovšem může zase ztratit při vyhledávání konkrétního dokumentu v méně kvalitním a rozsáhlejší seznamu výsledků.

VII.5.3 Práce se seznamy výsledků a dokumenty

Na základě zadaného dotazu vygeneruje systém Beck-online seznam výsledků. Základní filosofií systému je, že důraz není kladen na vytváření precizních seznamů dokumentů, které na určitých místech a ve specifických vzájemných vazbách obsahují vybrané pojmy a navíc splňují zadané vlastnosti. Práci s logickými spojkami systém vůbec neumožňuje a při vyhledávání pomocí klíčových slov se tak do výsledného seznamu dostane každý dokument, který zadaná slova v libovolném tvaru obsahuje, přičemž vůbec nezáleží na jejich vzájemném postavení. Uzavření dotazu do uvozovek nicméně způsobí, že systém bude příslušná

beck-online

Vyhledávání: ☒ Pouze účinné ☒ Jen předplacené ☒ rozšířené hledání 17.08.2010

Obsah Beck-online

Obsah Beck-online.cz

Právní zpravodaj

Basic

- Právní předpisy
 - Sbírka zákonů
 - Sbírka mezinárodních smluv
 - Monitor
- Judikatura
 - Právní slovník
 - Místní samospráva
 - Předpisy krajů
 - Předpisy statutárních měst
 - Věstníky a zpravodaje
- Občanské právo
- Pracovní a sociální právo
- Obchodní a finanční právo
- Justiční a procesní právo
- Soutěžní právo a Duševní vlastnictví
- Správní právo
- Trestní právo
- Dokumenty EU

Prohledávat: **Judikatura** Automaticky otevřít ☒

Soud Druh

Spisová značka Číslo

Pramen

Vztah k předpisu

Datum rozhodnutí do

V textu

Dobry den

1313 Novinky

České univerzity pomáhají s modernizací školství v EU

Evropská komise zveřejnila výsledky letošního výběru nových projektů v rámci programu Tempus. Z celkových 64 schválených projektů se na šesti podílí české univerzity jako partnerské instituce. Evropský program Tempus podporuje modernizaci vysokého školství v partnerských zemích Evropské unie z regionů východní Evropy, centrální Asie, západního Balkánu a Středozevního moře.

Právní zpravodaj

PZ 263/2010

Ministr Dobeš nesouhlasí s postupem vedení ZČU Píseň

Ministr školství, mládeže a tělovýchovy Josef Dobeš vyjádřil podiv nad aktuálním přístupem vedení Západočeské univerzity Píseň ke kauze právnícké fakulty. Za krajně znepokojující považuje ministr Dobeš především informace o mimosoudním vzájemném mezi rektorem univerzity

Vážený přítelé,

začátkem dubna 2010 jsme provedli update aplikace Beck-online na novější verzi, díky které se práce s právními informacemi ještě zjednoduší:

- nad vyhledávací masku jsme umístili dvě zaškrtnávací políčka, která byla původně součástí rozšířeného hledání. Takto je máte vždy na očích.
- Lišta v záhlaví otevřeného dokumentu je neustále viditelná, snadněji proto můžete ovládat hlavní pracovní okno.
- Všiml jste si již položky **Celý předpis** v záhlaví otevřeného paragrafu? Pomocí této funkce zobrazíte kompletní předpis najednou

více...

Obrázek č. IX.10 Rozbalený formulář rozšířeného hledání nastavený na prohledávání judikatury.

beck-online

Vyhledávání: ☒ Pouze účinné ☒ Jen předplacené ☒ rozšířené hledání 17.08.2010

Obsah Beck-online

Obsah Beck-online.cz

Právní zpravodaj

Basic

- Právní předpisy
 - Sbírka zákonů
 - Sbírka mezinárodních smluv
 - Monitor
- Judikatura
 - Právní slovník
 - Místní samospráva
 - Předpisy krajů
 - Předpisy statutárních měst
 - Věstníky a zpravodaje
- Občanské právo
- Pracovní a sociální právo
- Obchodní a finanční právo
- Justiční a procesní právo
- Soutěžní právo a Duševní vlastnictví
- Správní právo
- Trestní právo
- Dokumenty EU

Prohledávat: **Literatura** Automaticky otevřít ☒

Autor Typ

Název

Kniha Strana

Komentář Paragraf

Časopis Ročník Číslo

Vztah k předpisu

V textu

Dobry den

1313 Novinky

České univerzity pomáhají s modernizací školství v EU

Evropská komise zveřejnila výsledky letošního výběru nových projektů v rámci programu Tempus. Z celkových 64 schválených projektů se na šesti podílí české univerzity jako partnerské instituce. Evropský program Tempus podporuje modernizaci vysokého školství v partnerských zemích Evropské unie z regionů východní Evropy, centrální Asie, západního Balkánu a Středozevního moře.

Právní zpravodaj

PZ 263/2010

Ministr Dobeš nesouhlasí s postupem vedení ZČU Píseň

Ministr školství, mládeže a tělovýchovy Josef Dobeš vyjádřil podiv nad aktuálním přístupem vedení Západočeské univerzity Píseň ke kauze právnícké fakulty. Za krajně znepokojující považuje ministr Dobeš především informace o mimosoudním vzájemném mezi rektorem univerzity

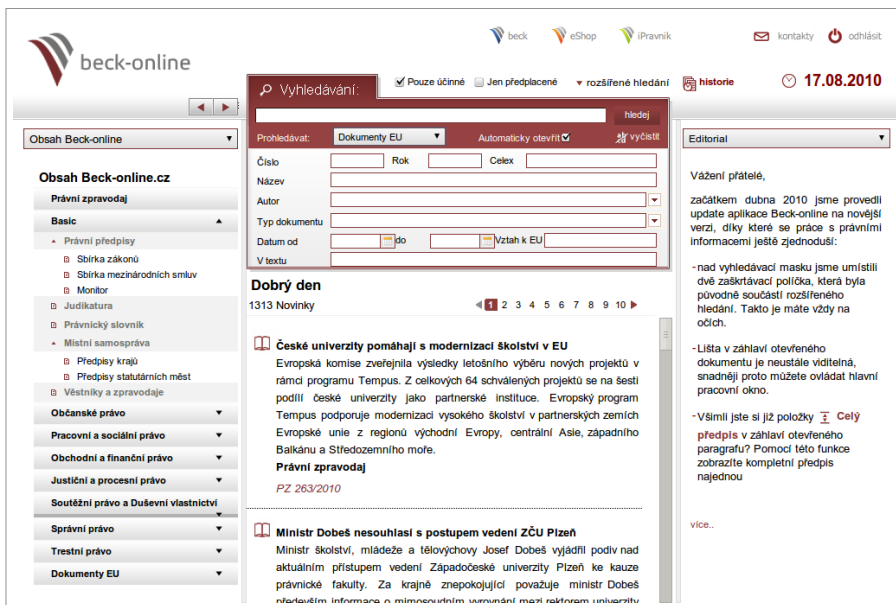
Vážený přítelé,

začátkem dubna 2010 jsme provedli update aplikace Beck-online na novější verzi, díky které se práce s právními informacemi ještě zjednoduší:

- nad vyhledávací masku jsme umístili dvě zaškrtnávací políčka, která byla původně součástí rozšířeného hledání. Takto je máte vždy na očích.
- Lišta v záhlaví otevřeného dokumentu je neustále viditelná, snadněji proto můžete ovládat hlavní pracovní okno.
- Všiml jste si již položky **Celý předpis** v záhlaví otevřeného paragrafu? Pomocí této funkce zobrazíte kompletní předpis najednou

více...

Obrázek č. IX.11 Rozbalený formulář rozšířeného hledání nastavený na prohledávání literatury.

Obrázek č. IX.12 Rozbalený formulář rozšířeného hledání nastavený na prohledávání dokumentů EU.

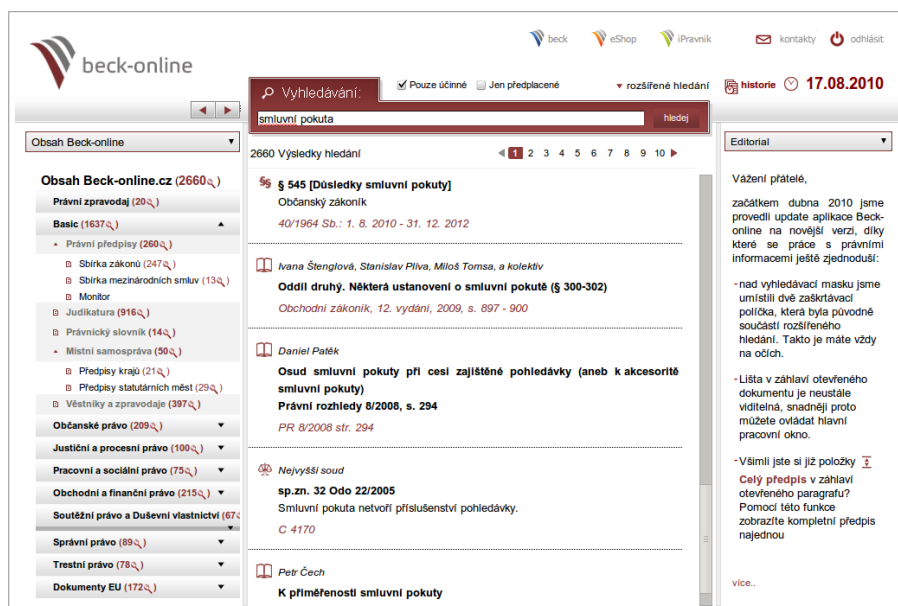
slova vyhledávat v zadaném pořadí v těsné blízkosti u sebe, přičemž lemmatizace zůstane aktivována. Při srovnání s dalšími právními informačními systémy se tyto možnosti mohou jevit jako poměrně omezené, avšak lze konstatovat, že pečlivá indexace dokumentů dle nejružnějších kritérií umožňuje – v kombinaci s již zmíněným fulltextovým vyhledáváním – zadávání dostatečně podrobných dotazů a generaci velmi specializovaných seznamů výsledků, které uživatelé ve většině případů poskytnou odpověď na položenou otázku.

Po zadání příslušného dotazu a stisknutí tlačítka **hledej** dojde k vygenerování odpovídajícího seznamu výsledků, který má podobu odkazů na jednotlivé záznamy, rozdělených v závislosti na jejich množství na potřebný počet stránek. Mezi jednotlivými stránkami se lze přepínat prostřednictvím číselníku umístěného nad seznamem výsledků. Odkazy na jednotlivé záznamy jsou tvořeny z ikony, která uživatele informuje o typu dokumentu, na nějž odkaz vede, jména nebo názvu autora dokumentu, názvu příslušné části dokumentu, názvu a čísla celého dokumentu, který zároveň plní roli hypertextového odkazu vedoucího k relevantní části dokumentu.

Pokud vygenerovaný seznam výsledků neodpovídá našim představám, například obsahuje příliš mnoho záznamů a hledaný dokument v něm

není možno identifikovat, můžeme samozřejmě postupovat tak, že hledání zopakujeme a pokusíme se dotaz nadefinovat jinak. Systém Beck-online nám nicméně dává ještě jednu možnost jak se seznamem výsledků pracovat. Ta spočívá v omezování báze, z níž nabízené výsledky pocházejí. Poté, co se seznam výsledků zobrazí v hlavním zobrazovacím okně, totiž dojde i k tomu, že jednotlivé moduly systému a jejich konkrétní části jsou opatřeny číslem indikujícím počet odkazů, které se nacházejí v seznamu výsledků a vedou právě do těchtoází. Toto číslo vedle své informační hodnoty plní také funkci odkazu, který po své aktivaci omezí seznam výsledků na zvolenou bázi.

Dokumenty můžeme rozdělit do dvou skupin – jednoduché, které jsou tvořeny toliko textem nevelkého rozsahu a nejsou komplikovanějším způsobem členěny na jednotlivé části, a strukturované, které jsou rozčleněny na kapitoly, mnohdy v několika úrovních. Mezi jednoduché dokumenty typicky náleží soudní rozhodnutí, odborné články a další texty menšího rozsahu. Práce s nimi není příliš komplikovaná, neboť v hlavním zobrazovacím okně máme najednou k dispozici celý text dokumentu, nad nímž je umístěno tlačítko pro **návrat do seznamu výsledků, uložení dokumentu ve formátu .doc a vytisknutí dokumentu.**

Obrázek č. IX.13 V hlavním zobrazovacím okně se nachází seznam výsledků odkazujících na různé typy dokumentů.

Typickými zástupci strukturovaných dokumentů jsou právní předpisy, komentářová literatura a další knižní publikace. Práce s těmito dokumenty je již o něco složitější a po jejich otevření zpravidla nemáme k dispozici jejich text, ale úvodní rozcestník, který obsahuje základní informace o dokumentu a dále odkazy na jeho jednotlivé části. Horní lišta je osazena stejnými tlačítky jako v případě jednoduchých dokumentů s tím, že je zde navíc aktivní funkce pro zobrazení předchozí a následující kapitoly. Právní předpisy jsou dále opatřeny funkcí **Celý předpis**, jejíž aktivace zobrazí text celého předpisu tak, jako by se jednalo o jednoduchý dokument. Strukturované dokumenty jsou rovněž opatřeny schematickým obsahem zobrazeným v levém okně namísto nabídky **Obsah Beck-online.cz**. Zpět na obsah celého systému je možno se přepnout prostřednictvím roletového menu nacházejícího se nad obsahem dokumentu.

Závěrem je vhodné připomenout, že se práce s jednotlivými dokumenty nikterak neliší od práce s běžnými textovými webovými stránkami provázanými hypertextovými odkazy. Je tak možno využívat funkcí, na které jsme při práci s těmito stránkami zvyklí, z nichž nejužitečnější zřejmě budou funkce **zpět** a **vpřed**, funkce **nalezení určitého řetězce znaků**⁶⁶ a **označení libovolné části textu**, její **zkopírování** a následné **vložení** do právě editovaného textového dokumentu.

VII.6 Demonstrace jednoduchých modelových postupů v systému Beck-online

VII.6.1 Nalezení aktuálního znění textu předpisu prostřednictvím znalosti čísla nebo názvu předpisu

Nejzákladnější a nejdůležitější ze všech úkonů, které potřebujeme prostřednictvím právního informačního systému vykonávat co nejkomfortněji, lze v systému Beck-online provádět poměrně jednoduše a intuitivně. Před tím, než začneme zadávat podmínku, je třeba zkontrolovat, že v horní části máme zatrženo pole **pouze účinné** a dále, že datum v pravém horním rohu je nastaveno na dnešní den. Známe-li číslo předpisu nebo alespoň část jeho názvu, můžeme předpis jednoduše vyhledat tak, že tento údaj v režimu **jednoduchého hledání** vepíšeme do zadávacího pole pro vyhledávání a stiskneme tlačítko **hledej**. V případě, že vyhledávání provedeme pomocí čísla předpisu a toto zadáme úplně a správně, systém by měl zareagovat tak, že příslušný předpis přímo zobrazí. Na zadání dotazu ve tvaru 85/1996 tak systém zobrazí úvodní rozcestník zákona o advokacii.⁶⁷ Stejně reakce se dočkáme též v případě,

66 Většinou prostřednictvím klávesové zkratky CTRL+F.

67 Tedy zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

The screenshot shows the Beck-online search interface. The search bar contains 'Smluvní pokuta'. The results list shows 2660 results. The selected result is 'Smluvní pokuta jako příslušenství pohledávky' by Nejvyšší soud, 32 Odo 22/2005, [C 4170]. The text of the decision is visible, starting with 'Usnesení ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. 32 Odo 22/2005'. The right sidebar shows 'Přehled souviselosti' with 'Základní údaje' and 'Související předpisy (1)'. The date '17.08.2010' is displayed in the top right corner.

Obrázek č. IX.14 V hlavním zobrazovacím okně se nachází text soudního rozhodnutí.

The screenshot shows the Beck-online search interface. The search bar contains 'Občanský zákoník I, II, 1. vydání, 2008'. The results list shows 2660 results. The selected result is 'Občanský zákoník I, II, 1. vydání, 2008' by prof. JUDr. Jiří Švestka, DrSc., JUDr. Jiří Špačtil, CSc., JUDr. Marta Škárová, JUDr. Milan Hulmák a kolektiv. The text of the book is visible, starting with 'Vzor citace: JUDr. Jiří Švestka, Jiří Špačtil, Marta Škárová, Milan Hulmák a kolektiv Občanský zákoník I, II, 1. vydání, Praha 2008, 2321 s.'. The right sidebar shows 'Přehled souviselosti' with 'Základní údaje' and 'Související předpisy (1)'. The date '17.08.2010' is displayed in the top right corner.

Obrázek č. IX.15 V hlavním zobrazovacím okně se nachází úvodní rozcestník ke knižní publikaci.

kdy správně a úplně zadáme název některého z významnějších předpisů, jakými jsou například občanský zákoník,⁶⁸ obchodní zákoník⁶⁹ či autorský zákon.⁷⁰

V případě předpisů, které nejsou ústředními kodexy svého odvětví, a také v případě, že neznáme celé číslo nebo název předpisu, nabídne systém seznam výsledků, jež vyhovují kritériím zadaného dotazu. Vzhledem k tomu, že seznam výsledků může být v určitých případech velmi obsáhlý, a hledaný předpis se vždy nemusí nacházet mezi prvními výsledky, je možno pro takové případy využít **rozšířeného hledání**, kdy z roletové nabídky pod položkou **Prohledávat** zvolíme možnost **Předpisy** a do pole **Název** zadáme údaj, který máme k dispozici. Na dotaz *spotřebitel* například při vyhledávání v režimu **jednoduchého hledání** obdržíme povětšinou odkazy na odbornou literaturu. Při použití výše uvedeného postupu v režimu **rozšířeného hledání** však na prvních místech obdržíme odkazy na ustanovení zákona o ochraně spotřebitele,⁷¹ který jsme chtěli nalézt.

Závěrem se ještě sluší uvést, že významnější předpisy lze vyhledávat pomocí zkratk, jejichž seznam je k nalezení v nápovědě, v kapitole **Rychlé vyhledávání**. K textu občanského zákoníku⁷² se tak lze velmi snadno a rychle dostat tak, že do vyhledávacího pole v režimu **jednoduchého hledání** vepíšeme zkratku *občz*.

VII.6.2 Zobrazení textu nalezeného předpisu v podobě účinné k libovolnému datu v minulosti

K vyhledání znění předpisu účinného k jinému datu než dnešnímu dni použijeme velmi podobný postup jako v předchozím případě a lze říci, že až na drobné modifikace, které dále uvedeme, pro něj platí vše, co bylo řečeno k vyhledávání předpisu účinného k aktuálnímu dni. Předtím, než se pustíme do vepisování příslušného dotazu, je třeba nastavit datum, k němuž má být nalezené znění předpisu účinné. To provedeme tak, že v pravém horním rohu stiskneme ikonu hodin, za níž se nalézá datum, na které je systém momentálně nastaven. Na to Beck-online zareaguje tak, že v pravé části, přímo pod odkazem, který jsme právě aktivovali, zobrazí přehledný kalendář, s jehož pomocí potřebné datum snadno nastavíme. Po výběru konkrétního dne se stránka se systémem obnoví. Pohledem na datum je možno zkontrolovat, že jsme požadovanou volbu

68 Tedy zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

69 Tedy zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

70 Tedy zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

71 Tedy zákon č. 604/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

72 Tedy zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

provedli správně. Nyní už můžeme postupovat tak, jak bylo popsáno v předchozím bodě.

Poté, co se předpis zobrazí, můžeme vždy na prvním řádku úvodního rozcestníku ověřit, zda skutečně pracujeme se zněním účinným v požadovaném období. Například při nastavení data na 1. 1. 2001 a následném vyhledání autorského zákona⁷³ na prvním řádku nalezneme následující informaci: „121/2000 Sb. znění účinné od 1. 12. 2000 do 22. 2. 2005“.

VII.6.3 Nalezení předpisu upravujícího relevantní problematiku prostřednictvím znalosti termínů

V režimu **jednoduchého hledání** vepisujeme jednotlivé klíčové pojmy do zadávacího pole a oddělujeme je mezerou. Při zadávání nevyužíváme žádných logických spojek a celý proces se tak velmi podobá běžné práci s internetovými vyhledávací jako je Google nebo Seznam. Systém dokumenty, které odpovídají zadání, tzn. obsahují příslušné výrazy v libovolném tvaru, nabídne k manuálnímu výběru. Při takovém postupu se však v nabídnutém seznamu často nachází velké množství literatury, soudních rozhodnutí a dalších dokumentů, o které v tuto chvíli nemáme zájem, neboť se pouze snažíme o nalezení předpisu, který danou problematiku upravuje. Při zadání pojmu *spotřebitelská smlouva* obdržíme seznam, kde se na prvních pozicích vyskytují odkazy na literaturu a teprve o něco níže nalezneme odkaz na hledaný předpis, kterým je občanský zákoník.⁷⁴

Při vyhledávání předpisu pomocí klíčových slov pro nás tedy bude, na rozdíl od většiny případů vyhledávání předpisu pomocí čísla nebo názvu, daleko výhodnější vyhledávání provést v režimu **rozšířeného hledání**. Zde nám opět postačí z roletové nabídky pod položkou **Prohledávat** zvolit možnost **Předpisy** a do pole **V textu** zadat příslušný pojem. Užijeme-li tohoto postupu pro vyhledání předpisu upravujícího problematiku spotřebitelských smluv tak, že do pole **V textu** opět zadáme pojem *spotřebitelská smlouva*, odkaz na občanský zákoník tentokrát obdržíme na prvním místě.⁷⁵

VII.6.4 Nalezení relevantní části předpisu prostřednictvím znalosti termínů

V systému Beck-online se vyhledávání částí předpisů pojednávajících o konkrétní problematice provádí naprosto stejně jako v předchozím

73 Tedy zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

74 Konkrétně § 51a a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

75 Ibid.

případě. Při použití tohoto postupu totiž systém nenabízí seznam konkrétních předpisů, ale přímo odkazuje k jejich relevantním částem. Provedeme-li tedy vyhledání klíčového pojmu *spotřebitelská smlouva* v bázi předpisů pomocí režimu **rozšířeného hledání**, neobdržíme obecný odkaz na občanský zákoník, ale odkaz na Hlavu pátou, tedy § 51a až § 65, občanského zákoníku,⁷⁶ na § 11 zákona o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru,⁷⁷ atd. Odkazy tak přímo vedou k relevantním částem jednotlivých předpisů.

Druhou možností je situace, když konkrétní předpis máme již nalezen a potřebujeme vygenerovat seznam všech částí, které obsahují hledaný pojem. V tomto případě je zřejmě nejvýhodnější zvolit takový postup, že v režimu **rozšířeného hledání** z roletové nabídky pod položkou **Prohledávat** zvolíme možnost **Předpisy**, do pole **Číslo** doplníme číslo předpisu, který jsme už dříve našli, a do pole **V textu** vepíšeme příslušný pojem. Pokud tímto způsobem například vyhledáme veškeré části autorského zákona,⁷⁸ v nichž se vyskytuje pojem počítačový program, obdržíme celkem 9 odkazů na jednotlivé paragrafy, části a dokonce i důvodovou zprávu. Obdržené výsledky jsou řazeny dle relevance, což v tomto případě nepředstavuje ideální řešení, avšak lze se s ním s určitými výhradami spokojit.⁷⁹

VII.6.5 Nalezení odborného textu prostřednictvím znalosti jeho názvu nebo autora

Při vyhledávání odborných textů dle autora se jako nejvhodnější jeví zahájit vyhledávání v režimu **jednoduchého hledání**, kdy do vyhledávacího pole zapíšeme celé jméno autora, nebo alespoň jeho příjmení. Systém sice provede vyhledávání nad celou bází, avšak lze očekávat, že množství předpisů a judikátů, které nám ve výsledném seznamu nabídne, bude velmi nízké. V tuto chvíli máme možnost seznam procházet a identifikovat články, které nás zajímají. Má-li autor v databázi větší množství záznamů, například více než 100, pak nabídnutý seznam zřejmě bude nepřehledný. V tom případě se namísto procházení celého seznamu jeví vhodnější v nabídce modulů, kterou nalezneme nalevo, zvolit oblast, která nás nejspíše zajímá, a nebo jich výše popsáním způsobem projít několik. Omezení výsledků na bázi konkrétního modulu provedeme tak, že u příslušného modulu zvolíme číslo, které nás informuje o počtu záznamů vztahujících se k hledanému autorovi.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Tedy § 11 zákona č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁸ Tedy zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁹ V tomto případě bychom zřejmě uvítaly vzestupné řazení jednotlivých částí předpisu.

Také je potřeba upozornit na skutečnost, že vyhledávání jmen autorů v režimu **jednoduchého vyhledávání** nemusí fungovat zcela spolehlivě. Pokud jsme si jisti, že autor napsal článek, který by měl být součástí databáze systému Beck-online, a výše uvedenou metodou se ho nepodařilo nalézt, je třeba si vypomoci formulářem pro **rozšířené hledání**. Jedním z polí, které máme v rozšířené vyhledávací masce k dispozici je pole pro zadání **Autora**. Použijeme-li k vyhledání toto pole, hledaný článek by se již měl mezi výsledky objevit. Například při zadání jména *Jaromír Šavelka* do vyhledávacího pole v režimu **jednoduchého hledání** nenalezne systém ani jeden záznam. Při stejném zadání do pole **Autor** v režimu **rozšířeného hledání** je však nalezen jeden záznam s odkazem na článek v časopise Právní rozhledy.

Vyhledáváme-li odborný text podle názvu, bude rozhodující, známe-li název celý a přesně, nebo pouze jeho část. Pokud totiž máme k dispozici přesný název odborného článku, plně postačí, vyplníme-li tento údaj do vyhledávacího pole v režimu **jednoduchého hledání**. Požadovaný článek pak, s výjimkou případů, kdy se v databázi nachází další dokument stejného názvu, v seznamu výsledků obdržíme na prvním místě. Pokud však máme k dispozici pouze část názvu, bude rozumnější vyhledávání provést v režimu **rozšířeného hledání** s omezením báze na **Literaturu**. Jinak existuje poměrně vysoké riziko, že se nám ve výsledném seznamu objeví velké množství odkazů na právní předpisy a soudní rozhodnutí. Postupujeme tedy tak, že rozbalíme formulář **rozšířeného hledání**, nabídku **Prohledat** nastavíme na **Literaturu** a do pole název vepíšeme část názvu, kterou máme k dispozici, například *pracovní smlouva*. Ve výsledném seznamu pak obdržíme veškeré odborné texty, které ve svém názvu obsahují výraz *pracovní smlouva*, přičemž v tomto seznamu nebudou zahrnuta žádná soudní rozhodnutí, ani odkazy na ustanovení právních předpisů.

VII.6.6 Nalezení odborné literatury k relevantnímu tématu prostřednictvím znalosti termínů

Budeme-li odbornou literaturu vyhledávat za pomoci klíčových pojmů v režimu **jednoduchého hledání**, systém do konečného seznamu výsledků, jak už jsme ostatně několikrát zopakovali výše, zařadí i odkazy na právní předpisy a soudní rozhodnutí. Pokud však v seznamu nebude zahrnuto přílišné množství judikatury, může nám takový stav vcelku vyhovovat a napomoci k utvoření povšechného přehledu o dané problematice. Tak například při vyhledávání odborné literatury k pojmu *spotřebitelská smlouva* obdržené výsledky povětšinou odkazují do báze literatury, i když možná až nepříjemně často se mezi výsledky nachází vzory smluv a odkazy na komentářovou literaturu. Řídké odkazy na

relevantní předpisy dojem z výsledků nikterak nekazí. Máme-li ovšem zájem o vyhledání odborné literatury k pojmu *kupní smlouva*, výsledný seznam, který obdržíme při použití režimu **jednoduchého vyhledávání**, obsahuje z 80 % judikaturu a právní předpisy. Takový výsledek nelze z pohledu našeho cíle hodnotit nikterak pozitivně.

Preciznějším, a nutno říct, že v celé řadě případů mnohem vhodnějším, postupem jistě bude využít formuláře **rozšířeného hledání**. Jednak můžeme databázi pomocí položky **Prohledat** omezit na **Literaturu**, čímž dojde k odfiltrování všech právních předpisů a soudních rozhodnutí, a jednak máme možnost zvolit, zda bude seznam výsledků obsahovat texty výhradně z časopiseckých článků nebo knih. Při určování těchto kritérií můžeme jít dokonce až tak daleko, že zvolíme konkrétní časopis nebo knihu, kde by se měl příslušný text nacházet. Tato možnost je užitečná pouze v případě, že přesně víme, který text chceme, a pouze tak precizujeme podobu výsledného seznamu.

VII.6.7 Nalezení komentářové literatury ke konkrétnímu předpisu nebo jeho ustanovení

Systém Beck-online nabízí uživateli velké množství tzv. komentářové literatury, kterou jinak vydává Nakladatelství C. H. Beck v edici „Šedých“ a „Velkých komentářů“. Nutno poznamenat, že zdaleka ne všechny předpisy mají k dispozici svou komentovanou verzi. Nejintuitivnějším způsobem, jak ověřit, zda k danému předpisu existuje komentářová literatura, je zvolit odpovídající modul z nabídky nacházející se v levé části obrazovky a příslušný komentář otevřít. Chceme-li například zobrazit komentovaný občanský soudní řád,⁸⁰ je zapotřebí otevřít nabídku modulu **Justiční a procesní právo**, pod níž se nachází položka **Občanský soudní řád**. Po výběru této položky máme k dispozici komentovanou verzi občanského soudního řádu.⁸¹ Takový postup je ovšem aplikovatelný především za situace, kdy jsme s příslušným komentářem již dříve pracovali, a jeho existencí jsme si jisti.

Pokud chceme zjistit, zda systém vůbec obsahuje komentovanou verzi určitého předpisu, existuje rychlejší způsob než prohledávání jednotlivých modulů. Ne vždy totiž musí být na první pohled zřejmé, do jakého oboru by měl příslušný předpis náležet. Elegantní možnost řešení předestřené situace nám nabízí maska **rozšířeného hledání** nastavená na prohledávání **Literatury**. Položka **Komentář** je opatřena ikonou šipky směřující dolů, po jejímž stisknutí dojde k rozbalení kompletní nabídky komentářové literatury, kterou systém obsahuje. Například chceme

80 Tedy zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

81 Srov. DRÁPAL, Ljubomír; BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2009. 1579 s.

najít komentovanou verzi zákona o veřejných zakázkách,⁸² přičemž si nejsme jisti, zda je jeho komentovaná verze v systému vůbec obsažena, a jistě nevíme ani to, do kterého modulu by ji autoři systému umístili. Budeme-li postupovat výše uvedeným způsobem, v rozbalené nabídce tento předpis nalezneme, čímž jednak ověříme, že je v systému skutečně obsažen, jednak se vyhneme zbytečnému procházení více modulů. Po výběru příslušného předpisu a stisknutí tlačítka **hledej** obdržíme na prvním místě vygenerovaného seznamu odkaz právě na komentovanou verzi zákona o veřejných zakázkách.⁸³ Alternativní možností je zobrazení textu předpisu a ověření existence komentované verze v pravém sloupci v přehledu literatury.

Ekvivalentní možností je nastavit v téže vyhledávací masce položku **Typ** na **Komentář** a do pole **Název** vyplnit název předpisu, k němuž chceme zobrazit komentář. V případě aplikace tohoto postupu na výše uvedený příklad se zákonem o veřejných zakázkách i nyní obdržíme na prvním místě seznamu výsledků odkaz na komentovanou verzi tohoto předpisu.

Pracujeme-li s konkrétním ustanovením nějakého předpisu a chceme k němu zobrazit komentář, vždy můžeme postupovat tak, že příslušný komentář nalezneme jedním z výše uvedených postupů. O něco rychlejším a elegantnějším způsobem ovšem bude v režimu **rozšířeného hledání** nastavit masku na prohledávání **Literatury**, vybrat komentář ze seznamu komentované literatury, kterou máme k dispozici, a číslo předmětného paragrafu vepsat do pole **Paragraf**. Seznam výsledků pak vygeneruje odkazy přímo směřující ke komentáři studovaného ustanovení. Druhou možností je do pole **Vztah k předpisu** vepsat číslo předpisu společně s číslem hledaného ustanovení a nabídku **Typ** nastavit na **Komentář**. Zápis ve tvaru § 21 40/1964 tak vygeneruje odkazy na komentáře k § 21 občanského zákoníku.⁸⁴

VII.6.8 Nalezení soudního rozhodnutí prostřednictvím znalosti jeho spisové značky nebo čísla ve sbírce

Při vyhledávání soudního rozhodnutí dle spisové značky v režimu **jednoduchého hledání** systém reaguje poněkud neočekávaným způsobem. To je nejspíše způsobeno snahou rozpoznat z textu dotazu jednotlivé údaje a tyto následně doplnit do masky **rozšířeného hledání**. Tento postup někdy sice vede k nalezení požadovaného soudního rozhodnutí, avšak mnohdy skončí neúspěchem. Chceme-li například zobrazit text nálezu Ústavního soudu sp. zn. I ÚS 176/97⁸⁵ a příslušný dotaz zadáme

82 Tedy zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

83 JURČÍK, Radek. *Zákon o veřejných zakázkách : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2006. 760 s.

84 Tedy § 21 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

85 Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 17. 9. 1997, sp. zn. I. ÚS 176/97.

v režimu **jednoduchého hledání**, systém vyhodnotí zkratku ÚS jako údaj o autorovi, kterým je Ústavní soud, a zbývající text „I. 176/97“ pak vyhledává fulltextově v databázi dokumentů, jejichž autorem je Ústavní soud. Tato cesta vede k nalezení hledaného judikátu. Lze tak uzavřít, že například rozhodnutí Ústavního soudu je možno s úspěchem vyhledávat v režimu **jednoduchého hledání**. Aplikujeme-li ovšem stejnou vyhledávací metodu na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 683/2004,⁸⁶ systém zápis příslušné spisové značky vyhodnotí tak, že hledá dokument č. 683/2004, který ve svém textu zároveň obsahuje výraz „26 Cdo“. Ve výsledku pak hledaný judikát nenalezne. Lze očekávat, že v blízké budoucnosti bude tento nedostatek tvůrci systému odstraněn.

Vzhledem k výše řečenému lze doporučit vyhledávání soudních rozhodnutí dle spisové značky provádět v režimu **rozšířeného hledání**. Ve vyhledávací masce nastavené na prohledávání **Judikatury** totiž máme k dispozici pole **Spisová značka**, které rozhodnutí po správném zadání spisové značky spolehlivě nalezne.

Vyhledáváme-li rozhodnutí dle čísla, pod kterým je zařazeno ve sbírce, lze konstatovat, že nám plně postačí vyhledávání provádět v režimu **jednoduchého hledání**. Systém údaje jako *T 1017* nebo *111/1997 Usn.* zcela správně vyhodnotí jako číslo hledaného dokumentu a výsledek tak odpovídá našemu očekávání. Pro úplnost můžeme ještě uvést, že v masce **rozšířeného hledání** se nachází zadávací pole pro **Číslo**, do něhož můžeme tento údaj také vepisovat, především v případě, kdy se bude jevit, že režim **jednoduchého hledání** nenabídl žádoucí výsledek.

VII.6.9 Nalezení soudních rozhodnutí vztahujících se k relevantnímu tématu prostřednictvím znalosti termínů

Nejintuitivnější možností zajisté bude provést vyhledání klíčových pojmů v režimu **jednoduchého hledání**. V takovém případě však zcela určitě dojde k tomu, že seznam výsledků bude obsahovat velké množství odkazů na odborné texty a ustanovení právních předpisů. Proto ve většině případů bude muset následovat ještě navazující krok v podobě omezení výsledků na bázi judikatury, což provedeme tak, že u položky **Judikatura**, která se nachází v levé nabídce modulu **Basic**, zvolíme číslo informující nás o počtu záznamů vztahujících se k hledaným pojmům. Například při vyhledávání pojmu smluvní pokuta v režimu **jednoduchého hledání** obsahuje výsledný seznam velké množství literatury, avšak po aplikaci druhé části výše uvedeného postupu obdržíme seznam obsahující výlučně soudní rozhodnutí, v jejichž textu se hledaný pojem nachází.

⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 3. 2005, sp. zn. 26 Cdo 683/2004.

Druhou možností je vyhledávání v režimu **rozšířeného hledání**, kdy do vyhledávací masky přizpůsobené na prohledávání **Judikatury** do pole **V textu** vepíšeme příslušný dotaz. Oba naznačené postupy by měly přinášet shodné výsledky. Záleží pak na uživateli, který z nich mu bude připadat intuitivnější a rychlejší.

VII.6.10 Nalezení soudních rozhodnutí souvisejících s konkrétním ustanovením právního předpisu

Poměrně běžnou situaci představuje vyhledávání soudních rozhodnutí vztahujících se k určitému ustanovení právního předpisu. V systému Beck-online opět existuje několik možností, jak tuto činnost provést. Potřeba nalézt judikaturu vztahující se k ustanovení právního předpisu zpravidla vyvstane v souvislosti se studiem předmětného ustanovení. Máme-li určité ustanovení zobrazeno, je v první řadě třeba zabývat se tím, zda je na něj systém nastaven. V případě, že se v zobrazovací ploše nachází pouze ono konkrétní ustanovení, znamená to, že předpis prohlížíme v režimu **po částech** a na konkrétní ustanovení jsme tudíž nastaveni. Pokud však prohlížíme předpis v režimu **celého předpisu**, musíme pomocí ikony **zvolit část**, která se nachází v pravém horním rohu příslušného ustanovení provést volbu tohoto ustanovení. Po stisku této ikony se pozadí textu ustanovení obarví do světle červena. V tuto chvíli máme systém na příslušné ustanovení nastavený a zbývá tak roletovou nabídku, která se nachází v pravé horní části obrazovky a je implicitně nastavena na **Přehled souvislostí**, nastavit na **Judikaturu**. Po provedení této volby dostaneme v pravém zobrazovacím okně seznam soudních rozhodnutí vztahujících se ke konkrétnímu ustanovení právního předpisu. Máme-li například zobrazeno ustanovení § 115 obchodního zákoníku⁸⁷ a chceme pracovat se související judikaturou, postačí na pravé straně obrazovky změnit zobrazovací režim z **Přehledu souvislostí** na **Judikaturu**. Nyní máme v této části k dispozici seznam související judikatury.

Nacházíme-li se v situaci, že známe číslo ustanovení a číslo předpisu, k němuž chceme zobrazit související judikaturu, můžeme vyhledávání provést v režimu **rozšířeného hledání**. Masku nastavíme na prohledávání **Judikatury** a do pole **Vztah k předpisu** vepíšeme údaj o čísle ustanovení a čísle předpisu. Například zápisem výrazu **§ 115 513/1991** obdržíme identický seznam výsledků, který jsme vygenerovali postupem, jenž byl popsán dříve.

87 Tedy § 115 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

VII.6.11 Nalezení prováděcích předpisů

Seznam prováděcích předpisů k libovolnému předpisu lze vygenerovat tak, že nejprve zobrazíme předpis, jehož prováděcí předpisy máme v úmyslu nalézt. Poté, co předpis zobrazíme, je třeba se přesvědčit, že systém je nastaven na **celý předpis** a nikoli na jeho konkrétní ustanovení. Máme-li předpis zobrazen v režimu **po částech**, pak bychom měli mít zobrazen úvodní rozcestník k předpisu. Pokud je předpis zobrazen v režimu **celého předpisu**, je třeba pomocí ikony zvolit část vybrat hlavičku zákona, která by měla být podbarvena světle červenou barvou. Následně je už třeba jen přenastavit roletovou nabídku nacházející se v pravé části nahoře z možnosti **Přehled souvislostí** na položku **Prováděcí předpisy**. Po aplikaci tohoto postupu je v pravé zobrazovací části k dispozici seznam prováděcích předpisů k předpisu, který je zobrazen v hlavní zobrazovací části. Je však třeba dodat, že prováděcí předpisy bývají často navázány na konkrétní zmocňovací ustanovení a vazba k celému předpisu chybí. To je třeba příklad § 73a živnostenského zákona.⁸⁸

VII.6.12 Nalezení výkladu určitého pojmu

Potřeba ujasnit si přesný význam nejrůznějších pojmů je pro právní vědu a praxi příznačná, ať už se jedná o nalezení legální definice nebo o snahu význam analyzovaného pojmu upřesnit studiem judikatury. Hned zpočátku je třeba předeslat, že systém Beck-online neobsahuje nástroj, který by umožňoval libovolný pojem podrobně definovat a analyzovat. Disponuje však poměrně zajímavým souborem nástrojů, které tuto činnost mohou velmi usnadnit a navíc zajistit její provedení ve vysoké kvalitě. Jak již bylo uvedeno výše, zjištění přesného nebo alespoň co nejpřesnějšího významu určitého pojmu může spočívat v lokalizaci jeho zákonné definice, nalezení judikatury, v níž se soudy k danému pojmu vyjadřují, či odborné literatury, která o něm pojednává. Veškeré výše zmíněné činnosti již byly popsány v předchozích bodech a z toho důvodu si na tomto místě dovolíme čtenáře odkázat právě k prostudování předchozího textu, neboť máme za to, že by bylo zbytečné opakovat zde již jednou řečené.

Systém Beck-online však obsahuje nástroj, který je specializován právě na práci s pojmy. Tímto nástrojem je již jednou zmiňovaný **Právníkový slovník**. Nachází se v modulu **Basic** a po jeho spuštění máme k dispozici rozcestník umožňující volbu počátečního písmena hledaného pojmu. Po provedení výběru konkrétního písmena obdržíme seznam pojmů, které

⁸⁸ Viz § 73a zákona č. 455/1991 Sb., zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

se pod touto položkou nacházejí. Další možností, jak se ke konkrétnímu záznamu ve slovníku dostat, je využít hypertextového odkazu z jakéhokoli dokumentu, který se v systému Beck-online nachází. Je-li totiž v textu užito pojmu, který se ve slovníku nachází, je tento výraz často opatřen odkazem na jeho výklad ve slovníku. Například v § 2 odst. 1 písm. e) zákona o ochraně spotřebitele⁸⁹ je použito pojmu *podnikatel*, který se nachází ve slovníku, a tudíž je užito hypertextového odkazu, který je na příslušné slovníkové heslo nasměrován.

VII.6.13 Vytisknutí úhledné podoby dokumentu na papír, případně jeho uložení v editovatelném formátu

Systém Beck-online umožňuje jak jednoduchý export dokumentů ve formátu .doc, tak tisknutí textů na papírový podklad. Exportovat nebo tisknout lze libovolný dokument, který otevřeme v hlavní zobrazovací části. Ikony pro **tisk** a **export** se nachází nad zobrazeným textem a jejich aktivace vyvolá příslušnou kontextovou nabídku, s jejíž pomocí určíme, jakým způsobem chceme text uložit nebo vytisknout, konkrétně tedy umístění, kam má být soubor uložen, nebo prostřednictvím které tiskárny má být vytištěn. K této otázce snad zbývá dodat jen to, že dojde k vytištění textu, který je právě zobrazen v hlavním zobrazovacím okně. Pokud tedy chceme například vytisknout plný text zákona o veřejných zakázkách, nepostačí otevřít základní rozcestník daného předpisu, ale je navíc potřeba pomocí tlačítka **celý předpis**, které se rovněž nachází nad zobrazeným textem, otevřít celý text zobrazeného předpisu. Teprve poté je možno celý text předpisu vytisknout.

VII.6.14 Zjištění, zda nedošlo ke změně určitého ustanovení v určitém období

Občas je důležité zjistit, jak často v minulosti docházelo ke změně určitého ustanovení, jak se toto v průběhu času měnilo a mít možnost jednotlivá znění porovnat. V předchozím textu jsme se zabývali možností zobrazit text předpisu s účinností k libovolnému datu v minulosti. Nyní se však podíváme na způsob, který bude lépe vyhovovat účelu, který jsme nastínili výše. Výchozím bodem pro nás bude zobrazení předmětného ustanovení v hlavní zobrazovací části, konkrétně například § 157 zákona o veřejných zakázkách.⁹⁰ Následně z roletové nabídky, implicitně nastavené na **Přehled souvislostí**, vybereme možnost **Verze**. V tuto chvíli máme v pravém zobrazovacím okně vygenerován seznam odkazů

⁸⁹ Tedy § 2 odst. 1 písm. e) zákona č. 604/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁰ Tedy § 157 zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

vedoucích ke konkrétnímu ustanovení v kontextu všech předchozích, současných i budoucích znění.

VII.7 Řešení modelových příkladů v systému Beck-online

VII.7.1 Jakým způsobem je třeba označit pozemek ve smlouvě o převodu vlastnictví k nemovitosti tak, aby bylo následně vlastnické právo katastrálním úřadem bez problémů zapsáno?

Důležité je mít od samého počátku jasno v tom, jakou informaci hledáme. V tomto případě chceme najít výčet údajů, které je třeba o pozemku uvést ve smlouvě. Nelze ovšem vyloučit ani situaci, že zákon v tomto směru stanoví pouze tolik, že pozemek musí být označen tak, aby byl jednoznačně určitelný, a nebo bude dokonce mlčet. Nejprve se pokusíme vyhledávání provést v režimu **jednoduchého hledání**. Musíme totiž nalézt předpis, který se danou problematikou zabývá, a následně identifikovat příslušné ustanovení. Proto zkusíme vyhledat obecný termín, jakým je například *pozemek označit*. Seznam výsledků, který obdržíme, omezíme na právní předpisy a na úvodních pozicích obdržíme především záznamy odkazující na katastrální zákon⁹¹ a vyhlášku,⁹² která ho provádí. Na úvodní obrazovce se nachází též přímý odkaz na § 5 katastrálního zákona, který ve svém odst. 1 určí, že: „*V listinách, které jsou podkladem pro zápis do katastru, musejí být označeny pozemky parcelním číslem s uvedením názvu katastrálního území, ve kterém leží, a v případě, že jsou v katastrálním území pozemky vedeny ve dvou číselných řadách, též údajem, zda se jedná o pozemkovou nebo stavební parcelu, a pozemky, které jsou evidovány zjednodušeným způsobem (§ 29 odst. 3), parcelním číslem podle dřívější pozemkové evidence s uvedením, zda se jedná o parcelní číslo podle pozemkového katastru, přidělového operátu nebo scelovacího operátu, a s uvedením názvu katastrálního území, ve kterém leží.*“⁹³

VII.7.2 Jaké náležitosti musí splňovat uznání dluhu?

Příklad směřuje ke specifickému institutu nazvanému *uznání dluhu*. Hledaná odpověď se tedy s největší pravděpodobností bude nacházet v právní úpravě tohoto institutu. Jako nejrozzumnější se jeví vyhledávání zahájit v režimu **jednoduchého hledání**, a to zadáním dotazu *uznání dluhu*.

91 Tedy na zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.

92 Tedy na vyhlášku č. 26/2007 Sb., kterou se provádí zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů, (katastrální vyhláška), ve znění pozdějších předpisů.

93 Viz § 5 odst. 1 zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.

První záznam obsažený v seznamu výsledků odkazuje na slovníkové heslo *uznání dluhu*, následné záznamy pak na vzory dokumentu uznání dluhu a dále pak na část občanského zákoníku nazvanou *Uznání dluhu*.⁹⁴ Takové výsledky se jeví jako velmi slibné, přičemž nejbezpečnější zajisté bude začít hledání odpovědi prostudováním slovníkového hesla. Kromě toho, že se tak dozvíme základní údaje o tomto právním institutu, obdržíme též odkazy na relevantní právní úpravu, konkrétně § 110 občanského zákoníku⁹⁵ a § 558 občanského zákoníku.⁹⁶ První ze zmíněných ustanovení se týká promlčení a o náležitostech uznání dluhu nepojednává. Druhé z nich je nicméně nadepsáno jako „*Uznání dluhu*“ a určí, že: „*Uzná-li někdo písemně, že zaplatí svůj dluh určený co do důvodu i výše, má se za to, že dluh v době uznání trval.*“⁹⁷ Z toho pak lze jednoduše vyvodit, že základními náležitostmi jsou písemná forma, uvedení důvodu vzniku dluhu a jeho výše a dále pak uznání, resp. slib, že dojde k jeho uhrazení.

VII.7.3 Jaké rozlišujeme druhy živností a které dokumenty obsahují seznamy konkrétních živností?

Tato úloha se velmi podobá úloze předchozí, neboť budeme opět pracovat se specifickým právním institutem, tentokrát „*živností*“, o kterém potřebujeme zjistit konkrétní informace. V případě této otázky přichází v úvahu větší množství dotazů, jejichž užití by nás dovedlo ke zdárnému cíli, avšak nejintuitivnějším se zřejmě jeví zahájit hledání dotazem ve tvaru *druhy živností*, a to opět v režimu **jednoduchého hledání**. Úvodní záznamy vygenerovaného seznamu výsledků odkazují na část živnostenského zákona nazvanou „*Druhy živností*“⁹⁸ a dále mj. na slovníkové heslo „*Ohlašovací živnost*“, které s největší pravděpodobností odkazuje na jeden z druhů živností, které máme popsat. Opět máme možnost zahájit analýzu prostudováním slovníkového hesla, avšak pro změnu můžeme nyní vyzkoušet započít hledání otevřením textu právního předpisu, konkrétně tedy § 19 – 27 živnostenského zákona.⁹⁹ Po jeho otevření obdržíme rozcestník k příslušné části zákona, který nás odkazuje na „*Živnosti ohlašovací*“ a „*Živnosti koncesované*“. Tím jsme zřejmě obdrželi odpověď na první část položené otázky, i když by určitě bylo lepší tuto ověřit například prostřednictvím odborné literatury. Studium příslušných ustanovení nakonec dojdeme k tomu, že živnosti ohlašovací se ještě dělí na řemeslné, jejichž seznam nalezneme v příloze č. 1 živnostenského

94 Konkrétně § 558 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

95 Tedy § 110 téhož předpisu.

96 Tedy § 558 téhož předpisu.

97 Ibid.

98 Konkrétně § 19 až 27 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

99 Ibid.

zákona,¹⁰⁰ vázané, jejichž seznam se nachází v příloze č. 2 živnostenského zákona,¹⁰¹ a živnost volnou, jejíž obory obsahuje seznam v příloze č. 4.¹⁰² Koncesované živnosti se již dále nedělí a jejich seznam je k nalezení v příloze č. 3 živnostenského zákona.¹⁰³

VII.7.4 Který státní orgán je příslušný přijímat žádosti zahraničních orgánů o vydání osoby z České republiky?

Pro účely demonstrace vyhledávání v režimu **rozšířeného hledání** budeme tentokrát postupovat tak, že nejprve se s danou problematikou budeme chtít seznámit prostřednictvím odborné literatury. Aktivujeme tedy režim **rozšířeného hledání**, vyhledávací masku nastavíme na vyhledávání **Literatury** a do pole **V textu** vepíšeme například dotaz ve tvaru *vydání osoby z České republiky*. V seznamu výsledků pak na prvních pozicích obdržíme odkazy na komentáře k trestnímu řádu,¹⁰⁴ které sice na první pohled neobsahují informace podávající odpověď na položenou otázku, ale většinou směřují do stejné části předpisu a lze tak očekávat, že nás mj. dovedou též k relevantní právní úpravě. Z toho důvodu na příslušném místě otevřeme komentovaný trestní řád. Záhy zjišťujeme, že obsahuje zvláštní sekci nazvanou „Vydání do ciziny“.¹⁰⁵ Ustanovení § 391 odst. 1 trestního řádu určí, že: „Pro přijetí žádosti orgánů cizího státu o vydání osoby z České republiky do cizího státu je příslušné Ministerstvo spravedlnosti. Účinky doručení má i doručení žádosti Nejvyššímu státnímu zastupitelství, které žádost předá příslušnému státnímu zástupci k provedení předběžného šetření podle § 394; kopii žádosti vždy doručí Ministerstvu spravedlnosti. Není-li příslušný státní zástupce znám, postoupí žádost Ministerstvu spravedlnosti.“¹⁰⁶ V připojeném komentáři pak snadno ověříme, že nalezená informace skutečně poskytuje odpověď na položenou otázku.

VII.7.5 Za jakých okolností může být obnoveno řízení před správním orgánem ukončené pravomocným rozhodnutím?

Opět pro demonstrační účely můžeme vyzkoušet řešení úlohy výhradně prostřednictvím nalezení příslušného ustanovení právního předpisu. Nejlepší tedy bude vyhledávání provést v režimu **rozšířeného hledání**. Vyhledávací masku nastavíme na prohledávání **Předpisů** a do pole **V textu** vepíšeme například dotaz *obnovení řízení správní orgán*. Žádný

100 Stanoví tak § 20 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

101 Stanoví tak § 23 téhož předpisu.

102 Stanoví tak § 25 téhož předpisu.

103 Stanoví tak § 26 téhož předpisu.

104 Viz ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád : komentář*. 6. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2008.

105 Viz § 391 až 402 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

106 Viz § 391 odst. 1 téhož předpisu.

z dokumentů, který se nachází v seznamu výsledků zřejmě hledanou informaci neobsahuje, a tak se zdá, že tento postup nás k cíli nedovede. V tuto chvíli můžeme buď změnit slova použitá v dotazu a nebo zkusit prohledat bázi literatury. Vydáme se druhou z nastíněných cest a vyhledávací masku nastavíme na prohledávání **Literatury** a znovu provedeme vyhledávání za pomoci stejných klíčových slov. Tentokrát se na počátečních místech výsledného seznamu nachází převážně odkazy na komentované znění správního řádu, přičemž jeden z odkazů vede do jeho § 100, který je nadepsán „Obnova řízení“. Prostudováním tohoto dokumentu zjistíme, že je to právě toto ustanovení, které podává odpověď na položenou otázku, když ve svém odst. 1 stanoví, že: *„Řízení před správním orgánem ukončené pravomocným rozhodnutím ve věci se na žádost účastníka obnoví, jestliže vyšly najevo dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy, které existovaly v době původního řízení a které účastník, jemuž jsou ku prospěchu, nemohl v původním řízení uplatnit, anebo se provedené důkazy ukázaly nepravdivými, nebo bylo zrušeno či změněno rozhodnutí, které bylo podkladem rozhodnutí vydaného v řízení, které má být obnoveno, a pokud tyto skutečnosti, důkazy nebo rozhodnutí mohou odůvodňovat jiné řešení otázky, jež byla předmětem rozhodování.“*¹⁰⁷

107 Tedy § 100 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Tato stránka byla ponechána záměrně prázdná

VIII | CODEXIS

- 1 Obecné informace o systému CODEXIS
- 2 Koncepce systému CODEXIS
- 3 Struktura a obsah systému CODEXIS
- 4 Základní ovládání systému CODEXIS
- 5 Demonstrace jednoduchých modelových postupů v systému CODEXIS
- 6 Řešení modelových příkladů v systému CODEXIS

Tato stránka byla ponechána záměrně prázdná

VIII.1 Obecné informace o systému CODEXIS

Systém CODEXIS je vyvíjen společností Atlas Consulting, zabývající se výrobou a distribucí právních a ekonomických informačních systémů a aplikací, jako její v současné době hlavní produkt. Vyznačuje se obecným zaměřením (pokrývá kompletně celé právo), snahou o úplnost rozsahu (pokud zpracovává určitou oblast, pak veškeré dokumenty této oblasti, nikoli jen několik vybraných záznamů), intuitivním ovládáním a řadou výkonných funkcí. Velmi cenná je také uživatelská podpora, a to jak prostřednictvím e-mailu, faxu, telefonu, tak prostřednictvím webových stránek,¹ kde je možné nalézt informace k instalaci produktu, manuály a zejména výukové filmy, které uživatele krok za krokem provedou jednotlivými funkcemi systému.

Mezi jeho obsahové části patří (dle verze): **Legislativa ČR, Legislativa EU, Judikatura ČR, Judikatura ESD a ESLP, Právní literatura** a další menší datové oblasti. CODEXIS existuje v základní verzi offline (single i klient-server), nicméně se stále více dostává do popředí verze online, která je verzi offline funkčně velmi podobná, avšak designově se poněkud liší z důvodů možností zobrazení ve webových prohlížečích. Jelikož je dosud uživateli preferovaná offline verze (také pro nemožnost spojení se serverem při cestování, popř. nebezpečí omezení rychlosti spojení či jeho úplného výpadku), v dalším textu se budeme zabývat pouze jí.

Atlas Consulting vyvíjí také různé specializované verze tohoto produktu pro různé skupiny uživatelů, kterým co nejvíce produkt přizpůsobuje (např. **CODEXIS Advokacie** pro advokáty, který obsahuje také advokátní předpisy, nebo **CODEXIS ACADEMIA** určený pro studenty přizpůsobený požadavkům na výuku a e-learning).

K základnímu produktu lze přikoupit další rozšiřující moduly (nikoli datové oblasti), a to **CODEXIS NET Servis, CODEXIS Link, Právní kalkulačku** a **Právní slovníky**. CODEXIS NET Servis funguje jako služba operačního systému, tedy sleduje v nastaveném intervalu dostupnost aktualizací a ihned po vydání aktualizace ji stáhne a nainstaluje. Zkontrolovat aktualizaci lze pomocí tohoto nástroje i ručně. Odpadá tak čekání na distribuci aktualizací na DVD. Navíc se stahuje pouze tzv. rozdílová aktualizace, tedy pouze to, co uživateli oproti současné verzi chybí.

CODEXIS Link umožňuje kdekoli v textu rozpoznat citaci právního předpisu nebo jeho části (např. paragrafu) a otevřít CODEXIS na této

1 Viz *Atlas Consulting* [online]. Změněno 14. 10. 2010 [cit. 2010-10-15]. Dostupné z: <www.atlascon.cz>.

části textu právního předpisu. Odkaz lze zadat také ručně do speciálního okna **CODEXIS Link** a otevřít tak rychle na správném místě CODEXIS.

Pomocí **Právní kalkulačky** lze provádět základní právnické výpočty, jako počítání lhůt, úroků, soudních poplatků, odměn advokáta a cestovních náhrad. Veškeré výpočty lze ukládat pro pozdější použití (např. doplnění).

Aplikace **Právnické slovníky** sdružuje v současné době Lexikon právních pojmů a formulí autora JUDr. Karla Havlíčka a Právnický, zejména latinský slovník JUDr. Alexeje Hájka. V budoucnu se počítá s doplněním dalších, především vícejazyčných slovníků. Praktický je zejména první z uvedených slovníků, který obsahuje kolem 1500 právních termínů a je tvořen výhradně pro tento systém. Termíny lze vyhledávat pomocí jednoduchého zadání do vyhledávacího pole, popř. zvolit z nabídky první písmeno. U každého termínu je uveden velmi stručný výklad, popř. definice, a odkazy na relevantní ustanovení právních předpisů a na související judikaturu.

VIII.2 Koncepce systému CODEXIS

Základní zásadou koncepce systému CODEXIS je intuitivita, tedy snadnost ovládnutí. Tvůrci se snaží (ač je to v absolutním pohledu nemožné) přiblížit ideálu, aby uživatel bez předchozí přípravy a učení věděl, co udělat, aby se jednoduše dostal k výsledku a skutečně požadovaný výsledek dostal. Přitom je nutné uživatelům nabídnout širokou škálu různých funkcí, pomocí kterých může formulovat svůj požadavek. Tyto požadavky působí poněkud protikladně a různé systémy se s tím vyrovnávají různě (většinou omezením uživatelských funkcí, nebo složitým formulářem pro zadání podmínek vyhledávání, tedy omezeným uživatelským komfortem). V systému CODEXIS je tento paradox vyřešen tak, že vyhledávací možnosti jsou rozděleny do několika jednoduchých formulářů, ze kterých si uživatel předem vybere podle toho, jaká kritéria chce pro vyhledávání použít. Chce-li pak použít kritéria více formulářů, vyhledává nejdříve pomocí jednoho formuláře, výsledek pak předá do dalšího formuláře. Postupně tak omezuje počet výsledků, až získá skutečně požadované řešení. Výsledek lze také předat do stejného formuláře a aplikovat tak stejnou skupinu podmínek různě. Uživatel tak může postupným zadáváním jednoduchých zadání zkonstruovat velmi složitou kombinaci podmínek, kterou by samotný jednoduchý formulář neumožnil vůbec, nebo pouze velmi obtížně.

Aby se mezi jednotlivými vyhledávacími formuláři uživatel lépe orientoval, systém nabízí **rozcestník**, pomocí kterého uživatele na

jednotlivé formuláře pomocí stručných nápověd nasměruje. Uživatel si tak může vybrat mezi **vyhledáváním pomocí čísla nebo slov z názvu**, pomocí **fulltextu**, **časového vyhledávání** (změn v čase), **oblastí a ročníků publikačních platform**, a podle **ostatních vlastností dokumentů** (filtr).

Dalším zjednodušením pro uživatele je vyhledávání nad všemi datovými oblastmi, pokud je to v daném vyhledávacím formuláři prakticky možné (např. to není možné u filtru vlastností, neboť legislativa, judikatura a literatura mají zcela rozdílné podstatné vlastnosti, podle kterých je vhodné dokumenty filtrovat). Zobrazují se sice výsledky pouze aktuální datové oblasti, ale pokud uživatel zjistí, že v datové oblasti, ve které pracuje, není požadovaný výsledek, a chtěl by zkusit, zda se stejným zadáním získá výsledek v jiné oblasti, stačí pouze přepnout výsledky na jinou oblast.

Systém CODEXIS nabízí pro uživatele celou řadu možností přizpůsobení systému a interaktivní práce. Základem je možnost uživatelského nastavení systému, tj. barev, písma, automatické otevření datové oblasti a vyhledávacího formuláře apod. Dalšími usnadněními práce je umožnění pohybu v **historii**. Jednak postupně pomocí tlačítka zpět, ale také lze zobrazit celou historii práce a z ní rychle vybrat potřebný dokument, který si uživatel v minulosti zobrazoval.

Pro **vyhledávání v názvech dokumentu** jsou v systému uloženy běžně používané zkratky, kterými lze názvy dokumentů nahradit. Uživatel si však může zadat zkratky vlastní, na které je zvyklý.

Nejdůležitější uživatelské funkce systému jsou **záložky**, **poznámky** a **obrazovky**. Pokud uživatel narazí na místo ve kterémkoli dokumentu, které by rád zanechal pro příští práci, může na toto místo zaznamenat **záložku**, do které může vložit stručný komentář. Potřebuje-li vložit na místo v dokumentu vlastní delší poznámku, zvolí funkci **poznámky**. Do ní lze napsat nejen delší vlastní text, ale dokonce vkládat externí soubory. Uživatel tak může k jednotlivým ustanovením vložit např. i celou komentářovou literaturu z jiných zdrojů, popř. vlastní odborné analýzy či zápisky z přednášek.

Poslední uživatelskou funkcí jsou **obrazovky**. Ta umožňuje uložit aktuální stav práce, tedy veškerá otevřená okna na místě, na kterém jsou otevřena. Uživatel tak může kdykoli přerušit práci a věnovat se jiné činnosti (např. řešení jiného problému) a k rozpracovanému problému se vrátit kdykoli později. Lze také uložit konečnou obrazovku řešení problému, aby mohlo být kdykoli v budoucnu prezentováno. Upozornění na existující poznámky a záložky se zobrazují v textu dokumentu, ale také v seznamu

záložek a poznámek tlačítkem v ovládacím panelu, popř. z rozcestníku. Obrazovku lze obdobně vyvolat v seznamu uložených obrazovek.

Jelikož každá **záložka**, **poznámka**, nebo **obrazovka** se může týkat zcela jiné problematiky a uživatel by tak snadno mohl ztratit přehled, systém umožňuje tyto uložené uživatelské informace sdružovat a ukládat tak několik **poznámek**, **záložek** a **obrazovek** týkajících se jednoho problému jako **uživatelské téma**. Seznam uložených uživatelských informací týkajících se jednoho tématu lze vyvolat ze **seznamu uživatelských témat**.

VIII.3 Struktura a obsah systému CODEXIS

Systém CODEXIS se skládá z několika datových oblastí: **Legislativa ČR**, **Legislativa EU**, **Judikatura ČR**, **Judikatura ESD a ESLP**, **Literatura**, popř. další oblasti dle verze. Tyto oblasti byly navzájem striktně odděleny, avšak postupným vývojem dochází k jejich spojování v tom smyslu, že vyhledávání probíhá nad všemi oblastmi současně, ale uživatel si volí, ze které oblasti chce zobrazit výsledky (tuto volbu může po chvíli zase změnit).

Legislativa ČR obsahuje zejména dokumenty ze Sbírky zákonů (veškeré od roku 1945), ale také z odpovídajících starších publikačních platforem a dalších 40 jiných zdrojů (např. věstníky ústředních orgánů státní správy). Většina z dokumentů Sbírky zákonů je zpracovaných, tzn. že jejich znění je pravidelně aktualizováno vždy, když jsou novelizovány (lze tak zobrazit jakýkoliv jejich časový řez), jsou navázány na další dokumenty (související předpisy, literaturu a judikaturu), citace jsou zpracovány formou odkazu. Ostatní (především novely) jsou zobrazovány v mírně odlišném prostředí a uživatel je na tuto skutečnost upozorněn. Stejně tak lze tyto dokumenty odlišit v seznamu nalezených dokumentů. Ty nezpracované jsou běžným písmem, zpracované tučně.

V **Legislativě EU** jsou zpracovány veškeré dokumenty, které vyšly v Oficiálním věstníku EU jak v řadě L, tak v řadě C, a byly oficiálně přeloženy do češtiny. Jde tedy o nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a také informace, oznámení a přípravné akty a další dokumenty od 1.5.2004 a mnoho starších od roku 1957, na které např. odkazují české právní dokumenty.

Judikatura ČR obsahuje vybraná rozhodnutí soudů ve všech stupních soudní soustavy současné i historické. Mimo soudní rozhodnutí zde lze nalézt také rozhodnutí dřívějšího státního notářství.

Judikatura ESD a ESLP obsahuje navzájem provázané žaloby a rozhodnutí Evropského soudního dvora a dalších soudních (i historických) soudních stolic současné EU a judikaturu Evropského soudu pro lidská práva.

Atlas Consulting není vydavatelem právnické literatury, proto k veškerým dokumentům, které jsou v datové oblasti Literatura obsaženy plným textem, musí získat licenci. Tento handicap vyrovnává tím, že ostatní dokumenty zařazuje ve formě anotací. Uživatel tak alespoň získá informaci o tom, že určitý dokument existuje, jak souvisí s dokumenty jiných datových oblastí a jaký je jeho hrubý obsah. Má-li zájem si jej přečíst, je třeba použít jiný zdroj (např. knihovnu). **Literatura** je nejnovější a nejrozsáhlejší datová oblast systému CODEXIS. Proto je ještě rozdělena na další menší části: **knižní bibliografie, anotace právních periodik, články a komentáře, informativní dokumenty, rejstříky a seznamy a rozhodnutí a stanoviska správních orgánů**. **Knižní bibliografie a anotace právních periodik** obsahují zejména základní informace o právních knihách a časopisech (název, autor, vydavatel, rok apod.) a jejich anotace. Podrobnější informace o jednotlivých článcích nalezneme v části **články a komentáře**. Zde jsou také důležité články pečlivě vybrané z různých periodik plným textem. Také se zde zařazují odborné tematické články zpracované přímo pro systém CODEXIS. Mezi **informativní dokumenty** patří informace z jednotlivých rezortů, profesních komor, ale také důvodové zprávy k návrhům zákonů. Ne úplně literárním pramenem jsou seznamy soudních znalců, profesorů vysokých škol apod., zařazené v části **rejstříky a seznamy**. Na rozhraní literatury a judikatury stojí **rozhodnutí a stanoviska správních orgánů**, které mohou pomoci v praxi jako vodítko, jak obvykle tento správní orgán rozhoduje, zejména jaká jsou měřítko tzv. správního uvážení tohoto orgánu. Mezi správními rozhodnutími nalezneme rozhodnutí např. Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

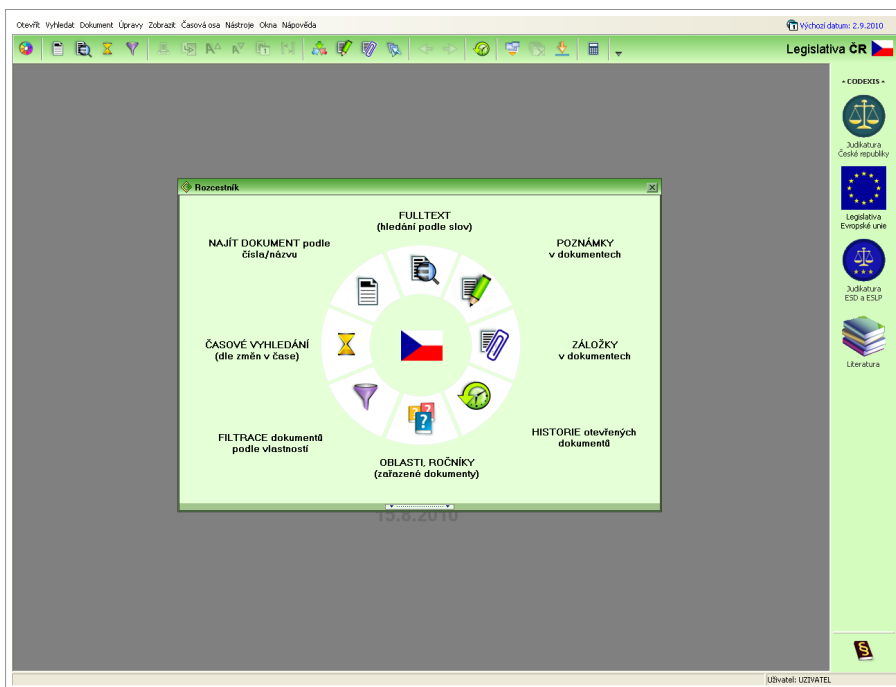
VIII.4 Základní ovládání systému CODEXIS

VIII.4.1 Seznámení se systémem

Okamžitě po spuštění systému se v **základním nastavení** (chování po spuštění lze nastavit) objeví obrazovka umožňující výběr výchozí datové oblasti, se kterým budeme pracovat. Rovněž nám umožní rychlé vyhledání dokumentu podle slov z názvu nebo čísla, aniž bychom nejdříve spouštěli systém. Po zadání slov nebo čísla se objeví výsledek vyhledávání rozdělený pomocí záložek dle datových oblastí. Další práce je již stejná jako při stejném vyhledávání ze spuštěného systému a bude popsána dále.

Obrázek č. VIII.1 Úvodní obrazovka s výběrem datových oblastí.

Obrázek č. VIII.2 Základní obrazovka po spuštění, vč. rozcestníku.

Na **úvodní obrazovce** obvykle vybereme datovou oblast a tím spustíme systém nastavený právě na tuto oblast. Vzhled i funkce systému v různých datových oblastech jsou prakticky stejné, proto budeme v dalším popisu vycházet z datové oblasti **Legislativa ČR** a na případné rozdíly v jiných oblastech pouze upozorníme.

Základní obrazovka obsahuje v horní části standardní menu programu a pod ním řádek s panely nástrojů. Na pravé straně je svislý pruh umožňující otevření ostatních datových oblastí. Tento pruh lze tlačítkem v jeho horní části kdykoli skrýt. Na pracovní ploše (zbývajícím prostoru rozhraní) je v základním nastavení otevřen **rozcestník**, který uživatele naviguje na různé možnosti přístupu k dokumentům (**vyhledávání podle názvu nebo čísla, podle času, podle slov z textu, podle dalších vlastností, podle oblastí a ročníků, otevření uživatelských záložek, poznámek a obrazovek**). Tento rozcestník lze kdykoli v budoucnu zobrazit pomocí prvního tlačítka panelu nástrojů. Nabídka **rozcestníku** se mírně liší dle datové oblasti (např. v datových oblastech **Legislativa EU** a **Judikatura ESD a ESLP** je nabízeno také vyhledávání pomocí čísla CELEX) a lze ji též uživatelsky upravit.

VIII.4.2 Vyhledávání dokumentů

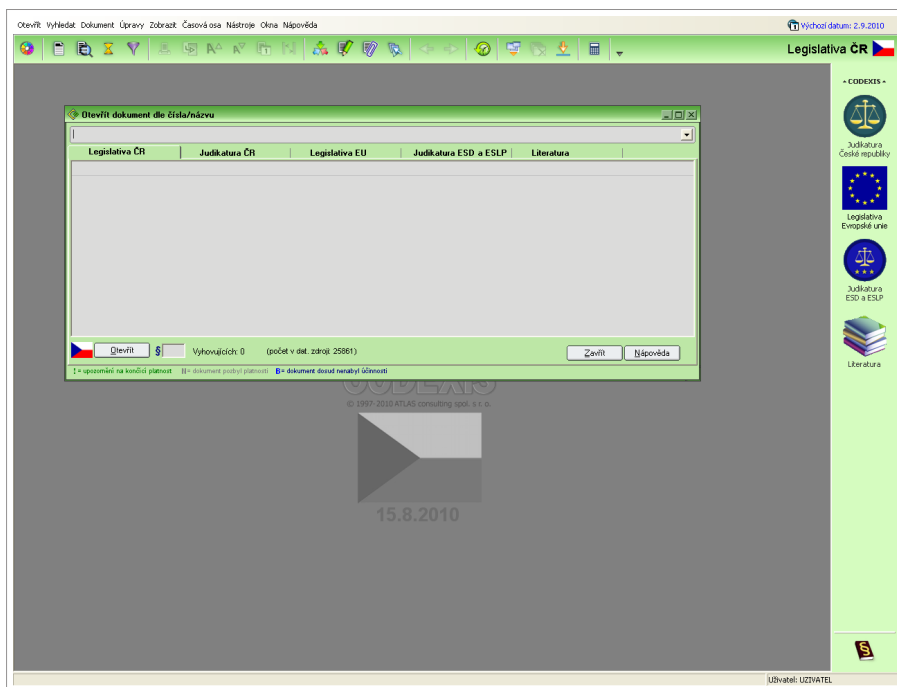
Vyhledávání dokumentu pomocí slov z názvu nebo čísla lze vyvolat pomocí rozcestníku, pomocí druhého tlačítka panelu nástrojů nebo z menu **Otevřít – Otevřít dokument** (Ctrl+D). Objeví se vyhledávací okno pouze s jedním řádkem pro zadání dotazu. Do něj lze zadat jak číslo, tak název dokumentu. Jakmile začneme pole vyplňovat, ve spodní části se již začnou objevovat výsledky odpovídající dosavadnímu zadání. Není tedy třeba zadávat celý název nebo číslo, ale lze skončit, jakmile hledaný předpis uvidíme mezi nalezenými. Není také třeba zadávat celé čtyřciferné číslo letopočtu, postačí poslední dvojčíslí. Systém již první dvojčíslí „19“ nebo „20“ sám doplní. Lze také zadat zkratku, která nahradí delší řetězec textu. Systém má spoustu běžně používaných zkratk přednastavenou, avšak uživatel může zkratky doplnit o vlastní. Seznam zkratk i možnost vložení vlastních nalezneme v menu **Nástroje – Zkratky dokumentů**.

Vyhledává se zároveň ve všech datových oblastech. Na výsledky z jiných oblastí se lze přepnout pomocí záložky. Zelená kulička na záložce signalizuje, že v této oblasti byl nalezen dokument odpovídající zadání, červená pak, že nikoli. Některé datové oblasti jsou ještě dále podrobněji rozděleny do dalších záložek: **Judikatura ČR** do **vyhledávání v názvu judikátu a spisové značce nebo sbírkovém čísle**, **Legislativa EU** do **vyhledávání dle běžného čísla a slov v názvu a dle CELEXového čísla a slov v názvu**, **Judikatura ESD a ESLP** do **vyhledávání v názvu**

a v čísle CELEX, Literatura do jejich menších součástí, tj. **knižní bibliografie, anotace právních periodik**, články a komentáře, informativní dokumenty, rejstříky a seznamy a **rozhodnutí a stanoviska správních orgánů**, a jedné **souhrnné záložky**, ve které se vyhledává v celé literatuře.

Název dokumentu je zobrazen běžným písmem, pokud se dokument vyskytuje pouze v nezpracované podobě, tedy bez odkazů v textu, vazeb na jiné dokumenty a aktualizací novelami. Takové dokumenty se zobrazují v pomocném prostředí Sbírka zákonů, kde jsou zařazeny veškeré dokumenty, které vyšly ve Sbírce zákonů od roku 1945 v tom znění, v jakém byly publikovány.

Tučným písmem jsou pak zobrazeny všechny zpracované dokumenty. Dokumenty jsou dále rozlišeny barevně a symbolem před názvem v závislosti na jejich časové platnosti. Zrušené předpisy jsou označeny „N“ a napsány šedou barvou (v pravém horním rohu textu předpisu je zobrazena dopravní značka „Stůj, dej přednost v jízdě“), platné předpisy, které však dosud nenabýly účinnosti, jsou označeny „B“ a napsány modře (v pravém horním rohu textu je zobrazen budík). Předpisy, jejichž zrušení je již platné, ale zatím neúčinné (tj. takové, u nichž je jisté, že budou zrušeny), jsou označeny „!“ a napsány zeleně (v pravém horním rohu textu jsou přesýpací hodiny).

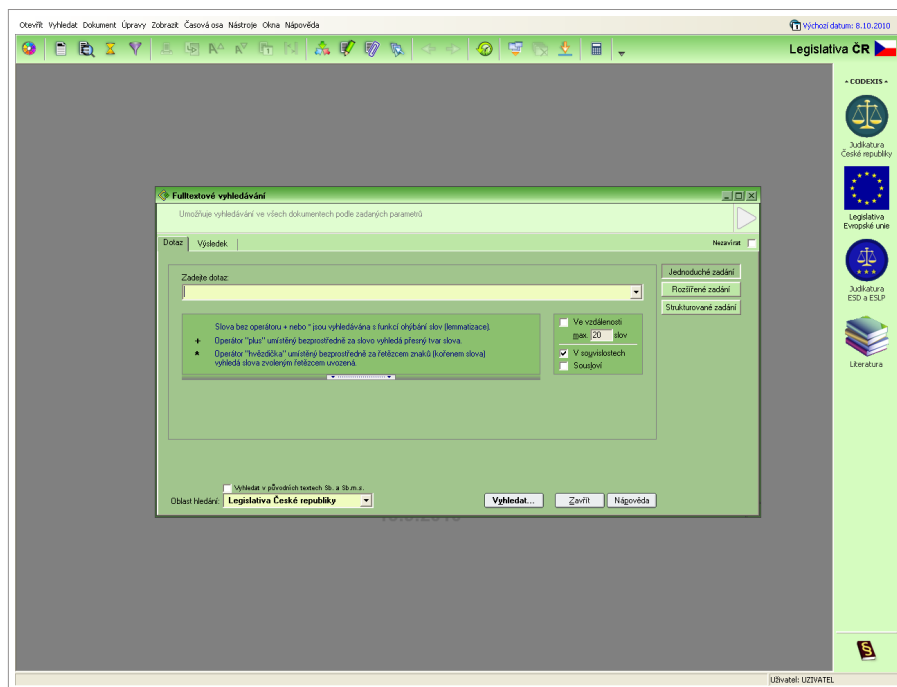

Obrázek č. VIII.3 Formulář vyhledávání podle názvu/čísla.

Vyhledávání pomocí fulltextu (slov z názvu) spouští další tlačítko panelu nástrojů, popř. menu **Vyhledat – Fulltextové vyhledávání** (Ctrl+Alt+V), nebo opět odkaz v rozcestníku. Do formuláře vepisujeme slova, která chceme vyhledávat v textu. U každého slova lze zvolit, v jakém režimu se bude vyhledávat. Pokud za slovo doplníme symbol *, zadaný výraz bude pravostranně rozšířen (vyhledají se všechny výrazy začínající na zadaný řetězec písmen). Pokud doplníme symbol +, bude se výraz vyhledávat pouze v zadaném tvaru. Pokud výraz ponecháme bez doplňujícího symbolu, slovo bude lemmatizováno (vyhledají se veškeré tvary zadaného slova odvozené pomocí jazykových pravidel, např. skloňování).

Pokud zadáváme více slov, lze je spojovat pomocí logických spojek NEBO a -, tedy disjunkce a kontravalence. V prvním případě se vyhledají dokumenty, ve kterém je alespoň jedno ze slov, ve druhém případě pouze jedno z nich, ale ne obě dvě. Pokud zadáme slova pouze s mezerou, systém ji zpracuje jako konjunkci, vyhledají se tedy dokumenty, ve kterých jsou obě slova.

Logické spojky lze též nahradit přepnutím do druhé varianty formuláře tlačítkem **Rozšířené**, kde se slova zadávají do 3 různých polí podle toho, která logická spojka je má spojovat.

Obrázek č. VIII.4 Formulář fulltextového vyhledávání.

Zadaná slova lze také pomocí závorek slučovat do skupin (obdobně jako matematický výraz), které lze poté používat v dotazu místo slova a spojovat tak s jinými slovy nebo skupinami logickými spojkami. Lze tak vytvářet složitější strukturované dotazy. To je však již obtížnější pro orientaci v dotazu a jeho správné sestavení. Slučování slov do skupin lze nahradit předáváním výsledků do dalšího vyhledávání, o čemž bude pojednáno později.

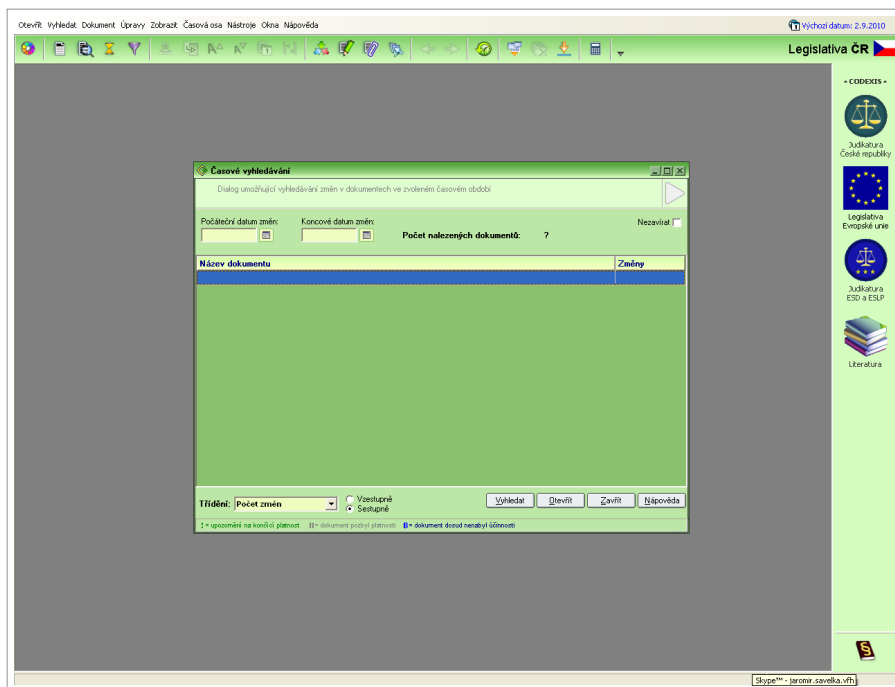
Pro celý dotaz lze nastavit míru fyzické blízkosti hledaných slov, a to několika způsoby. Buď uživatel zadá pevný počet slov, která se mohou nacházet v textu mezi hledanými slovy, nebo použije funkci **Souvislost**, pak se vyhledají slova v rámci odstavce, nebo **Sousloví**, kdy se vyhledají slova vedle sebe.

Po stisknutí tlačítka **Vyhledat** se zobrazí výsledky seřazené podle toho, kolikrát se hledaná slova v dokumentu vyskytují. Na prvním místě je dokument, ve kterém jsou hledané výrazy nejčastěji. S velkou pravděpodobností jde o dokument, který se zadaných pojmů nejvíce týká. Řazení dokumentů lze změnit a řadit tak nalezené dokumenty podle typu dokumentu, data počátku a konce účinnosti, data vydání a názvu dokumentu. Pokud není nalezen žádný výsledek, může to být způsobeno tím, že jsme zadali slovo, které se v dokumentech vůbec nevyskytuje (překlep). Systém nás na tuto skutečnost upozorní tak, že zadané slovo, které se v dokumentech nevyskytuje, zvýrazní v zadaném dotazu zobrazeném nad (prázdným) seznamem výsledků červeně.

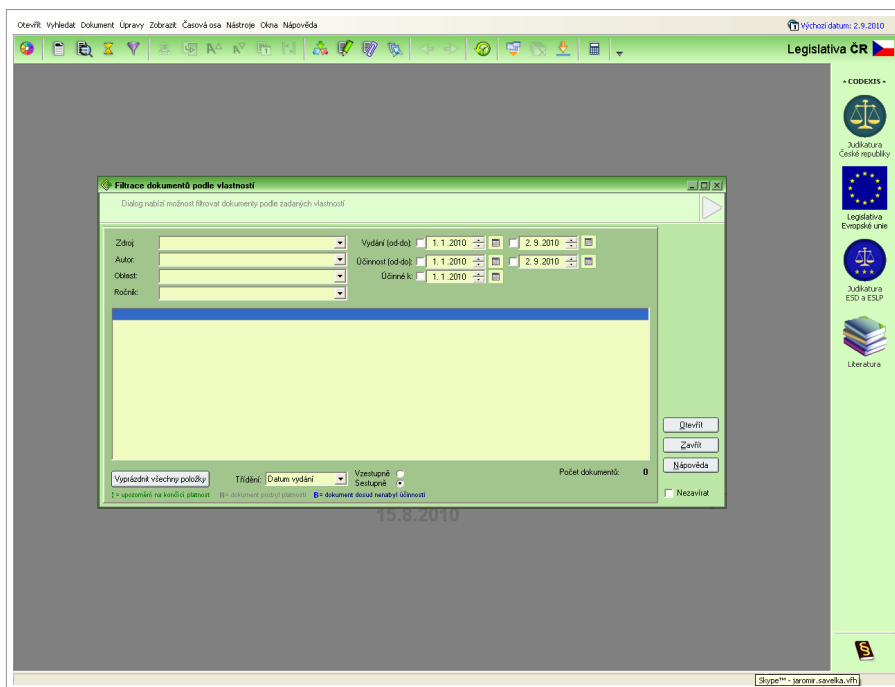
Výsledek vyhledávání lze předat do dalšího vyhledávání, a to dle jiných kritérií, ale také opět pomocí fulltextu. Lze tak např. najít dokument, ve kterém se kdekoli vyskytují 2 různá sousloví. Nejdříve se vyhledá jedno a ve výsledku se vyhledá druhé sousloví. Pro obě vyhledávání se použije **blízkost Sousloví**, slova se tedy vyhledají těsně vedle sebe, ale jednotlivá sousloví navzájem mohou být v dokumentu kdekoli (jakkoli daleko).

I zde se vyhledává zároveň ve všech datových oblastech a na výsledky z jiných oblastí se lze přepnout.

Další možností je vyhledávat **dle změn předpisů**. Zvolíme tlačítko **Časové vyhledávání**, kterým otevřeme formulář, kde zadáme počáteční a koncové datum. Vyhledají se předpisy, které byly v zadané době změněny. Základní řazení výsledků je podle počtu změn, ale opět lze pořadí měnit obdobně jako při fulltextovém vyhledávání. I zde lze výsledek předat do dalšího vyhledávání. Po otevření takto vyhledaného předpisu se v něm zvýrazní všechny změny, které v zadaném období nastaly. Pomocí žlutých ikon v horním panelu textu předpisů lze zobrazit jejich seznam, popř. je postupně procházet.

Obrázek č. VIII.5 Formulář vyhledávání dle změn předpisů.

Obrázek č. VIII.6 Formulář vyhledávání filtr.

Další vlastnosti, podle kterých lze dokument vyhledat, jsou obsaženy ve „zbytkovém“ formuláři **Filtr**. V **Legislativě ČR** (obdobně i **Legislativě EU**) se jedná o **zdroj** (publikační platforma), jeho **ročník**, **autora**, **oblast úpravy**, **datum vydání** a **účinnosti**. V **Judikatuře ČR** (obdobně i **Judikatuře ESD** a **ESLP**) pak typ rozhodnutí, druh soudu, sídlo soudu, spisová značka, **sbírkové číslo**, **ročník vydání**, **právní oblast**, **souvislost s právním předpisem** (popř. ustanovením), a **data vydání** (v podobě jednoho data i doby). V **Literatuře** je **Filtr** rozdělen na část společnou pro všechny podoblasti – zde lze zadat **souvislost s právním předpisem** (popř. ustanovením), **autora**, **zdroj**, **ročník**, **předmětné heslo** a **datum vydání** – a na část speciální pro jednotlivé podoblasti. Lze tedy nastavit, zda se má vyhledávat pouze v některé podoblasti nebo v celé **Literatuře**. Skutečně se pak vyhledává vždy v celé **Literatuře**, ale volba podoblasti nám umožňuje ve **filtru** zadat i specifické vlastnosti pro určitou podoblast a výsledky se zobrazí právě ze zvolené podoblasti. Zobrazení výsledků lze ale pomocí záložek mezi podoblastmi přepínat (popř. přepnout na záložku **Vše**). Také ve formuláři **Filtr** lze měnit řazení výsledků (základní je dle data vydání) a předávat je do dalšího vyhledávání.

Trochu skryté je vyhledávání podle **oblastí a ročníků**. Do tohoto vyhledávání se lze totiž dostat pouze z rozcestníku. Vyhledávání probíhá pouze mezi vybranými důležitými dokumenty výběrem ze seznamu tématických oblastí (a podoblastí). Výsledkem je seznam nejdůležitějších předpisů pro zvolenou oblast. V ostatních datových oblastech mimo **Legislativy ČR** se vybírají místo tématických oblastí ročníky (popř. čísla v rámci ročníků).

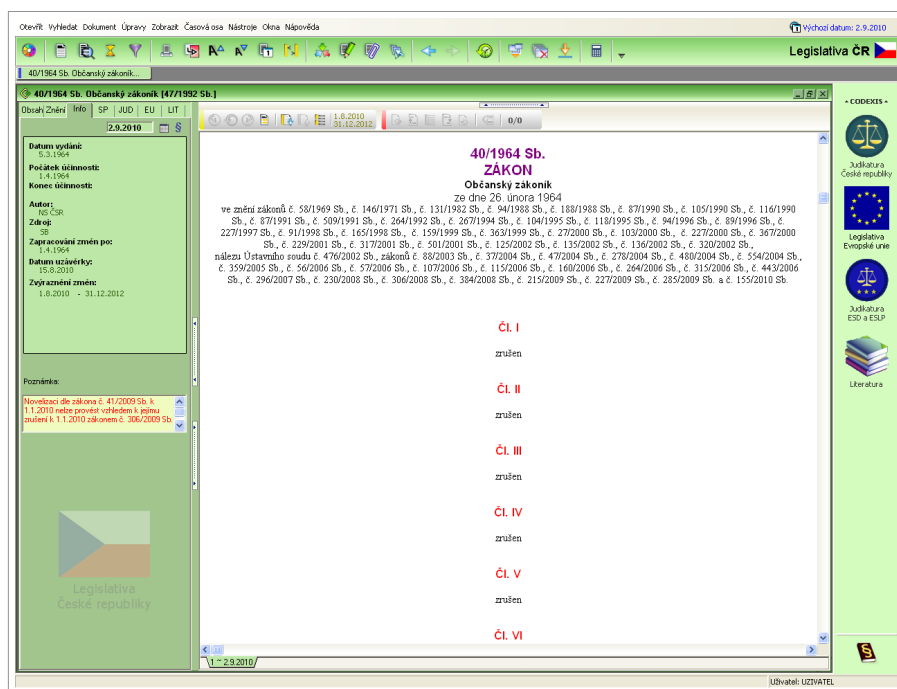
VIII.4.3 Práce v textu dokumentu

Dokumenty se otevírají tak, že je zobrazen jejich celý text a to na tom místě, kam uživatel směřoval (např. z odkazu nebo prostřednictvím CODEXIS Link). Je tak možné jednoduše prohlédnout kontext relevantního ustanovení. Pokud text obsahuje citace jiných dokumentů, jsou zpracovány jako odkazy, pomocí kterých se odkazované dokumenty otevrou.

V levé části okna s textem dokumentu se nachází doplňkový panel, který obsahuje záložky **obsah**, **znění**, **info**, **SP**, **JUD**, **EU** a **LIT** (jiné datové oblasti než **Legislativa ČR** obsahují jen některé z uvedených záložek). První záložka **obsah** zobrazuje obsah dokumentu, tzn. jeho strukturu, a to synchronizovaně s textem. Vždy tedy vidíme, kde se nacházíme v textu, popř. naopak, procházíme-li obsahem, odpovídajícím způsobem se mění zobrazené místo v textu. Záložka **znění** obsahuje seznam všech **znění** dokumentu, u každého je uvedeno datum účinnosti a číslo poslední

novely. Lze tedy text přepínat na různá časová znění dokumentu nebo zobrazovat jeho novely. Na kartě **info** jsou základní informace o dokumentu, a také poznámky tvůrce systému, které vysvětlují některá řešení problémů se zpracováním dokumentu. Na kartě **SP** nalezneme seznam souvisejících předpisů rozdělený do skupin **prováděcí předpisy**, **dotčené předpisy**, **aktivní a pasivní derogace**. Dále je rozdělen též dle publikační platformy. Dokument ze seznamu se zobrazí kliknutím na jeho název. Na kartách **JUD**, **EU** a **LIT** jsou seznamy souvisejících rozhodnutí, předpisů a rozhodnutí EU a literatury. Rozhodnutí jsou rozdělena dle soudů, karta **EU** na **legislativu** a **judikaturu** a literatura na její podoblasti. Na těchto kartách lze navíc zatrhnout **filtraci dle paragrafů** a zobrazit tak dokumenty související pouze s paragrafem, na kterém je umístěn kurzor. Rovněž dokumenty z těchto tří záložek lze zobrazovat kliknutím na jejich název.

Doplňkový panel (v horní části) umožňuje zvolit číslo paragrafu, na kterém chceme, aby se zobrazil text předpisu. Dále lze v této části doplňkového panelu zadat datum, které platí pro aktuálně otevřený dokument. Zobrazí se tak jeho text platný a účinný k zadanému datu. Pokud není čitelný text v doplňkovém panelu, protože je panel příliš úzký, lze jej pomocí svislého tlačítka na oddělovací liště rozšířit postupně

Obrázek č. VIII.7 Text předpisu.

na polovinu obrazovky, na celou obrazovku a také zpět zúžit, popř. úplně skrýt.

Otevřeme-li text dokumentu pomocí vyhledávacího formuláře **Fulltext**, otevře se na místě, kde se poprvé hledaný výraz vyskytuje. Všechny výskyty jsou zvýrazněny žlutým písmem a označením částí textu, kde se výrazy vyskytují. Pomocí červených ikon nad textem dokumentu lze jednotlivé výskyty procházet, popř. též zobrazit seznam všech výskytů. Pokud horní panel s uvedenými ikonami není viditelný, zobrazíme jej pomocí vodorovného tlačítka na oddělovací liště. V textu dokumentu můžeme hledat i další výrazy, a to pomocí menu **Vyhledat – Najít** (Ctrl+F). V tomto jednoduchém formuláři můžeme zvolit, zda se má zadané slovo lemmatizovat nebo vyhledávat v režimu řetězec a v tomto případě lze také určit, jestli se mají rozlišovat velká písmena. Tímto postupem se zobrazí vždy první výskyt hledaného výrazu. Další výskyty lze zobrazit klávesou F3.

V horní liště se nachází ještě skupina žlutých ikon, které slouží k práci se změnami dokumentu. Lze pomocí nich především nastavit, jaké změny mají být zobrazeny (pomocí časového intervalu, ve kterém ke změnám došlo). Při otevření dokumentu je časový interval nastaven vždy na poslední změny před aktuálním datem. Změny jsou v textu předpisu zvýrazněny žlutým svislým pruhem vlevo od textu v novém znění. Pomocí žlutých ikon lze po jednotlivých změnách procházet, zobrazit jejich seznam, ale také chronologický seznam změn textu v místě kurzoru nebo označené části textu. Zatímco v doplňkovém panelu se zobrazuje seznam různých znění celého dokumentu, zde najdeme seznam znění pouze určité části textu. Na jednotlivé časové verze lze samozřejmě přepínat, a to buď v seznamu, nebo pomocí ikon o změnu do budoucnosti nebo o změnu do minulosti. Zobrazuje-li se seznam změn pro místo kurzoru, vždy se v textu označí část, které se to týká.

K přepínání časového řezu předpisu tedy slouží (lokálně) žluté ikony v horní liště nad textem, nebo (pro celý text) záložka **znění** na doplňkovém panelu, a také nastavení data v doplňkovém panelu. Vpravo v řádku menu je uvedeno ještě výchozí datum. Jedná se o „dnešní datum“ (v původním nastavení je to skutečné dnešní datum), tedy datum, ke kterému se provádějí veškerá vyhledávání v právních předpisech (dle něj se také např. zobrazuje, zda je předpis platný a účinný). Hledáme-li např. v textu dokumentu, vyhledává se v nejnovější verzi textu vzhledem k výchozímu datu. Jestliže bychom chtěli vyhledávat v historickém znění, musíme výchozí datum změnit, a to buď po kliknutí na něj nebo pomocí tlačítka nastavit datum v panelu nástrojů.

VIII.5 Demonstrace jednoduchých modelových postupů v systému CODEXIS

VIII.5.1 Nalezení aktuálního znění textu předpisu prostřednictvím znalosti čísla nebo názvu předpisu

Číslo nebo název předpisu můžeme zadat několika způsoby. Pokud nemáme CODEXIS spuštěn, již v okně výběru datové oblasti můžeme zadat číslo předpisu nebo jeho název. Po spuštění vyhledávání se objeví seznam nalezených odpovídajících předpisů (které ve svém názvu nebo čísle obsahují zadaný řetězec nebo číslo). Tento seznam je otevřen na datové oblasti **Legislativa ČR**, avšak jednoduše pomocí záložek lze seznam přepnout na jakoukoli jinou oblast. Vyhledává se tedy ve všech oblastech najednou. Zda byl v dané oblasti nalezen odpovídající záznam, poznáme podle toho, že záložka obsahuje zelenou kuličku (jinak je kulička červená). Teprve po provedení volby z nabízených dokumentů se otevře CODEXIS v odpovídající datové oblasti.

Jestliže již máme CODEXIS otevřen (datová oblast **Legislativa ČR**), pak zvolíme **Otevřít dokument podle čísla/názvu**, a to buď ikonkou v levé části panelu nástrojů, ikonkou z rozcestníku nebo v menu **Otevřít – Otevřít dokument** (Ctrl+D). Do volného řádku lze zadat jak číslo, tak název dokumentu. Jakmile začneme pole vyplňovat, ve spodní části se již začnou objevovat výsledky odpovídající dosavadnímu zadání. Není tedy třeba zadávat celý název nebo číslo, ale lze skončit, jakmile hledaný předpis uvidíme mezi nalezenými. Není také třeba zadávat celé čtyřciferné číslo letopočtu, postačí poslední dvojčíslí. Systém již první dvojčíslí „19“ nebo „20“ sám doplní.

Mezi nalezenými předpisy se vyskytují také ty, které zadaný řetězec v čísle nebo názvu pouze obsahují. Je tedy nutné si zvolit správný předpis, zejména aktuální. Pomocí tlačítka **Otevřít**, popř. dvojkliku, se zobrazí aktuální text předpisu.

Pokud bychom takto dokument vyhledávali z jiné datové oblasti, je možné se přepnout pomocí záložky do výsledků vyhledávání v oblasti **Legislativa ČR**. Zelená kulička na záložce signalizuje, že v této oblasti byl nalezen dokument odpovídající zadání, červená pak, že nikoli.

VIII.5.2 Zobrazení textu nalezeného předpisu v podobě účinné k libovolnému datu v minulosti

Máme-li zobrazen text předpisu, součástí okna na levé straně je též doplňující panel se záložkami. V horní části tohoto panelu je uvedeno datum, ke kterému je zobrazen text předpisu (tzv. lokální datum).

Kliknutím na ikonku kalendáře vedle něj lze toto datum pomocí kalendáře změnit (lze též jedním tlačítkem nastavit dnešní datum), což se projeví změnou textu předpisu k tomuto datu.

Lze též doplňující panel přepnout na záložku **znění**, na které uvidíme přehled všech znění zobrazeného předpisu. Poté se můžeme přepnout (zvolit příslušný řádek a zatrhnout) na odpovídající znění, tj. takové, jehož datum počátku účinnosti je starší než datum, ke kterému chceme znění zobrazit, a zároveň počáteční datum účinnosti dalšího znění je novější.

VIII.5.3 Nalezení předpisu upravujícího relevantní problematiku prostřednictvím znalosti termínů

Otevřeme dialog **Fulltextové vyhledávání** buď z ikonky na panelu nástrojů, nebo z menu **Vyhledat**, nebo v rozcestníku zvolíme **Fulltext**. Do dialogu zadáme termíny, pomocí kterých chceme vyhledávat. Můžeme zvolit 3 režimy vyhledávání, a to pravostranné rozšíření (pomocí symbolu *), lemmatizaci (bez symbolu) nebo tvar (pomocí symbolu +). Slova lze seskupovat pomocí logických spojek konjunkce, disjunkce a kontravalence a závorek. Takové skupiny lze dále spojovat těmito logickými spojkami. Pro vyhledávání podle ustálených termínů lze nejčastěji využít konjunkce, neboť je obvykle našim úmyslem najít najednou všechna slova, ze kterých se termín skládá, a dále lemmatizace, protože nám nezáleží na tom, v jakém mluvnickém tvaru se slovo v textu vyskytuje.

Další upřesnění, kterého lze využít, je vyhledávání podle vzájemného umístění hledaných slov v textu. Pokud vyžadujeme, aby byla nalezená slova co nejblíže u sebe, je vhodné volit možnost **v souvislostech**, tj. slova budou v rámci jednoho odstavce, nebo **sousloví**, což znamená ještě užší blízkost. Jestliže nedůvěřujeme správnosti logického členění na odstavce, můžeme také vzdálenost slov omezit nastavením maximální vzdálenosti hledaných slov v textu.

Také fulltextové vyhledávání vyhledává ve všech datových oblastech, tudíž pro zobrazení výsledku vybereme záložku té oblasti, ve které chceme dokument najít (vždy se především zobrazuje ta oblast, ve které se aktuálně pohybujeme). U každého nalezeného dokumentu je uveden počet výskytů hledaných termínů; dokumenty jsou uspořádány podle tohoto údaje. Na předních místech by měly tudíž být takové dokumenty, které se danou problematikou nejvíce zabývají. Otevřeme-li některý z nabízených dokumentů, zobrazí se jeho text na místě prvního výskytu hledaného termínu. Pomocí červených ikoněk v horní části můžeme přecházet na další výskyty, zobrazit jejich seznam (pomocí kterého

můžeme přejít na vybraný výskyt) nebo dokonce přejít na další dokument ze seznamu. Pokud první výskyt není relevantním výsledkem, obvykle zobrazujeme seznam výskytů, ze kterého poznáme místo, které by mohlo být řešením našeho problému.

Nalezené předpisy podle fulltextového vyhledávání lze předat k dalšímu vyhledávání podle jiných kritérií (také opět do fulltextového vyhledávání).

VIII.5.4 Nalezení relevantní části předpisu prostřednictvím znalosti termínů

Pokud ještě nemáme vyhledán relevantní předpis, postupujeme podle předchozího bodu. Máme-li již zobrazen text relevantního předpisu, pak stačí pomocí menu **Vyhledat – Najít...** (Ctrl + F) vyvolat dialog prohlédávání textu. Zde vyplníme termín, ke kterému chceme najít relevantní část předpisu. Zvolíme, zda chceme vyhledat tento termín v jakémkoli mluvnickém tvaru (lemmatizace), a pokud ne, můžeme také zvolit, zda nám záleží na velikosti písmen. Pomocí této funkce vyhledáme první výskyt termínu v textu předpisu. Pokud to není dosud relevantní část předpisu, kterou jsme hledali, stiskneme klávesu F3, a tím se posuneme na další výskyt. Takto postupně přejdeme na relevantní část předpisu.

VIII.5.5 Nalezení odborného textu prostřednictvím znalosti jeho názvu nebo autora

Pro tuto úlohu otevřeme datovou oblast **Literatura**. Odborný text pomocí názvu vyhledáváme naprosto stejně jako právní předpis (podrobně viz bod 1) s tím, že pro výsledky vyhledávání musíme být přepnuti na kartě **literatura**. Tato karta je dále rozdělena na **Knižní bibliografie**, **Anotace právních periodik**, **Články a komentáře**, **Rejstříky a seznamy**, **Informativní dokumenty** a **Rozhodnutí a stanoviska správních orgánů**. Zvolíme tedy odpovídající kartu (v rámci karty **literatura**), nebo zvolíme první kartu **vše**.

Pro vyhledávání podle autora otevřeme dialog **Vyhledávání podle filtračních kritérií**, a to buď ikonkou z panelu nástrojů **Filtrovat dokumenty**, nebo z menu **Otevřít – Filtrovat dokumenty**, popř. z rozcestníku **Filtrace dokumentů podle vlastností**. Zde vyplníme jméno a příjmení (popř. pouze příjmení) autora do pole **Autor**. Můžeme jej také vybrat ze seznamu autorů, který rozvineme pomocí tlačítka „...“ za polem **Autor**. Autoři jsou zde rozděleni podle prvního písmene příjmení. Pomocí písmen nad seznamem se tak můžeme přepnout na část seznamu s autory, jejichž příjmení začíná na toto písmeno. Pokud budeme na tato písmena postupně klikat v rychlém sledu, budou se autoři okamžitě vyhledávat i podle druhého, třetího, atd. písmene v příjmení. Stejněho

efektu dosáhneme pomocí zadávání písmen z klávesnice. Ke každému takto nalezenému autorovi můžeme zobrazit informace, které o něm systém zná.

Máme-li v poli **Autor** napsáno jméno autora, můžeme zvolit také podoblast literatury, která se má prohledávat. Formulář se tak mírně mění podle specifických možností vyhledávání v jednotlivých podoblastech. Systém však prohledává všechny podoblasti, proto její volbu můžeme provést až po zobrazení výsledků přepnutím karty s výsledky. Opět je zde barevně odlišeno, zda karta obsahuje nějaký výsledek (zelená kulička) nebo nikoli (červená kulička). Také zde existuje jedna souhrnná karta **Vše**. Nyní již stačí zvolit relevantní odborný text. Důležité je však si také všimnout písmen u symbolu textu. Pokud je zde zkratka **PT**, znamená to, že systém obsahuje plný text, kdežto uvidíme-li **A**, zobrazí se pouze anotace. Máme tedy pouze informace o tom, že takový text existuje (a další formální informace spolu se stručnou anotací), ale samotný plný text jsme nuceni získat z jiných zdrojů.

VIII.5.6 Nalezení odborné literatury k relevantnímu tématu prostřednictvím znalosti termínů

Tento postup je zcela shodný s postupem vyhledávání právního předpisu prostřednictvím znalosti termínů (podrobně viz bod 3) s tím, že je třeba zvolit datovou oblast **Literatura** (pokud v této oblasti již pracujeme, je zvolena automaticky). Také výsledky vyhledávání pomocí fulltextu v literatuře je možné volit podle podoblasti pomocí záložek (vč. záložky **Vše**) – blíže viz bod 5.

VIII.5.7 Nalezení komentářové literatury ke konkrétnímu předpisu nebo jeho ustanovení

Pohybujeme-li se v datové oblasti **Literatura**, otevřeme dialog **Vyhledávání podle filtračních kritérií** (podrobněji v bodě 5). Zde klikneme na horní řádek **Související s**, čímž se otevře dialog **Otevřít dokument dle čísla/názvu**. Pomocí něj vyhledáme konkrétní předpis, k němuž chceme hledat literaturu (k tomu podrobně bod 1). Do druhého řádku vepíšeme číslo článku nebo paragrafu, ke kterému chceme literaturu vyhledat, popř. jej necháme prázdný, chceme-li literaturu k celému předpisu.

Vyhledávání můžeme také omezit na podoblast **Knižní bibliografie** (komentáře jsou obvykle knihy), ale pak nalezneme vždy jen bibliografické údaje bez plného textu, nebo **Články a komentáře**, kde již můžeme nalézt plné texty, avšak obvykle pouze „drobných“ komentářů k jednotlivým problémům nebo ustanovením, nikoli kompletní obsáhlé

knižní publikace komentující celé kodexy mnohdy i se souvisejícími předpisy, které jsou nejčastěji myšleny, pokud se použije označení „komentář“ pro právnickou literaturu.

Jestliže se pohybujeme v textu právního předpisu, k němuž (nebo jeho ustanovení) chceme nalézt relevantní literaturu (jak zobrazit text právního předpisu se dozvíte v bodě 1, popř. 2), na levé straně v doplňujícím panelu zvolíme záložku **LIT**, kde se zobrazí literatura související s otevřeným právním předpisem rozdělená do podoblastí. V horní části tohoto panelu můžeme zatrhnout volbu **Filtrovat dle §**, v tom případě se zobrazuje pouze literatura související s ustanovením, na kterém se pohybuje kurzor. Doplňující panel můžeme rozšířit, popř. zobrazit na celou obrazovku, pomocí šipek ve svislé čáře oddělující panel od textu. Po prvním kliknutí bude rozdělení v půlce obrazovky, po druhém kliknutí se panel rozšíří na obrazovku celou (a obdobně druhými šipkami opačným směrem). Tuto funkci využijeme pro lepší čitelnost delších názvů literárních dokumentů. Chceme-li zobrazit text (popř. anotaci) určitého dokumentu, stačí kliknout na název tohoto dokumentu.

VIII.5.8 Nalezení soudního rozhodnutí prostřednictvím znalosti jeho sp. zn. nebo čísla ve sbírce

Opět existuje několik postupů. První je pomocí dialogu **Otevřít dokument dle čísla/názvu** (viz bod 1). Pokud jsme v datové oblasti **Judikatura ČR**, přepneme se v rámci ní na záložku **Nalezeno ve spisové značce nebo sbírkovém čísle**. Pokud jsme v jiné datové oblasti, přepneme se do datové oblasti **Judikatura ČR** pomocí odpovídající záložky. Poté již začneme vypisovat spisovou značku nebo sbírkové číslo. Po napsání prvního znaku se již zobrazí seznam rozhodnutí, které tento znak ve spisové značce nebo sbírkovém čísle obsahují. Postupným psaním se seznam okamžitě mění dle zadání. V okamžiku, kdy uvidíme hledané rozhodnutí, můžeme přestat vypisovat zadání a rozhodnutí dvojklíkem otevřít. Při vypisování nemusíme dbát na mezery ve spisové značce, neboť v praxi se užívají velmi různě. Systém vyhledá odpovídající značku bez ohledu na mezery mezi jejími jednotlivými částmi (zda je zadáme stejně, jak jsou v systému evidovány).

Obdobně můžeme postupovat pomocí dialogu **Filtrace dokumentů podle vlastností** (pro jeho otevření viz bod 5 s tím, že se nyní nacházíme v oblasti **Judikatura ČR**). Zde vyplníme spisovou značku do pole **Spisová značka** nebo sbírkové číslo do pole **Sbírkové číslo**. Tato pole nelze zaměnit. Opět však lze zadávat mezery mezi jednotlivé části spisové značky libovolně a opět se vyhledává okamžitě po napsání prvního znaku.

VIII.5.9 Nalezení soudních rozhodnutí vztahujících se k relevantnímu tématu prostřednictvím znalosti termínů

Postup je naprosto shodný s postupem vyhledávání právního předpisu prostřednictvím znalosti termínů (podrobně viz bod 3) s tím, že je třeba zvolit datovou oblast **Judikatura ČR** (pokud v této oblasti již pracujeme, je zvolena automaticky). Lze též využít doplněk **Právníkový slovník**, v němž termín zadáme do jediného řádku, nalezneme jeho záznam ve slovníku a klikneme na odkaz na judikaturu, který se k tomuto termínu ve slovníku zobrazí.

VIII.5.10 Nalezení soudních rozhodnutí souvisejících s konkrétním ustanovením konkrétního předpisu

Existují dva základní postupy. Pokud se pohybujeme v datové oblasti **Judikatura ČR**, otevřeme dialog **Filtreace dokumentů podle kritérií** a do pole **Související s** vyplníme název nebo zkratku předpisu, do pole číslo § (čl.), které je pod ním, pak číslo ustanovení, ke kterému hledáme rozhodnutí. Rozhodnutí soudu se budou vyhledávat okamžitě po zadání jakéhokoli znaku do tohoto pole. Ve výsledku můžeme vyhledané rozhodnutí dvojklikem otevřít, nebo výsledek poslat do dalšího vyhledávání pomocí žluté šipky vpravo nahoře. Druhý postup vychází z datové oblasti **Legislativa ČR**, kde nejdříve otevřeme text právního předpisu (např. viz bod 1), ke kterému hledáme rozhodnutí. Postup je dále naprosto stejný jako vyhledání relevantní literatury podle bodu 7 s tím, že v doplňkovém panelu na levé straně zvolíme záložku **JUD**. Judikatura je zde rozdělena podle soudních stupňů a je doplněna také o rozhodnutí dřívějšího státního notářství.

VIII.5.11 Nalezení prováděcích předpisů

Nejdříve je třeba otevřít text právního předpisu, k němuž chceme prováděcí předpisy nalézt. V doplňkovém panelu vlevo zvolíme záložku **SP** a v jejím rámci rozbalíme skupinu **Prováděcí předpisy**. Z tohoto seznamu již zvolíme kliknutím hledaný prováděcí předpis. Doplňující panel můžeme rozšířit, popř. zobrazit na celou obrazovku, pomocí šipek ve svislé čáře oddělující panel od textu. Po prvním kliknutí bude rozdělení v půlce obrazovky, po druhém kliknutí se panel rozšíří na obrazovku celou (a obdobně druhými šipkami opačným směrem). Tuto funkci využijeme pro lepší čitelnost delších názvů dokumentů. Platí zde stejné rozlišení platných, neplatných a neúčinných předpisů jako při vyhledávání z názvu.

Dalším možným postupem je začít z dialogu **Otevřít dokument dle čísla/názvu**. Do vyhledávacího pole zadáme název předpisu, ke kterému

chceme najít prováděcí předpisy. Najde se nejen tento předpis, ale veškeré předpisy, které ve svém názvu obsahují název nadřazeného předpisu (např. „..., kterým se provádí zákon ...“). Tento postup nenalezne veškeré prováděcí předpisy a navíc najde mnoho předpisů jiných. Není tedy příliš dokonalý, ale v určitých situacích může vést k rychlému výsledku (mezikrokem předchozího postupu je nalezení nadřazeného předpisu podle názvu a v tomto okamžiku již můžeme objevit mezi nalezenými předpisy i potřebný předpis prováděcí).

VIII.5.12 Najít výklad určitého pojmu

K řešení tohoto problému využijeme doplněk **Právnícký slovník**, zejména **Lexikon právních pojmů a formulí**. V něm termín zadáme do jediného řádku, nalezneme jeho záznam ve slovníku, kde se dozvíme výklad tohoto pojmu a zároveň odkazy na související legislativu a judikaturu. Pokud termín není ve slovníku zpracován, lze též postupovat tak, že budeme hledat výklad právního pojmu legální (v právních předpisech), soudní (v rozhodnutích), nebo vědecký (v literatuře). Podle toho hledáme postupem podle bodu 3, 6, nebo 9. Samozřejmě kromě výkladu zadaného pojmu najdeme také mnoho dokumentů, které pouze uvedený pojem obsahují. Dokumenty jsou řazeny podle počtu výskytů tohoto pojmu, proto dokument, který se jím zabývá nejvíce, by měl být zařazen na prvních místech. V takovém dokumentu bude obvykle podán i odpovídající výklad tohoto pojmu.

VIII.5.13 Vytisknutí úhledné podoby dokumentu na papír, případně jeho uložení v editovatelném formátu

Máme-li zobrazen text dokumentu, klikneme na ikonku tiskárny v panelu nástrojů nebo zvolíme v menu **Dokument – Tisk**. Otevře se dialog tisku, kde vybereme, zda chceme tisknout celý text dokumentu (**Vše**), výběr, který jsme předem v textu označili, pouze aktuální stránku (popř. + určitý počet následujících stran), nebo pouze výběr, který provedeme zadáním rozsahu paragrafů nebo článků (v právních předpisech). Jelikož systém ve svém základním nastavení zvýrazňuje poslední změny barevnou (obvykle žlutou) svislou čarou před textem změněného ustanovení, při tisku (zvláště černobílého) by toto zvýraznění nemuselo být patrné. Stejně tak je možné, že uživatel ve vytisknuté podobě poslední změny zvýrazňovat nechce. Proto dialog tisku umožňuje také nastavit způsob zvýraznění změn, popř. změny nezvýrazňovat. Dalším nastavením tisku je velikost písma. Právní předpisy bývají poměrně rozsáhlé, a proto bývá vhodné písmo zmenšit (systém umožňuje zmenšení až na 10 %). Nakonec též můžeme zvolit rozvržení stránky při tisku. Při každé změně nastavení

se přepočítává informace o počtu stran, které budou podle aktuálního nastavení vytištěny.

Exportovat dokument lze pomocí menu **Dokument – Export**. Dostaneme na výběr, jak rozsáhlou oblast chceme exportovat (celý dokument, označený výběr, interval ustanovení zadaný pomocí rozsahu paragrafů). V dalším okně zvolíme umístění a formát, a to z nabídky HTML, RTF a TXT. Všechny tři formáty jsou editovatelné. Zatímco do formátu TXT se exportuje holý text dokumentu (pouze s hlavičkou a patičkou systému na začátku a na konci exportovaného dokumentu), formát RTF a HTML zachovává vzhled dokumentu dle CODEXISu, včetně barev (opět pouze doplněna hlavička a patička systému na začátku a na konci dokumentu). Poslední možností exportu pouhého textu provedeme pomocí menu **Úpravy – Kopírovat** (Ctrl+C) a vložením do našeho textového editoru. Takto se exportuje označený úsek textu dokumentu.

VIII.5.14 Zjistit, zda nedošlo ke změně určitého ustanovení v určitém období

Otevřeme text předpisu (viz např. bod 1) tak, že kurzor umístíme na ustanovení, jehož změny chceme sledovat. V horní části okna s textem vyhledáme žlutou ikonku **Zobrazit seznam všech změn v čase na pozici kurzoru**. Pokud v horní části okna nejsou žluté ikonky pro práci s časem a červené pro práci s výsledky vyhledávání, nejdříve klikneme na šipky v horním rámu okna, takže se tyto sady ikonky objeví. Po zvolení ikonky seznamu změn v čase se objeví seznam všech změn v historii na pozici kurzoru. Snadno podle dat počátku a konce účinnosti jednotlivého znění poznáme, zda došlo v určitém čase k jeho změně nebo ne. Zároveň se žlutě zvýrazní oblast textu, která je brána do úvahy při posuzování časových změn v místě.

Chceme-li zobrazit změny „širšího“ ustanovení (nejen např. odstavce, ale třeba celého paragrafu), pak je třeba tento text předem označit, a poté teprve kliknout na ikonku časových změn a zvolit, že chceme brát v úvahu označený blok, nejen pozici kurzoru.

Další užitečnou pomůckou je dvojklik v textu právního předpisu. Tím dojde k označení nejmenšího ustanovení a objeví se informace, od kdy je tento text ve zobrazeném znění účinný.

VIII.6 Řešení modelových příkladů v systému CODEXIS

VIII.6.1 Jakým způsobem je třeba označit pozemek ve smlouvě o převodu vlastnictví k nemovitosti tak, aby bylo následně vlastnické právo katastrálním úřadem bez problémů zapsáno?

Nejdříve musíme rozhodnout, podle čeho by bylo vhodné vyhledávat. V dotazu lze nalézt několik právních termínů jako *pozemek*, *smlouva*, *vlastnictví* apod. Nejpodstatnějším je *pozemek*. Hledáme tedy právní předpis, který určuje, jak se pozemky označují. Lze tedy vyhledávat podle vazby *označit pozemek*.

Otevřeme fulltextové vyhledávání v **Legislativě ČR** a zadáme tato slova. Přitom je vhodné použít lemmatizaci (bez přídavného symbolu) tak, aby systém našel jakýkoli tvar těchto slov. Nalezneme tak na prvních místech katastrální vyhlášku,² vzory tiskopisů pro daň z převodu nemovitostí, další dvě vyhlášky netýkající se katastru nemovitostí a katastrální zákon.³ Vyhlášky, které se netýkají katastru nemovitostí, stejně jako vzory tiskopisů, můžeme vyloučit. Máme-li se rozhodnout mezi katastrální vyhláškou a zákonem, zvolíme raději zákon, neboť má vyšší právní sílu a musí upravit veškeré povinnosti, i když do detailu mohou být upraveny až v prováděcím předpise, na který zákon odkáže. Bez zákonných souvislostí však nemusíme vyhlášku správně interpretovat.

Zákon se otevře na ustanovení § 5 odst. 1 písm. c), které začíná: „*budovu označením pozemku ...*“. Abychom zjistili, o čem toto písmeno pojednává, je třeba přečíst i návětí odst. 1: „*V listinách, které jsou podkladem pro zápis do katastru, musejí být označeny*“. V tomto okamžiku je nám jasné, že nás nebude zajímat písmeno c), nýbrž hledáme ve výčtu písmeno začínající „*pozemky*“, což je a): „*pozemky parcelním číslem s uvedením názvu katastrálního území, ve kterém leží, a v případě, že jsou v katastrálním území pozemky vedeny ve dvou číselných řadách, též údajem, zda se jedná o pozemkovou nebo stavební parcelu*“, a toto je také řešením příkladu.

Jestliže bychom zvolili katastrální vyhlášku pro vyšší výskyt hledaných výrazů, zjistili bychom, že žádný z 37 výskytů se netýká označování pozemků ve smlouvách. Nejbližší je § 8, který uvádí údaje, které se evidují v katastru nemovitostí o parcelách. Kdybychom ve smlouvě pozemek těmito údaji označili, katastr by ji také bez problémů zapsal, protože jich je mnohem více, než vyžaduje zákon. Nicméně jejich získání by bylo

2 Tedy vyhláška č. 26/2007 Sb., kterou se provádí zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů, (katastrální vyhláška), ve znění pozdějších předpisů.

3 Tedy zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.

velmi náročné. Musíme si tedy uvědomit, že údaje vedené v katastru nejsou totožné s údaji, které je nutné uvádět ve smlouvě.

Kdybychom do vyhledávání přidali ještě slovo *katastr*, abychom získali pouze právní předpisy týkající se katastru nemovitostí, ve výsledku vyhledávání by se již neobjevily dvě výše zmíněné vyhlášky, které jsme z tohoto důvodu vyloučili. Vyhledávání by tak bylo ještě o něco efektivnější.

VIII.6.2 Jaké náležitosti musí splňovat uznání dluhu?

Opět se v dotazu vyskytují právní termíny, zejména *uznání dluhu*. Opět tedy použijeme fulltextové vyhledávání v **Legislativě ČR** a zadáme tato slova. Jelikož se jedná o přesnou frázi, je možné vyhledávat bez lemmatizace a bez pravostranného rozšíření, pouze tento tvar slov (doplníme za slova symbol +). Stejně tak je možné vyhledávání omezit pouze na sousloví. V tomto konkrétním případě to však nemá praktický význam, jelikož relevantní výsledek se vždy objeví na prvním místě a celkový počet výsledků se sníží maximálně o jeden.

Na prvním místě se objeví občanský zákoník se dvěma výskyty hledaných výrazů. Jestliže jej otevřeme, dostaneme se na § 548 odst. 3 týkající se vlivu uznání na ručení. Druhý z výskytů je však již § 558 nadepsaný jako „*Uznání dluhu*“: „*Uzná-li někdo písemně, že zaplatí svůj dluh určený co do důvodu i výše, má se za to, že dluh v době uznání trval. U promlčeného dluhu má takové uznání tento právní následek, jen věděl-li ten, kdo dluh uznal, o jeho promlčení.*“ Z toho můžeme dovodit, že náležitosti uznání jsou: písemná forma, důvod a výše dluhu, což je řešení příkladu.

VIII.6.3 Jaké rozlišujeme druhy živností a které dokumenty obsahují seznamy konkrétních živností?

I v tomto dotazu je důležitý právní termín *živnost*, a to ve spojení *druhy živností*. Právě toto spojení budeme vyhledávat pomocí fulltextu v **Legislativě ČR**. Ve výsledku se zobrazí 5 - 6 dokumentů (podle toho, zda vyhledáváme slova pouze v zadaném tvaru a sousloví, nebo použijeme lemmatizaci nebo pravostranné rozšíření a vyhledáváme v souvislostech). Na prvním místě je novela živnostenského zákona,⁴ na dalším pak živnostenský zákon.⁵ Novely zákona nás zajímají pouze tehdy, studujeme-li časové souvislosti a změny právních předpisů, zvolíme tedy zákon.

4 Tedy zákon č. 130/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

5 Tedy zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Ten se otevře na Části druhé nazvané „*Druhy živností*“. Otevřeme doplňkový panel vlevo od textu na záložce Obsah a zjistíme, že tato část se dělí na 2 hlavy: „*Živnosti ohlašovací*“ a „*Živnosti koncesované*“. První hlava se ještě dělí na 3 díly, a to Živnosti řemeslné, Živnosti vázané a Živnost volná. Stejně tak se rozlišují živnosti, je to tedy řešením příkladu. Pokud se chceme o tomto přesvědčit v zákonném textu a pokračovat na seznamy, je třeba získat informace ze základních ustanovení o jednotlivých druzích živností.

V obsahu tedy klikneme na Hlavu I. Živnosti ohlašovací a dostaneme se na § 19: „*Ohlašovacími živnostmi jsou*

- a) živnosti řemeslné, je-li podmínkou provozování živnosti odborná způsobilost uvedená v § 21 a 22,*
- b) živnosti vázané, je-li podmínkou provozování živnosti odborná způsobilost uvedená v příloze č. 2 k tomuto zákonu, není-li dále stanoveno jinak,*
- c) živnost volná, u které není jako podmínka provozování živnosti odborná způsobilost stanovena.“* Skutečně tedy struktura živnostenského zákona v této části odpovídá rozdělení živností.

Pokračujeme v obsahu volbou Dílu 1 „*Živnosti řemeslné*“. Dostaneme se na § 20, který říká, že živnosti řemeslné jsou živnosti uvedené v příloze č. 1 k tomuto zákonu, přičemž text „*příloze č. 1*“ je odkaz. Když ne něj klikneme, přesvědčíme se, že v této příloze je seznam živností řemeslných.

Obdobně postupujeme také pro živnosti vázané (§ 23 – příloha č. 2), živnost volnou (§ 25 odst. 2 – příloha č. 4: obory živnosti volné) a živnosti koncesované (§ 26 – příloha č. 3). Chceme-li se vrátit na původní místo v dokumentu poté, co klikneme na odkaz směřující na přílohu, použijeme tlačítka **Zpět**.

VIII.6.4 Který státní orgán je příslušný přijímat žádosti zahraničních orgánů o vydání osoby z České republiky?

Opět se pokusíme příklad vyřešit zadáním nejdůležitějších termínů do fulltextového vyhledávání v Legislativě ČR. Zadávaným slovním spojením bude *vydání osoby*. Na prvním místě výsledku se objeví Instrukce Ministerstva spravedlnosti týkající se styku s cizinou v trestních věcech s 57 výskyty hledaných termínů, na druhém místě trestní řád s 38 výskyty. Přestože instrukce se jistě zkoumané problematiky týká, zvolíme trestní řád, neboť jde o závazný právní předpis, ve kterých bychom měli vždy odpovědi hledat.

Otevřeme tedy trestní řád a budeme procházet po jednotlivých výskytech hledaných termínů. Již u druhého výskytu si všimneme, že se pohybujeme v oddílu druhém: *Vydávání*, avšak v institutu vydávání z ciziny. Pokračujeme o další 3 výskyty dále (popř. využijeme záložku obsah a klikneme na následující institut: Vydání do ciziny) a dostaneme se na § 391: „*Pro přijetí žádosti orgánů cizího státu o vydání osoby z České republiky do cizího státu je příslušné Ministerstvo spravedlnosti. Účinky doručení má i doručení žádosti Nejvyššímu státnímu zastupitelství, které žádost předá příslušnému státnímu zástupci k provedení předběžného šetření podle § 394; kopii žádosti vždy doručí Ministerstvu spravedlnosti. Není-li příslušný státní zástupce znám, postoupí žádost Ministerstvu spravedlnosti.*“ To je řešením příkladu.

VIII.6.5 Za jakých okolností může být obnoveno řízení před správním orgánem ukončené pravomocným rozhodnutím?

V tomto případě je ústředním termínem *obnova řízení*. Zadáme jej tedy do fulltextového vyhledávání v Legislativě ČR. Ve výsledku se zobrazí desítky předpisů, které tento termín obsahují, navíc mezi prvními je spousta instrukcí, které nás pro závazné řešení příkladu příliš nezajímají. Uvědomíme si tedy, že nás zajímá obnova řízení pouze před správním orgánem. V nalezených předpisech tedy vyhledáme pouze ty, které se správními orgány zabývají. Ve výsledku fulltextového vyhledávání tedy zvolíme šipku vpravo nahoře a vyhledané dokumenty pošleme do fulltextového vyhledávání znova. Tentokrát budeme vyhledávat sousloví *správní orgán*. Na prvním místě ve výsledku vyhledávání se nám objeví správní řád s 315 výskyty hledaného termínu. Je to tedy jistě předpis, který se jimi zabývá.

Otevřeme jej tedy a zjistíme, že označen jako nalezená část je téměř celý správní řád. Je to negativní stránka faktu, že jsme skutečně našli předpis, který se správními orgány zabývá. Nyní tedy musíme opět místo *správního orgánu* hledat *obnovu řízení*. Stiskneme Ctrl+F (menu **Vyhledat - Najít**) a zadáme tento termín. Pomocí klávesy F3 procházíme po výskytech, a již třetí výskyt je nadpis Hlavy X: „*Obnova řízení a nové rozhodnutí*“. Ta začíná § 100 odst. 1: „*Řízení před správním orgánem ukončené pravomocným rozhodnutím ve věci se na žádost účastníka obnoví, jestliže*

a) vyšly najevo dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy, které existovaly v době původního řízení a které účastník, jemuž jsou ku prospěchu, nemohl v původním řízení uplatnit, anebo se provedené důkazy ukázaly nepravdivými, nebo

b) bylo zrušeno či změněno rozhodnutí, které bylo podkladem rozhodnutí vydaného v řízení, které má být obnoveno,

a pokud tyto skutečnosti, důkazy nebo rozhodnutí mohou odůvodňovat jiné řešení otázky, jež byla předmětem rozhodování.“ To je již řešením příkladu.

Tato stránka byla ponechána záměrně prázdná

IX | **Online zdroje právních informací**

- 1 Obecně k vyhledávání informací na Internetu
- 2 Internetové katalogy a vyhledávače
- 3 Přístup k právním předpisům online
- 4 Judikatura online
- 5 Informace o subjektech
- 6 Ostatní online zdroje právních informací
- 7 Demonstrace modelových postupů
- 8 Řešení modelových příkladů

Tato stránka byla ponechána záměrně prázdná

IX.1 Obecně k vyhledávání informací na Internetu

Celosvětová síť Internet byla dříve označována příznačně za „information superhighway“, volně přeloženo za informační superdálnici. Množství informací, které lze na Internetu nalézt, je v podstatě neomezené. Podobně neomezená je i nabídka vyhledávacích nástrojů a služeb. Problém tedy už v současné době není, zda je daná informace dostupná, ale jak se ke kvalitní informaci relevantní pro naši právní řešerši co nejjednodušeji a nejpřesněji dostat.

Nejobecnějším nástrojem umožňujícím vyhledávání jakýchkoliv, tedy nejen právních, informací v prostředí informační sítě Internet jsou tzv. internetové vyhledávače (web search engines). Nejrozšířenější z nich – Google – je představen v úvodu této kapitoly. Dále je popsán Portál veřejné správy, který umožňuje přístup k aktuálně účinným právním předpisům online. Vzhledem k stále rostoucímu významu judikatury je věnována pozornost i online vyhledávačům rozhodnutí Ústavního soudu, Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu. Dalšími představenými nástroji jsou Administrativní registr ekonomických subjektů a rejstříky na Oficiálním serveru českého soudnictví Justice.cz, které jsou vhodné pro vyhledávání informací o ekonomicky aktivních subjektech. Nejsou opomenuty ani specializované databáze (projekt Theses) a aplikace umožňující online nahlížení do katastru nemovitostí. V závěru této kapitoly jsou zmíněny ostatní obecné zdroje právních informací, tedy nejznámější český právní blog Jiné právo a právní informační portály iPrávník, Právnícké fórum a epravo.cz.

Vzhledem k dynamice rozvoje služeb poskytujících informace online si následující text nemůže klást za cíl popsání naprosto všech dostupných online zdrojů právních informací. Důvodně lze např. očekávat, že se situace radikálně změní¹ poté, co bude schválena příslušná legislativa a uvedena do provozu závazná eSbírka² České republiky.

Cílem této kapitoly by tak měla být prezentace základní sady online nástrojů umožňujících:

- vyhledat k jakémukoliv právnímu tématu alespoň základní informace a ověřit si, zda tyto mají oporu v právním řádu České republiky a zda či případně jaké stanovisko k němu zaujal Ústavní soud, Nejvyšší soud ČR a Nejvyšší správní soud,³

1 Logicky se tím změní i postupy, které jsou popsány dále v podkapitolách „Demonstrace modelových postupů“ a „Demonstrace řešení modelových příkladů“.

2 Elektronická Sbírka zákonů.

3 Podkapitoly IX.2, IX.3 a IX.3.3.

- zjistit maximální možnou míru informací o ekonomicky aktivních subjektech na území České republiky,⁴
- vyhledávat ve specializovaných databázích (Katastr nemovitostí, Theses).⁵

Po výše nastíněné obsahové části následuje, tak jako v předchozích kapitolách, demonstrace modelových postupů a řešení modelových příkladů. Stav online dostupných zdrojů právních informací je zohledněn k září 2010.⁶

IX.2 Internetové katalogy a vyhledávače

Se vzrůstajícím počtem informací na Internetu a rozvojem služby WWW vznikla potřeba příslušná data nějakým způsobem kategorizovat a přijít se způsobem umožňujícím jejich intuitivní a efektivní vyhledávání. Historicky první nástroje, které se pokusily tyto požadavky uspokojit, byly tzv. **katalogy** (web directories). Jde o webové stránky, na nichž se nacházely kategoricky rozříděné odkazy na jiné webové stránky. Tyto odkazy byly přidávány editory ručně. Jako současný příklad katalogu lze uvést český Seznam⁷ nebo celosvětový Open Directory Project.⁸ V těchto katalogích se dá většinou vyhledávat ale pouze v metadatech o jednotlivých stránkách zařazených v katalogu. Často se jedná pouze o název stránky a pár klíčových slov. Seznamy jsou vhodné k nalezení konkrétní informace, pokud víme co a kde hledat. Vzhledem k podrobné struktuře jednotlivých kategorií tak mohou dobře posloužit např. k nalezení advokátních kanceláří v Jihomoravském kraji. Pro obecné vyhledávání informací ovšem vhodné nejsou.

Další etapou ve vývoji vyhledávání informací na informační síti Internet byly **internetové vyhledávače**, které už nepotřebovaly k fungování lidský zásah. Velice zjednodušeně⁹ by se jejich princip fungování dal popsat tak, že program, označovaný jako web crawler, automaticky prochází všechny webové stránky, na které vedou nějaké odkazy, a sbírá o nich a jejich obsahu data. Tato jsou v dalším kroku zpracována (indexována)

4 Podkapitola IX.5.

5 Podkapitola IX.6.

6 Odkazy v textu jsou uváděny bez http://.

7 Seznam provozuje též internetový vyhledávač.

8 Srov. *Open Directory Project* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupný z: <<http://www.dmoz.org/>>.

9 Pro obsáhlejší popis viz například HOUDEK, Aleš. Nové principy využívané v internetovských vyhledávacích strojích. *Ikaros* [online]. 1999, roč. 3, č. 3 [cit. 16.09.2010]. Dostupný z: <<http://www.ikaros.cz/node/312>>; HOUDEK, Aleš. Principy fungování vyhledávacích strojů. *Ikaros* [online]. 1999, roč. 3, č. 8 [cit. 4. 9. 2010]. Dostupný z: <<http://www.ikaros.cz/node/1026>>.

na straně provozovatele a výsledná databáze informací je ukládána na lokální disky provozovatele vyhledávače. Při zadání dotazu je vyhledáváno v lokální databázi, výsledky jsou seřazeny podle vnitřního algoritmu a uživateli je nabídnut seznam odkazů na originály webových stránek spolu s informacemi o dané stránce. První z nich byl WebCrawler spuštěný v roce 1994. Znamější vyhledávače Altavista a Yahoo! neumožňovaly fulltextové vyhledávání každé webové stránky, pouze těch, které byly zařazeny v jejich katalozích.

IX.2.1 Google

Doslova revoluci na poli internetových vyhledávačů způsobil v roce 1998 vyhledávač Google od programátorů Larryho Page a Sergeie Brynna.¹⁰ Projekt, který byl původně vytvořen v rámci disertační práce dvou studentů na prestižní Stanfordské univerzitě, se postupem času vyvinul v informačního giganta, nabízejícího mnoho různých služeb a aplikací a zajišťujícího v současné době přes 80% veškerého vyhledávání na Internetu.¹¹ Jeho úspěšnost tkví zejména v jednoduchosti nabízených služeb a přesnosti vyhledávání, které je mj. docíleno využitím unikátní technologie¹² PageRank™. Její jedinečnost spočívá ve využití speciálního algoritmu pro posouzení stránek z hlediska jejich relevance. Google dále analyzuje stránky i vzhled a obsah jednotlivých stránek, tedy kde se hledaný výraz nachází a jak je toto významné pro důležitost a důvěryhodnost zdroje.

Základní **vyhledávání v Googlu** není opravdu nic složitého a právě svému minimalistickému rozhraní vděčí Google za svoji oblíbenost. Do vyhledávací řádky na stránce www.google.com (resp. www.google.cz) se zadá hledaný výraz a zmáčkne se tlačítko **Vyhledat**, resp. klávesa Enter. Google pak zobrazí seznam výsledků, jejich počet, čas nutný k jejich vyhledání a úryvky z vyhledaných stránek. Druhé tlačítko **Zkusím štěstí** (I'm feeling lucky) přenesení uživatele přímo na první stránku v seznamu výsledku. Při vyhledávání nerozlišuje Google malá a velká písmena. Ve vyhledávací řádce lze použít všech základních operátorů, přičemž mezera je interpretovaná jako *AND*. Znaménko - (minus) zastupuje operátor *NOT*, umožňuje tedy z hledání vyloučit určitý výraz. Pokud bychom chtěli například vyhledávat stránky, na kterých se vyskytuje pouze výraz čtyřlístek, nikoliv však Myšpulín,

10 K historii vyhledávače Google a společnosti Google, Inc. lze doporučit VISE, David A.; MALSEED, Mark. *Google story*. Praha : Pragma, 2007. 363 s.

11 Statistika dostupné např. z *Netmarketshare* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. <<http://www.netmarketshare.com/search-engine-market-share.aspx?qprid=4&qptimeframe=Y&qpsp=2010>>.

12 Pro podrobnější popis technologie viz *Informace o korporaci – Přehled technologie* [online]. Google Inc., 2010. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://www.google.cz/corporate/tech.html>>.

Obrázek č. IX.1 Google – rozšířené vyhledávání.

zadali bychom do vyhledávací řádky Google *čtyřlístek -myšpulín*. Google by našel všechny stránky, které obsahují výraz *čtyřlístek*, ale vynechá stránky, kde se vyskytuje výraz *Myšpulín*. Výsledky by tedy odkazovaly spíše do oblasti biologie než k populárnímu dětskému komiksu. Pokud bychom chtěli hledat přesnou frázi, je ji nutno uzavřít do uvozovek. Zadáme-li do Google výraz „*Jan Jakub Riba*“, budou vynechány stránky, na kterých je zmiňováno gramaticky správné znění Jan Jakub Ryba. Logicky bude výsledek vyhledávání spíše skoupý. Dalším z operátorů je logická spojka NEBO, kterou je nutno psát anglicky a s velkými písmeny OR a vložit ji mezi hledané výrazy. Google pak zobrazí výsledky a odkazy na stránky, na kterých se vyskytuje buď jeden z hledaných výrazů nebo oba současně. Při naformulování dotazu *Leonardo OR DiCaprio* Google zobrazí stránky zabývající se jak renesančním polyhistor, tak populárním hercem. Pro vyhledávání určitého typu souborů lze použít příkaz *filetype:*, přičemž za dvojtečkou následuje přípona námi hledaného souboru. Pokud bychom tedy chtěli vyhledávat rozsudky pouze ve formátu .pdf zadáme do vyhledávací řádky Google *rozsudek filetype:pdf*. Zajímavou funkcí je i omezení vyhledávání na název pomocí operátorů *intitle:* a *allintitle:*. Při použití prvního z nich jsou vyhledány stránky, které mají v názvu slovo zadané těsně za tento operátor. Druhý operátor pak omezí vyhledávání pouze na stránky, která mají v názvu všechna slova, která za ním následují. Tyto funkce jsou vhodné zejména

při hledání definic právních termínů. Příklad: Pokud by nás zajímaly stránky, které se zabývají úrokem z prodlení, pak je vhodné zadat do vyhledávací řádky Google *allintitle:úrok z prodlení*. Veškeré výše uvedené operace je možno provádět i bez znalosti konkrétních operátorů. Google totiž nabízí i pokročilé možnosti vyhledávání. Tyto jsou dostupné po kliknutí na odkaz **Rozšířené vyhledávání**, kde lze přesněji specifikovat podmínky vyhledávání. Lze využít jednak všech booleovský operátorů, dále lze využít časové omezení a vyhledávat dokumenty změněné např. jen za posledních 24 hodin, týden atd.

IX.2.2 Hodnocení vyhledaných informací

Obecným výsledkem naformulování dotazu a vyhledávání je seznam odkazů na různé webové stránky obsahující zadané výrazy. Zatímco jejich vyhledání je práce právě výše popsaných zmíněných internetových vyhledávačů, vyhodnocení nalezených výsledků z hlediska důvěryhodnosti je plně v diskreci uživatele.¹³ Při rozhodování o důvěryhodnosti a hodnověrnosti konkrétních informací je uživatel v komplikované situaci, jelikož potřebuje vyhodnotit kvalitu informací, o nichž prakticky nic neví. Je proto vhodné zohlednit zejména kritéria¹⁴ jako jsou například osoba autora, míra poskytnutých informací o stránce, resp. o autorovi nebo doména, na které jsou stránky hostovány. **Osoba autora**, je-li vůbec známý, je jedním z rozhodujících kritérií. Například různé portály studentů právnických fakult obsahují relativně velké množství prakticky zpracovaných právních informací, avšak jejich kvalita je často spíše diskutabilní. **Míra poskytnutých informací o stránce, resp. o autorovi** je dalším důležitým kritériem pro rozhodování. S tím úzce souvisí i fakt, zda je stránka oficiálně vydávána nějakým nakladatelstvím, případně oficiálně registrována jako periodikum (registrována pod ISSN).¹⁵ Jistým měřítkem kvality je i zařazení stránky do Web archivu Národní knihovny ČR. Je vhodné zaměřit se i na **doménu** poskytovatele informace, tedy zohlednit, zda se jedná o oficiální doménu instituce nebo jen o free-hostingovou doménu. Nižší míru důvěryhodnosti odhalí i **chyby** v gramatice a skladbě poukazující na absenci korektur či redakce. Jistým vodítkem při rozhodování, zda se jedná o dílo nadšeného amatéra pro právo nebo o seriózní právní informaci může být i **celková grafická úprava** stránky, resp. dokumentu. Výše uvedené je nutné brát samozřejmě s rezervou,

13 A to přesto, že se vyhledávače optimalizují tak, aby správné a důvěryhodné informace byly zobrazeny na předních místech.

14 Zájemcům o podrobnější výklad problematiky hodnocení informací lze doporučit SKLENÁK, V. *Data, informace, znalosti a Internet*. Praha : C. H. Beck, 2001, s. 370 – 400.

15 Viz *Národní databáze ISSN* [online]. Praha: Státní technická knihovna. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <http://aleph.ntkcz.cz/F/?func=find-b-0&local_base=stk02>.

neboť např. níže zmiňovaný blog *Jiné právo*¹⁶ není hostován na doméně jakékoliv instituce, používá běžného rozhraní Blogger od společnosti Google a přitom bezesporu patří mezi zdroje kvalitních právních informací.

IX.3 Přístup k právním předpisům online

IX.3.1 Portál veřejné správy České republiky

V současné době nejsou v České republice publikovány právní předpisy elektronicky, jako např. od roku 2004 v Rakousku. Jakýkoliv text předpisu publikovaný na Internetu tak není právně závazný a rozhodné je vždy tištěné znění Sbírky zákonů. Ministerstvo vnitra ale na svých stránkách¹⁷ provozuje **stejnopis** Sbírky zákonů a Sbírky mezinárodních smluv v souladu s § 12 zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv. Na této adrese jsou dostupné stejnopisy od 30. června 2008. Archiv od roku 1945 do června 2008 je dostupný po jednotlivých částkách ve formátu pdf.¹⁸ Ani jedna z těchto stránek ovšem neumožňuje fulltextové vyhledávání ve Sbírce zákonů, obě ovšem odkazují na vyhledávací služby Portálu veřejné správy České republiky.¹⁹ Modul **Zákony** Portálu veřejné správy nabízí všechny platné právní předpisy vyhlášené ve Sbírce zákonů, a to vždy v účinném znění. Aktualizovaná znění těchto předpisů jsou přebírána ze systému ASPI.

Na Portálu veřejné správy České republiky²⁰ lze pod záložkou **Zákony** vyhledávat jednotlivé právní předpisy v aktuálním účinném znění podle jejich čísla, názvu, podle částky Sbírky, ve které se nacházejí, a konečně lze využít i fulltextové vyhledávání. Do vyhledávacího pole **Číslo předpisu** lze zapsat buď celé číslo předpisu nebo jen jeho část zleva. Pokud tedy do vyhledávacího pole zadáme jen 40/196, nalezne systém všechny předpisy s číslem 40 publikované ve Sbírce v letech 1960 až 1969. Pole **Částka Sbírky** umožňuje vyhledávání předpisů podle čísla částky Sbírky, ve které byl předpis uveřejněn. Stejně jako u pole **Číslo předpisu** lze zadat datum jen částečně. V položce **Název předpisu** se vyhledává stejně jako

16 Viz *Jiné právo* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.com/>>.

17 Viz *Ministerstvo vnitra České republiky : Stejnopis Sbírky zákonů* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/sbirka-zakonu.aspx>>.

18 Viz *Ministerstvo vnitra České republiky : Sbírka zákonů a mezinárodních smluv - archiv od roku 1945 do června 2008* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka>>.

19 Viz *Portál veřejné správy České republiky* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://portal.gov.cz/>>.

20 Podrobná nápověda k vyhledávání zákonů na Portálu veřejné správy České republiky je dostupná na <http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/696/_s.155/8509?docid=195>.

Úvod Adresář **Zákony** Životní situace Podání Online noviny VS Slovník pojmů Mapy

Zákony ČR

- » Vyhledávání
- » Nové předpisy
- » Vybrané předpisy

Věstníky krajů

- » Věstníky vydávané kraji

Evropská unie

- » Smlouva o přistoupení k EU
- » Směrnice EU

Vyhledávání v předpisech ze Sbírky zákonů

Číslo předpisu Částka sbírky

Název předpisu

V textu (fulltext)

?

Doporučení pro tvorbu aktivních odkazů na předpisy

Vybrané předpisy

- » Ústava České republiky
- » Občanský zákoník
- » Obchodní zákoník
- » Zákoník práce
- » Trestní zákon
- » Zákon o rodině
- » Stavební zákon
- » Autorský zákon
- » Živnostenský zákon
- » Zákon o životním minimu
- » Zákon o státní sociální pomoci
- » Zákon o veřejných dražbách
- » Zákon o obcích
- » Zákon o krajích

Další zákony / předpisy >>>

Odkazy

- » Sbírka zákonů a mezinárodních smluv České Republiky
- » Úřad vlády - usnesení vlády
- » Základní dokumenty Evropské unie
- » Seznam notářů
- » Evidence znaleců a tlumočnicků
- » Evidence znaleckých ústavů
- » Telekomunikační věstník
- » Věstníky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy
- » Věstníky Ministerstva vnitra

© 2003-2010 Ministerstvo vnitra
Informace jsou poskytovány v souladu se zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Mapa serveru
Prohlášení o přístupnosti

Obrázek č. IX.2 Portál veřejné správy České republiky – Vyhledávání zákonů.

v textu a lze tudíž zadat buď přesný název celého předpisu nebo jen pojem (jedno- či víceslovný), který se v něm má vyskytovat. V této položce se nezadáva označení jako je zákon, vyhláška, nařízení apod. Poslední možností vyhledávání je využití pole **V textu (fulltext)**. Vyhledává se ve všech dostupných předpisech. Zadané výrazy jsou vyhledány ve všech tvarech a pádech. Při hledání více výrazů se dají použít logické operátory a oddělovače. Při použití mezery budou slova vyhledávána bez ohledu na pořadí a musí se vyskytovat od sebe maximálně ve vzdálenosti dvojnásobku jejich délek. Znak podtržítka _ má stejnou funkci jako znak mezera, hledaná slova se ale musí vyskytovat v zadaném pořadí. Symbol hvězdičky * mezi zadanými výrazy reprezentuje logický operátor **AND**, vyhledá tedy předpisy, v nichž se vyskytují oba pojmy zároveň.

Výsledky se zobrazují v jednoduché tabulce, seřazeny chronologicky od nejstaršího právního předpisu. Po kliknutí na název nebo číslo se zobrazí samotný text předpisu s tím, že každý paragraf je odkazem na samostatný text. Ikonou **Otazník** je možno zobrazit informace o předpisu jako např. kdy byl schválen, od kdy je účinný atd. Ikona **Kniha** pak umožňuje stáhnout celý předpis ve formátu txt. Po otevření tohoto textového souboru lze využít rudimentárních vyhledávacích funkcí příslušného editoru (dostupných většinou pod klávesovou zkratkou CTRL + F).

Portál veřejné správy České republiky nabízí i rychlý přístup k vybraným základním zákonům formou přímých odkazů umístěných vpravo ve sloupci **Vybrané zákony**. Po kliknutí na odkaz **Další zákony / předpisy** se zobrazí tabulka s výběrem zhruba třiceti nejčastěji používaných zákonů.

Způsobem, který je popsán výše, je možno vyhledávat i ve věstnících jednotlivých krajů. Jedinou odlišností vyhledávací masky dostupné pod záložkou **Věstníky krajů** je nutná volba zdroje, tedy v kraji kterého věstníku se bude vyhledávat.

IX.3.2 Knihovna připravované legislativy

Spíše doplňkovým zdrojem je Knihovna připravované legislativy provozovaná vládou České republiky.²¹ Na tomto portálu, který je výstupem projektu Akčního plánu realizace státní informační politiky Oběh dokumentů mezi ústředními orgány státní správy, lze sledovat proces vzniku právních předpisů a též v nich vyhledávat. Není ovšem podporováno fulltextové vyhledávání v jednotlivých připravovaných dokumentech, vyhledáváno je pouze nad jednotlivými identifikačními údaji, tedy konkrétně Název dokumentu, Předkladatel a číslo jednací Odboru vládní agendy /OVA/.

IX.3.3 Přístup k právu Evropské unie

V kapitole pojednávající o zdrojích právních informací byly zmíněny vedle zdrojů informací o českém právu stručně také zdroje informací o právu evropském. Z toho důvodu se na tomto místě sluší popsat, jakým způsobem se dá k těmto zdrojům přistupovat prostřednictvím Internetu. Evropská unie při tom o své legislativní činnosti a stavu poskytuje poměrně velké množství informací pomocí celé řady webových portálů. Úkolem následujícího textu je jednotlivé portály stručně představit a charakterizovat okruh informací, které jsou uživateli schopny poskytnout.

Webové prezentace institucí Evropské unie

Jednotlivé instituce Evropské unie disponují svými webovými prezentacemi, jejichž úkolem je seznamovat veřejnost s posláním a činností institucí. Zajímavými zdroji právních informací disponují zejména stránky Evropského parlamentu,²² Rady Evropské unie²³ a Soudního

21 Viz *Knihovna připravované legislativy* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf>>.

22 Viz *Evropský parlament* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/news/public/default_cs.htm>.

23 Viz *Rada Evropské unie* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?lang=cs>>.

dvora Evropské unie.²⁴ Tyto stránky vedle obecných informací o instituci a aktuálních zpráv o dění, které se jí týká, umožňují také přístup k celé řadě dokumentů, jež tyto instituce produkují.

Evropský parlament na své webové prezentaci nabízí vedle obecných informací a zpravodajství především možnost prohledávat archiv instituce. Tuto možnost nalezneme v sekci **Činnosti** pod položkou **Archiv**. Nově vygenerovaná webová stránka ve své levé části obsahuje nabídku, s jejíž pomocí lze zvolit okruh vyhledávaných dokumentů, k němuž se povětšinou váže specifická vyhledávací maska. Z dokumentů, jež se do archivu zařazují, můžeme příkladem uvést alespoň návrhy usnesení, zápisy, písemná prohlášení nebo dokumenty vznikající v rámci činnosti jednotlivých výborů. Dalším zdrojem právních informací je, z pohledu transparentnosti zákonodárného procesu mimořádně důležitá, služba pojmenovaná jako **Legislative Observatory**. Ta je opět přístupná v sekci **Činnosti**, tentokrát však pod položkou **Legislativní přehled**. Tato služba umožňuje uživateli podrobně sledovat aktuální dění v Evropském parlamentu a mít tak podrobný přehled o aktuálně projednávaných otázkách a přístup k dokumentům, které jsou v průběhu legislativního procesu vytvářeny.

Webová prezentace **Rady Evropské unie** rovněž umožňuje vyhledávání ve veřejném rejstříku produkovaných dokumentů. Ten se nachází v sekci **Dokumenty**, v oddílu **Přístup k dokumentům Rady: veřejný rejstřík**. Po stisknutí odkazu **vyhledávat v rejstříku** je uživateli nabídnuta možnost volby mezi **základním** a **rozšířeným vyhledáváním**. V závislosti na volbě vyhledávacího režimu dojde k vygenerování příslušné vyhledávací masky. V sekci **Dokumenty** je k dispozici také oddíl **Transparentnost tvorby právních předpisů**, jenž umožňuje přistupovat k informacím a dokumentům týkajícím se legislativní činnosti instituce, například k časovému rozvrhu a pořadu jednání, přehledu aktů Rady nebo zápisů Rady.

Přístup k dokumentům vydávaným **Soudním dvorem Evropské unie** je možný prostřednictvím webového portálu této instituce. Formulář pro vyhledávání je uživateli k dispozici přímo na úvodní stránce portálu a nabídka umístěná v levé části pak umožňuje přístup k obecným informacím o Soudním dvoru a dalších soudech Evropské unie. Dokumentová databáze obsahuje úplná znění rozsudků, posudků, stanovisek a usnesení soudů Evropské unie, jakož i některé další dokumenty. Pokud chce uživatel vyhledávání provádět pomocí detailnější

24 Viz *Soudní dvůr Evropské unie* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/>.

vyhledávací masky, je tato přístupná v sekci **Judikatura** pod položkou **Vyhledávací formulář**.

EUR-Lex

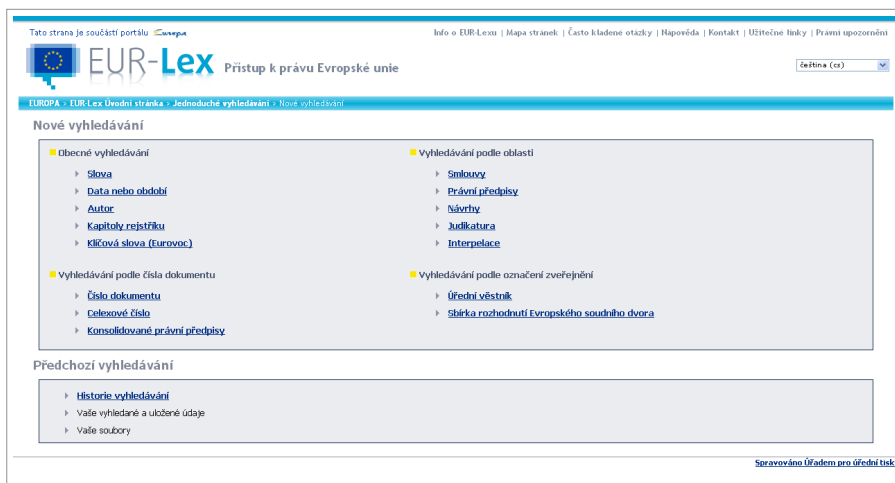
Internetový volně dostupný portál **EUR-Lex**²⁵ představuje v současné době patrně nejsofistikovanější nástroj pro přístup k právu Evropské unie. Úvodní stránka nabízí uživateli vedle aktualit odkazy pro přístup k Úřednímu věstníku Evropské unie, sbírkám smluv a předpisů, některým expertním informacím a také dokumentům týkajícím se legislativních otázek. Především ale v nabídce umístěné na levé straně obrazovky obsahuje odkazy na **základní vyhledávání** a **pokročilé vyhledávání**. Pokročilé vyhledávání je určeno spíše expertům v oboru evropského práva, a základní vyhledávání tak jako tak poskytuje dostatek prostoru pro adekvátní definici dotazu. Z tohoto důvodu se budeme v následujícím textu ve stručnosti zabývat právě popisem vyhledávání v základním režimu.

Vstupní obrazovka režimu **základního vyhledávání** nabízí uživateli několik možností, jak k hledání dokumentu přistoupit. V případě vyhledávání dokumentů týkajících se určité oblasti je nejvhodnějším postupem zřejmě využít možností **obecného vyhledávání**, s jehož pomocí lze provádět fulltextové vyhledávání prostřednictvím zadaných pojmů nebo prohledávat metadata dokumentů, konkrétně data nebo období, autora, zařazení do jednotlivých položek rejstříku nebo thesauru Eurovoc. Hledáme-li konkrétní dokument, lze fulltextové prohledávání omezit toliko na **názvy předpisů** a nebo předpis vyhledat **podle čísla**, pod kterým byl publikován ve věstníku, nebo **celexového čísla**.²⁶ Hledání lze zahájit také tak, že si zvolíme konkrétní okruh dokumentů, o něž máme zájem, tedy buď **smlouvy**, **právní předpisy**, **návrhy**, **judikaturu** nebo **interpelace**. Příslušná volba odkáže uživatele ke konkrétní vyhledávací masce, s jejíž pomocí se tento následně může dobrat hledaných informací.

Obecně lze konstatovat, že EUR-Lex představuje v současné době pro právníka základní nástroj pro přístup k právním informacím Evropské unie. Nejenže umožňuje snadné vyhledávání nejrozličnějších typů dokumentů, ale také nabízí jejich znění ve všech jazycích Evropské unie, v nichž jsou tyto dokumenty k dispozici.

25 Viz *EUR-Lex* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16].
Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>>.

26 Zjednodušeně řečeno je celexové číslo jedinečný kód každého předpisu EU.

Obrázek č. IX.3 Portál EUR-Lex.

PreLex

Velmi důležitým zdrojem právních informací je dále **PreLex**,²⁷ do jehož databáze se zařazují oficiální dokumenty, jež Evropská komise postupuje legislativním orgánům a dalším institucím Evropské unie.²⁸ Portál tak umožňuje detailní studium vnitřních procesů institucí podílejících se na legislativním procesu. Jednoduchý design webu na své úvodní straně informuje uživatele stručně o poslání databáze a prostřednictvím nabídky na levé straně mu umožňuje volbu mezi maskami **jednoduchého a rozšířeného vyhledávání**. Pro většinu běžných dotazů uživatelé bez problému poslouží režim jednoduchého vyhledávání, neboť i ten umožňuje zadání poměrně velkého množství nejrůznějších kritérií, z nichž můžeme uvést například číslo dokumentu, rok jeho vydání nebo kroky, jež instituce ve vztahu k tomuto dokumentu již podnikly.

N-Lex

Webový vyhledávací portál **N-Lex**²⁹ nepředstavuje zdroj informací o evropském právu v pravém slova smyslu, avšak rozhodně si zaslouží být na tomto místě zmíněn. Jedná se totiž o společný projekt oficiálních publikačních kanceláří jednotlivých zemí Evropské unie, jehož posláním je poskytnout uživateli centrální rozhraní pro přístup k právním řádům jednotlivých členských států. Jednoduché rozhraní portálu nejprve ve své

²⁷ Viz *PreLex* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16].

Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/prelex/apcnet.cfm?CL=cs>>.

²⁸ Viz *PreLex : Manual* [online]. Vydáno 1998 [cit. 2010-09-17]. Dostupné z:

<http://ec.europa.eu/prelex/ct/sgv_manual_dsp_main.cfm?manualcat_id=FAQ&cl=en>.

²⁹ Viz *N-Lex* [online]. Změněno 17. 9. 2010 [cit. 2010-09-17].

Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/n-lex/pays.html?lang=cs&info_lang=cs>.

levé části umožňuje uživateli zvolit konkrétní zemi z většiny členských států Evropské unie a poté nabídne kontextovou nabídku, jejímž prostřednictvím si v ideálním případě může uživatel zvolit, zda má zájem o získání obecných informací o právním řádu té které země, o přístup k dokumentům publikovaným v oficiální sbírce právních předpisů nebo o získání konsolidovaných znění předpisů. Ne všechny odkazy jsou ale v současné době řádně navázány na skutečný obsah. V případě České republiky odkazuje N-Lex na Portál veřejné správy, který byl představen v předchozím textu.

Evropský portál e-Justice

Nedávno spuštěný portál **European e-Justice**³⁰ lze zřejmě nejlépe charakterizovat jako jednotnou bránu pro přístup k právním informacím relevantním jak z hlediska Evropské unie, tak jednotlivých členských států. Portál lze charakterizovat jako uživatelsky velmi přívětivý soubor stručných informativních textů a odkazů na jednotlivé informační portály, jejichž prostřednictvím lze následně hledané právní informace získat. Do budoucna tak má Evropský portál e-Justice reálný předpoklad stát se vstupním bodem procesu vyhledávání právních informací vztahujících se ke geografické oblasti Evropské unie. Všeobecné zaměření portálu se projevuje v tom, že zde může uživatel nalézt relevantní odkazy pro přístup k právním předpisům, judikatuře, webovým stránkám právnických profesních organizací nebo oficiálním rejstříkům. Snadná navigace je zajištěna pomocí intuitivní nabídky umístěné na levé straně obrazovky.

IX.4 Judikatura online

V současnosti nejsou zveřejňována rozhodnutí soudů všech instancí.³¹ Online jsou zatím dostupné výsledky rozhodovací činnosti Ústavního soudu, Nejvyššího soudu ČR a Nejvyššího správního soudu. Další pozornost proto bude zaměřena právě na ně a jejich vyhledávače.

IX.4.1 NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu

Databáze NALUS³² (Nálezy a usnesení Ústavního Soudu), kterou spravuje analytický odbor Ústavního soudu, je v českém právním

30 Viz *European e-Justice* [online]. Změněno 17. 9. 2010 [cit. 2010-09-17]. Dostupné z: <<https://e-justice.europa.eu/home.do?lang=cs&action=home>>.

31 Online dostupná jsou ale informace o průběhu stavu jednotlivých řízeních a o nařízených jednáních pomocí aplikace infoSoud (dostupné z: <http://infosoud.justice.cz/InfoSoud/public/search.jsp>), resp. infoJednání (dostupné z: <http://infosoud.justice.cz/InfoSoud/public/searchJednani.jsp>).

32 Viz *NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu* [online] Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://nalus.usoud.cz>>.

prostředí poměrně ojedinělý počín a paleta vyhledávacích funkcí, kterou disponuje je velice rozsáhlá. Je tak jedním z nejkompexnějších systémů pro vyhledávání judikatury. V následujícím textu jsou představeny spíše základní funkce s tím, že zájemce o detailní ovládnutí portálu NALUS lze odkázat na velice kvalitně zpracovanou nápovědu.³³

Samotné rozhraní aplikace je strukturováno do čtyř záložek – Vyhledávání, Nalezené, Odložené výsledky a Nápověda. Záložka **Vyhledávání** slouží pro zadání parametrů vyhledávání. Je nutno brát v potaz různou úroveň zpracování jednotlivých rozhodnutí, která je rozdílná pro rozhodnutí přijatá před 1. lednem 2007, mezi 1. lednem 2007 a 18. srpnem 2008 a od tohoto data.³⁴

Vyhledávání je možné omezit na požadovanou formu rozhodnutí (nález, usnesení či stanovisko pléna), případně pouze na publikovaná rozhodnutí, tzn. rozhodnutí, která byla oficiálně publikována ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu nebo ve Sbírce zákonů. Vedle toho NALUS umožňuje omezení vyhledávání jen na aktuálně zpřístupněná rozhodnutí v období jednoho až šedesáti dnů před aktuálním datem. Další nadstandardní funkcí je možnost omezit fulltextové vyhledávání jen na určitou část (zónu) rozhodnutí. Konkrétně se jedná o zóny: *Právní věta*, *abstrakt*, *Návěť*, *Výrok*, *Odůvodnění*, *Argumentace* a *Odlíšné stanovisko*. Zóny Abstrakt a Právní věta nejsou vymezeny u všech rozhodnutí – Abstrakt se zpracovává jen u vybraných důležitých rozhodnutí, vyhledávat pouze v právní větě je možné jen u rozhodnutí určených k publikaci v tištěné Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu. Při **fulltextovém vyhledávání** lze, jako u obecných internetových vyhledávačů, použít logických a proximitních operátorů. Standardní operátory *AND* (a současně), *OR* (nebo), *NOT* (nikoliv), je potřeba zapisovat velkými písmeny. Implicitně je nastaven operátor *AND*, při vyhledávání je ho tedy možno vynechat. Upřesnit vyhledávání umožňují operátory *SENTENCE* a *PARAGRAPH*, které umožňují vyhledávání dokumentů, v nichž se zadané výrazy vyskytují ve větě,³⁵ resp. v odstavci a to bez ohledu na pořadí. Speciálním operátorem je operátor *NEAR*, který umožňuje nastavit v jaké vzdálenosti od sebe mají vyhledávané výrazy být. Při vyhledávání samotného slova nalezne systém i všechny jeho tvary a nezohledňuje velká a malá písmena. Pro vyhledávání fráze se dají využít uvozovky, jejich použití zároveň vypíná lemmatizaci. Zástupný symbol hvězdička *** pak rozšiřuje zadaný řetězec znaků o jakýkoliv počet a dá se použít jak před, tak za zadaným

33 Viz NALUS: *Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu - Nápověda* [online] Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupná z: <<http://nalus.usoud.cz/Search/Help.aspx>>; Některé funkce NALUS jsou podrobněji popsány v podkapitole IX.7.

34 Pro podrobnější popis možnosti vyhledávání v závislosti na datu přijetí rozhodnutí viz též Nápovědu, op. cit. 31.

35 Větou systém rozumí pořadí znaků; například zkratka Sb. tedy znamená konec věty.

NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu

Forma rozhodnutí:
☒ NÁLEZY
☒ USNESENÍ
☒ STANOVISKA PLÉNA
☐ Jen publikovaná

Text hledej v zóně (části dokumentu)
☐ v právní větě
☐ v abstraktu
☒ v náleži
☒ ve výroku
☒ v odůvodnění
☐ v argumentaci Ústavního soudu
☒ v odlišném stanovisku

Vyhledávání **Nalezené** **Odložené výsledky** **Návod**

Text

Citace (sp. zn., Sb., SbNU)

Populární název

Typ řízení

Datum rozhodnutí od **do**

Datum vyhlášení od **do**

Datum podání od **do**

Soudce zpravodaj

Soudce s odlišným stanoviskem

Navrhovatel (typ, specifikace)

Dotčený orgán (typ, specifikace)

Napadený akt (druh, číslo, název, ust.)

Výrok

Vztah k předpisům

Předmět řízení

Věcný rejstřík

Poznámka

Vyhledat

Vyhledat v nalezených
Vyhledat a přidat k nalezeným
Vyloučit z nalezených

Vymazat dotaz

Vymazat nalezené

Historie dotazů:
1 2 3 4 5

Výsledky řadit podle:
data rozhodnutí sestupně

Výsledků na stránku:
20

Velikost písma rozhodnutí:
10

Upozornění:
Rozhodnutí Ústavního soudu publikovaná v elektronické podobě na této internetové stránce slouží pouze pro informaci o rozhodovací činnosti Ústavního soudu. Autentické jsou pouze originály a stejnopisy rozhodnutí se stáráním známkou a podpisem příslušné druhé osoby. Elektronické verze rozhodnutí Ústavního soudu jsou na této internetové stránce k dispozici zdarma. Jejich další používání včetně používání doprovodných informací je povoleno pod podmínkou, že je výslovně uvedeno tento zdroj, zmíněná jeho bezplatnost a spojitostnost na jeho neautentickou povahu.
Ústavní soud České republiky, Jolova 6, Brno, Česká republika
© 2006 AutoCont CZ, s.r.o.

Obrázek č. IX.4 Úvodní stránka aplikace NALUS.

výrazem. Při zadání **slov* budou nalezeny dokumenty obsahující jak výrazy proslov, tak i doslov. Fulltextové vyhledávání lze kombinovat s širokou paletou dalších vyhledávacích kritérií. Bílá pole lze doplňovat manuálně (Citace – tedy zápis spisové značky, Populární název, Datum rozhodnutí, Datum vyhlášení, Datum podání, Poznámka, specifikace Dotčeného orgánu a Napadeného aktu), ostatní pole, která jsou šedá, se vyplňují vybráním a zatržením z nabídky, která je dostupná pod tlačítkem ... (tři tečky). Výsledky lze seřadit podle data rozhodnutí, významu, spisové značky, data vyhlášení rozhodnutí nebo podle data zpřístupnění rozhodnutí v databázi NALUS).³⁶ Dalším prvkem, který zvyšuje celkový komfort užívání aplikace NALUS, je **Historie dotazů**. Aplikace si tak pamatuje posledních pět nastavení vyhledávacích parametrů.

Samotné vyhledání proběhne po stisknutí tlačítka **Vyhledat** a výsledky jsou zobrazeny ve druhé záložce **Nalezené**. Zatímco ostatní vyhledávače judikatury nabízejí pouze tuto možnost (tj. vyhledávat podle zadaných parametrů), NALUS jde v nabídce funkcí dále, když umožňuje pracovat i s již nalezeným výsledky. Lze tak zadat nové parametry vyhledávání a pomocí tlačítka **Vyhledat v nalezených** vyhledávat s dříve vyhledanými výsledky v záložce **Nalezené**. V tomto případě jsou původní nalezené

³⁶ Náповěda k aplikaci NALUS uvádí ještě možnost řazení podle navrhovatele, nezmiňuje však řazení podle významu. Srovnejte NALUS: *Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu – Náповěda – způsob řazení* [online] Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupná z: <<http://nalus.usoud.cz/Search/Help.aspx#search7>>.

judikáty nahrazeny nově vyhledanými. Pokud bychom o ně přijít nechtěli a chtěli bychom dodat další vyhledaná rozhodnutí, je nutno použít tlačítko **Vyhledat a přidat k nalezeným**. Tlačítka **Vymazat dotaz** nastaví všechny vyhledávací parametry na výchozí (prázdnou) hodnotu, nevymaže ale výsledky ze záložky Nalezené. Tuto funkci plní tlačítko **Vymazat nalezené**.

Výsledky vyhledané podle zadaných parametrů jsou dostupné pod záložkou **Nalezené**. Aplikace navíc umožňuje s nalezenými rozhodnutími dále pracovat, zejména si je odložit pro další zpracování. Plný text je zobrazen po kliknutí na příslušnou spisovou značku. Dílčí informace jsou pak dostupné pod ikonami. Ikona [C] zobrazí úplnou citaci rozhodnutí, ikona [A] pak abstrakt a právní větu, ikona [K] souhrnné informace o rozhodnutí. Užitečná, zejména pro další cízelování dotazu, může být ikona [I], která ukáže, na základě jakých parametrů bylo rozhodnutí vyhledáno. Samozřejmostí je možnost stáhnout si textů rozhodnutí, jejich tisku nebo vyexportování do formátu doc. Zajímavá je i možnost seznam nalezených rozhodnutí vyexportovat do tabulky formátu xls.

Po kliknutí na záložku **Odložené výsledky** se zobrazí rozhodnutí, která si uživatel během práce s aplikací NALUS označil pro další zpracování a odložil. Kliknutím na příslušná tlačítka se dají vybraná rozhodnutí Odstranit nebo Stáhnout. Pro kompletní vymazání slouží tlačítko Odstranit vše. Jinak se dá s odloženými rozhodnutími pracovat stejným způsobem jako v záložce Nalezené.

IX.4.2 Vyhledávač Nejvyššího soudu ČR

Veřejně přístupná databáze rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR obsahuje všechna rozhodnutí vydaná po 1. 6. 2000 a některá vybraná stanoviska.³⁷ Spolu se spuštěním nových internetových stránek prodělal vyhledávač nad touto databází v roce 2010³⁸ strukturální změnu, kdy přešel od naprosto rudimentárního rozhraní umožňujícího vyhledávat pouze pomocí fulltextu, spisové značky a časových údajů ke komplexnímu a komfortnímu vyhledávači nabízejícímu širokou paletu vyhledávacích možností.³⁹

37 Vybraná rozhodnutí a stanoviska vydaná před 1. 6. 2000 lze najít v tištěné verzi Sbírek soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky vydávané v nakladatelství ORAC.

38 Do veřejného testovacího provozu byl vyhledávač nasazen na konci dubna roku 2010. Nové stránky a tím pádem i nový vyhledávač byl uveden do provozu o víkend 18. – 19. září 2010.

39 Kompletní nápověda pro vyhledávač rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky je dostupná na <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/web/Napoveda~Vyhledavanirozhodnuti~Napoveda___vyhledavani_rozhodnuti~?openDocument&lng=CZ>.

Vyhledávač funguje ve dvou základních módech, jednoduchém a rozšířeném vyhledávání. Vyhledávací maska **jednoduchého módu** je dostupná hned z domovských stránek Nejvyššího soudu ČR na adrese www.nsoud.cz. Umožňuje vyhledávat podle základních kritérií – Spisová značka, Datum zveřejnění, Hesla⁴⁰ a konečně i v textu rozhodnutí. Při fulltextovém vyhledávání vyhledávač neskloňuje ani nevyhledává slova podobná, vyhledává zadaný výraz jako řetězec znaků. Lze ovšem využít zástupné symboly * a ?, které mají stejnou funkci jako v Administrativním registru ekonomických subjektů.⁴¹ Hvězdička tak v zadaném výrazu nahrazuje více znaků, otazník právě jeden, dá se ale zadat vícekrát za sebou. Zástupné znaky lze umísťovat kamkoliv do hledaných výrazů a kombinovat je. Pro vyhledání fráze se používají, stejně jako u vyhledávače Google, uvozovky. Při zadání výrazu *advokát* vyhledá systém pouze rozhodnutí, která obsahují pouze tento výraz. Pokud bychom chtěli hledat i rozhodnutí, která obsahují výraz advokáti, bylo by dotaz nutno naformulovat jako *advokát?*. Při naformulování dotazu *advokát** budou nalezena rozhodnutí obsahující např. i výrazy advokátní, advokáta, advokátů, advokátem atd. Zadáme-li ve vyhledávači dotaz *pras?* budou vyhledány všechny rozhodnutí a usnesení obsahující slova skládající se z písmen *pras* a jednoho znaku. Ponejvíce se tedy bude jednat o judikáty zabývající se v nějakém kontextu buď hospodářskými zvířaty a nebo věci, v nichž byla řešena nějaká osobní invektiva a byla použita nadávka prase. Naformulujeme-li dotaz s hvězdičkou, tedy *pras**, budou vyhledány judikáty obsahující slova se znaky *pras* a jakékoliv další slova pravostranně rozšířená – např. slova prasklo, prasynovec, atd.

Vyhledávač umožňuje používat celou řadu logických operátorů. K vyhledání rozhodnutí a usnesení obsahujících oba zadané výrazy se použije operátor *AND*, který se zapisuje doslovně, tedy *and* nebo *AND*. Pokročilým operátorem je operátor *ACCRUE*, který lze zapsat čárkou. Velice zjednodušeně řečeno, *ACCRUE* vyhodnotí dokumenty s větším výskytem hledaných výrazů jako relevantnější. Dalším z řady operátorů je *NOT*, jehož použití vyloučí dokumenty obsahující zadaný výraz. Operátory je dále možno seskupovat pomocí závorek a různě kombinovat. Pro vyhledání fráze se používají uvozovky. Konečně, při fulltextovém vyhledávání nejsou zohledněna velká a malá písmena. Příklad: Při naformulování poměrně komplikovaného dotazu *akciová společnost“ AND NOT ručení? AND NOT katastr* AND NOT pozem* AND (obchodn* AND rejstřík*)* do vyhledávací řádky Text rozhodnutí budou nalezena rozhodnutí, které obsahují přesný výraz „akciová společnost, a zároveň nebudou obsahovat řetězec znaků „ručení“ doplněný o jakýkoliv znak

40 Položka Heslo reprezentuje tematickou oblast, které se rozhodnutí dotýká.

41 Administrativní registr ekonomických subjektů je představen níže.

Nejvyšší soud České republiky
Česky English Français

O Nejvyšším soudu
Rozhodovací činnost
Úřední deska

Pro veřejnost a média
Zahraniční vztahy
Symposia a semináře

Nápověda
Kontakty
Odkazy

*Demokracie není panováním, nýbrž prací k zabezpečení spravedlnosti.
A spravedlnost jest matematikou humanity.*
Tomáš Garrigue Masaryk

Nejvyšší soud České republiky
Nejvyšší soud České republiky se sídlem v Brně je vrcholným soudním orgánem ve věcech patřících do pravomoci soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení s výjimkou záležitostí, o nichž rozhoduje Ústavní soud ČR a Nejvyšší správní soud ČR.

Bulletin č. 3/2010
6
září
2010
Letní číslo našeho bulletinu obsahuje kromě dalšího odborného článku o boji proti terorismu na poli evropského trestního práva a o spolupráci EU - USA v této oblasti. Další článek je věnován historickým a ekonomickým souvislostem vztahu mezi základními právy a svobodami, a to ve světle judikatury SD EU. Samozřejmě jsou přehledy úředního věstníku EU a judikatury Nejvyššího soudu České republiky aplikující právo EU. [celý článek](#)

BULLETIN ZAMĚŘENÝHO ODŘEZENÍ
Autor – Aleš Pavel | 06.09.2010

Zadejte hledaný výraz

☒ Hledat v celém webu ☐ Hledat na úřední desce

Rozhodnutí a stanoviska Nejvyššího soudu

Spisová značka (dílové slovo) / ?

Datum zveřejnění Od Do

Hesla Vybírejte heslo

Text rozhodnutí / judikátu

Rozšířené vyhledávání

Obrázek č. IX.5 Jednoduchý mód vyhledávání rozhodnutí Nejvyššího soudu.

a zároveň nebudou obsahovat jakékoliv slovo obsahující výraz „katastr“ a „pozem“, konečně budou zároveň obsahovat řetězec znaků rejstřík, rozšířený o jakýkoliv počet znaků. Výsledkem takového hledání by měla být rozhodnutí, v nichž jako účastník figurovala akciová společnost, nefigurovala v něm společnost s ručením omezeným, nejednalo se o věci jakkoliv spojené s řízením před katastrálními úřady, ani se nejednalo o převod práv k pozemku, a byl v nich zmiňován obchodní rejstřík.

Rozšířený mód vyhledávání dostupný po kliknutí na odkaz Rozšířené vyhledávání umožňuje specifikovat dotaz mnohem podrobněji za pomoci větší škály pomocných vyhledávacích údajů.⁴² Mimo výše uvedená vyhledávací kritéria lze dále vyhledávat podle Data vydání rozhodnutí, Názvu judikátu, Dotčených předpisů, Typu a Kategorie rozhodnutí. **Název judikátu** blíže specifikuje řešenou právní otázku a nejsou jím opatřena všechna rozhodnutí. Velice užitečné je pak vyhledávání podle **Dotčených předpisů**, kdy je nutné nejprve zvolit typ báze, v níž se daný předpis nachází a poté je možno specifikovat jeho konkrétní část. **Typ rozhodnutí** označuje, nakolik závažná právní otázka byla řešena,⁴³

⁴² Vzhledem k popisovanému přechodu na nový vyhledávač jsou tyto údaje dostupné u rozhodnutí vydaných před 1. 4. 2010 jen částečně.

⁴³ Rozhodnutí typu A jsou tak rozhodnutí, která byla navržena na publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR, v případě rozhodnutí typu E se jedná o jednoduchá procesní rozhodnutí. Typ EU jsou rozhodnutí, v nichž Nejvyšší soud České republiky aplikoval právo EU.

a volí se zaškrtnutím příslušné kolonky. **Fulltextově** lze vyhledávat jak nad celým rozhodnutím, tak pouze nad právní větou. Vyhledávací funkce **Sbírka** umožňuje nalézt rozhodnutí podle údajů o jeho publikaci ve Sbírce rozhodnutí a usnesení Nejvyššího soudu České republiky. Při pouhém zadání roku bude zobrazen celý ročník. Konečně pomocí roletek **Výsledné zobrazení** a **Počet zobr. výsledků** si lze nastavit kolik výsledků a jak má být zobrazeno. Při vyhledávání lze použít zkratk zavedených ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR.⁴⁴ Všechna rozhodnutí v databázi jsou anonymizována tak, že jsou odstraněna jména a osobní údaje fyzických osob. Stejně tak nejsou uvedeny údaje, jejichž uveřejnění je zakázáno zákonem, resp. o nichž tak rozhodl předseda senátu. **Vyhledané výsledky** pak jsou zobrazeny podle předem zvoleného nastavení – standardně jsou zobrazeny identifikační údaje rozhodnutí a jeho plný text. Pokud byla proti konkrétnímu rozhodnutí podána ústavní stížnost, je tento fakt zobrazen ve speciální řádce, spolu s odkazem do databáze NALUS. Text rozhodnutí si lze stáhnout k další editaci ve formátu doc nebo přímo vytisknout.

IX.4.3 Vyhledávač Nejvyššího správního soudu

Nejvyšší správní soud uveřejňuje v anonymizované podobě svá rozhodnutí online.⁴⁵ V současné době obsahuje databáze již přes 22 tisíc stanovisek a rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a je neustále rozšiřována. Rozhodnutí a stanoviska jsou řazena chronologicky, lze tedy procházet celou databází, nebo lze pomocí kalendáře zobrazit rozhodnutí po jednotlivých letech, měsících či dokonce dnech.

Vyhledávat v této databázi lze podle standardních kritérií, tedy data vydání rozhodnutí, spisové značky, oblasti právní úpravy a formy rozhodnutí (usnesení, rozsudek, jiné). Vyhledávat lze i fulltextově a to zadáním hledaného výrazu do kolonky **V textu**. Při vyhledávání lze využít logických operátorů **AND** a **OR**, které jsou reprezentovány přepínači **Hledat výskyt všech slov** a **Hledat výraz**. Při zaškrtnutí prvního z nich jsou hledané výrazy spojeny operátorem **AND**, zaškrtnutí

44 **IZ** pro zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů; **o. s. ř.** pro zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; **obč. zák.** pro zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů; **obch. zák.** pro zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů; **tr. ř.** pro zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů; **tr. zák.** pro zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů; **zák. o rod.** pro zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů; **ZKV** pro zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.

45 Srov. *Vyhledávač rozhodnutí Nejvyššího správního soudu* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupný na adrese <www.nssoud.cz/main.aspx?cls=AnonymZne niList>.

Rozšířené vyhledávání

Spisová značka /

Datum zveřejnění od do

Datum rozhodnutí od do

Hesla

Text rozhodnutí

Soud

☐ Trestní kolegium ☐ Občanskoprávní a obchodní kolegium

Název jednání

Dotčené předpisy ☐ Sb. ☐ Sb.m.s. ☐ Nařízení EU ☐ Směrnice EU

Vyberte předpis § odst. předpisu č. / Sb.

Typ rozhodnutí ☐ Rozsudek ☐ Usnesení

Kategorie rozhodnutí ☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ E ☐ P ☐ EU

Shrnutí Číslo Ročník Číslo sešitu

Právní věta

Výsledky zobrazení Právní věta (méně položek)

Počet zobr. výsledků 15

Obrázek č. IX.6 Rozšířený mód vyhledávání rozhodnutí Nejvyššího soudu.

Základní informace

Nejvyšší správní soud uveřejňuje v anonymizované podobě svá rozhodnutí. Sleduje tím zlepšení veřejné kontroly výkonu soudnictví. Uveřejnění rozhodnutí v této rubrice nemá žádné procesní účinky. Zejména jím není dotčeno vyvěšování rozhodnutí na úřední desce na internetových stránkách, ani doručování vyvěšením rozhodnutí nebo jiné písemnosti na úřední desce na internetových stránkách. Uveřejněná rozhodnutí a stanoviska lze volně užívat k nekomerčním účelům. K jakémukoliv komerčnímu užítí uveřejněných rozhodnutí a stanovisek je třeba svolení Nejvyššího správního soudu. Citujete-li uveřejněná rozhodnutí, označte je prosím jejich formou, dnem vydání, číslem jednacím a internetovou adresou Nejvyššího správního soudu; např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 7. 2005, čj. 2 Afs 17/2004-92, www.nssoud.cz. Databáze rozhodnutí a stanovisek obsahuje k dnešnímu dni 22270 položek a bude trvale doplňována. Data jsou řazena dle data publikace.

Datum -

Spisová značka /

Spisová značka (vcelku)

Oblast práv. úpravy

Forma rozhodnutí

V textu

☐ Hledat výskyt všech slov

☐ Hledat výraz

Kalendář

2010	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2009	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2008	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2007	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2006	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2005	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2004	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2003	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

září 2010

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20
21	22	23	24	25
26	27	28	29	30

Obrázek č. IX.7 Úvodní obrazovka vyhledávače v rozhodnutích a stanoviscích Nejvyššího správního soudu.

druhého z nich spojuje výrazy operátorem *OR*. Pokud není vybrán ani jeden, použije se operátor *AND*.⁴⁶

Na základě zákonného zmocnění⁴⁷ vydává Nejvyšší správní soud od prosince roku 2003 Sbírku rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. Ve Sbírce se po projednávání v plénu soudu uveřejňují vybraná rozhodnutí, stanoviska či zásadní usnesení Nejvyššího správního soudu, rozhodnutí krajských soudů ve správním soudnictví a usnesení zvláštního senátu. Na webových stránkách Nejvyššího správního soudu jsou s tříměsíčním zpožděním zpřístupněna plná znění právních vět všech rozhodnutí, které příslušné číslo Sbírky obsahuje. Ve webové aplikaci Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu nelze využít pokročilých vyhledávacích funkcí, je tedy nutná předchozí znalost toho, ve kterém čísle Sbírky bylo dané rozhodnutí publikováno, resp. je možno využít rejstříku jednotlivých ročníků. Sbírka je ovšem provázána na základní vyhledávací formulář. Rozhodnutí a stanoviska NSS, jejichž právní věta byla publikována ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou označena ikonou knihy.

IX.5. Informace o subjektech

V prostředí informační sítě Internet lze získat poměrně rozsáhlý soubor informací o konkrétních subjektech. Obecné informace lze získat pomocí Google po zadání názvu subjektu do vyhledávací řádky. Online už jsou ale dostupné specifické rejstříky, které poskytují detailní informace např. o majetkových strukturách. Tyto budou představeny v následujícím textu.

IX.5.1 Administrativní registr ekonomických subjektů

Administrativní registr ekonomických subjektů (dále jen „ARES“), uvedený poprvé do provozu 23. srpna 1999, je spravován Ministerstvem financí na adrese www.info.mfcr.cz/ares/. Představuje zastřešující webovou aplikaci, která umožňuje pohodlně vyhledávat nad veřejně dostupnými registry státní správy (tzv. zdrojovými registry). ARES tedy není samostatnou databází údajů a je možno jej chápat jako „metaregistr“⁴⁸ – dotaz položený uživatelem je dále přesměrováván na zdrojové registry. Zároveň uživateli vygeneruje odkazy na jednotlivé zdrojové registry a umožňuje i porovnat výsledky z jednotlivých registrů vůči sobě

46 V praxi ale vyhledávač vyhledává jakoby byl implicitně nastaven operátor *OR*.

47 Viz § 22 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

48 Srov. PETERKA, J. *ARES - další milník na cestě k informační společnosti eArchiv.cz* [online]. Vydáno 24. 8. 1999. [cit. 2010-09-16]. Dostupný z: <<http://www.earchiv.cz/anovinky/ai2659.php3>>.

navzájem. Následující tabulka přehledně zachycuje poměrně širokou škálu hlavních zdrojů nad kterými ARES vyhledává.

Název	Zkratka	Správce	Dostupný
Centrální evidence dotací z rozpočtu	CEDR	Ministerstvo financí	http://cedr.mfcr.cz
Evidence zemědělského podnikatele	EZP	Ministerstvo zemědělství	http://eagri.cz/public/app/SZR/EZP
Insolvenční rejstřík	IR	Ministerstvo spravedlnosti	https://isir.justice.cz
Obchodní rejstřík	OR	Rejstříkové soudy	http://portal.justice.cz/
Registr církví a náboženských společností	RCNS	Ministerstvo kultury	http://www3.mkcr.cz/cns_internet/
Registr ekonomických subjektů	RES	Český statistický úřad	http://registry.czso.cz/irsw/
Registr plátců daně z přidané hodnoty	DPH SkDPH	Česká daňová správa	http://adisreg.mfcr.cz
Registr plátců spotřební daně	SD	Celní správa	https://www.justice.cz
Registr pojišťovacích zprostředkovatelů a likvidátorů pojistných událostí	ISPOZ	Česká národní banka	http://ispoz.cnb.cz/RegistrVyhledavani.aspx
Registr zdravotnických zařízení	RZZ	Ústav zdravotnických informací a statistiky	http://www.uzis.cz/uzis/rzz/rzz.htm
Seznam občanských sdružení a spolků	OSS	Ministerstvo vnitra	http://aplikace.mvcr.cz/seznam-obcanskych-sdruzeni/
Seznam pojišťoven a zajišťoven	PZ	Česká národní banka	http://www.cnb.cz/cnb/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE
Seznam politických stran a hnutí	PSH	Ministerstvo vnitra	http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickych-stran/
Živnostenský rejstřík	RŽP	Ministerstvem průmyslu a obchodu	http://www.rzp.cz/

Kontrolním zdrojem ARES je Územně identifikační registr adres (UIR-ADR) vedený Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR na adrese <http://forms.mpsv.cz/uir/>.

I když ARES vyhledává nad bázi ekonomických subjektů registrovaných v České republice, je jeho webové rozhraní, a to včetně nápovědy, přeloženo kompletně do angličtiny. Přeloženy jsou i odkazy na jednotlivé registry. Samotné registry však přeloženy nejsou.

Vyhledávání je rozděleno na dvě hlavní sekce - **Vyhledávání ekonomických subjektů** a Vyhledávání osob. Základním identifikátorem při Vyhledávání ekonomických subjektů je IČ (Identifikační číslo), které subjektu přidělil rejstříkový soud, Živnostenský úřad nebo Český statistický úřad. Při vyhledávání podle IČ jsou ostatní vyhledávací

Úvod · Návod · MFCR · Asseco · E-mail

ARES - ekonomické subjekty

Obchodní firma: IČ: Diakritika:

Obec: Ulice: Číslo domu: Tržnice:

Právní forma: CZ-NACE: Výstup:

Filtr:

Seznam aplikací:

Vyhledat · Nové zadání

Podmínky provozu

Účelem www aplikace ARES Ministerstva financí je souhrnné zpřístupnit údaje z informačních systémů pro vedení registrů a evidenci veřejné správy o ekonomických subjektech. ARES přehledně zpřístupňuje údaje, přebírané ze zdrojových registrů do databáze ARES a současně umožňuje přímé přepnutí do www aplikací orgánů veřejné správy, které příslušné informační systémy provozují, pokud tyto aplikace již existují.

Všechny údaje, které ARES zpřístupňuje, mají pouze informativní charakter a nemají charakter úřední listiny. Jejich výpis (prostřednictvím ARES) proto nemůže být použit jako průkazní materiál pro úřední jednání.

Vzhledem k charakteru aplikace ARES nenese Ministerstvo financí odpovědnost za aktualnost a úplnost údajů z databáze ARES ani za nepřetržitý provoz www aplikací pro zpřístupnění údajů z informačních systémů zdrojových registrů ani za korektnost a aktualnost jimi zpřístupňovaných informací. Ministerstvo financí neodpovídá za případné škody způsobené použitím údajů získaných prostřednictvím aplikace ARES.

Účelem provozování aplikace je poskytnout rychlé a obecně dostupné informace o jednotlivých subjektech. K tomuto účelu není pro běžného uživatele přístup k aplikaci ARES omezen. S ohledem na charakter provozu ARES a jeho zabezpečení si Ministerstvo financí vyhrazuje právo omezit nebo znemožnit přístup k www aplikaci ARES uživateli, kteří:

- odešli k vyřízení více než 1000 dotazů v době od 8:00 hod. do 18:00 hod.;
- odešli k vyřízení více než 5000 dotazů v době od 18:00 hod. do 8:00 hod. rána následujícího dne;
- se snaží o posouzení bezpečnostní ochrany www serveru Ministerstva financí;
- opakovaně posílají nesprávné vyplněné dotazy;
- mají větší počet současných zadávaných dotazů (pro automatizované XML dotazy).

Zejména u automatizovaného dotazování přes XML služby doporučujeme dbát na správné vyplnění parametrů platnými a smysluplnými hodnotami. V opačném případě může dojít k zamezení přístupu do IS ARES.

Obnovení přístupu k údajům aplikace ARES po jeho případném zákazu bude řešeno zásadně na základě dostatečných písemných záruk, které uživatel dohodne s Ministerstvem financí.

odbor informatiky
Ministerstvo financí ČR

Obrázek č. IX.8 ARES – vyhledávací maska – Ekonomické subjekty.

kriteria nadbytečná. Při použití IČ a jiného kritéria tak vystaví systém chybové hlášení a nevyhledá žádný subjekt. Kriterium **Obchodní firma** umožňuje vyhledávat podle názvu subjektu, a to buď s anebo bez zohlednění české diakritiky v závislosti na výběru v poli Diakritika (ASCII nebo česká). Při vyhledávání nejsou rozlišována malá a velká písmena a není potřeba zadávat všechna slova z názvu. Je možno též využívat zástupných symbolů * a ?. Hvězdička pak v hledaném výrazu nahrazuje více znaků, otazník jeden. Podmínkou použití těchto zástupných znaků je, že hledaný výraz musí mít 3 po sobě jdoucí významné znaky, nebo 4 tyto znaky celkem. Například při zadání dotazu *filo?of** do pole Obchodní firma vyhledá ARES všechny subjekty, která mají v názvu jakoukoliv variantu slova filozofie/filosofie, tedy např. jak Filozofický klub Progres, tak České sdružení pro právní a sociální filosofii, o.s. Dále je možné subjekty vyhledávat podle lokalizačních údajů Obec, Ulice a Číslo domu. Při vyhledávání podle ulice či čísla domu je vždy nutno zadat konkrétní obec, a to buď vepsáním názvu nebo vybráním z roletové nabídky, která se zobrazí po kliknutí v příslušném poli. Možnost výběru nabízí i vyhledávání dle parametrů Právní forma, Finanční úřad a kód CZ-NACE.⁴⁹ Tyto tři parametry je vhodné používat ve spojení s dalšími kritérii, zejména omezením výsledků na určitou lokalitu pomocí pole Obec. Ještě před zobrazením samotných výsledků vyhledávání lze určit, zda se mají omezit pouze na subjekty zaniklé či

49 CZ-NACE je zkratka pro Klasifikaci ekonomických činností, která byla zavedena Českým statistickým úřadem od 1. ledna 2008. Byla vypracována podle mezinárodní statistické klasifikace ekonomických činností, v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1893/2006 ze dne 20. prosince 2006, kterým se zavádí statistická klasifikace ekonomických činností NACE Revize 2 a kterým se mění nařízení Rady (EHS) č. 3037/90 a některá nařízení ES o specifických statistických oblastech.

aktivní a zda se tyto mají seřadit podle IČ, Obce nebo Obchodní firmy. Samotné výsledky jsou seřazeny v přehledné tabulce, ve které je IČ vyhledaných subjektů, obchodní firma a místo podnikání. Vpravo pak jsou pod zkratkami uvedenými v Tabulce č. 1 vygenerovány odkazy s údaji z jednotlivých zdrojových registrů, ve kterých je subjekt evidován. Šedé písmo zkratky značí, že subjekt v příslušném registru byl evidován, ale již zanikl. Šedé písmo v celém řádku znamená, že subjekt zanikl ve všech registrech. Naopak aktivní subjekty jsou vypsané černým písmem. Ikona dvou šipek umožňuje porovnat v samostatné nové tabulce veškeré údaje o subjektu z aktivních registrů a odhalit tak případné neshody. Kliknutím na jednotlivé odkazy jsou zobrazeny údaje z příslušných registrů, ale stále v prostředí ARES, pro navigaci na původní zdrojovou stranu je třeba kliknout na příslušný hypertextový odkaz v sekci Odkazy, která se nachází ve spodní části obrazovky.

Do vyhledávání osob se lze dostat přímo kliknutím na odkaz Související aplikace - **Vyhledávání osob**. Aplikace vyhledává nad databází fyzických osob, jejichž údaje jsou dle zákona veřejně přístupné a vystupují v jisté roli (angažmá) vůči ekonomickým subjektům. Konkrétně tak jde o členy statutárních orgánů, jednatele a osoby, které jsou angažovány v subjektech vedených v Obchodním rejstříku (OR), Registru živnostenského podnikání (RŽP) nebo v Registru pojišťovacích zprostředkovatelů a likvidátorů pojistných událostí (ISPOZ). Osoby lze vyhledávat podle parametrů **Jméno, Obec, Ulice, Angažmá, Rodné číslo, PSČ a Číslo domu**. S vyhledávacím parametrem Jméno přímo souvisí volba Diakritika – jejím zaškrtnutím se určuje, zda se při vyhledávání zohlední diakritické znaky. Rodné číslo je opět omezeno obdobně jako vyhledávání podle IČ u ekonomických subjektů. Opět lze určit, jak vyhledané výsledky seřadit a to buď podle jména nebo příjmení. Veškeré údaje lze z vyhledávacího formuláře u ekonomických subjektů i osob vymazat a tedy zahájit nové vyhledávání pomocí tlačítka **Nové zadání**.

Administrativní registr ekonomických subjektů tak představuje poměrně silný vyhledávací nástroj, umožňující si s minimálním úsilím a zadarmo udělat víceméně komplexní přehled o ekonomických aktivitách konkrétního subjektu. Je ovšem nutno upozornit na fakt, že veškeré údaje, zpřístupněné pomocí ARES, mají pouze informativní charakter a nemají charakter veřejné listiny.

IX.5.2 Rejstříky na Oficiálním serveru českého soudnictví Justice.cz

Jak bylo uvedeno výše, jedny ze zdrojových registrů ARES jsou i rejstříky vedené na Oficiálním serveru českého soudnictví Justice.cz. V násle

dujícím textu si blíže představíme dva nepoužívanější, a to obchodní a insolvenční rejstřík.

Obchodní rejstřík

Internetová verze Obchodního rejstříku, dostupná na stránkách Oficiálního serveru českého soudnictví Justice.cz, byla spuštěna do provozu 15. září 1997 jako jeden z prvních online registrů Ministerstva spravedlnosti České spravedlnosti. Tato webová aplikace umožňuje vyhledávat nad všemi subjekty, které se do obchodní rejstříku zapisují.⁵⁰

Vyhledávat lze přímo na domovských stránkách ministerstva spravedlnosti ve zjednodušeném formuláři, a to buď dle názvu subjektu nebo jména osoby. Po kliknutí na rozšířené vyhledávání se zobrazí základní vyhledávací maska, která je implicitně nastavena na vyhledávání podle obchodní firmy. Přepnout na vyhledávání podle osob či společníků-právnických osob lze příslušnými odkazy ve spodní části stránky.

Obchodní rejstřík rozděluje vstupní vyhledávací kritéria do dvou základních kategorií – **údaje základní** (název osoby, IČ, spisová značka, u fyzické osoby pak příjmení a rodné číslo), z nichž alespoň jeden musí být vyplněn a **údaje doplňující** (obec, sídlo soudu, u kterého je subjekt veden, právní forma, ulice, u fyzické osoby pak navíc jméno a angažmá), podle kterých nelze vyhledávat samostatně. Při vyhledávání prostřednictvím příjmení, spisové značky, případně ulice a jména je nutno zapsat

ARES - Osoby (veřejné dle zákona)

Úvod · Návod · MFCR · Asseco · E-mail

Jméno: Rodné číslo: Druhý název: Česká

Obec: PSČ: Zobrazení: 200 vět

Ulice: Č. domku: Tisknutí: ne/tisknutí

Analýza: výsledek

Související aplikace: [Ekonómické subjekty](#)

Výstup: HTML

Vyhledat **Nové zadání**

Podmínky provozu

Účelem www aplikace ARES Ministerstva financí je souhrnně zpřístupnit údaje z informačních systémů pro vedení registrů a evidenci veřejné správy o ekonomických subjektech. ARES přehledně zpřístupňuje údaje, přiblížené ze zdrojových registrů do databáze ARES a současně umožňuje přímé přepnutí do www aplikací orgánů veřejné správy, které příslušné informační systémy provozují, pokud tyto aplikace již existují.

Všechny údaje, které ARES zpřístupňuje, mají pouze informativní charakter a nemají charakter úřední listiny. Jejich výpis (prostřednictvím ARES) proto nemůže být použit jako průkazní materiál pro úřední jednání.

Vzhledem k charakteru aplikace ARES nenese Ministerstvo financí odpovědnost za aktualnost a úplnost údajů z databáze ARES ani za nepřetržitý provoz www aplikací pro zpřístupnění údajů z informačních systémů zdrojových registrů ani za korektnost a aktuálnost jimi zpřístupňovaných informací. Ministerstvo financí neodpovídá za případné škody způsobené použitím údajů získaných prostřednictvím aplikace ARES.

Účelem provozování aplikace je poskytnout rychlé a obecně dostupné informace o jednotlivých subjektech. K tomuto účelu není pro běžného uživatele přístup k aplikaci ARES omezen. S ohledem na charakter provozu ARES a jeho zabezpečení si Ministerstvo financí vyhrazuje právo omezit nebo znemožnit přístup k www aplikaci ARES uživateli, kteří:

- odešlou k vyřízení více než 1000 dotazů v době od 8:00 hod. do 18:00 hod.,
- odešlou k vyřízení více než 5000 dotazů v době od 18:00 hod. do 8:00 hod. rána následujícího dne,
- se snaží o porušení bezpečnostní ochrany www serveru Ministerstva financí,
- opakovaně posílají nesprávně vyplněné dotazy,
- mají větší počet současně zadaných dotazů (pro automatizované XML dotazy).

Zajména u automatizovaného dotazování přes XML služby doporučujeme dbát na správné vyplňování parametrů platnými a smysluplnými hodnotami. V opačném případě může dojít k zamezení přístupu do IS ARES.

Obnovení přístupu k údajům aplikace ARES po jeho případném zákazu bude řešeno zásadně na základě dostatečných písemných záznamů, které uživatel dohodne s Ministerstvem financí.

odbor informatiky
Ministerstvo financí ČR

Obrázek č. IX.9 ARES – vyhledávací maska – Osoby.

50 K tomu viz § 34 zákona č. 513/1991, Sb. obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

verze aplikace 2.42.9 vyvinul Corpus Solutions a.s.

Obchodní rejstřík a Sběrka listin
Ministerstvo spravedlnosti České republiky

Údaje platné ke dni 20.09.2010, 6:00

ZADEJTE PODMINKY PRO VÝBER SUBJEKTU

Název subjektu: IČ: Obec:

Odřez: Vločka:

Spisová zn.: vedená u:

Max. počet zobrazených položek: ☐ 50 ☐ 200 ☐ 500

Třídění zobrazených položek: ☐ netřídí ☐ IČ ☐ spis. značka

Typ hledání v názvu: ☐ XXX* ☐ *XXX*

Vyhledávat názvy: ☐ jen platné ☐ platné i neplatné

První forma:

Ulice:

[Jak na to?](#) [Podmínky provozu](#) [Rejstříkové soudy](#) [Evidence úpadků](#)

[Obchodní rejstřík podle osob](#) [Obchodní rejstřík podle společností-právnických osob](#)

[Portál pro podnikatele: BusinessInfo.cz](#) [Průvodce: Jak založit firmu / společnost](#)

[Informační místa pro podnikatele](#)

[Databáze vzorů podání obchodního a jiných rejstříků](#)

POWERED BY:

Obrázek č. IX.10 Vyhledávací maska Obchodního rejstříku.

celý název a respektovat přitom diakritiku a velká a malá písmena. U ostatních položek tato omezení neplatí.

Výsledky vyhledávání lze omezit co do počtu a v případě vyhledávání podle obchodní firmy třídit podle IČ nebo spisové značky. Dále lze omezit, zda mají být vyhledávány jen subjekty platné nebo i neplatné. Položkou typ hledání v názvu je možné u vyhledávání podle obchodní firmy určit, zda zadaný řetězec znaků má být hledán jen od začátku názvu subjektu (volba XXX*) nebo kdekoliv (volba *XXX*). Například při hledání řetězce znaků *nestl* při zapnuté volbě *XXX* bude vyhledána jak FINESTLAB spol. s r.o., tak Nestlé Česko s.r.o.

Po nalezení subjektu v databázi se v oknu prohlížeče objeví jeho základní identifikační údaje (spisová značka, název subjektu, identifikační číslo, sídlo a den zápisu). Nad těmito údaji se pak nachází trojice odkazů Výpis platných, Úplný výpis a Sběrka listin. Po kliknutí na **Výpis platných** se zobrazí okno s výpisem platných informací, tedy poslední změny zapsané na rejstříkovém soudu. Okruh zobrazovaných informací je rozsáhlejší než v základním výpisu, poskytnuty jsou informace o právní formě, předmětu podnikání, společnících, výši vkladu, statutárních orgánech a ostatních skutečnostech. Historický přehled vývoje zapisovaných údajů umožňuje odkaz **Úplný výpis**. Zde jsou zobrazeny všechny údaje jako v odkazu Výpis platných, zároveň jsou dostupné i údaje již neplatné. Tyto jsou zvýrazněny podtržením a k dané informaci je uvedeno i datum výmazu z obchodního rejstříku. V online aplikaci Obchodního

rejstříku je dostupná i sbírka listin obsahující veřejné listiny vztahující se k jednotlivým subjektům, která je dostupná pod odkazem **Sbírka listin**. Po kliknutí na tento odkaz se kromě základních identifikačních údajů subjektu zobrazí přehled veřejných listin vedených u rejstříkového soudu. Jednotlivé listiny jsou řazeny chronologicky od nejnovějších po nejstarší. Dále je v přehledu listin uváděno jejich číslo, typ listiny,⁵¹ datum vzniku listiny, kdy listina došla na soud, kdy byla založena do sbírky listin, kolik má stránek a informace o tom, zda je listina digitalizována či nikoliv (zobrazeno ikonou). Po kliknutí na číslo listiny se zobrazí kompletní přehled dostupných údajů o ní a pod odkazem PDF podoba je dostupná i digitalizovaná verze listiny. Opět je nutné upozornit na fakt, že výpisy z elektronické verze obchodního rejstříku mají pouze informativní charakter.

Insolvenční rejstřík

Dalším z veřejně dostupných rejstříků veřejné správy je Insolvenční rejstřík na adrese <https://isir.justice.cz/>. Zaveden byl zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), který nahradil předchozí právní úpravu úpadkového práva a zprovozněn byl k 1. lednu 2008. Hlavním cílem nové právní úpravy bylo zajištění co nejvyšší míry publicity a možnosti sledovat průběh insolvenčních řízení online. Zároveň byl posílen význam Insolvenčního rejstříku v řízení. Platí, že se soudní rozhodnutí a písemnosti doručují vyvěšením na úřední desce soudu a zároveň s tím v Insolvenčním rejstříku.⁵² Podle § 71 insolvenčního zákona se okamžikem zveřejnění písemnosti v insolvenčním rejstříku rozumí den, hodina a minuta zveřejnění. Předpokládá se tak proaktivní role účastníků řízení, kteří by měli ve vlastním zájmu pravidelně sledovat stav řízení online. V rejstříku tak lze nalézt veškerá rozhodnutí insolvenčního soudu vydaná v insolvenčním řízení, veškerá podání, která se vkládají do soudního spisu vedeného insolvenčním soudem ohledně dlužníka,⁵³ zákonem stanovené informace o dlužnících, zákonem stanovené informace o insolvenčních správcích a informace o hlavních řízeních probíhajících v členských státech EU. V rejstříku nejsou dostupné podání a písemnosti, které podléhají režimu utajení podle zvláštního právního předpisu. Informace o řízení, která byla zahájena před spuštěním insolvenčního rejstříku (tj. do 31. 12. 2007)⁵⁴ jsou dostupné z Evidence úpadců.⁵⁵

51 Např. účetní závěrka, výroční zpráva, zápis z valné hromady apod.

52 Nestanoví-li zákon pro určité případy jinak.

53 V některých případech mohou být takto anonymizována s ohledem na ochranu osobních údajů.

54 Tedy řízení, která probíhají či probíhala dle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání.

55 Viz *Evidence úpadců* [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky.

Insolvenční rejstřík hraje v insolvenčním řízení nezastupitelnou roli. V zásadě platí, že se soudní rozhodnutí či jiné písemnosti doručují vyvěšením písemnosti na úřední desce insolvenčního soudu a současným zveřejněním v Insolvenčním rejstříku (tzv. doručení vyhláškou), nestanoví-li zákon pro určité případy nebo pro určité osoby něco jiného.

Vyhledávat v Insolvenčním rejstříku lze buď ve zjednodušené verzi přímo na Oficiálním serveru českého soudnictví Justice.cz, kde lze vyhledávat podle názvu subjektu, jména osoby či identifikačního čísla. Pokročilé možnosti vyhledávání pak nabízí domovská stránka isir.justice.cz., kde lze hledat subjekty dle jejich identifikačních údajů. Příjmení či název není třeba zadávat kompletně, postačí i jenom část. Systém pak vyhledá všechny subjekty, jejichž jméno nebo název začíná na zadaný řetězec znaků, bez ohledu na diakritiku. Zadáme-li do vyhledávacího pole *nov*, bude vyhledáno jak „Novák“, tak „Novotný“, ale i „NOVA, s.r.o.“.

Kategorie **Jméno fyzické osoby** slouží k upřesnění jména fyzické osoby a je nutno je zadat se správnou diakritikou. Další kategorie **Identifikační Číslo (IČ)**, **Datum narození**, **Rodné číslo** – umožňují vyhledávat subjekt podle specifických údajů. Pomocí kategorie **Obec** lze vyhledat subjekty podle jejich sídla, přičemž je nutno zadat název naprosto správně, tj. i s diakritikou.

Vyhledávat lze ale i podle identifikačních údajů o řízení. Vyhledávat tak lze například podle **Spisové značky**. Pomocí kategorie **Vedená u** lze vyhledat insolvenční agendu určitých soudů. Vyhledávací kategorie **Stav řízení** umožňuje zobrazit insolvenční řízení podle stádií, ve kterých se řízení nachází, a to v zadaném období, které nesmí být delší než 14 dní. Hledání je ještě možno omezit na aktuální, či na aktuální a ukončená řízení. Od této kategorie je nutno rozlišovat kategorii **Akce**, která umožňuje vyhledávat podle jednotlivých procesních úkonů, jež byly v daném řízení učiněny. Hledání je opět nutné ještě omezit na období, které nesmí přesáhnout 14 dní. Konečně kategorie **Příjmení insolvenčního správce** umožňuje zobrazit agendu jednotlivých insolvenčních správců.

Pokud nehledáme konkrétní subjekt, lze využít **Monitoring insolvenčního rejstříku**. Pomocí této funkce lze zobrazit kompletní přehled zahájených insolvenčních řízení před určitým datem. V přehledu vyhledaných subjektů je možné kliknutím na Detail zobrazit samotný insolvenční spis nebo kliknutím na Obchodní rejstřík vyhledat informace o daném subjektu v Obchodním rejstříku.

V insolvenčním rejstříku lze vyhledat pouze dlužníky, proti kterým bylo zahájeno insolvenční řízení po 1. lednu 2008. Dlužníky, proti kterým bylo zahájeno konkursní či vyrovnací řízení před 1. lednem 2008, lze vyhledat v [Evidenci úpadků](#).

Příjmení a jméno:

Vyhledat pouze dle začátku příjmení a jména: ☒

Jméno fyzické osoby:

IČ:

Datum narození:

Rodné číslo fyzické osoby:

Obec:

Spisová značka vedená u:

Stav řízení:

v období od: do:

☐ Aktuální řízení ☒ Aktuální i ukončená řízení

Akte:

v období od: do:

Příjmení insolvenčního správce:

Max. počet zobrazených položek: ☒ 50 ☐ 100 ☐ 200

Novinka : Monitoring insolvenčního rejstříku

Datum: Období:

[Potvrzení výběru](#) [Vytisknout formulář](#)

Údaje o rejstříku | Aktuální info | Kontakt | Obchodní rejstřík | Seznam insolvenčních správců | Evidence údajů o cizozemském rozhodnutí | Formuláře

Ministerstvo spravedlnosti ČR, Vvřetevská 16, 128 10 Praha 2, Česká republika

Obrázek č. IX.11 Vyhledávací maska Insolvenčního rejstříku

Samotný insolvenční spis týkající se konkrétního řízení obsahuje veškeré relevantní dokumenty ve formátu pdf, které jsou dále rozříděny do čtyř kategorií. V záložce **Řízení do úpadku** lze nalézt insolvenční návrh se všemi přílohami, vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení, usnesení soudu a případné další úřední záznamy. Pod záložkou **Řízení po úpadku** se nacházejí dokumenty související se samotným řízením, nejčastěji se jedná o nařízení jednání. Záložka **Incidenční spory** obsahuje dokumenty týkající se excindačních žalob a ostatních souvisejících incidenčních sporů. Konečně záložka **Přihlášky** obsahuje jednotlivé dokumenty týkající se přihlášek věřitelů uplatňované vůči dlužníkovi.

IX.6 Ostatní online zdroje právních informací

Internet byl již od svého zrodu používán pro akademické účely a v současné době je fakticky primárním zdrojem akademických informací, a to i právních. Online tak lze volně najít rozsáhlé databáze specializovaných právních zdrojů, celé publikace, časopisy či články. Problematikou vyhledávání informací a řeší se obecně zabývá informační věda. Pokrýt materii, kterou lze studovat v bakalářských i magisterských programech, na několika stranách je úkolem značně nerealistickým, a proto zájemce

o prohloubení znalostí o tomto oboru, jehož uplatnitelnost v informační společnosti neustále stoupá, odkazujeme na související odbornou literaturu.⁵⁶ Následující text prezentuje obecné zdroje zaměřené na právní problematiku. Představuje ve stručnosti online aplikaci nahlížení do Katastru nemovitostí, specifický portál Theses, jednoho zástupce právnických blogů a právníké informační portály iPrávník, Právníké fórum a epravo.cz.

IX.6.1 Katastr nemovitostí

Český úřad zeměměřický a katastrální provozuje dvě online aplikace týkající se katastru nemovitostí, tedy souboru údajů o nemovitostech na území České republiky. První, s názvem **Dálkový přístup do Katastru nemovitostí**,⁵⁷ představuje placené rozhraní s nutností registrace. Výstupy z katastru pořízené přes tuto aplikaci jsou formálně i věcně shodné s dokumenty vydanými katastrálním úřadem. Druhou bezplatnou aplikací je **Nahlížení do katastru nemovitostí** dostupné na adrese nahlizenidokn.cuzk.cz. Hlavní omezení oproti Dálkovému přístupu je v limitaci možnosti výstupů. Aplikace Nahlížení do katastru tak např. neumožňuje získat list vlastnictví. Dále se budeme věnovat pouze této bezplatné aplikaci, která umožňuje zobrazit vybrané údaje týkající se nemovitostí evidovaných v katastru nemovitostí, informace o stavu řízení probíhajících na katastrálních pracovištích a katastrální mapy České republiky.

V sekci **Řízení** na hlavní stránce umožňuje odkaz Informace o řízení vyhledávat informace o konkrétním řízení u konkrétního katastrálního pracoviště podle čísla řízení. Po jeho zadání se zobrazí přehled všech volně dostupných údajů o řízení (číslo řízení, pracoviště, u něž je řízení vedeno, datum přijetí a stav řízení). Uvedeny jsou i informace o účastnících a předmětu řízení a jednotlivých provedených operacích. Řízení jsou rozlišována na základě katastrálního zákona⁵⁸ a katastrální vyhlášky⁵⁹ na tři základní typy (Vklad, Záznam a Geometrický plán).

56 Např. již citovaná publikace SKLENÁK, V. *Data, informace, znalosti a Internet*. Praha : C. H. Beck, 2001; *Informační věda a knihovnictví : výkladový slovník české terminologie z oblasti informační vědy a knihovnictví : výběr z hesel v databázi TDKIV*. Editor Miroslav Ressler. Praha : Vysoká škola chemicko-technologická v Praze; Národní knihovna České republiky, 2006. 161 s; CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení : úvod do informační vědy*. 2. přeprac. vyd. Praha : Karolinum, 2005. 233 s; Interaktivní materiál Kurz práce s informacemi. Elportál, Brno : Masarykova univerzita, 2007.

57 Viz *Informační systém katastru nemovitostí České republiky* [online]. Český úřad zeměměřický a katastrální, 2010. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupný z: <<https://katastr.cuzk.cz/>>.

58 Viz zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.

59 Viz vyhlášku č. 26/2007 Sb., kterou se provádí zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů.

Odkaz Přehled řízení umožňuje zobrazit řízení, která byla na příslušném pracovišti zahájena před a po založení konkrétního řízení. Pod odkazem Seznam přijatých řízení je možno nechat si vytvořit seznam řízení založených v konkrétním dni na konkrétním katastrálním pracovišti. Vyhledávat lze i v minulosti, přičemž nejzazším možným datem je 1. 1. 2003. Zobrazený přehled řízení je u obou typů odkazů hypertextově provázaný s položkou Informace o řízení. Po kliknutí na příslušné číslo řízení se tedy zobrazí jeho detailní informace.

Pod odkazy Parcela, Budova a Jednotka v sekci **Informace z KN** lze dohledat informace o zadaných nemovitostech evidovaných v katastru nemovitostí podle konkrétních identifikačních údajů. Ve výpisu informací o nemovitosti pak lze najít mj. údaje o vlastníkovi, resp. spoluvlastnících, číslo listu vlastnictví, omezení vlastnického práva a případné jiné záznamy. Každá nemovitost se obecně vyhledává podle obce, v níž leží, přičemž zadávat není nutný celý název. Zbývající část je možno doplnit z nabízeného roletového menu. U **parcel**, které se vyhledávají pomocí parcelního čísla, se navíc zobrazují informace o výměře pozemku, způsobu jejího určení, druhu a způsobu využití pozemku a označení mapového listu. **Budovy** lze vyhledávat podle části obce, v níž leží, typu budovy a čísla budovy – z výpisu informací o budově tak lze zjistit, kromě výše uvedených základních informací, způsob jejího využití a parcelu, na níž leží. **Jednotky** lze vyhledávat pomocí kategorií název obce, čísla a typu budovy a její jednotky. Mezi poskytnuté informace tak patří typ jednotky, způsob jejího využití, podíl jednotky na společných částech domu. Informace o nemovitostech jsou navzájem propojeny a mezi jednotlivými výpisy lze navigovat pomocí odkazů. Stojí-li tak např. na konkrétní parcele nějaká budova, je na ni uveden odkaz.

Poslední z funkcí Nahlížení do katastru nemovitostí je zobrazení **Mapy**. Odkaz **Přehledová mapa ČR** spustí samostatného grafického klienta⁶⁰ s kompletní mapou České republiky. Zde je možno volně prohlížet, přibližovat i oddalovat příslušné mapové podklady. Pro jednodušší orientaci lze zapnout i funkci ortofoto (tj. barevná fotomapa). Mapa samotná je přímo svázána s katastrem nemovitostí a po kliknutí na ikonu **Informace z mapy** lze zobrazit údaje o konkrétní parcele, či pozemku. Při vyhledávání mapy konkrétního katastrálního území je možno použít odkaz **Katastrální území**. Po zadání příslušných identifikačních údajů je mapa vycentrována a přiblížena na konkrétní katastrální území.

Celkově je možno shrnout, že aplikace Nahlížení do katastru poskytuje poměrně komfortní informace o řízeních a nemovitostech vedených

60 Viz *Nahlížení do katastru nemovitostí* [online]. Český úřad zeměměřičský a katastrální, 2010. Změněno 16. 9. 2010 [cit.2010-09-16]. Dostupný z: <<http://nahlizenedokn.cuzk.cz/Mapa.aspx?typ=CR&id=0>>.

ÚZK

Nahlížení do katastru nemovitostí

Řízení

- » Informace o řízení
- » Přehled řízení
- » Seznam příslušných řízení

Informace z KN

- » Parcela
- » Budova
- » Jednotka

Mapa

- » Katastrální území
- » Přehledová mapa ČR
- » Definici bodů (reklamace)

Nápověda

- » Nápověda k aplikaci
- » Nejčastější dotazy
- » Technické požadavky
- » Vysvětlení pojmů

Aplikační rozhraní

- » WMS služba

O aplikaci

- » Úvodní stránka
- » Textová verze
- » Klasická verze
- » Prohlášení o přístupnosti
- » Nastavení aplikace

Český úřad zeměměřičský a katastrální
Pod sídlem 2

17.12.2009 - Důležité upozornění uživatelům

K datu 1.1.2010 se ruší Katastrální pracoviště (KP) Horažďovice a KP Moravský Krumlov. Od uvedeného data se tak zvětšuje územní obvod KP Klatovy o územní obvod KP Horažďovice a územní obvod KP Znojmo o územní obvod KP Moravský Krumlov.

Údaje katastru nemovitostí (KN) z územního obvodu rušeného KP Horažďovice budou od 1.1.2010 přístupné pod názvem KP „Klatovy2“ a údaje KN rušeného KP Moravský Krumlov budou přístupné pod názvem KP „Znojmo2“.

Nové názvy se od 1.1.2010 užívají při vyhledávání, kde je zadáván název KP (např. u informace o řízení).

03.09.2009 - Nová verze aplikace

Dne 03.09.2009 byla nainstalována nová verze aplikace Nahlížení do KN.

Mimo interních změn byly provedeny tyto úpravy funkčnosti aplikace verze 3.3.4:

- při výběru katastrálního území lze volitelně postupovat přes obec
- implementováno dynamické dotahování (našeptávač) při vyhledávání obce nebo katastrálního území, dotahování se aktivuje po zadání minimálně 2 znaků

05.08.2009 - Nová verze aplikace

Dne 05.08.2009 byla nainstalována nová verze aplikace Nahlížení do KN.

Mimo interních změn byly provedeny tyto úpravy funkčnosti aplikace:

- změna v řazení zobrazovaného seznamu spoluvlastníků (nyní kompletně podle abecedy, včetně SJM)
- drobné úpravy ve formátování adresy
- verze pro mobilní telefony už není dostupná na adrese <http://nahlizenedokn.cuzk.cz/pda/>, ale má svou samostatnou doménu <http://m.nahlizenedokn.cuzk.cz>
- byly zprovozněny i zkrácené url adresy <http://nah.cuzk.cz> a <http://m.nah.cuzk.cz>.

16.07.2009 - Vyhledání nahlížení ze zabezpečeného mapy

Obrázek č. IX.12 Nahlížení do katastru nemovitostí

v katastru. Za obzvláště praktické lze považovat přímé propojení mapy s katastrem nemovitostí s tím, že je nutné zohlednit jisté prodlevy při aktualizaci mapových dat. Český zeměměřičský úřad tak negarantuje shodu mezi grafickými a popisnými daty. I když byla tato informace zmíněna již v úvodu popisu Nahlížení do katastru nemovitostí, je vhodné opakovaně upozornit na informativní charakter všech zobrazených údajů.

IX.6.2 Theses

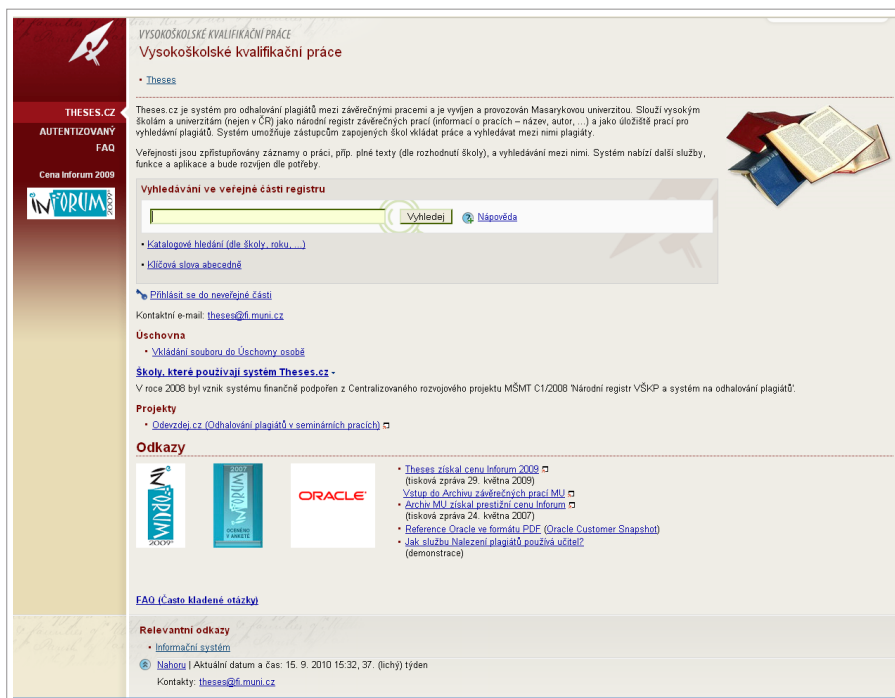
Zajímavým zdrojem právních informací je systém Theses dostupný na www.theses.cz. Tento národní repozitář vysokoškolských kvalifikačních prací je vyvíjen a provozován Fakultou informatiky Masarykovy univerzity. V současné době se do tohoto projektu zapojilo již přibližně 30 vysokých škol v České republice a na Slovensku, a to veřejných, státních i soukromých. Databáze prohledávaných prací obsahuje více než 73 tisíc závěrečných prací a jejich počet každoročně narůstá. Primární funkcí systému je odhalovat plagiáty mezi závěrečnými pracemi, kdy je práce vložená do systému porovnávána s kompletním obsahem repozitáře, systém je pak schopen vyhodnotit míru shody s ostatními pracemi.

Theses.cz slouží též jako databáze vložených prací. Veřejně přístupné

jsou záznamy o pracích vložených do systému a dle rozhodnutí školy, na níž byla práce obhajována, i plné texty. U každé práce je tak možno zjistit jméno autora, o jaký typ práce se jedná, abstrakt a klíčová slova v češtině a angličtině a výsledek obhajoby práce. Fakultativně jsou zveřejňovány plné texty obhájených prací. Systém u každé práce uvádí odkaz do lokálního úložiště příslušné vysoké školy (v případě Masarykovy univerzity se jedná o Informační systém MU). Uživatel má možnost si též prohlédnout lokální úložiště po přihlášení do daného systému (aktivní studenti Právnické fakulty Masarykovy univerzity tak mají např. přístup k plným textům a oponentským posudkům všech prací vložených do univerzitního Informačního systému).

V systému lze vyhledávat buď fulltextově, pomocí katalogového vyhledávání nebo podle klíčových slov. Při **fulltextovém vyhledávání** lze opět zadání blíže specifikovat, resp. omezit pomocí operátorů. Výrazy zadané jednoduše s mezerou mezi sebou jsou vyhledány bez ohledu na velikost písmen a diakritiku. Hledaná slova jsou taktéž časována a skloňována. Systém je nastaven tak, aby dokumenty, ve kterých se vyskytují hledané výrazy blízko sebe, byly uživateli nabídnuty přednostně. Lze ale vyhledávat i přesnou frázi - hledané výrazy je pak třeba dát do uvozovek. Slova v uvozovkách se neskloňují a nečasují a není jim doplněna diakritika, což znamená, že je vyhledáván pouze řetězec znaků. Pokud hledáme konkrétní výraz, ale bez některého slova (tedy operátor NOT), lze využít pomlčky. Pomlčka uvnitř slova funguje jako výše popsané vyhledávání přesně fráze. Slova, spojená pomlčkou, se ale ohýbají a je k nim případně doplněna i diakritika. Zajímá-li nás problematika softwarového práva a chceme-li vyhledat, zda někdo nenapsal o daném tématu např. magisterskou diplomovou práci, zadáme do vyhledávací masky klíčová slova *software právo*. Z výsledku pak budeme vybírat práce, které byly obhájeny na právnických fakultách. Jako první relevantní výsledek je systémem Theses vyhledána úspěšně obhájená práce od Mgr. Jaromíra Šavelky s názvem „Softwarové právo“.

Další možností jak vyhledávat v systému Theses je **katalogové vyhledávání**. Využít lze následujících kritérií: jméno pracoviště, na němž byla práce obhajována, rok, kdy byla práce obhájena (ne tedy, kdy byla práce vložena do systému), udělený titul a obor. Kriteria se označují pouhým kliknutím myší, přičemž tato lze libovolně kombinovat a přidávat dalším kliknutím na potřebnou položku při současném stisknutí klávesy CTRL. Například pro vyhledání rigorózních prací obhájených na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v roce 2008 a 2009 klikneme ve sloupci Pracoviště závěrečné práce na Masarykova univerzita, následně vybereme ze zobrazené nabídky Právnická fakulta (th1422). Stiskneme CTRL a ve sloupci Rok klikneme na 2009 a 2008. Ve

Obrázek č. IX.13 Portál Theses.

sloupci Titul klikneme na JUDr. a konečně zmáčkneme vyhledat. Celkově bylo v letech 2008 a 2009 obhájeno 105 rigorózních prací, respektive uděleno 105 titulů JUDr.

K nalezení konkrétní práce lze využít i vyhledávání pomocí **klíčových slov**, která lze řadit buď abecedně nebo podle četnosti.

Kromě svého prvotního účelu, tedy odhalování plagiátů, tak umožňuje systém Theses zejména studentům vytvořit si obrázek o tom, jaké vysokoškolské kvalifikační práce byly na dané konkrétní téma zpracovány a obhájeny. Zároveň slouží jako cenný zdroj primárních pramenů k určitému právnímu tématu. Vzhledem k faktu, že dostupné jsou i disertační práce sloužící k získání vědeckého titulu Ph.D., lze systém využít i k prvotní orientační akademické rešerši. Dosavadní shrnutí spíše praktických poznatků pak lze hledat v pracích rigorózních. Samozřejmě, že u všech prací je vhodné zkonzultovat výsledek obhajoby a oponentské posudky.

IX.6.3 Jiné právo

Zajímavým fenoménem a zároveň zdrojem aktuálních právních informací je i tzv. „právnícké blogování.“ V českém právním prostředí je nejpopu-

lárnějším blog Jiné právo,⁶¹ který vznikl v říjnu roku 2006. Oblíbenost tohoto blogu je natolik velká, že jeho autoři vydali dokonce i knižní variantu „Jiné právo offline“.⁶² Blog je v podstatě veřejné diskusní fórum, a tak je hodnota jednotlivých příspěvků často ještě zvyšována odbornou debatou, která následuje pod příspěvkem. Stálými přispěvateli blogu jsou v současné době Petr Bříza, Jiří Kindl, Jiří Kmec, Jan Komárek, David Kosař, Zdeněk Kühn a Vojtěch Šimíček. Navíc má každý měsíc Jiné právo hosty z řad osobností právnické scény, jako např. soudkyně Ústavního soudu Eliška Wagnerová nebo vedoucí Ústavu práva a technologií Radim Polčák. Jiné právo není právní informační systém typu těch, co jsou popisovány v předchozích kapitolách, a neslouží tak např. k vyhledání účinných znění zákonů. Přesto je zdrojem často velice fundovaných právních informací a to zejména k aktuálním otázkám a problémům ze všech oblastí práva. Komentovány jsou často i významné rozsudky nejvyšších soudních instancí, Evropského soudního dvora či konkrétní kauzy. O kvalitě blogu svědčí i fakt, že je archivován ve Web archivu Národní knihovny ČR a je součástí České národní bibliografie a katalogu Národní knihovny ČR.

IX.6.4 Právní informační portály

Pro vyhledávání aktualit v právu a celkový přehled o dění lze doporučit dva české právní informační portály. První z nich iPrávník, provozovaný společností C. H. Beck.,⁶³ je dostupný na adrese www.ipravnik.cz. Užitečný je zejména přehled obsahů časopisů a titulů tímto nakladatelstvím vydávaných, přičemž některé články jsou dostupné i v plných textech pod záložkou Články. Portál iPrávník nabízí i Monitor Sbírky časopisů, plné texty vybraných soudních rozhodnutí a přehled aktualit. Obdobný obsah, doplněný ještě blogem, by měl nabízet i portál Právnické fórum⁶⁴ provozovaný společností Wolters Kluwer. Při práci s těmito portály je nutno brát v potaz, že se nejedná o nestranné zdroje informací, ale portál provozovaný komerčními subjekty. Portál epravo.cz, provozovaný společností EPRAVO.CZ, a.s., je též obecným informačním portálem o právu.⁶⁵ Kromě právních aktualit nabízí mj. přehled aktuálních částek Sbírky zákonů, vyhledávací formulář pro vyhledávání v ARES, Insol-

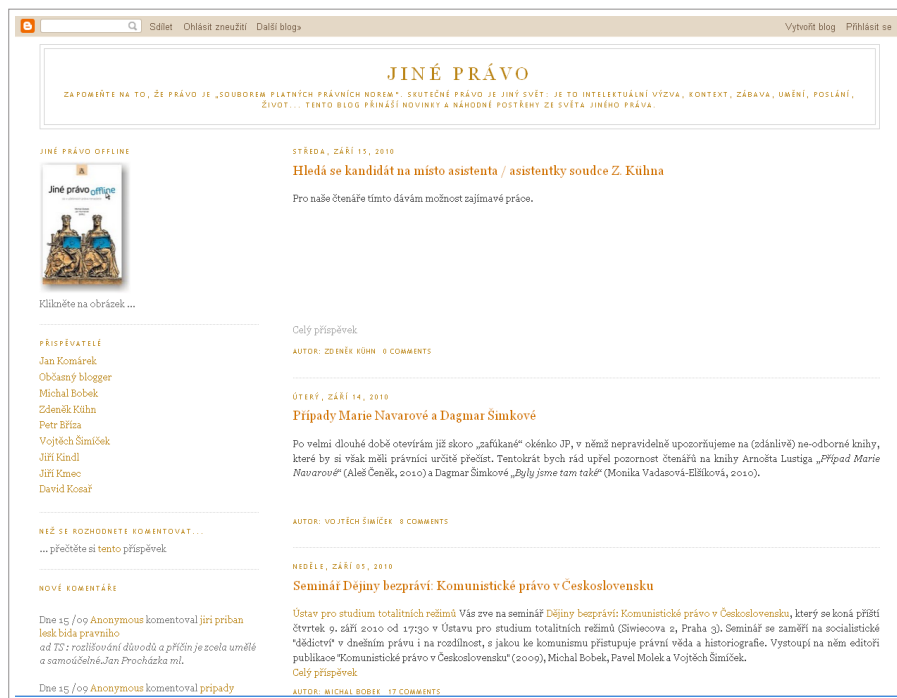
61 Viz *Jiné právo* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.com/>>.

62 Tento výběr nejlepších příspěvků a diskusních příspěvků vyšel v roce 2008 v nakladatelství Auditorium. BOBEK, Michal; KOMÁREK, Jan. *Jiné právo offline : co v učebnicích práva nenajdete*. Praha : Auditorium, 2008. 296 s. ISBN 9788090378667.

63 Viz iPrávník [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://www.ipravnik.cz>>.

64 Viz Právnické fórum [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://www.pravnickeforum.cz>>.

65 Viz epravo.cz [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <www.epravo.cz>.

Obrázek č. IX.14 Blog Jiné právo.

venčním rejstříku, Obchodním rejstříku a Evidenci úpadců a vybranou judikaturu. Publikované články, které jsou dostupné podle jednotlivých právních odvětví, jsou spíše kratší, hodí se ovšem pro získání základního přehledu.

IX.7 Demonstrace modelových postupů

IX.7.1 Nalezení aktuálního znění textu předpisu prostřednictvím znalosti čísla nebo názvu předpisu

Jak bylo uvedeno výše, je pro vyhledání aktuálního znění předpisu vhodný Portál veřejné správy České republiky. Tento umožňuje vyhledávat jak podle čísla, tak podle názvu, přičemž, vzhledem k jedinečnosti čísla předpisu, lze doporučit vyhledávání právě podle něj. Pokud si ovšem nejsme jisti přesným názvem či číslem předpisu, lze zjistit konkrétní číslo předpisu pomocí vyhledávače Google vhodným naformulováním dotazu a poté získat aktuální znění z Portálu veřejné správy České republiky. V právních informačních systémech popsanych v předchozích kapitolách je běžné, že pro vyhledávání významnějších předpisů lze využít zkratky jako např. občz pro občanský zákoník. Při vyhledávání pomocí vyhledávače na Portálu veřejné správy České republiky zkratky

iPrávník

Beck-online eShop beck.cz beck.sk

Home O nás Kontakty Mapa stránek

HLEDEJ... OK

Právní informační server

Právní informační server iPrávník Vám přináší články a aktuality o vývoji a aplikaci především českého práva. Díky našemu stránce naleznete aktuální obsah vybraných právnických časopisů, soudní rozhodnutí, recenze odborných publikací a rozhovory s jejich autory.

Aktuality [Zobrazit vše](#)

- Ministerstvo pro místní rozvoj k čerpání fondů EU
- Ustádně se čtvrtá schůze Poslanecké sněmovny
- Ministerstvo práce a sociálních věcí zavádí intenzivnější kontroly práce
- Vláda jednala o rozpočtu na příští rok
- ČR zintenzivňuje spolupráci s Lotyšskem
- ČNB a MF spolupracují na zvyšování finanční gramotnosti
- Program Zelená úsporám získal další prostředky
- MHR vydalo stanovisko k novele zákona o veřejných zakázkách

Články [Zobrazit vše](#)

- Smluvné výše úroků z proster
- Zadostučinění za omezení osobní svobody vazbou
- Dispoziční právo v řízení o výkon rozhodnutí
- K diskusi o úpravě ochrany spotřebitele ve výhledu návrhu občanského zákoníku
- Mediace z pohledu občanů České republiky

Judikatura [Zobrazit vše](#)

- Porušení předkupního práva podléhového spoluvlastníka převodem jiného spoluvlastnického podílu na téže věci přilepem licitátora ve veřejné dražbě jako
- Legitimace nového vlastníka nemovitosti k podání vylučovací žaloby
- Vyznačení doklady právní moci jako nesprávný úřední postup
- Promlčení práva odstoupit od smlouvy
- Vliv prohlášení o vyloučení vlastnictví jednoho z bývalých manželů v dohodě o vypořádání BSM (SJM) na její platnost

Monitor [Zobrazit vše](#)

- Trestněprávní revue, 2010, č. 9
- Trestní právo, 2010, č. 7–8
- Trestní právo, 2010, č. 6
- Audiotext, 2010, č. 4
- Obchodníprávní revue, 2010, č. 9

Nejčtenější články

- Jeden z problémů práce: nedostatek právní jistoty v tom, co vlastně platí a co nikoliv - rozhovor s Radkem Jurčíkem
- Soudní rozhodnutí, 2010, č. 8
- Právní rozhodnutí, 2010, č. 16
- Vláda schválila návrh zákona o pobytu cizinců
- Vláda schválila novou zákona o kontrole vývozu technologií dvojho užití

Přečtěte si Časopisy C. H. Beck online

Časopisy právní i online

do 31. 12. 2010 ZDARMA!

Testujte 4 týdny Beck-online zdarma

Obrázek č. IX.15 iPrávník.

Wolters Kluwer Právnícké fórum beta

Hlavní stránka Knihovna Blog Diskuse Adresář E-kurzy E-shop Ze světa Z právní praxe

NOVINY

Dnes vstoupila v účinnost novela zákona o veřejných zakázkách

© 15. září

Dnes vstoupila v účinnost novela zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách. →

Varvařovský složil slib a ujal se funkce ombudsmana

© 13. září

Nově zvolený ombudsman Pavel Varvařovský dnes slavnostně složil slib do rukou předsedy sněmovny Miroslava Němcové (ODS) a ujal se úřadu. V práci by chtěl navázat na svého předchůdce Otakara Motejla. →

- Ústavní soud odmítl zasahovat do restitčních zákonů
- Ústavní soud rozhodl, že snížení platů soudců státních soudů bylo protizákonné
- Novým ombudsmanem bude bývalý ústavní soudce Varvařovský

VYBÍRÁME Z JUDIKATURY

Ústavní soud vyhověl ústavní stížnosti Konventu minorit v ...

autor: Ústavní soud ČR

Zastavení výkonu rozhodnutí.

Pro rozhodnutí soudu o zastavení výkonu rozhodnutí vyklizením bytu bez zajištění bytové náhrady podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. r. je z hlediska jeho formální vykonatelnosti ...

autor: Nejvyšší soud ČR

Rozvržení usnesení.

Náměty školicí se potřeby soupisu a zpeněžení dalšího majetku konkursní podstaty lze v konkursu vedeném podle zákona č. 328/1991 Sb. po právní moci usnesení o schválení ...

autor: Nejvyšší soud ČR

NEJNOVĚJŠÍ ČLÁNKY

Projekt Google Books a dohoda o narovnání

© Financování výplaty podílů na zisku společníkům

© Náhrada za nemajetkovou újmu způsobenou přitahy v soudním ří...

© Exekuce a podmínky zániku společného členství manželů v dru...

© Vybrané problémy spojené s právní úpravou vodicích a asisten...

ZMĚNY V LEGISLATIVĚ

Nové vydané předpisy

za posledních 30 dní 60 dní 90 dní

Předpisy, které nabýly účinnosti

za posledních 30 dní 60 dní 90 dní

Předpisy, kterým skončila platnost

za posledních 30 dní 60 dní 90 dní

Předpisy, u nichž nastaly účinnky změn

za posledních 30 dní 60 dní 90 dní

[Přehledová legislativa](#)

PRÁVEM AKTUALNĚ

Aktuální soudní nejúčinnějších události v právu.

Prohlédněte si [události v právu](#)

KALENÁŘ UDÁLOSTÍ

pondělí 20. září 2010, úterek má Oleg

září 2010 [Následující](#)

- 21. 9. Doučování slevnosti a slevové schémata v právu a ...
- 21. 9. APLIKACE PRACOVNĚPRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V ROCE 2010
- 23. 9. Zastavení veřejných zakázek poledem aktuální
- 24. 9. ROZVLÁČENÍ ZÁKONŮ NA PRAKTICKÝCH PŘÍKLADECH
- 25. 9. PRÁVA DOKUMENTŮ V SOUDNÍM A V PODKATKOVÉ PRÁVĚ
- 29. 9. PRÁVNÍ VZTAHY K NEMOVITOSTEM
- 30. 9. KUPNÍ SMLOUVA PŘI PROCELU ZBOŽÍ DO ZAHRANČÍ
- 30. 9. EXEKUČNÍ ŘÁD

Obrázek č. IX.16 Právnícké fórum.

The screenshot shows the homepage of epravo.cz, a legal information portal. The header includes the site logo and navigation links for various legal fields like občanské právo, obchodní právo, trestní právo, etc. Below the header, there are sections for 'Články a komentáře' (Articles and comments) and 'Zpravodajství' (News). The 'Články a komentáře' section features an article titled 'Absence ústního jednání jako zrušovací důvod ve smyslu ustanovení § 31 zákona o rozhodčím řízení'. The 'Zpravodajství' section includes news about 'Proti Klausově projevu odmítajícím měřit se čeští muslimové ohradili' and 'Prezident Klaus odmítá přímou volbu starostů, hejtmánů i hlavy státu'. There is also a 'Vyhledávání' (Search) section and a 'Soudní rozhodnutí' (Court decisions) section. The footer contains contact information and a disclaimer.

Obrázek č. IX.17 epravo.cz.

uplatnit nelze, nejběžnější zákony je ale možno nalézt v záložce **Vybrané předpisy**.

IX.7.2 Zobrazení textu nalezeného předpisu v podobě účinné k libovolnému datu v minulosti

Vyhledávání předpisu k určitému dni pomocí volně dostupných online zdrojů právních informací je v současné době v podstatě nemožné. Jsme sice schopni rekonstruovat znění předpisu k aktuálnímu datu na stránkách Portálu veřejné správy, stejně tak i k datu, kdy byl publikován ve Sbírce (tedy bez veškerých novel) na stránkách Ministerstva spravedlnosti. Dohledáme i jednotlivá publikovaná úplná znění určitého zákona. Zatím ovšem neexistuje volně dostupná online služba či aplikace, která by byla schopná zobrazit text předpisu v podobě účinné k libovolnému datu v minulosti. Možnost zobrazení vůči časové ose je tedy hlavní předností komerčních právních informačních systémů. V budoucnosti by ovšem tuto funkci měla nabídnout plánovaná veřejně přístupná eSbírka.

IX.7.3 Nalezení předpisu (či jeho části) upravujícího relevantní problematiku prostřednictvím znalosti termínů

Opět lze doporučit běžné vyhledávání pomocí internetových vyhledávačů. Vodítkem by mohl být i Věcný rejstřík edice Úplné znění od nakladatelství Sagit,⁶⁶ stejně jako jejich Právní poradce pro oblast práva občanského, obchodního, evropského práva a sociálního zabezpečení.⁶⁷ Tyto obsahují též odkaz na příslušné ustanovení upravující danou problematiku. V současné době už nejsou všechny aktuální, a proto je nalezené předpisy opět vhodné překontrolovat na Portálu veřejné správy. Upozornit je též nutno na fakt, že na rozdíl od komerčních právních informačních systémů nemusí být vždy vyhledány skutečně všechny předpisy, které danou problematiku regulují.

IX.7.4 Nalezení odborného textu prostřednictvím znalosti jeho názvu nebo autora

Při vyhledávání odborných textů dle jména autora se jako nejvhodnější jeví zahájit vyhledávání zadáním identifikačních údajů do vyhledávače Google. Výsledky nás pak většinou odkážou na domovskou stránku příslušného vydavatele daného textu, případně periodika, v němž byl publikován. Nalezení příslušných bibliografických údajů nebývá komplikované, složitější je získání plného znění textu, který je často nutno hledat v „kamenných“ knihovnách. Například víme, že Radim Polčák napsal článek o problematice elektronické kontraktace, bližší údaje však neznáme. Po naformulování dotazu *Radim Polčák elektronická kontraktace* do vyhledávače Google nás hned první výsledek odkáže na stránky www.ipravnik.cz provozované společností C. H. Beck. Text příspěvku, který byl publikován v časopise *Právní rozhledy*, je dostupný online i v plném znění.

Při vyhledávání odborné literatury k relevantnímu tématu prostřednictvím znalosti **termínů** lze opět omezeně využít služeb internetových vyhledávačů. Využít lze samozřejmě i katalogových služeb jednotlivých

66 Úplná znění předpisů – Věcný rejstřík [online]. Ostrava Habrůvka : Sagit. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupný z: <<http://www.sagit.cz/pages/uztema.asp?cd=5&typ=r>>.

67 Srov. FIALA, Josef a kol. *Právní poradce – Občanské právo* [online]. Ostrava Habrůvka : Sagit. [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://www.sagit.cz/pages/lexikonhesla.asp?cd=151&typ=r>>; NESNÍDAL, Jiří a kol. *Právní poradce – Obchodní právo*. [online]. Ostrava Habrůvka : Sagit. [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://www.sagit.cz/pages/lexikonhesla.asp?cd=152&typ=r>>; TÝČ, Vladimír a kol. *Právní poradce – Právo Evropské unie* [online]. Ostrava Habrůvka : Sagit. [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://www.sagit.cz/pages/lexikonhesla.asp?cd=156&typ=r>>; VOŘÍŠEK, Vladimír a kol. *Právní poradce – Sociální zabezpečení, Zdravotní pojištění* [online]. Ostrava Habrůvka : Sagit. [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://www.sagit.cz/pages/lexikonhesla.asp?cd=154&typ=r>>.

knihoven dostupných online.⁶⁸ Pro celkové vyhledávání se hodí Jednotná informační brána, resp. její metavyhledávače MetaLib,⁶⁹ který umožňuje vyhledávat nad rozsáhlým spektrem bibliografických databází. Tato problematika ovšem již zasahuje do obecné teorie vyhledávání informací, rešerší a informační vědy, a proto lze zájemce opět odkázat na odbornou literaturu.⁷⁰

Hodnotnou funkcí komerčních právních informačních systémů je i možnost vyhledávat relevantní literaturu ke konkrétním **paragrafům** jednotlivých předpisů. Bohužel, žádný z volně dostupných zdrojů právních informací takto pokročilé funkce nenabízí. Obecně lze konstatovat, že v dostupnosti přehledu literatury na zadané téma je velká síla komerčních právních systémů.⁷¹

IX.7.5 Nalezení soudního rozhodnutí prostřednictvím znalosti jeho spisové značky nebo čísla ve sbírce

Vzhledem k jednoznačnosti identifikátoru, tedy spisové značky, lze při vyhledávání soudních rozhodnutí úspěšně využít vyhledávačů jednotlivých soudů⁷² dostupných online na příslušných webových stránkách. Chceme-li například zobrazit text nálezu **Ústavního soudu** sp. zn. I ÚS 176/97, stačí v poli Citace na stránce <http://nalus.usoud.cz> zadat I ÚS 176/97. Pokud bychom zadali pouze 176/97, systém by zobrazil rozhodnutí všech senátů vydaných v daném roce pod zadaným číslem. Příslušný senát je nutno identifikovat alespoň zapsáním římské číslice do pole dotaz, tedy při zadání I 176/97 systém vrátí pouze jeden, námi hledaný judikát.

Při vyhledávání rozsudků **Nejvyššího soudu** lze opět využít webovou aplikaci.⁷³ Do vyhledávacího formuláře buď v jednoduchém nebo rozšířeném módu zadáme spisovou značku a systém vrátí plný text rozsudku.

I v případě **Nejvyššího správního soudu** budeme postupovat stejně, tedy ve vyhledávači rozhodnutí Nejvyššího správního soudu⁷⁴ zadáme do příslušné kolony spisovou značku.

68 Např. vyhledávač Moravské zemské knihovny (dostupný z <http://mzk.cz/>) nebo souborný katalog Masarykovy univerzity (dostupný z <http://aleph.muni.cz/F>).

69 Viz *Informační portál Jednotné informační brány (JIB)* [online]. Národní knihovna ČR a Ústav výpočetní techniky Univerzity Karlovy v Praze, 2010. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupný z: <<http://info.jib.cz/vyhledavac/vyhledavac>>.

70 Viz pozn. pod čarou č. 53.

71 Jinou otázkou je dostupnost plného znění nalezených odborných textů.

72 Tedy soudu Ústavního, Nejvyššího a Nejvyššího správního.

73 Popsaný výše.

74 Ibid.

IX.7.6 Nalezení soudních rozhodnutí vztahujících se k relevantnímu tématu prostřednictvím znalosti termínů

Při vyhledávání judikatury k jednotlivým termínům lze využít fulltextové vyhledávání ve vyhledávacích výše uvedených soudů. Vhodné je dále omezit vyhledávání dle tematických oblastí. U NALUSU Ústavního soudu lze hledaný termín vepsat do řádky **Text**. Vyhledávání lze dále specifikovat výběrem ze stromového číselníku buď dle **Předmětu řízení** nebo **Věcného rejstříku**. Zadání termínu ovšem není podmínkou, lze si tedy po vybrání nechat zobrazit všechna rozhodnutí týkající se zadaného tématu.

Vyhledávač rozhodnutí Nejvyššího soudu kromě standardního fulltextu nabízí v módu Rozšířené vyhledávání možnost zobrazit judikáty týkající se jen určitých témat pomocí roletové nabídky **Heslo**. Opět není nutno vyhledávat přímo v textu a je možné si nechat vyhledat všechna rozhodnutí, která se týkají daného tématu.

Ve vyhledávači rozhodnutí Nejvyššího správního soudu je vhodné zkombinovat vyhledávání výrazu v poli **V textu** spolu s omezením podle oblasti právní úpravy, kterou lze vybrat z roletové nabídky **Oblast práv. úpravy**. Jako u předchozích vyhledávačů lze ponechat pole V textu prázdné a spokojit se pouze s vyhledáním dle tematické oblasti.

IX.7.7 Nalezení soudních rozhodnutí souvisejících s konkrétním ustanovením právního předpisu

V komerčních právních informačních systémech patří spojení paragrafu se související judikaturou k základním funkcím. Typicky např. v systému ASPI lze vyhledat soudní rozhodnutí ke konkrétnímu paragrafu při zobrazení právního předpisu pouhým kliknutím pravého tlačítka a zvolením příslušné položky z kontextového menu. Pomocí volně dostupných online zdrojů právních informací relevantní judikaturu takto jednoduše a přímo vyhledávat nelze. Je proto nutné využít webové vyhledávací nástroje výše popsanych soudů. Tyto umožňují vyhledávat svá rozhodnutí ve vztahu k jednotlivým předpisům buď pomocí speciálního vyhledávacího kritéria (Ústavní soud, Nejvyšší soud) nebo pouze prostřednictvím fulltextu (Nejvyšší správní soud).

NALUS Ústavního soudu tak umožňuje v parametru **Vztah k předpisům** zvolit i více dotčených předpisů a dokonce i jednotlivá ustanovení. Například vyhledání publikovaných nálezů Ústavního soudu, které se týkají § 415 ObčZ (tedy tzv. generální prevence), provedeme následovně: v základní vyhledávací masce NALUS zaškrtneme pod nabídkou **Forma rozhodnutí** **NÁLEZY** a Jen publikované, v řádku **Vztah k předpisům**

klikneme na tlačítko ... (tedy Volbu z číselníku) opět klikneme na tlačítko ..., aby se zobrazila nabídka nejběžnějších zákonů, zatrhneme Občanský zákoník a klikneme na uložit, klikneme v seznamu na číslo předpisu pro automatické doplnění a do kolonky § doplníme číslo paragrafu 415 a nastavení uložíme. Pak už jen klikneme na tlačítko **Vyhledat** a zobrazí se 5 nálezů Ústavního soudu vyhovujících zadaným kritériím.

Vyhledávač⁷⁵ rozhodnutí **Nejvyššího soudu** taktéž dokáže vyhledávat rozhodnutí související s konkrétním paragrafem či článkem právního předpisu. V módu rozšířeného vyhledávání lze tak v řádce **Dotčené předpisy** nastavit, zda se jedná o předpis Sbírky zákonů (Sb.), Sbírky mezinárodních smluv (Sb. m. s.)⁷⁶ nebo nařízení či směrnice EU. Do dalších polí (čl. článek; §; odstavec; číslo předpisu) se pak vyplňují příslušné identifikační údaje.

Na stránkách **Nejvyššího správního soudu** vyhledávat rozhodnutí a stanoviska vztahující se ke konkrétnímu paragrafu, resp. článku určeného právního předpisu, nelze. Nejjednodušším postupem tak je prosté fulltextové vyhledávání – tedy napsání paragrafu a názvu či čísla předpisu do řádky **V textu**.

IX.7.8 Nalezení prováděcích předpisů

Vyhledávání prováděcích předpisů pomocí volně dostupných online zdrojů právních informací není tak jednoduché jako v komerčních právních informačních systémech. Centralizovaný systém prováděcích předpisů k jakémukoliv právnímu předpisu ve volně dostupné online podobě neexistuje. Tematický přehled jednotlivých prováděcích předpisů lze získat např. ze stránek jednotlivých ministerstev.⁷⁷ Jistým, i když neúplným, vodítkem pak mohou být články o jednotlivých zákonech na Wikipedii⁷⁸ či serveru Iuridictum.⁷⁹ Přehled oborově řazených právních předpisů nabízí na svých stránkách též nakladatelství Sagit,⁸⁰

75 Opět je míněna nová verze vyhledávače. Stará verze umožňovala pouze fulltextové vyhledávání.

76 Zde je vhodné upozornit, že mezinárodní smlouvy byly do účinnosti zákona 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, tj. 1. 1. 2000 publikovány ve Sbírce zákonů.

77 Např. Ministerstvo obrany ČR poskytuje na svých webových stránkách seznam zákonů a prováděcích předpisů spadajících do jeho kompetence. Viz *Ministerstvo obrany České republiky : Zákony a prováděcí předpisy* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://www.army.cz/dokumenty-a-legislativa/dokumenty/zakony-a-provade-ci-pravni-predpisy-172/>>

78 Viz *Wikipedie* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://cs.wikipedia.org>>.

79 Encyklopedie o právu provozovaná Tomášem Pecinou. *Iuridictum* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://iuridictum.pecina.cz>>.

80 Viz *Sekce Témata* [online]. Ostrava Habrůvka : Sagit. [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/pages/prehrlub.asp?tema_id=65&cd=16&typ=r>.

kteří je známé mezi právníckou veřejností zejména svoji řadou „Úplná znění předpisů“. V sekci Témata lze po kliknutí na příslušnou rubriku zobrazit jednak aktuální verzi knižní verze „ÚZetka“ i s jeho obsahem, ale i přehled předpisů, a to i prováděcích, které danou oblast upravují. Vyhledávat lze i podle věcného rejstříku. Předpisy jsou online nabízeny jen registrovaným uživatelům za úplatu, lze ovšem využít vyhledávání na stránkách Portálu veřejné správy v sekci **Zákony**. Vyhledání na těchto stránkách lze mimochodem doporučit jako obecný kontrolní krok pro každý konkrétní prováděcí předpis nalezený v jakémkoliv online dostupném zdroji právních informací.

IX.7.9 Nalezení výkladu určitého pojmu

Jako rozcestník jde využít opět internetový vyhledávač Google. Zajímavá je v tomto kontextu funkce operátoru *define*, jehož použití omezí vyhledávání pouze na dostupné definice zadaného pojmu. Hledaný výraz je nutno psát ve tvaru *define:hledaný výraz*. Zobrazené výsledky povětšinou odkazují na českou mutaci encyklopedie Wikipedie, kterou lze ostatně pro základní přehled taktéž dobře využít. Poměrně kvalitním, i když v současné době již neaktuálním, zdrojem jsou Právní poradci od nakladatelství Sagit.⁸¹ Omezeně lze použít i výkladový slovník na portálu businesscenter.cz,⁸² který je provozovaný společností HAVIT, s.r.o.. Pro definování pojmů z oblasti správního práva lze též nahlédnout do Slovníku nejčastěji používaných pojmů veřejné správy na adrese <http://svs.institutpraha.cz/>, zřízený Institutem pro veřejnou správu.

Pokud bude nalezená zákonná definice konkrétního pojmu s odkazem na příslušný paragraf, lze opět jen doporučit kontrolu tohoto ustanovení na stránkách Portálu veřejné správy, zda je stále aktuální.

IX.7.10 Vytisknutí úhledné podoby dokumentu na papír, případně jeho uložení v editovatelném formátu

V podstatě každý online dostupný nástroj pro vyhledávání právních informací jako např. vyhledávače rozhodnutí výše uvedených soudů disponuje buď funkcí k přímému vytištění vyhledaných informací (dostupné nejčastěji pod tlačítkem **Tisk** nebo ikonou tiskárny) nebo zobrazení vyhledaných informací v editovatelném formátu,⁸³ vhodném k vytištění či dalším úpravám. Nejčastěji jsou tyto dokumenty nabízeny ve formátu txt nebo doc.

81 Viz pozn. pod čarou č. 64.

82 Srov. *businesscenter.cz – Slovník pojmů* [online]. HAVIT, s.r.o., 2010. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupný z: <<http://business.center.cz/business/pojmy>>.

83 Nejčastěji se jedná o formáty txt nebo doc.

IX.7.11 Zjištění, zda nedošlo ke změně určitého ustanovení v určitém období

Jak již bylo uvedeno při řešení úlohy „Zobrazení textu nalezeného předpisu v podobě účinné k libovolnému datu v minulosti,“ je práce s časem, tedy porovnání různých znění právních předpisů či kontrola, zda nedošlo ke změně, v jednoduché podobě pomocí volně dostupných online zdrojů prakticky nemožná. Pro zjištění, zda nedošlo ke změně určitého ustanovení v určitém období, se tedy více hodí některý z komerčně nabízených právních informačních systémů.

IX.8 Řešení modelových příkladů

Pozorný čtenář již jistě odhalil vzorec obecné dvojstupňové strategie vyhledávání ve volně dostupných zdrojích právních informací. Vzhledem k výše popisovanému dominantnímu postavení vyhledávače Google je základem internetové rešerše v dnešní době právě vyhledávání pomocí Google.⁸⁴ Ostatně do obecné češtiny už proniká výraz vygooglovat resp. vygooglit jakožto synonymum pro vyhledání informací na Internetu obecně. Výsledky vyhledávání je pak vhodné prověřit na některé z „oficiálních“ databází, např. na stránkách Portálu veřejné správy České republiky. V případě vyhledání určitého ustanovení právního předpisu je tak např. vhodné zkontrolovat, zda je tento konkrétní paragraf stále účinný.

IX.8.1 Jakým způsobem je třeba označit pozemek ve smlouvě o převodu vlastnictví k nemovitosti tak, aby bylo následně vlastnické právo katastrálním úřadem bez problémů zapsáno?

Řešení zahájíme vyhledáváním pomocí vyhledávače Google. Klíčové bude naformulování dotazu. V tomto případě chceme najít výčet údajů, které je třeba o pozemku uvést ve smlouvě. Jak bylo poznamenáno v předchozích modelových řešeních, nelze vyloučit situaci, že zákon v tomto směru stanoví pouze tolik, že pozemek musí být označen tak, aby byl jednoznačně určitelný, nebo bude dokonce mlčet. Do vyhledávací řádky vyhledávače Google tedy můžeme naformulovat naprosto jednoduchý dotaz: *označení pozemku*. V případě neúspěšného vyhledávání bychom mohli podmínku formulovat konkrétněji a do vyhledávání doplnit např. výrazy *katastr*, *vlastnické právo*. Nebude to ale potřeba, jelikož hned první výsledek odkazuje na článek na serveru Právní rádce s názvem „Označování nemovitostí není jednoduché“ od Václava Trajera.⁸⁵ Prostudováním tohoto článku zjistíme, „že způsob označení

84 Samozřejmě lze použít i jiný internetový vyhledávač, jako např. Seznam nebo Jyxo.

85 Viz TRAJER, Václav. Označování nemovitostí není jednoduché

nemovitostí v listinách, které jsou podkladem pro zápis do katastru nemovitostí, je upraven v § 5 odst. 1 zákona ČNR č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon).“ Jelikož článek byl publikován v roce 2002 a aktualizován 19. 5. 2003 je vhodné ověřit, zda jsou tyto informace stále aktuální. Na serveru portal.gov.cz si na záložce Zákony vyhledáme příslušný zákon (tedy zákon č. 344/1992 Sb.) a rozklikneme si § 5. Tento v aktuálním a tedy účinném znění v odstavci 1 stanoví, že:

„V listinách, které jsou podkladem pro zápis do katastru, musejí být označeny

a) pozemky parcelním číslem s uvedením názvu katastrálního území, ve kterém leží, a v případě, že jsou v katastrálním území pozemky vedeny ve dvou číselných řadách, též údajem, zda se jedná o pozemkovou nebo stavební parcelu,

b) pozemky, které jsou evidovány zjednodušeným způsobem (§ 29 odst. 3), parcelním číslem podle dřívější pozemkové evidence s uvedením, zda se jedná o parcelní číslo podle pozemkového katastru, přidělového operátu nebo scelovacího operátu, a s uvedením názvu katastrálního území, ve kterém leží.“

IX.8.2 Jaké náležitosti musí splňovat uznání dluhu?

Hledání opět zahájíme „googlením,“ tedy zadáním dotazu do vyhledávače Google. Dotaz je opět možno formulovat velice jednoduše: *uznání dluhu*. Je možno vyhledávat i specificky stránky, které se zabývají přímo tímto tématem a mají v titulu tento výraz, pak bychom mohli dotaz naformulovat *allintitle:uznání dluhu*. Můžeme se pokusit i přímo vyhledat frázi za použití uvozovek, do vyhledávací řádky bychom pak naformulovali dotaz *náležitosti uznání dluhu*. Ve výsledcích se pak budeme snažit nalézt webovou stránku, která by nás navedla na relevantní právní úpravu. Již zobrazené ukázky stránek obsahují § 558 ObčZ jako příslušný paragraf, v němž je upraven institut uznání dluhu. Nabízeny jsou i vzory uznání dluhu. Vhodnou stránkou pro právní informace je i online dostupný Lexikon občanského práva od nakladatelství Sagit. Uznání dluhu je v něm pojednáno jako samostatné heslo a tento institut je charakterizován jako *„jednostranné písemné prohlášení dlužníka, kterým uznává svůj dluh vůči věřiteli co do důvodu i výše“*⁸⁶ upravený v §§ 110 a 558 ObčZ. Jak je patrné v dolní části stránky, toto slovníkové heslo bylo naposledy aktualizováno k 1. 5. 2004. Jako poslední krok v rešerši je tedy opět vhodné překontrolovat aktuální znění příslušných paragrafů na Portálu veřejné správy České republiky na stránkách – § 558 ObčZ v účinném znění tak stanoví,

PRAVNIRADCE.IHNED.CZ [online]. Praha : Economia, a.s., vydáno 27. 8. 2002 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-11416360>>.

86 Srov. FIALA, Josef a kol. Uznání dluhu In *Právní poradce – Občanské právo* [online]. Ostrava Habrůvka : Sagit. Změněno 1. 5. 2004 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&levelid=oc_484.htm>.

že „Uzná-li někdo písemně, že zaplatí svůj dluh určený co do důvodu i výše, má se za to, že dluh v době uznání trval.“ Náležitostmi uznání dluhu jsou pak písemná forma, uvedení důvodu vzniku dluhu a jeho výše a dále pak uznání, resp. slib, že dojde k jeho uhrazení.

IX.8.3 Jaké rozlišujeme druhy živností a které dokumenty obsahují seznamy konkrétních živností?

V tomto příkladě můžeme rovnou zkusit, zda nejsou druhy živností přímo vymezeny v zákoně. Na portálu portal.gov.cz tedy můžeme ve fulltextovém vyhledávání například zadat *druhy živností*. Podtržítkem v dotazu zajistíme, aby vyhledávač respektoval zadané pořadí slov. Z deseti vyhledaných právních předpisů se zaměříme na živnostenský zákon,⁸⁷ ve kterém lze, po jeho stáhnutí v textovém formátu, za pomoci vyhledávacích funkcí textového editoru vyhledat přímo druhy živností. Rozdělení na živnosti koncesované a ohlašovací pak nalezneme v §§ 19 – 27 živnostenského zákona. Studium příslušných paragrafů lze také zjistit další členění živností ohlašovacích a též fakt, že seznam všech živností se nachází v přílohách 1 až 4 živnostenského zákona.

IX.8.4 Který státní orgán je příslušný přijímat žádosti zahraničních orgánů o vydání osoby z České republiky?

V případě naformulování jednoduchého dotazu ve vyhledávači Google v podobě *žádost vydání osoby česká republika* jsou nabídnuty poměrně nepřesné výsledky, jelikož jsou vyhledávány stránky obsahující ponejvíce informace o vydání různých osvědčení či průkazů od příslušných orgánů České republiky na žádost osoby. Jelikož nás ale zajímá vydání osoby, bylo by vhodné vyhledávat tato klíčová slova jako přesnou frázi, tedy dát je do uvozovek. Přeformulujeme tedy dotaz na *žádost „vydání osoby“ česká republika*. Z vrácených výsledků je na první pohled patrné, že správnou odpověď je třeba hledat v předpisech trestního práva. Jako rozcestník lze použít článek z české mutace encyklopedie Wikipedia s názvem „Vydávání (extradice)“,⁸⁸ který jako zdroje extradičního práva uvádí trestní řád a jeho hlavu dvacátou pátou. Opět je vhodné získané informace ověřit, zda jsou aktuální na Portálu veřejné správy České republiky dle postupu uvedeného v předchozích případech. Pro komplexnější vyhledávání v rozsáhlém trestním řádu je vhodné si celý předpis stáhnout v textovém formátu a pomocí vyhledávacích funkcí editoru najít hlavu dvacátou pátou. Po jejím prostudování nalezneme relevantní právní úpravu v § 391 odst. 1 trestního řádu který stanoví, že: „Pro přijetí

87 Viz zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

88 Srov. Wikipedia : Vydávání (extradice) [online]. Naposledy editováno 5. 8. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Vydávání_\(extradice\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Vydávání_(extradice))>.

žádosti orgánů cizího státu o vydání osoby z České republiky do cizího státu je příslušné Ministerstvo spravedlnosti. Účinky doručení má i doručení žádosti Nejvyššímu státnímu zastupitelství, které žádost předá příslušnému státnímu zástupci k provedení předběžného šetření podle § 394; kopii žádosti vždy doručí Ministerstvu spravedlnosti. Není-li příslušný státní zástupce znám, postoupí žádost Ministerstvu spravedlnosti.“

IX.8.5 Za jakých okolností může být obnoveno řízení před správním orgánem ukončené pravomocným rozhodnutím?

Opět lze doporučit zahájit rešerši využitím vyhledávacích služeb některého z internetových vyhledávačů, pro změnu lze vyzkoušet např. i český Seznam.cz. Dotaz je možno naformulovat opět v základním tvaru *obnova řízení správní orgán*. První výsledek směřuje přímo do textu správního řádu⁸⁹ na portálu businesscenter.cz,⁹⁰ konkrétně do hlavy X, § 100 Obnova řízení. Relevantní informace poskytuje i druhý vyhledaný odkaz – článek od Marka Dolečka na portálu businessinfo.cz,⁹¹ zabývající se správním řádem. V samostatné kapitole „Obnova řízení“ je opět odkazováno na § 100 správního řádu. Druhým krokem v rešerši pak bude překontrolování zjištěných výsledků na stránkách portal.gov.cz, kde zadáme pod záložkou Zákony do vyhledávacího formuláře již zjištěné číslo právního předpisu 500/2004. V § 100 pak zjistíme, že: „Řízení před správním orgánem ukončené pravomocným rozhodnutím ve věci se na žádost účastníka obnoví, jestliže vyšly najevo dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy, které existovaly v době původního řízení a které účastník, jemuž jsou ku prospěchu, nemohl v původním řízení uplatnit, anebo se provedené důkazy ukázaly nepravdivými, nebo bylo zrušeno či změněno rozhodnutí, které bylo podkladem rozhodnutí vydaného v řízení, které má být obnoveno, a pokud tyto skutečnosti, důkazy nebo rozhodnutí mohou odůvodňovat jiné řešení otázky, jež byla předmětem rozhodování.“⁹²

89 Srov. zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

90 Správní řád. Businesscenter.cz [online] Změněno 16. 9. 2010. [cit. 2010-09-16]. Dostupný z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/spravni_rad/cast2h10.aspx>

91 Srov. DOLEČEK, Martin. Správní řád. BusinessInfo.cz [online]. Vydáno 4. 8. 2009 [cit. 2010-09-16]. Dostupný z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/spravni-rad-opu/1000818/46137/>>.

92 Srov. zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam Literatury

Knižní publikace

- ARISTOTELÉS. *Etika Nikomachova*. 2. rozš. vyd. Praha : Rezek, 1996. 493 s. Překlad Antonín Kříž. ISBN 8090179673.
- BAREŠOVÁ, Eva; BAUDYŠ, Petr. *Vzory listin o nemovitostech : komentované vzory s disketou*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha : C. H. Beck, 2003. 364 s. ISBN 807179791X.
- BAUDYŠ, Petr. *Katastr nemovitostí*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. 291 s. ISBN 9788074003042.
- BITTNER, Ivan. *Spisová a archivní služba ve státní správě, samosprávě a v podnikatelské sféře*. 3. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha : Linde, 2005. 305 s. ISBN 8072015494.
- BOBEK, Michal; KOMÁREK, Jan. *Jiné právo offline : co v učebnicích práva nenajdete*. Praha : Auditorium, 2008. 296 s. ISBN 9788090378667.
- BOHUSLAV, Josef V. *Sbírka nálezů nejvyššího správního soudu ve věcech finančních*. Praha : Právnícké vydavatelství, 1920-1934.
- BOHUSLAV, Josef V. *Sbírka nálezů nejvyššího správního soudu ve věcech administrativních*. Praha : Právnícké vydavatelství, 1920-1934.
- CEJPEK, Jiří. *Úvod do právní informatiky*. Praha : Karolinum, 1997. 94 s. ISBN 8071843369.
- CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení : úvod do informační vědy*. 2. přeprac. vyd. Praha : Karolinum, 2005. 233 s. ISBN 802461037X.
- COLLISON, Chris; PARCELL, Geoff; NEVRLÁ, Eva. *Knowledge management : praktický management znalostí z prostředí předních světových učících se organizací*. Brno : Computer Press, 2005. 236 s. ISBN 8025107604.
- CVRČEK, František. *Právní informatika*. Praha : Ústav státu a práva, 2010. 371 s. ISBN 9788087439005.
- CVRČEK, František; NOVÁK, František. *Základy právní informatiky*. Brno : Masarykova univerzita, 1992. 99 s. ISBN 8021005335.
- DĚDIČ, Jan. *Akciové společnosti*. 6. přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. 920 s. ISBN 9788071795872.
- FILIP, Jan. *Ústavní právo České republiky*. 4. opr. a dopl. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 556 s. ISBN 8021032545.
- FONTHAM, Michael R.; VITIELLO, Michael; MILLER, David W. *Persuasive Written and Oral Advocacy in Trial and Appellate Courts*. New York : Aspen Publishers, 2007. 460 s. ISBN 9780735562301.

- HARVÁNEK, Jaromír a kol. *Teorie práva*. 2. opr. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004. 343 s. ISBN 8021035099.
- HENDRYCH, Dušan. *Správní právo*. 7. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 837 s. ISBN 9788074000492.
- HENDRYCH, Dušan; FIALA, Josef. *Právní slovník*. 3. podstatně rozš. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 1459 s. ISBN 9788074000591.
- HULMÁK, Milan. *Uzavírání smluv v civilním právu*. Praha : C. H. Beck, 2008. 203 s. ISBN 9788074000621.
- JURČÍK, Radek. *Zadávání veřejných zakázek a udělování koncesí v ČR a v EU*. Praha : C. H. Beck, 2007. 571 s. ISBN 9788071795759.
- KNAPP, Viktor. *Rubrikátor automatizovaného systému právních informací*. Bratislava : Slovenská technická knižnica, 1980. 170 s.
- KNAPP, Viktor; CEJPEK, Jiří. *Automatizované vyhledávání informací v právních textech*. 2. vyd. Bratislava : Slovenská technická knižnica, 1980. 169 s.
- KNAPP, Viktor. *O možnosti použití kybernetických metod v právu*. Praha : Nakladatelství Československé akademie věd, 1963. 242 s.
- KNAPP, Viktor. *Tezaurus občanského práva pro automatizovaný systém právních informací*. Bratislava : STK, 1977. 46 s.
- KNAPP, Viktor. *Rubrikátor automatizovaného systému právních informací*. Bratislava : STK, 1980. 170 s.
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha : C. H. Beck, 1995. 247 s. ISBN 8071790281.
- KNAPP, Viktor et al. *Tezaurus právních věd. Díl I. a II.* Interní tisk Ústavu státu a práva ČSAV, 1980, 648 s.
- KNĚŽÍNEK, Jan; MLSNA, Petr; VEDRAL, Josef. *Příprava návrhů právních předpisů : praktická pomůcka pro legislativce*. Praha : Úřad vlády České republiky, 2010. 226 s. ISBN 9788074400230.
- KOLDINSKÁ, Kristina. *Sociální právo*. Praha : C. H. Beck, 2007. 176 s. ISBN 9788071796206.
- KOŘENSKÝ, Jan; CVRČEK, František; NOVÁK, František. *Juristická a lingvistická analýza právních textů : (právněinformatický přístup)*. Praha : Academia, 1999. 171 s. ISBN 802000730X.
- KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 5. přeprac. a dopl. vyd. Praha : C. H. Beck, 2006. 626 s. ISBN 8071795496.
- KÜHN, Zdeněk; BOBEK, Michal; POLČÁK, Radim. *Judikatura a právní argumentace : teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou*. Praha : Auditorium, 2006. 234 s. ISBN 8090378609.
- LESSIG, Lawrence. *CODE Version 2.0*. New York : Basic Books, 2006. 410 s. ISBN 9780465039142.

- LODDER, Arno R; OSKAMP, Anja. *Information technology and lawyers : advanced technology in the legal domain, from challenges to daily routine*. Dordrecht : Springer, 2006. 198 s. ISBN 1402041454.
- MANNING, Christopher D., SCHUETZE, Hinrich. *Foundations of Statistical Natural Language Processing*. MIT Press, 1999. 620 s. ISBN 9780262133609.
- MOENS, Marie-Francine. *Automatic indexing and abstracting of document texts*. New York : Kluwer Academic Publishers, 2002. 265 s. ISBN 0306470179.
- NOVOTNÁ, Jaroslava. *Právní pomoc v cizině v přípravném řízení trestním*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2005. 221 s. ISBN 8071794279.
- OATES, Laurel C.; ENQUIS, Anne; KUNSCH, Kelly. *The Legal Writing Handbook*. New York : Aspen Publishers, 2002. 954 s. ISBN 0735524874.
- PALIWALA, Abdul. *A history of legal informatics*. Zaragoza : Premsas Universitarias de Zaragoza, 2010. 287 s. ISBN 978-84-92774-88-3.
- PALKO, František; CEJPEK, Jiří. *Automatizovaný systém právných informací*. Bratislava : Obzor, 1979. 186 s.
- PARSONS, Matthew. *Effective knowledge management for law firms*. Oxford : Oxford University Press, 2004. 250 s. ISBN 978-0-19-516968-3.
- PETR, Bohuslav. *Vydržení v českém právu*. 2. dopl. vyd. Praha : C. H. Beck, 2006. 241 s. ISBN 8071795461.
- PETŘÍKOVÁ, Ružena. *Moderní management znalostí : (principy, procesy, příklady dobré praxe)*. Praha : Professional publishing, 2010. 323 s. ISBN 9788074310119.
- POLČÁK, Radim. *Právo a evropská informační společnost*. Brno : Masarykova univerzita, 2009. 202 s. ISBN 9788021048850.
- PROUZA, Daniel. *Trestní zákoník : s judikaturou*. Praha : C. H. Beck, 2010. 1248 s. ISBN 9788074001871.
- RUSANOW, Gretta. *Knowledge management and the smarter lawyer*. New York : Alm Publishing, 2003. 484 s. ISBN 1588521168.
- SKÁLA, Karel. *Nekalá soutěž: její podstata a stíhání podle zákona ze dne 15. července 1927, č. 111. Sb. z. a n.* Praha : Praetor, 1927. XXIII, 360, 16 s.
- SKLENÁK, Vilém. *Data, informace, znalosti a Internet*. Praha : C. H. Beck, 2001. ISBN 8071794090.
- SMITEK, Josef; ŠTĚPINA, Jaroslav. *Jednotný směněčný řád: (vládní nařízení ze dne 19. prosince 1940 č. 111/41 Sb.)*. Praha : Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1941. 988 s.
- SPÁČIL, Jiří. *Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku*. 2. dopl. vyd. Praha : C. H. Beck, 2005. 253 s. ISBN 807179385X.

- STRANIERI, Andrew; ZELEZNIKOW, John. *Knowledge discovery from legal databases*. Dordrecht : Springer, 2005. 294 s. ISBN 1402030363.
- SUSSKIND, Richard. *The end of lawyers? : rethinking the nature of legal services*. 1st pub. Oxford : Oxford University Press, 2008. 303 s. ISBN 9780199541720.
- ŠARMANOVÁ, Jana. *Teorie zpracování dat*. Ostrava : Vysoká škola báňská, 1997. 106 s. ISBN 8070784911.
- ŠIMEK, Lubomír; ŠROMOVÁ, Eva. *Vzory úkonů a podání podle nového správního řádu*. Praha : C. H. Beck, 2006. 175 s. ISBN 8071794031.
- ŠÍN, Zbyněk. *Tvorba práva : pravidla, metodika, technika*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 176 s. ISBN 9788074001628.
- TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 5. aktualiz. vyd. Praha : Linde, 2006. 287 s. ISBN 8072016318.
- VÁŽNÝ, František. *Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech občanských*. Praha : Právnícké vydavatelství, 1921-1939.
- VÁŽNÝ, František. *Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech trestních*. Praha : Právnícké vydavatelství, 1921-1939.
- WISE, David A.; MALSEED, Mark. *Google story*. Praha : Pragma, 2007. 363 s., ISBN 9788073490348.
- VOSKA, Jaroslav. *Konkursní, vyrovnací a odpůrčí řády*. Praha : Právnícké knihkupectví a nakladatelství Linhart a Pekárek, 1931. 744 s.
- VYMĚTAL, Jan. *Informační zdroje v odborné literatuře*. Praha : Wolters Kluwer, 2010. 433 s. ISBN 9788073575205.
- WALTON, Douglas. *Argumentation Methods for Artificial Intelligence in Law*. Heidelberg : Springer, 2005, 270 s. ISBN 9783540251873.
- WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní : vysokoškolská učebnice*. 5. aktualiz. vyd. Praha : Linde, 2008. 751 s. ISBN 9788072017263.
- ZOUFALÝ, Vladimír; MUNKOVÁ, Jindřiška. *Velká kniha smluvních vzorů : pacta sunt servanda*. 5. přeprac. a dopl. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. 1311 s. ISBN 9788071796138.

Komentáře právních předpisů

- BAREŠOVÁ, Eva; BAUDYŠ, Petr. *Zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem : právní předpisy, komentář, judikatura*. 4. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. 736 s. ISBN 9788071795940.
- BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce : komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. 1123 s. ISBN 9788074003172.

- BÍLEK, Petr. *Notářský řád a řízení o dědictví : komentář*. 4. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. 1120 s. ISBN 9788074001819.
- CHALOUPOKOVÁ, Helena; HOLÝ, Petr. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související : komentář*. 3. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. 640 s. ISBN 9788071795865.
- DRÁPAL, Ljubomír; BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2009. 1579 s. ISBN 9788074001079.
- FILIP, Jan; ŠIMÍČEK, Vojtěch; HOLLÄNDER, Pavel. *Zákon o Ústavním soudu : komentář*. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. 896 s. ISBN 9788071795995.
- HEGENBART, Miroslav; SAKAŘ, Bedřich. *Stavební zákon : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2008. 490 s. ISBN 9788074000447.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině : Zákon o registrovaném partnerství : komentář*. 4. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 558 s. ISBN 9788074000614.
- JURČÍK, Radek. *Zákon o veřejných zakázkách : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2006. 760 s. ISBN 8071794791.
- KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích. Zákon o státním zastupitelství : komentář*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. 606 s. ISBN 8071797618.
- PETR, Michal; DOSTAL, Ondřej. *Zákon o ochraně hospodářské soutěže : s judikaturou a souvisejícími předpisy*. Praha : C. H. Beck, 2007. 300 s. ISBN 9788071795742.
- PTAŠNIK, Adam. *Automatizované zpracování právních textů*. Ostrava : Key Publishing, 2007. 168 s. ISBN 978-80-87071-47-2.
- ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Reprint původního vydání. Praha : ASPI Publishing 2002. 1192 s. ISBN 8085963612.
- SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2007. 935 s. ISBN 9788071798699.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2010. 3285 s. ISBN 9788074001789.
- ŠÁMAL, Pavel; PÚRY, František; RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon : komentář*. 6. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. s. ISBN 8071798967.
- ŠKOPOVÁ, Věra. *Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2006. 291 s. ISBN 8071794767.

- ŠTENGLOVÁ, Ivana; PLÍVA, Stanislav; TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník : komentář*. 12. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 1375 s. ISBN 9788074000553.
- ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník : komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 1373 s. ISBN 9788074001086.
- TELEC, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2007. 971 s. ISBN 9788071796084.
- VEDRAL, Josef. *Zákon o obcích (obecní zřízení) : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2008. 861 s. ISBN 9788071795971.
- VOPÁLKA, Vladimír. *Soudní řád správní : komentář*. Praha : C. H. Beck, 2004. 327 s. ISBN 8071798649.

Metodické příručky

Společná praktická příručka k redakci právních předpisů Společenství. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2008. 83 s. ISBN 978-92-79-07807-1 .

Časopisecké články

- BOBEK, Michal. *O odůvodňování soudních rozhodnutí*. Praha : C. H. Beck, 1993, č. 6, s. 204. Citováno z Beck-online.cz.
- BUSH, Vannevar. *As We May Think*. *The Atlantic Monthly*, 1945. Článek je dostupný na Internetu [cit. 12. 8. 2010]: <http://www.theatlantic.com/magazine/archive/1969/12/as-we-may-think/3881/>.
- FIALA, Josef a kol. *Uznání dluhu*. In *Právní poradce – Občanské právo* [online]. Ostrava Habrůvka : Sagit. Změněno 1. 5. 2004 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&levelid=oc_484.htm>.
- HOUDEK, Aleš. *Nové principy využívané v internetovských vyhledávacích strojích*. *Ikaros* [online]. 1999, roč. 3, č. 3 [cit. 16-09-2010]. Dostupný z: <<http://www.ikaros.cz/node/312>>. ISSN 1212-5075.
- Houdek, Aleš. *Principy fungování vyhledávacích strojů*. *Ikaros* [online]. 1999, roč. 3, č. 8 [cit. 4-9-2010]. Dostupný z: <<http://www.ikaros.cz/node/1026>>. ISSN 1212-5075.
- MOENS, M. *Legal Text Retrieval*. *Artificial Intelligence and Law*. Springer, 2000, č. 9(1), s. 29 – 57.
- TRAJER, Václav. *Označování nemovitostí není jednoduché in PRAVNIRADCE.IHNED.CZ* [online]. Praha : Economia, a.s., vydáno 27. 8. 2002 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-11416360>>. ISSN 1213-7693.

Elektronické zdroje

- FIALA, Josef a kol. *Právní poradce – Občanské právo* [online]. Ostrava Habrůvka : Sagit. [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://www.sagit.cz/pages/lexikonhesla.asp?cd=151&typ=r>>.
- NESNÍDAL, Jiří a kol. *Právní poradce – Obchodní právo*. [online]. Ostrava Habrůvka : Sagit. [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://www.sagit.cz/pages/lexikonhesla.asp?cd=152&typ=r>>.
- PETERKA, Jiří. *ARES - další milník na cestě k informační společnosti eArchiv.cz* [online]. Vydáno 24. 8. 1999. [cit. 2010-09-16]. Dostupný z: <<http://www.earchiv.cz/anovinky/ai2659.php3>>.
- RICHARDS, Robert. C. *Legal Informatics Blog* [online]. Změněno 28. 8. 2010 [cit. 31. 8. 2010] Dostupné z : <<http://legalinformatics.wordpress.com/>>.
- TÝČ, Vladimír a kol. *Právní poradce – Právo Evropské unie* [online]. Ostrava Habrůvka : Sagit. [cit. 2010-09-16]. Dostupné z : <<http://www.sagit.cz/pages/lexikonhesla.asp?cd=156&typ=r>>.
- VOŘÍŠEK, Vladimír a kol. *Právní poradce – Sociální zabezpečení, Zdravotní pojištění* [online]. Ostrava Habrůvka : Sagit. [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://www.sagit.cz/pages/lexikonhesla.asp?cd=154&typ=r>>.
- Adr.eu : Decisions* [online]. Změněno 18. 8. 2010 [cit. 1- 9-2010]. Dostupné z : <<http://adr.eu/adr/decisions/index.php>>.
- Answers.com : Computer-Assisted Legal Research [online]. Změněno 15. 8. 2010 [cit. 15-8-2010]. Dostupné z : <<http://www.answers.com/topic/computer-assisted-legal-research>>.
- Atlas Consulting* [online]. Změněno 14. 10. 2010 [cit. 2010-10-15]. Dostupné z: <www.atlascon.cz>.
- Beck-online* [online]. Změněno 3. 8. 2010 [cit. 3-8-2010]. Dostupné z: <<http://www.beck-online.cz/>>.
- Businesscenter.cz – Slovník pojmů* [online]. HAVIT, s.r.o., 2010. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://business.center.cz/business/pojmy>>. ISSN 1213-7235>.
- Cornell University Law School : Legal Information Institute* [online]. Změněno 22. 8. 2010 [cit. 22-8-2010]. Dostupné z: <<http://www.law.cornell.edu/>>.
- Council of Europe* [online]. Změněno 7. 10. 2010 [cit. 7-10-2010]. Dostupné z : <<http://www.coe.int/>>.
- Curria* [online]. Změněno 7. 10. 2010 [cit. 7-10-2010]. Dostupné z : <http://curia.europa.eu/>.

- Encyklopedie o právu provozovaná Tomášem Pecinou. Iuridictum* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://iuridictum.pecina.cz>>.
- epravo.cz* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <www.epravo.cz>.
- Eur-lex: Úřední věstník Evropské unie* [online]. Změněno 28. 8. 2010 [cit. 28-8-2010]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/JJOIndex.do?ihmlang=cs>>.
- European Court of Human Rights* [online]. Změněno 7. 10. 2010 [cit. 7-10-2010]. Dostupné z: <<http://www.echr.coe.int/echr/>>.
- European e-Justice* [online]. Změněno 17. 9. 2010 [cit. 2010-09-17]. Dostupné z: <<https://e-justice.europa.eu/home.do?lang=cs&action=home>>.
- Evidence úpadců* [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <www.justice.cz/cgi-bin/sqw1250.cgi/upkuk/s_i8.sqw?F=U>.
- Google* [vyhledávač]. Google Inc., 2010 [cit. 31-8-2010]. Dostupné z: <<http://www.google.com>>.
- Informace o korporaci – Přehled technologie* [online]. Google Inc., 2010. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://www.google.cz/corporate/tech.html>>.
- Informační systém katastru nemovitostí České republiky* [online]. Český úřad zeměměřičský a katastrální, 2010. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupný z: <<https://katastr.cuzk.cz/>>.
- Informační portál Jednotné informační brány (JIB)* [online]. Národní knihovna ČR a Ústav výpočetní techniky Univerzity Karlovy v Praze, 2010. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupný z: <<http://info.jib.cz/vyhledavac/vyhledavac>>.
- InfoJednání* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://infosoud.justice.cz/InfoSoud/public/search.jsp>>.
- InfoSoud* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://infosoud.justice.cz/InfoSoud/public/search.jsp>>.
- International Association for Artificial Intelligence and Law* [online cit. 15-8-2010]. Změněno Dostupné z: <<http://www.iaail.org/>>.
- iPrávník* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://www.ipravnik.cz>>.
- Jiné právo* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.com/>>.
- Justice.cz. Oficiální server českého soudnictví* [online]. Změněno 6. 8. 2010 [cit. 29-8-2010]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/>>.

- Jurimetrics Online* [online]. Změněno 15. 8. 2010 [cit. 15-8-2010].
Dostupné z : <<http://new.abanet.org/periodicals/jurimetrics/Pages/default.aspx>>.
- Katholieke Universiteit Leuven : Interdisciplinary Centre for Law and ICT* [online]. Změněno 16. 8. 2010 [cit. 16-8-2010].
Dostupné z : <<http://www.law.kuleuven.be/icri/>>.
- Knihovna připravované legislativy* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16] Dostupné z : <<http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf>>.
- Leibniz Universität Hannover : Institut für Rechtsinformatik* [online cit.].
Změněno 19. 8. 2010 [31-8-2010]. Dostupné z : <<http://www.iri.uni-hannover.de/home.html>>.
- Livinginternet : Norbert Wiener Invents Cybernetics* [online].
Změněno 7. 8. 2010 [cit. 7-8-2010]. Dostupné z : <http://www.livinginternet.com/i/ii_wiener.htm>.
- Masarykova univerzita, Právnická fakulta : Ústav práva a technologií* [online].
Změněno 13. 7. 2010 [cit. 16-8-2010]. Dostupné z : <<http://cyber.law.muni.cz/>>.
- Microsoft: Internet Explorer* [online]. Změněno 3. 8. 2010 [cit. 3-8-2010].
Dostupné z : <<http://www.microsoft.com/cze/windows/internet-explorer/>>.
- Mozilla: Meet the World's Best Browser* [online]. Změněno 3. 8. 2010 [cit. 3-8-2010]. Dostupné z : <<http://www.mozilla.com/en-US/firefox/firefox.html>>.
- NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu* [online] Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z : <<http://nalus.usoud.cz>>.
- Národní databáze ISSN* [online]. Praha: Státní technická knihovna.
Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z : <http://aleph.ntkcz.cz/F/?func=find-b-0&local_base=stk02>.
- N-Lex* [online]. Změněno 17. 9. 2010 [cit. 2010-09-17]. Dostupné z : <http://eur-lex.europa.eu/n-lex/pays.html?lang=cs&info_lang=cs>.
- Netmarketshare* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16].
Dostupné z : <<http://www.netmarketshare.com/search-engine-market-share.aspx?qprid=4&qptimeframe=Y&qpssp=2010>>.
- OHIM* [online]. Změněno 7. 10. 2010 [cit. 7. 10. 2010]. Dostupné z : <<http://oami.europa.eu/ows/rw/pages/index.en.do>>.
- Open Directory Project* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16].
Dostupné z : <<http://www.dmoz.org/>>.
- Opera software: Opera* [online]. Změněno 3. 8. 2010 [cit. 3-8-2010].
Dostupné z : <<http://www.opera.com/>>.

- Právnícké fórum* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16].
Dostupné z : <<http://www.pravnickeforum.cz>>.
- PreLex* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16].
Dostupné z : <<http://ec.europa.eu/prelex/apcnet.cfm?CL=cs>>.
- Portál veřejné správy České republiky* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z : <<http://portal.gov.cz/>>.
- Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR : Právní věty* [online]. Změněno 1. 9. 2010 [cit. 1-9-2010]. Dostupné z : <http://www.arbcourt.cz/index.php?url=cz_pravety.php>.
- Sbírka zákonů a mezinárodních smluv - archiv od roku 1945 do června 2008* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z : <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka>>.
- Seznam* [vyhledávač]. Seznam.cz, a.s., 2010 [cit. 31-8-2010]. Dostupné z : <<http://www.seznam.cz>>.
- Stejnopis Sbírky zákonů* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2010. . Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z : <<http://www.mvcr.cz/clanek/sbirka-zakonu.aspx>>.
- Stemming : Wikipedia* [online]. Změněno 30. 9. 2010 [cit. 9-10-2010].
Dostupné z : <<http://en.wikipedia.org/wiki/Stemming>>.
- Systém ASPI* [online]. Změněno 15. 10. 2010 [cit. 2010-10-15].
Dostupné z : <<http://www.systemaspi.cz/>>.
- Úplná znění předpisů – Věcný rejstřík* [online]. Ostrava Habrůvka : Sagit. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z : <<http://www.sagit.cz/pages/uztema.asp?cd=5&typ=r>>.
- Úřad pro publikace : Úřední věstník Evropské unie* [online]. Změněno 28. 8. 2010 [cit. 28-8-2010]. Dostupné z : <http://publications.europa.eu/official/index_cs.htm>.
- Úřad průmyslového vlastnictví* [online]. Změněno 7. 10. 2010 [cit. 7-10-2010]. Dostupné z : <<http://upv.cz/cs/upv.html>>.
- Vyhledávač rozhodnutí Nejvyššího správního soudu* [online]. Změněno 16. 9. 2010 [cit. 2010-09-16]. Dostupné z : <www.nssoud.cz/main.aspx?cls=AnonymZneniList>.
- WIPO* [online]. Změněno 7. 10. 2010 [cit. 7-10-2010]. Dostupné z : <<http://www.wipo.int/portal/index.html.en>>.
- WordNet* [online]. Změněno 9. 10. 2010 [cit. 9-10-2010]. Dostupné z : <<http://wordnetweb.princeton.edu/perl/webwn?s=natural%20language>>.

Právní předpisy a obdobné dokumenty

Amsterodamská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské Unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a některé související akty.

Jednotný evropský akt

Konsolidované znění Jednacího řádu Soudního dvora. Úřední věstník C 177/1. Dostupné z: <<http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2010-04/rp.cs.pdf>>.

Legislativní pravidla vlády České republiky schválená usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188, ve znění pozdějších usnesení.

Listina základních práv Evropské unie

Předpis č. 946/1811 Sb. zák. soud., obecný zákoník občanský.

Směrnice děkana č. 4/2009 o úpravě rukopisů písemných prací a o citaci dokumentů užívaných v pracích podávaných na Právnické fakultě MU

Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství

Smlouva o Evropské unii

Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii

Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli

Ústavní zákon č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské Federativní Republiky.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 191/2009 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 56/1991 Sb., o jednacím řádu Federálního shromáždění.

Zákon č. 455/1991 Sb., zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

- Zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, a další předpisy.
- Zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 604/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů – důležitější částí judikátu, neboť právě a jedině ji lze použít jako precedů.
- Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších zákonů.

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č.

6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Soudní rozhodnutí

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 17. 9. 1997, sp. zn. I. ÚS 176/97.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 3. 2005, sp. zn. 26 Cdo 683/2004.

Ostatní

VITALI, Fabio. *Introduction to XML for parliamentary documents*.

Přednáška konaná v rámci Lex Summer School dne 6. 9. 2010.

**Jaromír Šavelka
Matěj Myška
Adam Ptašník
Danuše Spáčilová**

PRÁVNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉMY

Jazyková korektura Bc. Jana Počtová
Grafické práce Petr Šavelka, Hana Konečná

Vydal a vytiskl Tribun EU s. r. o.
Gorkého 41, 602 00 Brno

V Tribunu EU vydání první
Brno 2011

ISBN 978-80-7399-252-1

www.knihovnicka.cz

Tato stránka byla ponechána záměrně prázdná

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Mgr. Jaromír Šavelka působí jako asistent na Ústavu práva a technologií na Právnické fakultě Masarykovy univerzity, kde se věnuje právní informatice a soukromému právu informačních a komunikačních technologií, zejména právním aspektům softwaru. Vedle toho je studentem aplikované informatiky na Fakultě informatiky Masarykovy univerzity, podílí se na organizaci mezinárodní konference Cyberspace a konference České právo a informační technologie. Dále působí jako zástupce šéfredaktora časopisu Masaryk University Journal of Law and Technology a redaktor časopisu Revue pro právo a technologie.

Mgr. Matěj Myška je asistentem na Ústavu práva a technologií na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Zde se zaměřuje především na soukromé právo informačních technologií, zejména na oblast autorského práva v informačních sítích a ochranu multimédií. Je členem organizačního výboru mezinárodního sympozia Cyberspace a národní konference České právo a informační technologie. Působí také jako zástupce šéfredaktora časopisu Revue pro právo a technologie a redaktor Masaryk University Journal of Law and Technology. Je studentem Právnické fakulty Vídeňské univerzity.

Mgr. Bc. Adam Ptašník, Ph.D. je vedoucím ostravské pobočky advokátní kanceláře Vašíček, Frimmel & Honěk. Vedle toho působí jako odborný asistent na Ústavu práva a technologií Právnické fakulty Masarykovy univerzity a na katedře práva Ekonomické fakulty Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava. Ve své advokátní praxi se věnuje především právu informačních technologií a související problematice. Kritickými připomínkami spolupracuje se společností ATLAS consulting na vývoji právního informačního systému CODEXIS. Je autorem návrhu doplňku Právní kalkulačka.

JUDr. Danuše Spáčilová je zástupce vedoucího Ústavu práva a technologií na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Byla první z pedagogů, kteří začali přibližovat studentům právní informační systémy a právo informačních a komunikačních technologií. Po jejím zařazení na katedru právní teorie mohl být v roce 1998 spuštěn funkční systém jednoho povinného a dvou volitelných předmětů s názvem Právní informatika. Dnes i nadále garantuje předměty z právní informatiky a jednotlivými přednáškami se podílí i na výuce dalších předmětů, které zajišťuje Ústav práva a technologií. Od roku 2003 organizačně zabezpečuje průběh konferencí Cyberspace a České právo a informační technologie.

